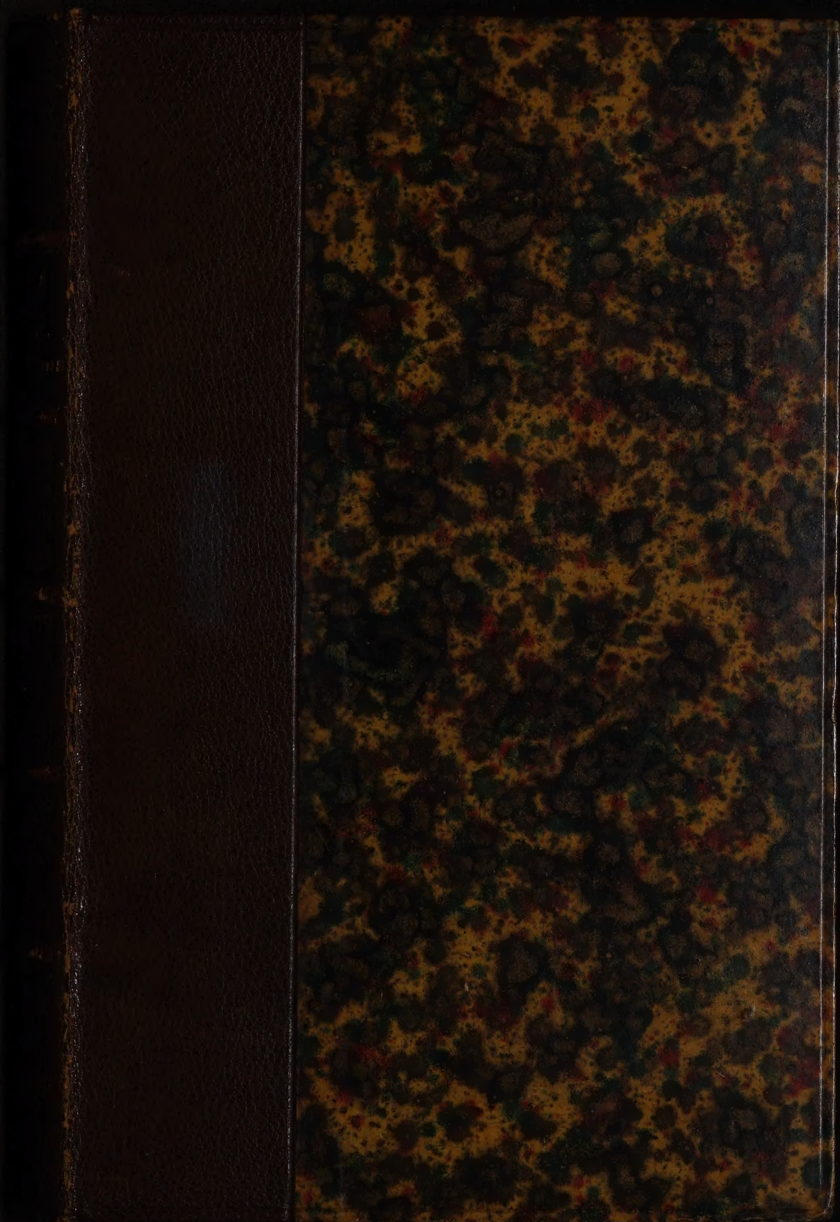

DU BOYS

MEDIC.

OBSERVATIONS

PARISIIS

1572

Coll^on N° 1612 4°
BIBLIOTHEQUE
G^ve DE VAN HAVRE

IN METHODVM MISCENDORVM MEDICAMENTORVM, QVÆ IN QVOTIDIANO ſunt vſu obſeruationes, ex Græcis, Arabibus, & Neotericis.

Opus valdè vtile, & à delectis aliquot ex ordine medicorum pariſienſium viris doctiſſimis viſum.

AVTHORE IOANNE DV BOYS
Pariſienſi Pharmacopola.

DILECTVS QVEM-
ADMODVM FILIVS
VNICORNIVM.

PARISIIS,
Apud Iacobum Keruer, in vico Diui Iacobi ſub ſigno vnicornis.

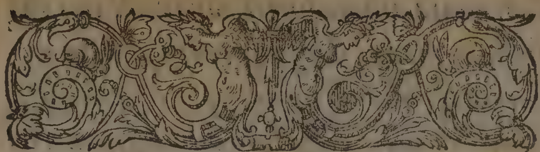
1572.

CVM PRIVILEGIO.

EXTRAICT DV PRIVILEGE de la Cour de Parlement.

IL eſt permis à Iacques Keruer, marchand libraire iuré de l'vniuerſité de Paris, imprimer ou faire imprimer & expoſer en vente, vn liure intitulé, In Methodum Miſcendorum Medicamentorum, Quæ in quotidiano ſunt vſu obſeruationes, ex Græcis Arabibus, & Neotericis authore Ioanne du boys. Et deffences faictes à tous Imprimeurs & Libraires, & autres de quelque eſtat ou qualité qu'ils ſoyent, de n'imprimer ou faire imprimer ne expoſer en vente ledict liure, ſans l'aueu & conſentement dudict Keruer, iuſques à ſix ans, ſur les peines contenues audict Priuilege. Donné en Parlement le quatorzieſme d'Aouſt. 1572.

Signé du Tillet.

SPECTATISSIMO VIRO
D. Ioanni Masilæo, Consiliario, & primario regis medico, Ioannes Du boys Pharmacopæus S. P. D.

POstea quàm in exercitatione Pharmaceutica ætatis meæ partem aliquam consumpsi (spectatissimè Masilæe) apud me cogitãs, artem omnem quæ opinionibus magis quàm scientia contineretur, inertiam potius appellandam, animum ad eam artem quam profitebar sic retuli, vt non tantùm in iis præceptionibus, quæ in officinis studiosè coluntur, conquiescerem, sed etiam an certas, & nunquam fallentes, vias continerent cognoscerem. Quod vbi primùm tẽtare cœpi, pleráq; veteri consuetudine ita

deprauata animaduerti, vt auxiliares cũiusdam manus magnopere efflagitare viderentur, quæ cõsentanea pro dissentaneis, vera pro fictis, certa pro dubiis reponerẽt. Quod opus, cũ magnum omnino, & arduum videretur, quicquid industriæ ex veterũ scriptorũ & neotericorũ lectione, & diuturna doctorum hominum consuetudine, mihi comparare potui, id erroribus tollendis, quos permultæ remediorum formulæ, quæ in quotidiano vsu habentur, cõtinebant, totum cõtuli. Sed quoniam ita naturâ comparatum est, vt ortus nostri partem patria, partem parẽtes, partem etiam amici vendicent, vt præclarè scriptum est à Platone, ad mei officij rationem pertinere xistimaui, si quos ex meis studiis fructus percepissem, hos in cõmunem omnium vtilitatem afferrem. Atque vt quicquid id est operis, in media luce, atque omnium oculis, sic versari posset, vt ex eius lectione eruditi, & in hac arte versati & boni voluptatem, erudiendi fructum aliquem

caperent, id in alicuius nomine apparere volui, cuius autoritate nutúque, studiosis omnibus gratior, ac commendatior foret: séque aduersus maleuolorum hominũ voces, (si quæ existerent) tueri & conseruare posset. Tu tandem ex omnibus vnus mihi occurristi, cui hanc mei laboris partem, in medicamentis quæ foris admouentur consumptam (dum eam quæ de assumptis est ornatiorem reddo) inscribere, quasique consecrare placuit: quòd siue quærẽdus esset, qui serena frõte munusculum hoc acciperet, siue sumendus iudex, qui de rebus quæ hoc in opere tractantur sentẽtiam dicere vnus omnium optimè posset, siue authoritatis tantæ patronus eligẽdus, vt huius amplitudo hominum maledicentiæ silentium indiceret, nullum reperirem cui id iustiùs quàm tibi deferretur. Quomodo enim cuiquam aut obscurum, aut ambiguum, id esse poßit, cum te omnes ea quæ ad morborum depulsionem pertinent tam

acutè inuenientem, tam prudenter suscipiẽtem, tam fœliciter perficiẽtem videant, vt non modo eorum hominum qui nunc sunt gloriam, sed etiam antiquitatis memoriam tua virtute superes? Si vnum addidero, quo ad tuam laudem magnificentiùs, atq; ornatius nihil esse potest, Carolũ nempe Francorum regẽ christianissimum egregiis tuis virtutibus eum honorem detulisse, vt te non solùm in medicorum consilium, quos valetudinis tuendæ causa apud se habet, asciuerit, sed etiam totius huiusce consilij principem esse voluerit, cuius potius tutelæ hoc qualecunq; munus cõmendarem, habere potui neminem. Quod quamuis, siue ex sua, siue ex tua dignitate spectetur, perexiguum sit, ita tamen si placet à me accipies, vt si ex animo spectetur, maius à me offerri nõ posse existimes, nullumque præstantius voluntatis tibi deditæ deuotæq; monimentum expectare possis. Benè vale. Parisiis. x. Cal. Septemb.

Ad candidum lectorem.

Visquis aut consilio, aut naturæ instinctu, cãdide lector, ad eam Medicinæ partem fideliter exercendam, quæ in medicamentorum compositione versatur, animum seriò adiecit, huic imprimis & vtile est, & necessarium, vt medicamenta simplicia, non vnius modò soli, vel climatis, sed regionum omnium (quatenus id quidem potis est) cognita ac perspecta ita habeat, vt omnium speciem, faciem, temperiem, & facultatem exactè possit discernere: tum etiam certò vt sciat, quo singula tempore sint colligenda: quo loco, quo vase reponẽda: quo suum quæque ad vsum præparanda: quo denique modo, quo ordine in compositis, incolumi omnium virtute, veniant commiscenda. Hæc enim qui probè didicerit, perceperit, meminerit, is demum Pharmacopœi nomen (meo quidem iudicio) merebitur: suóque munere in medicamentis iuxta vsitatas veterum, Græcorum, Arabum, Latinorum, & recẽtiorum quóque formulas componendis, præclarè fungetur. Quæ profectò res quàm vehementer sit, non modò laudanda, sed omnibus omnium votis exoptanda, satis (opinor) cõuincit medicamentorum illorum spectata

vniuerſo hominũ generi vtilitas, nedum neceſſitas. De ſimplicibus autem medicamentis, eorúmque collectione, præparatione, repoſitione, aliiſq; eiuſmodi multa ſcripſêre multi: ad quos ego Pharmacopœos tyrones remitto. Ego verò cum in ea arte quã à puero didici, me ſedulò exercerem, commẽtationes quaſdam (ſiue mauis obſeruationes) in externa aliquot medicamenta, Cerata ſcilicet, Emplaſtra, Vnguẽta, & Olea, quanta potui induſtria concinnaui: quas nunc in lucem nõ tam mea certè voluntate, quàm amicorum auctoritate prodire, paſſus ſum. Id autem in hoc opere imprimis ſtudui, vt vbique veram artem, atque methodum, omnium id genus medicamentorum facilè ac legitimè conficiendorum, demonſtrarem. Id (inquam) meum fuit inſtitutum: is ſuſcepti laboris ſcopus: quẽ an fœliciter, & ex animi ſententia ſim aſſequutus, tuum eſto, lector amice, iudicium. Quòd ſi quid vſpiam in hoc, non minùs arduo, quàm periculoſo opere, vel perperam dictum, vel minùs accuratè obſeruatũ offẽderis: te obſecro, atq; obteſtor meã vt eâdem trutina operam expẽdas, qua tuam ipſe à me, aliiſque, examinari velles. Nam quicquid hoc operis eſt, noluj mihi permanere propriũ, ſed cùm omnibus medicinæ ſtudioſis, tùm ijs præſertim, qui practicam profiten-

tur, communicandum duxi: vt hoc nimirum pacto cæteros noſtri ordinis homines inuitarem, quò ſuum ipſi quoque ſymbolum, ad communem omnium vtilitatem, grati conferant: neque eam ſibi infamiæ notam impingi patiãtur, vt per eorum vel inſcitiam, vel deſidiam ſtetiſſe videatur, quò minùs è tenebris in lucem ſyncera medicamentorum componendorum ratio emerſerit. Cæterùm complures (ſat ſcio) id mihi vitio verterent, quòd multa in hiſce commentariis reperiantur, quæ olim ab aliis fuêre tradita, ſeu ſimplicium quorundam medicamentorum dignotionem, eorundémque præparationem, ſeu compoſitorum cõfectionem ſpectes. Quid tũ? veteris illi (præcor) meminerint prouerbij: nihil iam dici, quod non dictum ſit priùs. Equidem ea ſum præditus indole, vt à cauillatione prorſus abhorream. Neminem hîc reprehendo: nullum perſtringo: nec quemquã mordeo: id à neſcio quo rhetore doctus, debere eum carere omni vitio, qui in alterum paratus ſit dicere. Si quid igitur in his obſeruationibus extiterit, quod aliquibus minùs arriſerit: cogitent illi quæſo, quàm ſit arduum, (iis præſertim hominibus, qui variis, pro vitæ ſuæ inſtituto, huc atque illuc negotiis diſtrahuntur) ea quæ infinitis inquinata ſunt erroribus, perpurgare, obſcuríſque

& ſqualidis genuinum nitorem & lumen reſtituere. Tu modò, quiſquis in hunc librum diſcendi cupidus incideris, medicamentariam hãc methodum, quam hîc tibi propoſui, etiam atque etiam experire, iudicióque adhibito imitare. Neq; enim dubito, ſi iſtis modò veſtigiis diligenter inſtiteris, nullam fore Cerati, Emplaſtri, Vnguenti, Olei, deſcriptionem tam difficilem, quam non facilè pro auctorum arbitrio expedias. Etenim id vnum affirmare audeo, nuſquam ne vel latum quidem vnguem me ab eorum præceptis receſſiſſe, quorũ in arte medicamentaria multis iam ſeculis inualuit auctoritas: immo iis complura, quæ deerant fideliter addidiſſe, quæ longa iam experientia explorata habeo. Quamobrem ſi qualẽcumquè meum laborem ſereno animo exceperis, non ſolum magnum inde fructum exhauries, ſed ad maiora in medium producenda me incitabis.

IAC. GOHORII PARIS. Philoſ. In Boſcium.

Pharmaca qui ſcriptis tractat, quique exhibet ægris
Hic geminum meruit Pharmacopola decus.
Principia hîc rerum quæ corpore vinxit in vno
Natura, Ars ſoluit inque elementa ſecat:
Per tubulos educit aquas (mirabile viſu)
Dein olea, è terris conficit igne ſalem.
Boſcius eſt nomen, lignum vox patria reddit,
Inferior Cedrus cuique Cupreſſus erit.
Quas vt nec caries, nec edit longinqua vetuſtas,
Mordaci hoc tempus nec quoque falce metet.
Quod Libani arboribus miro præcellit odore,
Ac homines fructus vtilitate beat.
De quibus vt quondam ſimulachra annoſa Deorum,
Sic Boſci æternum fas veneretur opus.
Nam Phœbi ſcitè diuinas exprimit artes
Et medicæ ÆEſculapî corpora curat ope.

IN METHODVM MISCENDORVM PHARMACORVM EXACTAM à Io. Syluio Lutetiæ inſigni Pharmacopœo æditam.

Io. Auratus Poëta Regius.

Pharmaca miſcendi ratio vel tradita manca,
Vel non tacta prius, vel malè certa fuit.
At nunc Parriſius, qua pollet Syluius arte,
Ex omni plenum parte dat artis opus.
Manca replēs, lites dirimēs, chaos & rude formās
A multis annis quale iacebat iners.
Dignus ob hoc grates medicæ ſtudioſa iuuentus
Cui meritas operis reddat vbique ſui.
Elicient alios præconia grata labores,
Multos præterea quos ſine fine parat.
Nam ſicui, res huic perſpecta chymiſtica: quæq;
Extrahit ars oleum, quæ facit arſq; ſales:
Syluius omnibus his perfectus in artibus, vſum,
Artifices ſolos qui facit, vnus habet.
Vt maiora igitur tibi det monimenta laborum
Syluius, hæc plauſu ſint celebranda tuo.

BARTHOLOMÆI PERDVLCIS VIENNENSIS, AD LECTOREM, Epigramma.

Quid iuuat obſcuram præbere tyronibus artem,
Nî ſcholio authoris ſit ſtabilita ſui?
Extera quid prodeſt Priſcorum pharmaca noſſe,
Si patrio ignoret quiſque parare modo?
Syluius ingenio ſolers, illuſtris & arte,
Contulit hoc libro (lector) vtrumque tibi.
A variis etenim quæ extraxit pharmaca libris
Explicat, & noſtris vſibus apta facit.
Quare pharmaciam quiſquis ſectare ſalubrem
Hoc plenum recolas vtilitatis opus.
Hinc topica addiſcens tutò quæcumque parare,
Fructum multiplicem clarus in arte feres.

PETRI LEONIS LVTE-ciani pharmacopæi in boſcium.

Poſteritas Boſci præcinget tẽpora fronde,
Nec Meſuæ hoc Syluî nobile cedet opus.
Duplice materia laudis Lutecia turget,
Illius vt ciuis huius vt indigenæ.
Ac tanta in paruũ fuerint cõtracta libellũ
Vnius ingenio, mente, labore, manu.

IO. LOVETIVS.

Edidit ingenti, Boſcæus, parta labore,
Quæ, morſo cũctos, vngue, tenere iuuat.
Artem, qui raram, miſcendi pharmaca, quæris,
Hæc, tua verſabit nocte dieque manus.
En, Chirõ ſuboritur, & Æſculapius alter
Optatam, multis, qui tibi præſtat opem.

ARGVMENTVM LIBRI

Hoc opere continetur ratio medicamentorum externorum bene miſcendorum, ex ſententia veterum & recentiorũ: qualis hoc tempore luteciæ, & in alijs celeberrimis locis obſeruatur. Eius tres ſunt ſectiones.

Prima, eſt de ceratis, & emplaſtiis.

Secunda, de vnguentis.

Tertia, de oleis.

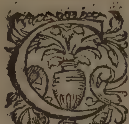
PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

Etsi complures viri doctrina, ingenio, & iudicio excellentes, præclaris artem medicam præceptis illustrarunt: nullus adhuc tamen (quod illorum pace dixerim) extitisse mihi quidẽ videtur, qui veram miscendi medicamenta methodum exactè tradiderit. Nam alij partem hanc prorsus intactam præterierunt: alij parcè attigerunt: alij valdè obscuram, & incertam reliquerunt: alij in infinitas eam controuersias adduxerunt. Atque inde adeò fit, vt quæ scriptis aut omnino non mãdata est aut certè ambiguè ea quisque pro animi vtatur sententia, & proprio plerumque feratur iudició. Immò (quod longè est deterius) imperiti medicamẽta conficiendi adolescentes, dum artis rudimenta discunt, séque in iis exercent, dominis interdum absentibus, ipsi præceptore destituti, interdum quoque præceptorum institutis, & dominorum vestigiis insistere recusantes, multos & graues errores committunt. Quæ cùm ego incommoda, pro meo in omnes rei medicamentariæ studiosos animo, seriò apud me frequenter expenderem, & pro publico iam vitæ meæ instituto, nonnulla domi meæ simplicia, quibus ad composita opus est, accuratè medicamenta præpararem, fortè ita vsu venit, vt, qui me opus facientem obseruarunt (neque ij vulgaris certè auctoritatis homines, neque segniter in re medica versati) obnixè me rogarent, si quid ea in re poßem, meam vt communi omnium vtilitati operam non denegarem. Ego verò, quanquam id initio, mei probè conscius ingenij, constanter mihi abnuerem, improbis tamen multorum precibus defatigatus, tandem parui, &

pro meis viribus rem cœpi aggredi ab iis scilicet auspicatus, quæ externo admouentur corpori. Quorum quidem vsus, vt minus videri potest periculosus, ita perdifficilis tamen eorum compositio singularem periti pharmacopæi industriam requirit. Sunt autem ea, Cerata, Emplastra, Vnguenta, Olea: quæ & si multas & varias sortiuntur formulas, singula tamen suo explicabimus ordine, quanta id poterimus facilitate. Neque enim ea inter se tam ratione & materia differunt, quam consistentia, hoc est, soliditate, mollitie, & liquiditate. Nam quæ recipiunt Cerata, ea quoque Emplastra, & Vnguenta admittunt. Nunc igitur ad eorum descriptiones accedamus.

DE CERATIS ET EMPLASTRIS.

ERATVM, eſt medicamentum aggregatum ex ſtirpium partibus, metallicis, mineralibus, terra, & animalium partibus, cum cera ad formam ſolidam. Proportio autẽ Cerati eſt, vt pro vnciis tribus olei, ponatur ceræ ſemuncia, ſpecierum verò drachmæ duæ, vel tres. Si liquidius vis habere Ceratum, quarta pars ceræ eſt ponẽda: ſi ſolidius, tertia: ſi ad formam Emplaſtri, ſecunda: differtque ab Emplaſtro tantum mollitie, quia minus ceræ recipit, quã Emplaſtrum, noménque habet à cera. Emplaſtrum verò medicamentum eſſe dicemus aggregatum ex metallicis, mineralibus, terra, & animalium partibus ſimul mixtis, durum valde, & ſolidum, quia plus ceræ recipit. Nam in Emplaſtri compoſitione ponitur ceræ vncia vna dimidia, olei drachme ſex, ſi nulla alia ingrediantur, ſiue hyeme, ſiue æſtate. Atque hæc quidem ſatis ſit admonuiſſe de quantitate ceræ, & olei. Nunc dicẽdum eſt in genere, quæ ſit illorum materia, & quomodo in Ceratis, Emplaſtris, & Vnguentis apponatur: deindè modum conficiendi, ſeu miſcendi, præſcribemus.

Ceratũ quid.

Ceræ & olei vera proportio ad Ceratum conficiendum.

Emplaſtrum quid.

Ceræ & olei vera proportio ad Emplaſtrum cõficiendum.

- Cerata, Emplastra vnguenta conficiuntur. Ex
  - Stirpium partibus vt
    - Mucaginibus, quæ ex radicibus & ſeminibus conficiuntur: Gummi generibus, vt lacrymis omnibus, liquoribus concretis, & non concretis, vnctuoſis, & aquoſis, radicibus, corticibus, herbis, floribus, ſeminibus, & cõſimilibus.
  - Metallicis, Mineralibus, & Terra vt
    - Lithargyrio vtroque, Ceruſa, Sãdaracha veterũ, Cinnabarj, ære vſto, æruginis ſpeciebus, flore æris, plumbo, põpholyge, bolo armena, & conſimilibus.
  - Animaliũ partibus vt
    - Cera, ladano, axungiis omnibus, oeſypo, butyro, Seporum generibus, melle, moſcho, ambra, zibetta, glutine piſcium, ſtercore omni, oſſe Sepiæ, cranio humano, mumia.

Mucagines coctæ adduntur in Emplaſtris poſt nutritionem, & perfectam coctionem lithargyrij paulatim affundendo, ſicque coquuntur ad ipſarum conſumptionem, vt videre licebit infrà in Emplaſtris diachyli magni, & parui.

In quibuſdam vnguentis, poſtquam cera eſt cum oleis,axungiis,adipibus liquata, & ab igne depoſita, frigefacta, ſemper ſpatula mouendo iniiciuntur: vt in vnguento reſumptiuo,& in omnibus vnguentis,quæ quotidiè à medicis præſcribuntur.

Gummi, quæ ſunt parteis Stirpium, vt lacrymæ,liquores concreti,& non concreti,quædam ſpatio ſex horarum ſuper cineribus calidis macerantur,proprio, & cōuenienti liquore,(ſæpiſſimè in aceto forti, vel vino, vt paulatim ſoluātur) deinde igne lento, ad humidi non radicalis conſumptionem continua agitatione coquuntur,cocta & cōſumpta humiditate cum terebinthina (ſi ea addenda veniat) coniunguntur, in Ceratis, Emplaſtris & Vnguentis permiſcentur, prius tamen cera, axungia, ſepo, medullis &c. liqnefactis & refrigeratis, vt

Ammoniacum,	Opopanax,
Galbanum,	Aſſa fœtida
Sagapenum,	Bdelliū, ſi molle ſit.

Gummi alia genera,vt Thus vtrúmque, Mirrha Maſtiche, Lacca, Hædera, Sarcocolla, Iuniperinū, Belzoi, Euphorbiū vetus, Aloë ſeparatim in puluerem tenuiſſimum reducuntur, ordinéque ſub finem iniiciuntur.

Gummi alia calore modico cum oleis ſeparatim vel ſimul cum axungiis, adipibus, ſepis & butyro,vt & Terebinthina,Reſina vtraque,Colophonia,pice vtráque,ſpatula ſemper ducendo ſoluuntur, & in initio, aliquando in medio, aliquando in fine ponuntur,vt in Emplaſtro gratia

dei, & in vnguento Basilico minori, & in Emplastro pro stomacho.

Gummi alia dissoluũtur calore mediocri cum humore conuenienti, vt opium cum pauca aqua rosacea, in vnguẽto rosato mesuæ, (si requiratur) tragacanthum, arabicum, in vnguento resumptiuo, hypocistis, acacia (si admittantur) omnia ante infusionem, vel aspersionem puluerũ, Ceratis, & Vnguentis induntur.

Radices, cortices, herbæ, flores, aliæque stirpium partes, aliquando recentes, aliquando siccæ necessariæ sunt. Recentes omnes à corde interno separatim inscinduntur, & pistillo ligneo in mortario lapideo cotunduntur, quæ vbi contusæ fuerint igni lento vnà in vino (vt in Cerato Ioannis de Vigo, in vnguento Neapolitano) aut in oleis (vt in vnguento Agrippæ) aut in axungiis & adipibus (vt in vnguento populeo) infunduntur, & continua agitatione coquuntur, vt infrà videre licebit; scilicet quæ vino maceratæ sunt, ad medias: deinde colantur. Colata veró cum cera, oleis, axungiis, & adipibus ad humidi peremptionem eodem igne coquuntur, & in Ceratis, Emplastris, Vnguẽtísque primum locum obtinent. Quæ verò in oleis, axungiis, & adipibus infunduntur, igne leui, spatula semper ducendo, ne vrantur, coquuntur, donec nihil humidi remaneat: deinde linteolo rudi extorquendo trãscolantur, & quod siccum est abiicitur: & hæc in Emplastris, & Vnguentis etiam primum locum habent. Radices, cortices, herbæ, flores sicci, secundum suam substantiam ordine, vel per se,

in puluerem tenuiſſimum reducūtur, & vltimo ordine in Ceratis, Emplaſtris, & Vnguentis permiſcentur.

Metalla vel Mineralia ſeparatim ſuper porphyrio molula porphyrica, liquore conuenienti aſperſo, ducuntur, eouſque dum in puluerem reducta ſint: vt Ceruſa, Lithargyrium vtrumque. Alij in mortario æreo Ceruſam, Lithargyrium vtrumque lauando tractant (vt in modo miſcendi dicemus) quæ deinde cum oleis ſolis, aut axūgiis, & adipibus igne lento, ſpatula aſſiduè ducēdo, aliquot horis nutriuntur, & coquuntur: cocta ſecundum in Emplaſtris, & vnguentis obtinent locum, & aliquando primum, ſcilicet cùm eſt magna eorum quantitas.

Metalla vt Sandaracha veterum, Cinnabaris, æs vſtum, Pompholygis genera, &c. puluerata, cùm in Emplaſtris & Vnguentis quantitate parua ponuntur, debent poni cùm cera liquata eſt cum oleo, vel cum axungiis, & adipibus iam refrigeratis, vt videre licebit, in Emplaſtro contra rupturam, & vnguento diapompholigos.

Alia extinguntur, & cùm maſſa Emplaſtri, vel vnguenti refrigerata eſt, in fine ponuntur, vt argentum viuum, &c.

Animalium parteis, liquantur ordine, quædā per ſe, aut cum oleis, vt Cera, Ladanum, calore moderato: & ſunt in quibuſdam Ceratis, & Emplaſtris præcipuum corpus, vt in Emplaſtro pro matrice. Quædam ſeparatim, vel vnà aliquando cum oleis liquantur calore modico, niuis ac

grandinis modo, vt axungiæ & adipes omnes, oesypus, butyrum, ſeporum genera, & mel, quæ in Ceratis, & Emplaſtris ponuntur, poſtquam cera erit liquefacta, vel cùm Lithargyrium decoctum eſt in modum vnguenti. In vnguentis verò primum obtinent locum dempta oeſypo, quæ in fine Cerati, Emplaſtri, & Vnguenti ſemper poni debent. Aliæ verò cum liquoribus minimè vnctuoſis in mortario diſſoluũtur, vt moſchus, ambra (quamuis tamen facilè calore modico liquari poteſt) zibetta, gluten piſcium, ſtercus omne, & in Ceratis Emplaſtris, & Vnguentis initio quidem vt gluten piſcium, ſtercus omne in fine verò moſchus, ambra, zibetta admiſcentur, ſed rarò niſi à Medicis præſcribantur.

Hactenus breuiter liquationes, diſſolutiones, coctiones, & triturationes quæ conueniunt ad Ceratorum, Emplaſtrorum, Vnguentorum, & Oleorum confecturam expediuimus. Reliquũ eſt vt ordine illorum conficiendorum methodũ præſcribamus.

CAPVT PRIMVM.

Ceratum de Santalis Meſuæ, diſtinctione xi. de vnguentis, & Emplaſtris vſuale.

Textus verus Meſuæ.

a Roſarum rubæarum exungatarum accipe.	℞. a roſarum ʒ xij.
b Spodium arabicum intellige, quia compoſitio eſt arabica, debétque hoc loco lauari propter acrimoniam ab igne contractam. Nam vt ait Galenus, quæ vruntur acria fiunt: huiuſmodi autē acria huic loco non conueniunt, cùm ad frigidos affectus hoc ceratum accommodetur.	Santalorum rubeorum. ʒ x.
	Santali albi.
	Santali citrini añ. ʒ vj.
	Boli armenicæ ʒ vij.
	b Spodij ʒ iiij.
c Ceram ponticam naturaliter albam cape, ſed eius loco alba noſtra factitia vtimur.	Caphuræ ʒ ij.
	c Ceræ albæ ℥ iij. ʒ vj.
d Oleum roſatum immaturum authoris deſcriptionis accipe.	d Olei roſati ℔ j.

Conficiatur & adminiſtretur. Sunt qui lauant oleum, & ceram prius, & poſtea permiſcent cum aliis, & eſt melius.

SCHOLIA.

Santala omnia fruſtratim diuiſa ſimul in mortario contundes, aquam roſaceam (ne ſubtilior pars effluat) aſpergendo: cúmque ferè, vel omnino erunt pulueriſata, roſas addes, vt ſimul cum reliquo puluere ſantalorum perfectè tundantur: deinde tenuiſſimo cribro tranſmittes, nec non ſeruabis, donec bolum armenicam, & ſpodium in pulue-

rem redegeris ſeparatim tenuiſſimè vt alcooch. Deinde cum aliis pulueribus antè paratis paulatim permiſcebis, & ad vſum ſeruabis. Poſtea ceram confractam in lebete cum oleo, cineribus calidis aut balneo mariæ liquabis: deinde vbi erit liquata, & oleo commixta, aqua roſacea lauabis ter aut quater, ſemper abiiciendo aquam, & aliam innouando (quanquam re vera, ſi ceram albam bene depuratam, & recentem habeamus, oleúmque recens, non eſt opus ablutione) deinde igne lento ſiccabis ne humiditas ex lotione remanens rancorem, & putredinem temporis intercapedine cauſetur. Poſtea ſinito frigeſcere, & pulueres prædictos, quos ad vſum ſeruaueris, immiſce: demum caphuram in mortario cùm piſtillo calido paululo aquæ roſaceæ ſolutam (quam alij cùm pauco oleo terebinthinæ liquant, quòd minimè fieri debet, cùm terebinthina pro ſcopo compoſitionis videatur calidior) totúmque probe commixtum ad vſum recónde.

VIRES EX MESVÆ.

Ad ſedandum inflammationes & apoſtemata dura, calida & ſuper calefactiones, quæ ſunt in ſtomacho & hepate, maximè prodeſt.

CAPVT 2.

Ceratum nobilissimæ operationis Ioãnis de Vigo 2. capit. libr. 5. qui intitulatur de morbo gallico confirmato, cum vlcerationibus. Vsuale

Textus de Vigo verus ponderibus duplicatis.

a Oleum chamæmeli, anethinum, de lilio, de croco, Mesuæ descriptionis accipe.	℞ a Olei chamæmeli.
	Olei anethi.
	b Olei de spica.
b Oleum de spica per sublimationem factum nonnulli capiunt. Alij de spica, nardi compositum.	Olei de lilio. ań. ℥ iiij.
	Olei de croco. ℥ ij.
c Alij lib. ij.	Pinguedinis porcinæ. ℔. ij.
	c Pinguedinis vitulinæ. ℔. j.
d Euphorbium recens magis conuenit intentioni ratione caliditatis.	d Euphorbij. ʒ x.
e Thus masculum cape.	e Thuris. ʒ xx.
	Olei laurini. ℥ iij.
	Ranas viuentes. Nu. xij.
	Pinguedinis viperæ. ℥ v.
	Lumbricorũ lotorũ in vino. ℥ vij.
	Succi radicis Ebuli.
f Inulæ radicis succum accipe.	f Inulæ. ań. ℥ iiij.

Schœnanthi.

g Arabicæ.

g Stœchados.

h Matricariã cum floribus intellige.

h Matricariæ. añ. M. ij.

Vini odoriferi. ℔. iiij.

Bulliant omnia ſimul vſque ad cõſumptionem vini, deinde colentur, cui colaturæ addantur.

i Lithargyrium lotum accipe.

i Lithargyrij auri. ℔. ij.

Terebinthinæ claræ. ℥ iiij.

Et cum cera alba ſufficienti ad ignem fiat Ceratum ad modũ Sparadrapi, addendo in fine coctura.

Styracis liquidæ. ℥ iij.

Deinde ab igne, baculo agitando, donec tepidum fuerit, poſtmodum addentur

Argenti viui extincti cũ ſaliua. ℥ viij.

Iterum agitando baculo donec argentũ viuum optimè incorporetur.

SCHOLIA.

Debent lũbrici terrena exinaniri fæce, & aqua fontana ter aut quater ſemper abiiciendo aquam, & aliam innouando leuiter ablui, vt quicquid terræ illis adhæreſit au-

feratur : debent quoque illo vino, quod hanc compoſitionem ingreditur, macerari, cúmque his & eodem vino ranæ adhuc viuæ incoqui ad tertiæ partis conſumptionem. Tunc Matricariam quoque inciſam iniicies, deinde Schænanthum inciſum ac parùm contuſum, & Stœcadem ad ſemilibræ coquendo conſumptionem, vt ex quatuor primis libris duæ tantùm remaneant. Poſtea permittes omnia ſimul ita macerari donec decoctum penitus refrigeratũ ſit: deinde colabis per pannum cannabinum rudẽ, velociter extorquendo, ſeruabíſque quoad tandem lithargyrium nutriatur, agitando baculo, vel ſpatula lignea, xij. horarum ſpatio in lebete amplo cum Oleo chamæmelino, anethino, de lilio, croco, & axungiis porcinis, vitulinis, & viperinis. Alij poſtquam lithargyrium ſpiſſitudinem vnguenti cum oleis adeptum ſit, tunc axũgias paulatím omnes addunt, iterúmque cum lithargyro ad mellis craſſitiem coquunt. Omnibúſque his poſt nutritionẽ peractam mixtis, fiat decoctio lenta, donec lithargyriũ ſpiſſitudinem vnguenti acquirat, nec fundo vaſis adhereat, quod quidem veræ mixtionis indiciũ erit (quæ vulgò incorporatio appellatur) in quod lithargyrium ita paratum, & decoctum, ſemilibram prædictæ decoctionis infũdes, ab igne illud auferendo, ne repentino nouarum rerum cõtactu effluat, & elabatur : poſteáque iterum igni forti ad coquendum appones, donec prima iniecta humiditas tota abſumatur : ſæpiúſque idem factitabis, reliquas partes predictæ decoctionis

Lithargyrij vera nutritio ad Cerata, Emplaſt. & vnguenta cõficienda.

paulatim iniiciendo, donec vniuerſa humiditas conſumatur: ita vt vnaquæque decoctionis infuſio, non excedat ſemilibram. Statim his peractis ſuccos ebuli, & inulæ campanæ minimè defæcatos in lithargyrium ita paratum infundes. Tunc igne adaucto lithargyrium perfectius ad ſacchari roſati formam concoques, vel ad cōſumptionem dictorum ſuccorum, aliàs nō aſſeruaretur ſine putredine. Poſthæc ab igne ſepones, & quamprimùm ceram minutim inciſam (ſi deſideretur) coniicies, qua liquata, totum refrigerare permittes. Deinde Thus, Euphorbium ſemotim in modum alcooch pulueriſatum deſuper inſperges. Demum argētum viuum prius defæcatum agitatione & maceratione in aceto albo facta: poſtmodum tranſcolatione duplici vel triplici facta per pannum denſum vel corium comprimendo, vt quicquid terrei vel plūbei ineſt auferatur, extinctúmq; cum ſaliua humana vnà cum terebinthina, Styrace liquida, oleo laurino, & de ſpica commixtum & incorporatum, coniicies ac ſubiges, magdaleonéſque finges. Cæterum, antequam hanc aggrediatur pharmacopola emplaſtri compoſitionē, debet diligenter animaduertere, vt olea pellucida habeat, paritérque pinguedines vnum diem vetuſtate non excedentes: alij vetuſtitiſſimas pinguedines accipiunt pro ſcopo compoſitionis. Præterea modus ab authore ſcriptus minimè approbandus mihi videtur, cum vult axungias ſeu pinguedines, Thus, Euphorbium cum cæteris aliis ſimul concoqui. Nam ſi ita fieret, to-

tum medicamentum coctione corrumperetur. Quædam enim longiori, alia breuiori coctione indigent. Quare cõsulerem secundum modum à nobis descriptum potius faciendum esse, quàm secundum alium modum ab authore descriptum.

Ping. porcinæ.

Ping. vituli.

Ping. viperæ.] Hæ autem duæ primæ pinguedines sumi ex animalibus vigente autumno debent, cùm per hoc tempus animalia sint graciliora & præcipuè circa renes. Sed viperina finiente verè, nondum tamen æstate inchoata, & maximè circa zirbum, id est, circa intestina. Debéntque quoque in hunc modum præparari. In largiori aquæ frigidissimæ copia, tunicis exemptis, conuenit pinguedines confricari, deinde firmiter expressas siccari, subindéque alia recenti aqua lauari & exsiccari vt prius: hæcque ablutio debet ter aut quater repeti, semper abiiciendo aquam, & aliam innouando, donec vltima aqua conspiciatur syncera, & nitida. Deinde eas oportebit in minutissimas partes diuidere, & vase duplici liquefacere, spatula lignea aliquoties agitando: eliquatas colo transfundere in aquam, donec frigescant: quibus refrigeratis, aqua lentè & guttatim iniicienda, & in idem vas alia infundenda, vt leuiter iterum eluantur, vnde manu comprimi debent, quò facilius fæculẽtum virus pessum eat. Posthæc in pilam spongia nitida madefactam transfundantur, vbi coire cœperint, residentes in imo sordes eximantur.

Quo tempore accipiẽdæ sunt Ping. axungiæ, & adipes ex animalibus.

Zirbus quid.

Pingued. seu axung. & adipum præparatio.

Cæterùm alij ſine aqua eliquant, & abſque duplici vaſe, vt magis durent, eò quòd illarum humiditas ſuperflua liquefactione iſta magis tollitur, quam ſi in duplici vaſe liqueſcerent. Eliquatas verò, & ita paratas fictili optimè clauſo, loco frigidiſſimo reponunt: alij in ædibus ſiccis, & editis planè humoris expertibus, cum foliis lauri aridis ſiue iuglãdis inuolucro, ſiue in noua charta condunt. Sic etiam cæteræ pinguedines, & axungiæ ſunt parandæ & reponendæ. Sunt autem permulti qui in harum præparatione & ablutione, ſalem in aquam coniiciunt, poſtea iterum in alia aqua ſine ſale abluunt, idque faciunt, vt mutetur odor axungiarum & adipum, ac inſipidæ remaneant. Nonnulli, dum eas recondunt, iterum aliquid ſalis aut ſacchari (ſecundum authoritatem luminaris maioris, in deſcriptione vnguenti pectoralis) admiſcent, ne putreſcant aut rancidæ fiant. Porro autem ſiquis quærat poſsítne aliquod diſcrimẽ reperiri inter pinguedinem, & adipẽ, paucis reſpõdebimus dicentes: pinguedinem liquidiorem eſſe, quæ ſi ſemel diſſoluatur, nõ facilè, vbi liquata, vel diſſoluta fuerit concreſcit, ac cogitur. Fit autem à ſanguinis parte magis oleoſa, eſtque maximè particeps igneæ & aëreæ ſubſtãtiæ, & aquæ minimè. Dum enim liqueſcit nullum crepitum edit, & in locis calidis animalium quæ vtrinque dẽtata ſunt, & cornibus carent, vt in hominibus, ſuibus, canibus, vrſis, & eiuſdem generis pluribus gignitur. Adeps verò craſſior eſt, magíſque terreſtris ſubſtantiæ: nam ſi calore diſſoluatur, vel fundatur, ſtatim

Pingued. ceu axung. & adipum, repoſitio.

Pinguedo ſeu axungia quid.

Pinguedinis ſeu axung. origo.

Adeps quid.

ſtatim concreſcit, celerriméque coit, ac conglaciatur, multúmque apparet pinguedine durior: & dum liqueſcit, crepitat. Gignitur autem maximè in partibus nimis calidis, & in animalibus, quibus cornua inſunt, & dentes in ſuperiori mādibula deficiunt: cuiuſmodi habentur boues, capræ, cerui, & arietes, & huiuſmodi plura. Sed (vt verùm fateamur) in quacūque parte gignatur pinguedo, & adeps, à frigiditate coaleſcere videtur. Hæc autē nomina ſæpiſſimè apud probatos authores confunduntur. Adipis origo.

RANAS VIVENTES] Quas Ranas intelligat non exponit author. Sunt enim varij generis ranæ: ſed rubetæ tamen videntur accipiendæ, cùm Galenus, lib. 7. de compoſit. medicam. ſecund. gen. capit. 12. & reliqui medici in acopis parandis eas potius eligerint. Sed ſi non habeātur maiores ranæ, quas ipſe Galenus rubetas vocat: quæ in paludibus & aquoſis ſcrobibus degunt, accipiendæ ſunt. Et licet quæ in frutetis, ſepibus & rubis degunt, videantur reiiciendæ, quia lethiferæ ſunt & venenatæ, ſecundum Dioſcoridis mētem: & quia tamen agitur hic de medicamento externo non interno, nihil prohibet ſecundum Galeni mentem eas eligere.

LITHARGYRII AVRI.] Lithargyrium noſtrum vſitatum probatur foliatum, colore aureum, debétque à plumbo & ſcoria purgari, antequam aliquod emplaſtrū ingrediatur. Quod facilè preſtare poteris, ſi ſubtiliſſimè in mortario, piſtillo friando ipſum contundas, deinde aquam deſuper infundas, & tunc quod fæculen-

tum erit, cum aqua in aliquod vas coniicias: denique idquod in mortario remanet alia aqua infusa, eáque vehementissimè agitata, cúmque turbulenta exstiterit, cum precedenti in idem vas refuderis, idque toties factitaueris, donec videas plumbum solum & fœces in mortariò subsidere, omnémque subtiliorem substátiam, cum aqua assumptam esse, quam quiescere permittes, quoúsque subsidere videas lithargyrium, ac tum demum aquam guttatim effuderis & puluerem lithargyrij in fundo subsidentem acceperis, eámque paulatim & pedetentim super marmore duxeris, donec ita leuigatum sentias, vt si eum manibus & digitis tractes, aut linguæ imponas, nullã prorsus asperitatem percipias. Atque ita parato lithargyro trito vti poteris in Emplastris & Vnguẽtis. Galenus de composit. medicament. per genera in lotione lithargyrij, lauat illud secundum scopum & effectum necessarium: videlicet si scopus sit desiccare, & non mordicare, licet illud cum aqua fontana æstate, diebus canicularibus lauare: si verò vis desiccare & mordicare, cum vino aut aceto: aliquando cum aqua maris Galenus id lauat. Sic autem & cætera metalla, aut mineralia, quæ in Emplastris & Vnguentis apponuntur, ante vsum debent lauari in liquore proprio secundum scopum compositionis, & leuigari. Sunt qui aliam rationem habent lithargyrij preparandi. Sed hæc mihi facilior & vsitatior videtur. Quod si plura expetas ad lithargyrij præparationem, lege Mesuen lib. Seruitoris.

Cæterum notabit Pharmacopola cùm simpliciter in descriptionibus Emplastrorum, & Vnguentorum leget lithargyrium, aureum esse intelligendum, non quòd fiat ex auro, sed quia auri colorem referat. Quid autem sit, & de generibus & illius electione, & vstione infrà dicemus: in Sectione 2. de vnguentis capit. 2.

Lithargyriũ cùm simpliciter inuenitur scriptũ, quid.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS descriptæ cùm paratur sine Mercurio.

Emollit in cætera non sine magna digerendi vi cum manifesto calore pustulas sæpe mouẽdo.

VIRES CVM MERCVRIO.

Easdem vires habet: præterea malignam qualitatem in morbis oppugnat & fugat ob mercurium.

CAPVT 3.

Ceratum Oesypi ex Philagrio, repertum xi. distinctione apud Mesuen de Vnguentis, & Emplastris Vsuale.

Textus Mesuæ veri pars media.

℞. Crocj. ℥ ij. ß.
Bdellij.
Mastiches.
Ammoniaci.

Aloes.

Styracis liquidæ.[a] añ. ʒ iij.ß.

[b] Ceræ citrinæ lib.ß.

Terebinthinæ ʒ vj.

Medullæ cruris vaccæ.

Adipis anſeris. añ. ʒ vij. ß.

[c] Oeſypi humidæ. ℥ ix.

[d] Olei nardini quantum ſuff.

Bdellium, ammoniacum, & aloë diſſoluantur in aqua infuſionis fœnug. & chamæmeli, & cum cæteris fiat vnguentum, & poſt Philagrium addiderunt.

Expreſſionis ſcyllæ ℥ j. ß.

Olibani. ℥ ß.

Sepi vitulini. ʒ vij. ß.

Et in alio

Ceræ lib.ß. [e] minus quarta.

Et eſt conueniens.

a Alij añ. drach. iiij. legunt.

b Ceram citrinam & acrimonia carẽtẽ hoc loco intellige, qualis eſt cera alba pontica ſponte producta: cuius loco noſtra alba factitia vtendum.

c Si deficiat oeſypus axungiam galinæ ſumere debemus. Galeno authore.

d Oleum nardinum intellige illud quod Meſues deſcripſit: & per quantum ſufficit intellige quantum ſatis erit ad magdaleones formandos.

e Hoc eſt ceræ vnc. iiij ſem.

SCHOLIA.

Oesypum, sepum, adipem, & medullam in lebete ad dissoluendum igni lento appones, spatula lignea semper agitando: mox ceram cõcisam: quibus omnibus liquatis solutísque, & ab igne depositis, & refrigeratis, accipe ammoniacum dissolutum in semiũcia aquæ infusionis fœnug. nõ cõtusi & chamæmeli, & vncia vna & semisse succi scyllæ. Decoque ad humoris consumptionem, deinde illud ammoniacũ sic paratum cum terebinthina, & styrace liquida misceatur, quæ optimè mixta & incorporata, proiice in lebetẽ cum prædictis celeriter spatula lignea mouẽdo. Posthæc bdelliũ tenuissimè puluerisatum iniice, si siccum sit: si verò molle fuerit? cum ammoniaco in pari quantitate infusionis fœnugr. & chamæmeli (perinde vt antè in ammoniaco) soluatur. Paulò post olibanũ, mastichen, aloen, separatim in puluerem tenuissimum redacta, & croci demum puluerem coniice: totúmque coniunctum & probè mixtum in magdaleones cum oleo nardino efformabis. Quòd si hæc massa non habeat consistantiam cerati duri, & videatur mollior quàm par sit, liquabis ℥ iiij. ß. ceræ: quam liquatam cum prædicta massa coniunges ac subiges.

In hoc cauendum est ne fœnugr. nimium maceretur infusione: nam si diu infunderetur nullam iufusionem haberes, sed potius mucaginẽ: ob id diligenter animaduertat Pharmacopœus, modicam vt faciat infusionem: quamquam ta-

men si alius esset liquor in quo dissolui possent quæ dissoluenda præcipit author, melius esset muccaginem fœnugr. extrahere ad scopum emplastri consequendum.

Ossa crurum vaccæ quo tempore sint colligenda ad medullas extrahẽdas.

MEDVLLÆ CRVRIS VACCÆ.] Colligenda sunt ossa recẽtia cruris vaccæ in fine æstatis & plenilunio, ne eis sanguinis aliqua insit super fluitas: quamquam alij neglecto collectionis tempore, genus, ætatem, colorem, magis obseruant: plurimùm enim interesse, quo cælo qua regione nata, aut educata: sit ne item vetula, iuuenca, an adulta: quo itidem sit colore (nam ex eo temperaturam licet coniicere) fuluo scilicet nigro, an albo existimant. Sunt autem ossa frangenda ad medullam habẽdam (potest etiam extrahi medulla ex spina, quæ durior & siccior est, quàm alia) quam purgabis à sanguine superfluo (si adsit) & in aqua frigida, & limpida, ter aut quater lauabis, aquam semper mutando. Deinde ponatur in fictili sine aqua sub dio vt liquefiat, vel in vase duplici aut cineribus calidis: & quod liquatum erit, sensim linteolo transcolando effundatur in vas aliud, & optimè coperiatur, & vsui seruetur, in loco temperatè frigido. Sicque omnes aliæ medullæ præparandæ & reponende.

Medullarum extractio, liquatio & repositio.

Cæterùm (vt verum fatear) recentibus præparatis vtendum est potius, quàm diu conseruatis, propter rancorem.

Adeps Sepũ, axungia ceu pinguedo quomodo differant.

ADIPIS ANSERIS.] Satis copiosè diximus in præcedenti capite, de origine, extractione,

præparatione adipis. Differt autem adeps, à ſepo ceu ſeuo, ratione maioris, aut minoris. Nam adeps in mediocribus animalibus ſumitur: Sepũ in ſiccioribus. Axungia ceu pinguedo in humidioribus.

OESYPI HVMIDÆ.] Oeſypus lanarum ouium ſuccidarum eſt pinguedo. Dioſc. cap. 7. lib. 2. Modus autem eam preparandi talis eſt. Lanæ ſuccidæ vt ab ouibus, & arietibus, ſumuntur è collo, feminibus, & femoribus ouium. Harũ accipe libras circiter 60. vel quauis ſatis magna quantitate: & feruenti aqua octo horarum ſpatio macera, agitando, & commiſcendo, ſpatula vel baculo rudi: deinde fac feruefcere, donec omnem ſuam pinguedinem in aquam depoſuerint. Deinde lanam fortiter expreſſam à decoctione remoue: Tunc aquã pinguem & ſorditie lanarum imbutam ex alto infundito in aliud vas, multoties iterando donec ſpumeſcat: tum ſpumã ſinito ſubſidere, & aquæ innatantem pinguedinẽ collige, iterúmq; laua in aqua: Exagitetur donec rurſus ſpumeſcat, tum ſpumã ceu pingued. colligito: illúdque tãdiu facito, donec aqua amplius non ſpumeſcat, ſemper colligendo ſpumã, ceu pinguedinem, collectã vero in aqua pura tandiu lauato, & manibus agitato, donec perluceat & linguæ admota nihil mordax habeat, ſed parum aſtringat. Quibus peractis pinguedinem in fictili denſo, loco frigido, ad vſum reponito. Sed hæc omnia fieri debent feruido & æſtuante ſole. Seruitor, & Præpoſitus in lauando addunt parum aquæ marinæ, vt aqua magis ſpumeſcat.

Oeſypi humidæ quid.

Oeſypi conficiendæ modus.

Oeſypi ablutio.

Oeſypi abluti verum indicium & repoſitio.

Oeſypus quo tempore debet fieri & ablui.

VIRES A MESVE DENVNTIATÆ.

Ad dolorem ſplenis, ſtomachi, & hepatis & duritiem in eis, & dolorem matricum, & apoſtemata, in eis linitum exterius, vel etiam ſuper poſitum in lana exceptum, valet ad durities, & nodoſitates quæ ſunt in iuncturis.

CAPVT 4.

Ceratum Galeni infrigidans lib.10.meth.cap.9. & lib.1. de Simpl. medicament. facultate capit.5. & lib.5. de Sanitate tuenda quod ſcribitur à Meſue in xj. diſtinctione de Vnguentis & Emplaſtris Vſuale.

Textus verus Meſuæ.

a ℞. Ceræ albæ. ℥ j.

b Olei roſati. ℥ iiij.

Et ſit radix olei oleum omphacinum aquæ fontium claræ & propriè vehementis frigoris c quantum ſufficit. Oleum multoties & bene lauetur, lauationibus pluribus & quò magis elaboratur in lauando, fit excellentius. Vltimò verò concaſſetur cum d aceto albo claro & pauco.

a Ceram intelligit author Ponticam naturaliter albam, quæ ſine acrimonia eſt, vel Cyrenaicam artificio dealbatam & acrimonia ſpoliatam.
b Oleum roſatũ crudum ceu immaturum ac omphacinum intellige radíxque olei roſati, multoties lauetur antequam roſas recipiat, ſitque oleũ crudũ.
c Per quãtùm ſufficit, Meſues intelligit quãtùm ſuſcipere poteſt aquam ad refrigerium.
d Acetũ naturaliter album accipe nõ autem diſtillatum.

SCHOLIA.

In diplomate ceram fruſtratim diuiſam, vna cum oleo roſato, facto ex oliuis immaturis, & roſis minimè expenſis, aqua frigidiſſima pluribus vicibus antequam roſas recipiat loto (quonam pacto lauari debeat lege infrà in Sectione.3. capite 3.) liquefac, vt vnum corpus ſumant. Totum liquatum refrigerare permitte in vaſe aquæ frigidiſſimæ pleno: refrigeratum in mortario marmoreo cum aquæ fontanæ, paulatim affuſæ tanta copia, quàm in ſe dum mollitur, ac ſubigitur, admittere poteſt, tere & agita: in fine verò parum aceti albi & clari ℥.ß. admiſce: eóque recenter parato vtere, ne vetuſtate calorem acquirat. Attendant autem Pharmacopœi, cum hoc ceratum ægrotis apponunt, ne id ſupra corpus dimittant tandiu donec calefiat: (vt docet Galenus lib.11. meth. niſi aliter imperetur à medicis propter cauſas certas) ſed continuò mutẽt: quod pauci hoc tempore aduertunt.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Valet ad febres acutas, & ſodam calidam pulſatiuam.

CAPVT 5.

Emplaſtrum diachylon paruum Meſuæ, xj. diſtinctione de Vnguentis & Emplaſtris Vſuale.

Mesuæ textus verus.

a ℞. Lithargyrij. ℥ vj.
b Olei veteris clari. lib. 1.
Mucag. psyllij. ℥ iiij.
Mucag. hyoscyami. ℥ j. ß.
Mucag. lini seminis.
Mucag. c radicis maluæ. añ. ℥ ij.

Cuius operatio est sicut operatio alterius. hoc est qui antecedit, in lib. Mesuæ.

a Lithargyrium aureũ ac præparatum secundum scopum intellige.
b Oleum oliuarum insalsum accipe sufficiẽtque vnc. ix. pro quantitate lithargyrij, vt sæpissimè expertus sum, tamen Galenus vult tãtum olei adhiberi videlicet, lib. 1. pro lib. sem. tharg. rij.
c Per radicem maluæ, altheæ radicẽ intellige.

SCHOLIA.

Sic emplastrum conficies. Accipe lithargyrium tritum, & præparatum, vt in præcedenti emplastro Ioannis de Vigo docuimus, misce cum oleo prædicto in vase æreo, agitando spatio xij. horarum ad minus: deinde igni lento exponatur, eoúsque dum coctione perueniat ad mellis crassitiem, & fundo vasis non adhæreat: hoc enim signum est incorporationis. Tunc ab igne auferes, & mucaginum prædictarum seminum & radicum, separatim factarum, & coctarum, simul mixtarum, partem aliquam, nempe ℥ iij. in lithargyrium iniicies, ac quàm celerrimè spatula agitabis, quoúsque subsideant: iterúmque igni expones, donec ea iniecta mucaginum quãtitas consumpta videatur: deinde vt prius, reliquum mucaginum coniicies, ab igne agitando: posteà ad decentem consistentiam

concoques,donec bullare & ſubſidere lithargyrium conſpicias,quod ſignum eſt perfectæ concoctionis; denique refrigeſcere permittes. Demum ℥. duarum magdaleones conficies, & loco conuenienti reſeruabis. Quamquam tamen nonnullis videretur ad vſum & ſcopum dicti emplaſtri emollientis, ſi tota mucago non abſorbeatur coctione: nihilominus ne manente mucagine humidius reddatur emplaſtrum, & putredini obnoxium, ideo voluit author integrum eorum conſumptionem. Addit Galenus lib.1. ſecundum genera initio emplaſtri aliquid aquæ claræ cum lithargyrio, antequam coquatur: vultque emplaſtra alba fieri in loco claro, aperto, ſoléque radiente: nam ær obſcurus reddit emplaſtrum nigrum, ſed lucidus & clarus maximè iuuat ad albedinem: proportio autem aquæ & olei par erit, hoc eſt, ſi ſint lithargyrij ℥ vj. olei. ℥ ix. totidem aquæ erunt ſumendæ.

Mucag. pſyllij.

Mucag. hyoſcyamj.

Mucag. linj.

Mucag. radicis maluæ.] Mucagines vt conficias, ſic eſt operandum. Semina omnia exquiſitè eliges, ſeparatímque ponderabis, ac leuiter conteres dempto ſemine pſylij, lini, & fœnugr. quæ nunquam conteri debēt,niſi à medicis præſcribantur, quia abſque contritione mucaginem viſcoſum etiam cumulâte reddunt; radices verò omnes electas & à terra repurgatas minutim cōſcindes ac in mortario lapideo cum piſtillo ligneo adinuicem conteres, per ſéque in

Mucaginum ab omnibus ſeminib⁹ & radicibus vera extractio.

fictilibus vasis spatio duorum vel trium dierum super ignem lentum aut potius super cineres calidos in quantitate sufficienti aquæ tepidæ macerari permittes, aliquãdo tamen spatula lignea mouendo ne fictilibus inter macerãdum & coquendum adhæreãt, sumendo videlicet pro vna libra seminum aut radicum, aquæ tepidæ libras iiij. (non desunt tamen qui mucagines quo sint magis viscosæ, libram vnam & semissem seminum aut radicum sumant) deinde maceratione facta si tibi fortasse haud satis viscosæ & coctæ videantur, adhuc eodem igne coquendas relinques donec perfectam coctionem fuerint assequutæ. Signũ autẽ perfectæ & absolutæ coctionis erit, cùm aqua in seĩbus & radicib⁹ ipsis macerata nõ amplius aquæ, sed viscositatis illius vt albuminis oui retinuerit, aut paulò plus: quinetiam si prædictæ macerationis pars frigido marmori velut in decliui imposita lentè & crassè defluat, tũ veræ & perfectæ coctionis earũ indicia habebis: deinde coctione peracta intorquendo per se exprimi debẽt, quibus postea cum volueris tuto poteris vti. Ad mucaginem autẽ in hoc emplastro conficiendam, volui quantitatem sefeminum, radicum, & aquæ describere, ne tironibus aut in arte parum versatis erroris occasionem præberem: sumenda autem erit vncia vna seminis psylij, ad vncias quatuor aquæ ad summum sex, seminis hioscyami ʒ iij. aquæ ℥ j. ß. seminis lini & radicis maluæ syluestris. añ. ℥. ß. aquæ verò ℥ iiij. Alij mucaginibus factis ex seminibus fœnugræci, lini, radicibus maluæ agre-

Mucaginum maceratarũ aut coctarũ verum indicium.

ſtis, & ibiſci mucagines in hoc parando emplaſtro vtuntur, ſed id fit propter diuerſitates morborum. Verùm hæc noſtra deſcriptio, quæ in vſu quotidiano eſt, recipit mucaginem factam ex ſemine pſylij: ſed in mucagine pſyllij conficienda, minimè ſemen contundi debet, vt paulò ante dictum eſt, cum medulla ſit calida, & cortex frigidus, vnde calidam, & frigidam ſortitur facultatem ac qualitatem ſecundum Meſuæ mẽtem. Itaque cùm in hoc non deſideretur calefaciendi, ſed tantùm molliendi cum leui refrigeratione facultas, conteri minimè debet, néque diu multo calore macerari, nec fortiter exprimi, ne ſubſtantia calida foras extrahatur.

Cæterum in hoc emplaſtro conficiendo cauẽdum, ne ignis vehementior fiat initio coctionis lithargyrij, ne compoſitio nigreſcat aduſtione: ſed ignis augeri debet pro induſtrij pharmacopœi ſententia, vbi prima peracta eſt concoctio. Hoc prætereà notandum, ſemen pſyllij intelligẽdum vbi ſimpliciter pſyllium legitur ſine aliqua additione. Pſylliũ, cùm ſimpliciter, ſcribitur quid.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Tumores calidos digerit & maturat.

CAPVT 6.

Emplaſtrum diachylon magnum expertum, Meſuæ in xj. diſtinctione de vnguetis & emplaſtris Vſuale.

Vera Mesuæ descriptio.

à Lithargyrium aureũ author intelligit: sed Galenus secũdum varias intẽtiones hoc vel aliud eligit.
b Oleum chamæmelinum irinum, & anethinum ex mesuæ descriptione accipiẽdum.

a ℞. Lithargyrij mundi triti & cribellati ℥ xij.
b Olei Irini.
Olei Chamæmelini.
Olei Anethini. añ. ℥ viij.
Mucag. seminis lini.
Mucag. ficuum Ping.
Mucag. passularum.
Mucag. seminis fœnugræci.
Succi ireos radicis.
Succi Scyllæ.
Glutinis alchannæ.
Oesypi humidæ. añ. ℥ xij.ß.
Terebinthinæ. ℥ iij.
Resinæ pini.
Ceræ Citrinæ. añ. ℥ ij.
Conficiatur sicut diximus, hoc est, tali modo quo vsi sumus præcedenti, istud conficiatur.

SCHOLIA.

Debet lithargyrium præparari, vt in prædictis emplaſtris monuimus. Nam cum præparatum ac coctum cum oleis fuerit, in id paulatim mucagines cõiicies ſeminis lini, fœnugræci, ficuum, & paſſularum ſeparatim & arte factas: quibus concoctis & cum lithargyrio conſumptis, ſtatim ſuccum ireos & Scyllæ iniicies & ad horum cõſumptionem decoques. Poſthæc gluten alchannæ diſſolutum, eo quo præſcribemus modo, immittes: quod cùm primùm coctum & conſumptum fuerit, cera minutim inciſa iniicienda erit, quæ poſtquam liquata fuerit, reſinam pini confractam addes: qua liquata totum ab igne depones, & ſtatim terebinthinam, paulopoſt œſypũ admiſcebis, ex eáque maſſa frigida magdaleones ad vſum conficies.

Mucag. ficuum Ping.

Mucag. paſſularum.] Ficus & paſſulæ raras mucagines faciunt: ſed quia earum decoctio inſpiſſata ad formam ſyrei, hoc eſt, ſapæ mucaginis conſiſtentiam obtinens, vim habet emolliendi, ſecundum ſcopum emplaſtri, ideo cum mucaginibus & ſuccis lentis voluit author remiſceri.

Succi ſcyllæ.] Scylla debet eligi ſufficientis magnitudinis, non admodum magnæ, & enormis, bene habita, & nutrita, alba, & recenter ex terra deſumpta, cùm caulis & folia exactè aruerint. Meſues illá cæteris præfert de Simpl. lib. 2. capit. 6. quæ eſt ſaporis dulcis, acri, & amari, *Scyllæ electio ac collectio.* *In ſcylla tres ſapores.*

ſquammis depurgata, in loco libero prope aliàs educata. Cum igitur triplices ei ſapores aſſignet Meſues, vult illam triplici conſtare ſubſtantia, ærea ſcilicet, terreſtri, & ignea: ab ærea dulcem, à terreſtri propter aduſtionem amarã, ab ignea, quæ maximè in ſuperficie eſt, acrem qualitatem habere, ex illa autem ſuccus in hunc modum extrahitur.

Succi ſcyllæ extractio.

Scyllam, qualem iam deſcripſimus electã accipe, eámque cultello ligneo, vel eburneo, corticibus purgatam, & inciſam, in mortario lapideo, piſtillo ligneo fortiter contere, non ferreo, vt annotat Syluius in illius præparatione: vbi optimè contuſa fuerit, in vaſe fictili clauſa argilláque circumlita, in clibano modicè calido, ſpatio ſex horarum reponatur, vt maximè caleat: poſthæc in forti panno calido exprimatur. Verùm non deſunt qui ad ſucci ſcyllæ præparationem diuerſis modis vtuntur. At hæc ratio à nobis præſcripta, cæteris facilior ac præſtãtior exiſtit. Ex vnica autem ſuccus ſupererit, qui ad hãc confectionem ſufficiet.

Gluten alch. ceu Icthyocolla quid.

Glutinis alchannæ.] Conficitur gluten alchãnæ ſic. Accipe alchãnam, ſeu Icthyocollam, hoc eſt cetacei ventrem candidam, natione pontică, ſubaſperam, minimè ſcabram, & quæ celerrimè liqueſcit (hæc Dioſcorid. lib. 3. capit. 86.) eámq;

Glutinis alchannæ ceu Icthyocollæ diſſolutio.

in minutiſſimas partes diuide, & in nouo fictili repone, & deſuper aquam claram infunde donec vas impleatur pro ratiõe icthyocollæ, diúq; calidæ macerari ſinito ante coctionem, nam nõ aliter diſſolueretur, deinde igni lento coquatur eoúſque

eoúſque dum in cremorem abierit, & cùm refrigeratum fuerit, ad ſimilitudinem pultis conſpicietur.

Animaduertite porrò Meſuen in hoc emplaſtro reſinã pini ex petere, & eam intelligere, quæ è pino ſponte fluit, quæ quidem apud Præpoſitum raſa appellatur. Probatur autem ponderoſiſſima & picoſiſſima, verum de his reſinarum differentiis, ſatis abunde in ſequenti capite dicetur. Præterea maximè obſeruandum cùm mucagines iniicientur, tum enim lithargyrus ab igne auferri debet, quod maximè notandum, ne repétino nouarum rerum contactu exundet.

Per raſam intellige non coctã, neque carpinatam, ſed raſam ab arbore vbi paulatim è la crymatione concreuit.

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Ad reſoluendum & ad maturationem omnis duritiei, & inflationis expertum.

CAPVT 7.

Emplaſtrum Gratia dei, Præpoſiti in 6. particula lib. 2. Vſuale.

Verus Prepoſiti textus.

℞. Terebinthinæ.	℔. ß.
Reſinæ	℔. j.
a Ceræ albæ.	℥ iiij.
Maſtiches.	℥ j.

a Ceram natúraliter albã intelligit author, quæ ſine acrimonia eſt vel Cerenaicam artifi-

C

cio dealbatam, & acrimonia ſpoliatam.

Foliorum verbenæ.

Foliorum betonicæ.

Foliorum pimpinellæ. añ. M. j.

b Vinum rubrum odoratiſſimũ intellige ratio infrà in modo conficiendi dicetur.

Herbæ piſtentur, & [b] vino forti bulliant vſque ad conſumptionem tertiæ partis: colentur, & inde ſubſtantia herbarum abiiciatur, & cera, reſina, & maſtiche cum colatura ponantur, necnõ bulliant agitãdo, donec optimè incorporentur: tunc deponantur ab igne, & addatur terebinthina totumque agitetur cũ ſpatula, & fiat emplaſtrum.

SCHOLIA.

Virides herbæ præſcriptæ & præcipuè earum ſummitates, loco temporéque conuenienti, legi debent, nec lauari: deinde incidi, & in mortario lapideo, piſtillo ligneo contundi. Poſthæc in vino rubro quàm optimo & odorifero (eò quòd vulneribus & vlceribus magis conuenit, quo Hyppocrates in lib. de vulneribus & fracturis frequenter vtitur, & Galenus in lib. ſecũd. gen. in coctione herbarum emplaſtra ingrediẽtium) quantitate ſufficienti ad partis tertiæ conſumptionem decoqui: quæ cùm decoctæ fuerint, parumper infundi permitte, vt tota facultas cum vino, in quo decoctæ fuerint, remaneat. Deinde adhuc calidæ colentur, maſſáque herba-

Per quantitatem ſufficientem intelligo lib. 6.

rum abiiciatur. In colatum ceram minutim incisam adiicies,& vnà cum decoctione cõcoques igne lento, spatula assiduè mouendo, ad humidi vel colati consumptionem: qua humiditate exhausta, resinam cõfractam, vt liquescat cito addes: qua liquata, & ab igne semota, terebinthinam, vt dissoluatur, admiscebis, cúmque omnino tepuerit, & refrigeratum fuerit, mastichen quàm tenuissimè puluerisatum desuper insperges, manibus tractando. Hac enim methodo fortior erit ipsius emplastri operatio, neque coctione corrumpetur, cum ordo simplicium decoctionis diligenter obseruatus fuerit: quod Præpositus non aduertit. Proinde maximo ingenio, summáque industria vti debemus in huius emplastri confectione, vt veram & legitimã inueniamus methodum. Hic & enim modus à Præposito cõfusus pace tanti viri dixerim nobis videtur. Vult siquidem cerã, mastichen, resinam, terebinthinã omnésque herbas sine distinctione poni & ordinis nota, quod sanè absurdum videtur. Nouit profectò Præpositus terebinthinam, resinã, & mastichẽ nullam penitus sustinere decoctionẽ propter essentiæ tenuitatem: cerã verò maiorẽ propter suæ substãtiæ crassitiem. Quare quantum in nobis situm fuit, voluimus verum conficiendi modum hîc describere, ne medicamentum ita coctum corrumpatur, & illius operationis proprietas minuatur.

RESINÆ.] Resina, ex veterum Theophrasti & plinij opinione, est humor qui spõte profluit è terebintho arbore, vel è pino, piccóque, vel ex Resina vera quid.

abiete. Resina autem, quæ è terebintho profluit, duplex est. Vna, quæ sponte prouenit, & solis calore condensatur, eáque vera est resina, à nobísque pharmacopeis colophonia vera appellatur. Probatur autem odoratissima, lucida, non torrida, neque densa, friabilis & calculorum expers: eáque sumenda est, vbi simpliciter legitur. Altera verò quæ similiter sponte effluit è terebintho, & vndiquáque spargitur, quam sol non attingit: eáq; vera terebinthina dicitur. Laudatur alba, vel cœrulea, perlucida, odore terebinthinam referens, colore vitreo. Cúmque simpliciter terebinthina apud authores scribitur, ea est sumenda. Cæterum resina illa, quæ ad nos quotidie defertur ex abietibus, pinis, piceísque arboribus liquida prouenit, quæ maximè decoquitur, & à Præposito rasa nominatur, nihílque differt à colophonia nostra desiccata: cum solùm differant terebinthina, resina, & colophonia vsitata ratione decoctionis: quia diuersis modis & arte coquuntur. Quod si deficiat vera resina, terebinthinam veram à terebintho arbore petitam, lariceam, vel lentiscinam accipere possumus. De quarum coctura lege Dioscoridem capit.75. lib.1. & Galenum lib.8. de simpl. medicamét. facultatibus, pariter Plinium lib.7. capit.3. & alios, qui de simplicibus scripserunt. Ad hæc quamuis terebinthus, picea, pinus, abies, & aliæ quædam arbores, resinas quæque omnes, cùm pingues liquidásue, tum etiam siccas atque exoletas (suo tamé vnamquánque ordine & successu) proferant: tamen in pinguium

Resina quæ è terebintho fluit duplex.

Resinæ veræ electio.

Resina simpliciter quid.

Terebinthina vera quid.

Terebinthinæ veræ electio.

Terebinthina simpliciter quid.

Terebinthina, resina, & colophonia, vsitata solùm ratione coctionis differunt.

ceu liquidarum genere, ea præcipua esse videtur, quæ colophonia appellatur, ac aliæ quæcunque illi similes: quæ æstate, & autumno leguntur. Inter siccarum exoletarúmque verò genera, ea in primis habetur, quæ Galeno pityinon physema vocatur, quæ quòd in ipsa arboris germinatione exudet, ea ratione exoleta prouenit: qua de re vide Matheol.epist.lib.1.vbi agit de resinis. Cæterum, quia colophoniã modò in siccis, modò in liquidis resinis numerauimus: id vt sanè intelligat lector, hæc mea est sententia. Ea quæ à pharmacopeis vera colophonia dicitur, sicca nimirum & dura priusquã solis calore excocta induruerit, liquida siue pinguis, propriè etiam colophonia appellatur.

CERÆ ALBÆ.] Hoc in loco ceram naturaliter albam, & ponticam, acrimonia carentem intelligit Præpositus: vel illam quæ ex nouis fauis separatur, vel quæ præ foribus aut præ spiraculis alueariorum reperitur artificio dealbata & acrimonia spoliata, & ab apiariis, & aliis à quibusdam modernis authoribus cera virginea appellatur. Ab antiquis verò propolis dicitur ea. Probatur autem propolis antiquorum flaua, odore styracem referens & in vehementi ariditate mollis, & mastiches in modum ductilis. Quã si habere non possumus, vtendum erit illa: nostra factitia alba, quæ pluribus lotionibus præparata est, & quæ acrimoniam à melle contractam deperdidit, vt Galeno placet libr.2. simpl. capit.15. Tandem verò inquirendum erit, vtrum propolis idem sit, quòd cera virginea alba: quod

Cera virginea modernorũ quid. Propolis antiquorum quid.

Propolis antiquorum electio.

quod equidem non puto. Abluitur autem propolis antiquorum, ceu cera virginea modernorum secũdum Galenum loco prius citato, hunc in modum. Primùm modicè calefactam ceram in aquam purissimam modicè calidam infundito: deinde conterito, tundito, frangito, manibúsque impensè subigito, deinde ceram refrigerato, cũ priori aqua effusa rursum calefacito, & in aliam aquam calidam atque sinceram iniicito, rursúmque diutissimè contundito, donec acrem qualitatem suam in aqua deposuerit, quod gustu cognosces. Mox verò & tertio, & quarto sæpius idem faciendum, donec aqua ex abluta cera qualitatem mordacem recipiat: ac ita ceram ad vsum paratam habebis. In hoc autem medicamine, ac in cæteris quæ vulnera solidant, glutinant, & repurgant, inflammationésque leniunt omnis mordacicatis expers, & quæ acri thymosóque melle conficiatur cera est vtenda, teste Galeno 4. simpl. capit. 5. Idcirco eo modo in hoc lauanda est, resina, pix, & oleum (si desiderantur) vt si aliquid in iis mordacitatis sit, auferatur, & præcipuè in emplastris, ceratis, & vnguentis, quæ habent facultatem solidãdi & glutinandi.

Ceræ acris ablutio.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS NOTATÆ.

Vulnera solidat, glutinat, & repurgat, inflammationésque solidat.

CAPVT 8.

Emplaſtrum de Ianna, ceu de Betonica Præpoſiti ex vj. particula ſecundi lib. Vſuale.

Vera Præpoſiti deſcriptio.

a Ceram albam naturaliter, crudam & Ponticam Præpoſitus intelligit.

b Terebinthinam lotam hoc loco accipiendam nonnulli putant: ſed quia ad vulnera capitis & neruorum potiſſimum adhibetur, pura è terebintho & ſine lotione vſurpari debet, vt nihil eius virtutis & ſubſtantiæ depereat.

℞. Succi Betonicæ.
Succi plantaginis.
Succi appij. an̄. lib.j.
a Ceræ.
Picis.
Reſinæ.
b Terebinthinæ. an̄. ℔.ß.
Fiat Emplaſtrum.

SCHOLIA.

Et ſi nullam formam, aut methodum, in hoc conficiendo emplaſtro Præpoſitus præſcripſerit: tamen quo hodie ſæpiſſimè præparetur modo, ſecundum omnes ferè omnium Pharmacopeos, indicabo. Accipiunt betonicæ, plantaginis, ſingulorum æquale pondus, apij verò non ad cæterorum proportionem, verùm cætera pondere ſuperat omnia. Tundunt deinde cum cera inciſa, pice reſina confracta, & terebinthina in lebetem iniiciunt vt ſimul

coquantur, donec nulla ſuperſit humiditas, vel donec herbæ coctione aruerint: quæ cocta dum maximè calent, torquendo exprimunt, & inde magdaleones formant. Hícque modus hodie ferè ab omnibus Pharmacopeis approbatur. Qui modus à vero mihi videtur recedere, ſed cur ita parant, hæc illorum ratio. Volunt reſinam, picem, & terebinthinam colorem viridem retinere, ideo magis expetunt vires quorundam ſimplicium deperdi, quàm ipſum colorem viridem. quodquidem abſurdum non eſſet, conſulerémque ita componi, ſi modo vis picis, reſinæ, & terebinthinæ non deperderetur: ac ſi etiam legitima proportio herbarum ad lib.j. ſucci acciperetur. Quapropter ne pharmacopola ignoret confectionis huiuſce emplaſtri methodum veram, volui verum modum hîc præſcribere.

Vera huiuſce emplaſtri conficiendi methodus.

Accipe foliorum betonicæ recentium, loco & tempore collectorum, eam quantitatem ex qua poſſis ſucci libram vnam habere: In mortario lapideo piſtillo ligneo tunde: deinde fortiter ſuccum intorquendo extrahe: ſimiliter facies de plantagine, & apio, ſuccum ſingulorum exprimendo. Quorum ſuccorum non defecatorum accipies ſingulorum libram vnam ſecũdum authoris deſcriptionem, cerámque minutim conciſam cum ſuccis in lebetem coniicies, & igne lento concoques ad humidi conſumptionem, dum ex tribus libris, vna remaneat. Tunc picem, & reſinam confractam, iniicies, & concoques ad alteram humidi peremptionem, deinde colabis, vt ſi aliquid fuerit arenoſitatis in pice, & reſi-

Ad humidi conſumptionem ad tertiam partem intellige.

na, auferatur: poſtea terebinthinam diſſolue, omnia ſimul ſpatula lignea mouendo. Deinde maſſam finge ex qua frigefacta magdaleones ad vſum formabis. Sed obiiciet quiſpiam hoc emplaſtrum peccare in colore. quid tum poſtea, modò vis ſimplicium tota remaneat in medicamento, & coctione non corrumpatur? in hoc enim non eſt neceſſarius color viridis, ſed detergendi, deſiccandi facultas. Igitur quicúmque parare vult emplaſtrum, nullo modo curare debet quo colore ſit, dummodo vires obtineat quas Galenus libr. de compoſit. medicament. ſecundum genera vult ipſum obtinere. Cæterùm notandum ſi methodum à nobis præſcriptã ſequaris, terebinthinæ doſin erit aliqua ex parte minuedã eſſe quòd cerati potius quàm emplaſtri formam & conſiſtentiam retineat, ſufficiéntque tantùm ℥ ij. ſi autem veterem conficiendi methodum pharmacopeorum more retinendam putes, terebinthinæ proculdubio doſis nulla ratione erit minuenda quod nimirum coctione craſſeſcat. Adhæc præterea notabis alias valentiores formas à Vigone deſcribi, ſub nomine de betonica capite de vlceribus capitis, quæ magis merentur dici de betonica quam præſens emplaſtrum.

PICIS.] Nicolaus Præpoſitus huiuſce cõpoſitionis ſcriptor, diuerſam facit picem, à reſina eam deſcribendo punctis intermediis, quod maximè notandum eſt. Idem cùm ſimpliciter picem, & reſinam deſcribit, non denotat quam picem, aut quã reſinam ſumere debeamus cùm

à diuersis arboribus colligantur. Tamen multi Pharmacopolæ in explicatione textus Præpositi, resinam & picem accipiunt pro simplici vno: quod tamen fieri non potest, cùm separatim & punctis intermediis præscribantur. Vt igitur his satisfaciamus: qui volunt hanc compositionem aggredi ex descriptione Præpositi, dicam quid sentiam. Sumenda est pix liquida & resina vera. Quid autem sit resina vera, satis superiori capite à nobis explicatum fuit. Nūc quid sit pix liquida breuiter dicam & quid de ea apud probatos authores legerim expediam à quibus tamen hoc vnum oratum velim, vt si quid à me perperam dictum audiant æquo, & beneuolo animo ferant. Imprimis itaque notabimus, vbi Præpositus simpliciter & sine additione picem describit, liquidam intelligere, crudam, mollē, tractabilémque, artificio nullo paratam: de qua separatim meminit Galenus lib. 2. de composit. medicament. secundum genera capit. 20. de viridi emplastro Andromachi disserens his verbis: liquida tamen diutius perdurat sicuti colophonia thus redolens, quæ nonnullis sola vocatur colophonia, odoratu suauitatem quandam referés, sicut abietina, & colore mediocri prædita: illam dico intelligendam esse, vel quæ sponte ex liquoribus pinguissimis pini piceæque congregatur alba, quæ à Dioscoride lib. 1. capite 78. pix liquida dicitur, probatúrque splendens, sincera, lenis: quibus verbis subscribit Præpositus lib. 2. capit. 9. sui dispensarij, vbi de medicinis agit analogos, his verbis, Pix quando simpliciter

Pix simpliciter apud Præpositū, quid.

Picis liquidæ electio.

ponitur in vnguentis maturatiuis & mundificatiuis, debet poni pix liquida, & in Vnguentis cicatrizatiuis pix ſicca (vt etiã teſtatur Galenus 8. ſimplicium capit.50. vbi de pice) quæ eſt colophonia cocta ſiue frixa: vt placet Galeno libr.3. de compoſ. medicamentorum ſecundum genera, vbi de medicamentis neruorum agit: qui de Colophonia cocta, ſiue frixa inter ſiccas reſinas peculiariter ſcripſit, ſic inquiens: omnium verò ſicciſſima eſt, quam nonnulli frixam, alij colophoniam vocant. Præterea non eſt ignorãdum, reſinarum eſſe tres ſpecies, quæ è pino proueniunt, inter ſe differentes: quarum duæ è caudice manant, tertia verò è nucibus, quas Græci ϛροβίλους vocant. E caudice manãtium, vna quidem eſt præſtantiſſima, liquida, mollis, albáque, arboris ramentorum, foliorum omníſque immunditiei expers, & (vt Galenus inquit) thuris redolens, & vbique ſincera, Colophonia propriè appellata: ac ea eſt de qua inter liquidas meminit Dioſcorides. Altera quam Galenus appellat pityinó phyſema ſordida & retorrida. Quid autem ſit pix liquida miror ipſum Præpoſitum non explicare cùm ſæpiſſimè in ſuis confectionibus de pice liquida mentionem faciat. Quare equidem cenſerem in hoc emplaſtro (cùm quid ſit pix liquida Præpoſiti maximè apud me incertum ſit) eius loco reſinam pini (quod nos gummi appellamus) accipiendam eſſe, cùm ipſa accommoda ſit maximè ad maturãdum quod præcipuè in hoc emplaſtro requiritur. Demum autem ſint Pharmacopei ſoliciti reſinam & picem

Pineæ reſinæ tres ſpecies.

Picis liquidæ ſuccedaneũ in hoc emplaſtro.

lauare in hoc, antequam aggrediantur. minimè enim, nisi prius lauentur, in hac cōpositione ingredi nō debent, & præcipuè in emplastris, quæ glutinant & solidant, propter illarum acrimoniam & mordacitatem. Quamuis Galenus in libris secundum genera dum compositiones emplastrorum & vnguentorum describit, facientium ad vlcera, & vulnera cuiuscumque speciei, néque picis, néque resinæ, ablutionis meminit, hæc de pice. Picis autem genera monstrat Teophrastus, lib.9. capit.2. Plinius lib.14. capit.20. & lib.16. capit.12. ac sequenti. Columella lib.12. capitibus 22.23.24.

VIRES A MEDICIS DICTATÆ.

Mundificat, & maturat apostemata.

CAPVT 9.

Emplastrum diuinum Præpositi ex vj. particula secundi libri Vsuale.

Verus textus Præpositi.

℞. Galbani. ℥ j. ʒ ij.

Ammoniaci. ℥ iij. ʒ iij.

Opopanacis. ℥ j.

a Lithargyrij. ℔. j. ß.

b Ceræ nouæ. ℥ viij.

a Lithargyrium aureũ sume.

b Ceram citrinam accipe.

Olei oliuarum. ℔.j.ß.

Olibani. ℥j. ʒj.

Mirrhæ. ℥j. ʒij.

Viridis æris. ℥j.

Bdellij. ℥ij.

Ariſtolochiæ longæ. ℥j.

Maſtiches ℥j.

Aymentis ℥iiij.

Miſce omnia, vt decet.

SCHOLIA.

Tractetur Lithargyrus optimè leuigatus, & agitetur vnà cum oleo oliuarum ſpatio xij. horarum, vt nutriatur, coquatúrque lento igne ſpatula lignea ſemper ducendo ad mellis ſpiſſitudinem: deinde ceram minutim inciſam vt liqueſcat immitte: ea liquata, & ab igne depoſita, galbanum à ſordibus, & paleis mundatum, in aceto fortiſſimo ad penetrationem & concoctionem (quia tale emplaſtrum adhibetur ad reſoluenda apoſtemata frigida, & mollificandas durities) quātitate ſufficienti calidè imbues, vel nutries, vt placidè ſoluantur: pariter ammoniacum, opopanacem, ſeparatim, & calidè vt galbanum: quæ imbuta, ſoluta, ac ad humidi non radicalis conſumptionem, lentóque igne cocta,

Per quantitatem ſufficientem intellige duplum vel triplum.

per se singula colentur, ac ponderentur seorsim, & cum terebinthina optimè incorporentur: denique in lithargyrium, prius paratum modicéq; calidum iniicies: his commixtis arida simplicia, singulari opera collecta, & tenuissimè singula separatim leuigata, cribrata, ac ponderata, ordine medicamento ita parato immiscebis, vt magnetem ductũ super porphyrio molula ex porphyrio, pauco aceto, vel vino asperso, ne puluisculus euolet, & vt melius ducatur: paulò post aristolochiam, postea olibanum, mirrham, bdellium si siccũ sit: si verò molle, infundatur vt galbanum & cõsimilia: vltimò mastichen iniicies, denique viride æris: hac enim methodo emplastrum artificiosè confectum habebis. Sunt qui viride æris, postquam lithargyrus coctus est, iniiciunt, rursúsque coquunt vt rubedinem acquirat emplastrum.

Galbani

Amoniaci

Opopanacis.] Quonam pacto imbuatur ac soluatur galbanum, ac cætera alia gummi genera, quæ dissolui possunt, apertè docuimus initio huiusce capituli: hácque methodo alia gummi genera, galbano similia, soluuntur & præparantur: vt ammoniacum, opopanax, sagapenũ, assa fœtida, bdellium si molle sit, & similia quæ puluerisari nequeunt. Et hæc omnium gummi generum est vera solutio ac præparatio: fitque in omnibus medicamentis quæ per os sumuntur, vel quæ exteriùs admouentur: nisi forsan author denotet, quo humore macerari & dissol-

ui debeant. Et quamuis hæc ſit tanquam regula generalis, apúdque omnes vnguētarios vniuerſalis: ſcilicet, vt hæc gummi genera diſſoluantur in aceto aut vino: tamen ſuaderem illi, qui aliquam compoſitionem aggreditur, primùm vt exactè perpendat, ad quos affectus compoſitio ceu medicamentum adaptetur, vt in liquoribus propriis illa gummi genera diſſoluat.

OLEI OLIVARVM.] Antiquum oleū propter ſcopum emplaſtri facti ad reſoluandos humores frigidos, nam quo vetuſtius eſt oleum, eò maiorem vim habet digerendi: & ſunt addendæ adhuc ℥ ix. pro quantitate lithargyri. nam eſt regula generalis, pro quacumque libra lithargyrij ponitur olei lib.j. ß. & id fit, ne lithargyrus propter nimiam vel paruam olei quantitatem decoquando vratur.

VIRIDE ÆRIS.] Id Græcis dicitur ἰὸς ξυςὸς ærabibus ziniar, Latinis viride æris, vel ærugo raſilis. Pleríque tamen florem æris, & æruginē, ſine aliquo diſcrimine ineptè vſurpanr, & frequenter vnum alterius loco indifferenter ſumunt. Flos æris autem fit, vt ſæpiſſimè probaui, cùm æs in fornace liquatum, & in vas præparatum diffunditur, antequam planè concreuerit, & frigidæ inſperſione, dum adhuc calet, vapor eleuatur, qui laminæ ferreæ, vel plumbeæ adhærens, quæ orificio vaſis imponitur, facilè à frigore coaleſcit: & veterum & neotericorū verus eſt flos æris. Sed viride æris vel ærugo raſilis deraditur quidē ab æris laminib. impoſitis vaſis, in quibus concreuit, vaporibus aceti fortiſſimi, & vi-

Quorūdam lapſus.

Flos æris verus quid.

Viride æris aut ærugo raſilis quid.

Flos æris materia. naceorum non recentium & aceſcentium. Materia ergo vnde flos æris fit, eſt æs liquatum vnde vapor excitatur. Materia autem æruginis eſt

AEruginis materia. acetum acerrimũ & vinacea aceſcentia. Quim & color manifeſtè diſcrimen arguit. Optimus

Flos æris electio. enim flos æris eſt friabibis, attritu flaueſcẽs, breuis, ponderoſus, modicè ſplendens. Ærugo

AErugo. quia colore eſt viridis, æs viride nuncupatur. Quod ſi quis aliter exiſtimet, verendum eſt, ne à Peſſulanis mulieribus ridiculus habeatur: quas in eo conficiendo ſedulas, & maxima induſtria vtentes vidimus: ibíque experti ſumus, cum abraderetur, acre quiddam inde repentè nares ferire, propéque ſternutamenta excitare. Quæ diximus, an vera ſint, poteſtis apud dioſcoridem

AEruginis duo genera. legere, lib. 5. capit. 48. & 51. qui prædicta narrat. Præterea notandum erit, duo æruginis eſſe

Viride æris verum quid. genera. Vna quippè eſt natiua, ceu foſſilis: quæ in metallis Cypriis, lapidibus nonnihil æris habentibus quib⁹ ærugo effloreſcat, gignitur. Hæc quidẽ pauca, vera & optima eſt. Altera factitia,

AEruginis factitiæ tria genera. quæ triplex eſt: ſcilicet raſilis, quæ fit vt ſuprà diximus: ſecũda vermicularis, ceu ſcolecia quæ

ærugo ſcolecia duplex. iterum duplex. Foſſilis & factitia. Foſſilis, quæ optima & per ſe raſa ab lapide ærario eſt: de qua conſule Plinium lib. 34. capit. 12. Factitia & tertia, quæ fit ex puerorum vrina, cum mortario & piſtillo Cyprij æris, qua aurifices ad conglu-

Chryſocolla. tinandum aurum vtuntur: eſtque chryſocolla, vt vult Plinius, lib. 33. capit. 5. & hanc ſub nomine chryſocollæ complectitur. De quibus generibus lege Dioſcorid. lib. 5. capit. 52. & qnomodo

do conficiantur: lege Plinium lib. & capit. prius citato. Præstat autem ærugo fossilis, ceu natiua, si inueniatur: cuius defectu primum genus factitiæ rasilis sumitur, quæ à recentioribus falsò flos æris dicitur: & pro illo vsurpatur.

AEruginis veræ loco quid.

AYMENTIS.] Vide an sit legendum pro sagimine vitri quod aymentum dulce nõnulli vocant vel pro magnete, cùm videtur sagimen vitri potius accommodatum quam magnes, nisi magnetis puluerem cõmiscere velit author ad spicula extrahenda è vulneribus. Est autem magnes secundum Dioscorid. capit. 105. lib. 5. lapis optimus qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, densus, nec admodum grauis. Plinius capite 16. lib. 36. vult Sideritim eum dici, quia ferrum attrahit, quod Græcis sideros appellatur: & Heraclium, vel ab Hercule, vel Heraclea ciuitate. Magnetem vero nuncupari aiunt ab inuentore magno. Quidam pastor cùm armenta in Ida monte pasceret, videretque baculum cuspide ferrata minutim, quo humum tetigerat, auelli non posse, & hærere solo sibi crepidas cerneret, quas ferreis clauiculis compactas gerebat, rei nouitate commotus, subesse lapides offendit, qui ferrum retinerent. Auctor nicander, Plinius & Anthonius Lodoicus medicus Olisipponensis lib. 2. de ocultis proprietatibus, capit. 1. vbi de magnete. Magnetis natura est, vt vna parte septentrionalem versus dirigatur: eáq; parte maximè ferrum attrahit: altera vero in partem australem, ceu meridionalem aspicit, ferrúmque abigit, & respuit. Vnde manifestus

Magnes secũdum Dioscoridem quid.

Magnes secũdum Pliniũ vnde nomen sumpsit.

Magnes secũdum Nicandrum & Anthonium lodoicũ olisipponensem medicũ, vide.

Æthiopia. error Plinij arguitur, qui in Æthiopia Theamedem lapidem reperiri qui ferrũ abigit, & respuit, cùm sit magnetis altera pars, quæ versus meridiem vergit, vt probe notauit Remundus Lullius opusculo de magnete, & rota perpetui motus: quod opusculum, nõdum in lucem editum est, sed in manibus nostris seruatur. Quinque genera magnetum constituit Plinius, Æthiopicum: magnesiacum: tertium, in Echio Bœotiæ: quartum circa Alexandrinam troadem: quintum, in magnesia Asiæ. Differentia prima, an sit mas, vel fœmina, proxima in colore. Magnetis tria genera facit Cardanus lib. 7. qui inscribitur de lapidibus. Primum ferrugineum appellat, quod parte quæ septentrionalem aspicit, ferrũ attrahat: altera qua ad meridiem spectat, ferrum expellit. Isque verus est noster magnes. Secundum creagineum quasi carnem ducens: experimento est, quod labiis hæret. Aliud non absimile à secundo, quo solo sine acie vel gladio, citra aliquem sensum, quasuis corporis parteis penetrare possis, statímque vulnus concinnare, nec aliquid sanguinis effluet: quod se expertum testatur Cardanus, tum in se ipso, tum in familiaribus. Antipathiam cum allio in magnete admirari licet, qui si allio vngatur ferrum minimè atrahit: vires tamen recipit, si hircino sanguine tingatur. Quod si plura expectas, lege Serap. lib. aggregat. capit. Agerabuantes siue Almagritos: vbi reddit rationem, quare naues incolarum huius loci sint ligneis, non autem ferreis clauiculis compactæ, propter magnetis frequẽtiam. Gar-

Magnetis genera secundum Pliniũ.

Magnetis tria genera secundum Cardanum.

cias ab orta proregis Indiæ medicus lib. de aromatum & ſimplicium medicamẽtorum aliquot apud indos naſcentium hiſtoria ait fabuloſum eſſe, naues quæ calicut commeant, clauis ferreis non compingi, ob ſcopulorum è magnete frequentiam, à quo ſcilicet attraherentur, & raperentur, ſi ferreis clauis fabricatæ eſſent: dicitque plures reperiri naues, clauis confixas ferreis, quã ligneis. Verum quidem in meldinis inſulis naues ligneis clauis eſſe extructas: id autem ob ferri penuriam potius, fieri putat, quam quod à magnete ſibi metuant. Hæc de magnete.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Mollificat durities & reſoluit ea quæ ſunt reſoluenda: & eſt apoſtematibus frigidis aptum.

CAPVT 10.

Emplaſtrum Ceroma ceu Ceroneum, Nicolai Alexandrini, capit. 286. Vſuale.

Textus verus Alexandrini.

♃. [a] Picis.

[b] Ceræ. añ. ʒ vij.

Sagapeni. ʒ vj.

Ammoniaci.

[a] Picem naualem nõnulli volunt qua nauiũ fabricatores naues ſuas recenter fabricatas illinunt. Puto tamen eam eſſe ſumendam quæ ex nauibus vetuſtis dera-

Terebinthinæ.

Colophoniæ.

Croci. añ. ℨ iiij.

Aloes.

c Thuris.

Mirrhæ. añ. ℨ iij.

Styracis calamit.

Masticħes.

d Oppopanacis.

Galbani.

Aluminis.

Fœnigræci. añ. ℨ ij.

e Confitæ.

Bdellij. añ. ℨ j.

Lithargyrij. ℨ. ß.

Confice sic Lithargyrium in subtilissimum puluerem redactum cum oleo sufficienter decoque: deinde picem adde: qua liquefacta ceram adde, post cuius liquationem gummi colata, nempe ammoniacum, terebinthinam sagapenum, oppopa-

ditur iam permixta marinæ aquæ: ex qua medicamento am vim & astrictoriam contraxit, vt scopo & intentioni magis sit conueniens.

b Ceram sume citrinam non lotam, vt quæ vim habeat concoquēdi mediocriter, resoluendi, medicamentosáque sit magis quàm lota.

c Thus masculum est accipiendum.

d Opopanacē, & Galbanum omissa fuerunt in narratione simpliciū à bibliopola.

e Per confitam intellige fecem styracis liquídam, quæ est thus Iudeorum quod etiam plurimi cozum cozumbrū caucanum & Thymiama appellant.

nacem, galbanum, confitam, & ſtyracem calamitem iniice, & ſpatula bene commiſce: deinde colophoniæ, maſtiches, olibani & bdellij puluerem: ſic aluminis myrrhæ fœnigræci puluerem immitte, & ſpatula optime commiſce. Caue autem ne ſupradicte ſpecies continuatim, ſed quodam interuallo competenti immittantur: cum autem coctum fuerit, in aquam infunde, & inde magdaleones factas vſui reſerua.

SCHOLIA.

Hæc verò methodus deſcripta ab Alexandrino nō tam videtur artificioſa, facilis, & vſu probata quam quæ ſequitur. Ceram in fruſtula cōciſam, vt liqueſcat, igni leui appone: qua liquata mox picem colatam, & colophoniam cōfractam iniice, mouendo ſpatula lignea & cum cera ab igne depoſita fuerit gummi quæ pulueriſari nequeunt, vt ſagapenum, ammoniacum, galbanum, & bdellium (ſi molle ſit, ſi verò aridum, aut ſiccum, ponatur poſt mirrham) in vino, vel aceto fortiſſimo per ſe imbuta & ſoluta, & ſeparatim cocta (vt in præcedenti capite docuimus) cum terebinthina, confita, & ſtyrace incorporentur: quæ incorporata, cum præcedentibus liquatis ac modicæ calidis commiſce, deſuper cum omnino tepuerit, cætera ſimplicia optimè & ſeorſin leuigata, trita, ac cribrata, vt lithargyrium (vult Alexādrinus illam prius cum oleo coqui) fænugrecum, alumen, mirrham, olibanum, maſtichen, aloen, inſperge, ac cum ſpatu-

la lignea velociter agitando coniunge. Paulo post crocum iuxta artem leuigatum exactissime dicta spatula tractando commisce. Quibus omnibus diligenter commixtis super marmore manibus oleo laurino perunctis magdaleones formentur. In hoc emplastro conficiendo maximè cauendum est, ne predicti pulueres aridorum in emplastro calido adhibeantur ne in grumos abeant. Cæterum Alexandrinus simpliciter & sine vlla additione, scribit picem. Pix autem hoc in loco naualis sumi debet, aut eius loco nostra nigra factitia. Quamuis in capite 8. monuerimus, cum reperietur scriptum picis simpliciter, & sine vlla additione, liquidam esse intelligendam. Verum cum hoc diximus, solum eam in cõpositionibus Præpositi vsurpãdam intelligas, & præcipuè in emplastris & vnguentis, quæ ad maturandum & mundificandum valent. Proinde admonitos Pharmacopeos cupio, Præpositum hoc emplastrum præscribere, & in simplicibus cum Alexandrino conuenire, in ponderibus vero minimè vt supputauit: hæc Alexandrini descriprio pondere simplici constat: Præpositus pondus triplicat, in quibusdam tamen parum. Præterea in methodo conficiendi Alexandrinus de croco nullam mentionem facit, quanuis in sua descriptione scripserit: Quare qui hãc compositionem aggredi volet non secundum Alexandrini modum componat sed secundum nostrum à nobis descriptum.

VIRES AB ALEXANDRINO NOTATÆ.

Optimum ad ſcapularum dolorem & pectoris. Confert hepatis & ſplenis phlegmonis. Anaſarcida, aſciten, & timpaniticem curat: dolorē ilij, & tormina inteſtinorum placat: renum, & veſicæ diſtemperantias, lumborum, pectoris ſæpius ſuperimpoſitum emendat: inflammationibus & doloribus matricis ſubuenit: Arthriticis, Iſchiadicis, & podagricis medetur. Typice febrientibus, ſtomacho inductum ſubuenit, & morſibus rabioſi canis, & ſerpentium ictibus appoſitum auxiliatur.

CAPVT II.

Emplaſtrum Oxycroceum Myrepſi: ſect. x. de emplaſtris num. 14. Vſuale.

Myrepſi textus verus.

℞. Croci.
a Zopiſſæ.
Colophoniæ.
b Ceræ. Singul. ℥ ij.
Terebinthinæ.
Galbani.

a Zopiſſa, eſt reſina ſecundū myrepſum ſect. 3. de vnguentis nume. 52. cum manibus deraſa à vetutiſſimis nauibus quam plurimi apochyma, vel hypochyma appellant hodie tamen eius loco picem noſtrā factitiam vſurpamus,

sed vt verum fatear in hac compositione naualem illam supradictā intelligere oportet.
b Ceram citrinam nō lotam accipe.

Ammoniaci.

Thuris.

Myrrhæ.

Mastiches. Singul. ℥ ß. ʒ j. ß.

Galbanum & Ammoniacum aliquantulum contusa coniice in modicum acetum per totam noctem & c ferue facta per saccum ex tenui linteo factum colato coquātur iterum donec pars aceti consumatur. Dein dissolutam zopissam & colatam iniicito, adiecta cera; ac dissoluens omnia simul adiice colophoniam: & deinceps terebinthinam: post mastichen myrrhā & thus: deinde funde super marmor & croco in puluerem trito insperso ipsum subigito.

c Eliquata legendum.

SCHOLIA.

In vas aliquod ceram diuisam ad liquandum iniectam leui igni appones, qua liquata zopissam, à sordibus purgatam, & colatam vnà cum colophonia pariter vt liquescāt immittes: quibus liquatis ab ignéque amotis, & parum refrigeratis, galbanum & ammoniacum arte, seorsinque dissoluta, & ad humidi consumptionem cocta (hoc est vt absumatur humidum à vino vel ab aceto contractum, non autem naturale humidum, ita vt ariditatem immodicam assequantur) & cum terebinthina incorporata, præceden-

tibus immiſcebis: quibus commixtis thus: maſtichen & myrrham, ſeparatim tenuiſſiméque pulueriſata deſuper cautè inſperges. Vltimò verò crocum quàm tenuiſſimè pulueriſatum aſſiduè mouendo ſpatula lignea, coniunges, ac ſubiges. Tunc cum omnis materia in vnum coniuncta & probè ſubacta fuerit manibus, oleo quod neruos confortat vnctis magdalcones efformabis.

VIRES A MYREPSO DESCRIPTÆ.

Ad contuſa oſſa, neruos, ac dolores, & ad omnem contuſum locum confert.

CAPVT 12.

Emplaſtrum de Ceruſa Præpoſiti ex xx. particula ſecundi libri vbi agitur de vnguentis: & appellat illud vnguentum de Ceruſa coctum Vſuale.

Vera Præpoſiti deſcriptio.

a Legendum (vt expertus ſum) vnc. vj. vel ix. ſi magis album vis conficere.

a ℞. olei communis. ℔. ij.

Ceruſæ Subtiliſſ. ℔. j.

Coquantur lento igne donec ſit coctum. Et ſunt aromatarij maximè in Gallia, qui faciunt præſens vnguétum ad modum emplaſtri: & vo-

catur emplastrum de Cerusa.

SCHOLIA.

Confice sic Cerusa super porphyrium ducta & cribrata, in lebete satis amplo, spatula lignea assiduè agitando diu nutriatur vnà cum oleo, deinde ignè lento & breui coquantur, videlicet claro aëre & radiante sole, quousque à tumore subsideat nec manibus adhæreat, ceu donec marmori, vel frigidissimæ aquæ infusa portiuncula idoneam habere consistentiam videatur. Tunc refrigerare permittes, & magdaleones niue albidiores ad vsum efficies.

Tamen aiunt nõnulli vt emplasticum fiat, nec manus coinquinet, coqui debere diutius: itaque secundum eos non videtur esse dosis olei exuperans. Nam plurimum olei coquendo absumitur: sed quia decoctione nigrescere potest emplastrum, illorum secretum est ad albedinem seruandam, cum decenti coctione, & eadem dosi olei, miscere nonnihil cerusæ dilutæ, vel aliquid ceræ albæ circa finem coctionis. Re vera dũ modò proportio olei & cerusæ à nobis præscripta apponatur, & lento igne coquatur, facilè sine ceræ & cerusæ additione (vt sæpissimè expertus sum) potest confici: albúmque maximè redditur: si verò plus olei, quàm par sit addatur, tunc coctio longa erit: longa autem coctione nigrescet, nisi aliquid ceræ vel cerusæ commisceatur. Meminit emplastri de cerusa Galenus lib. 1. secundum genera capit. 14. quod ex ceru-

ſa, lithargyrio & reſina fit, oleo omphacino, & cera.

OLEI COMMVNIS.] In hoc magis conuenit oleum roſatum, factum ex oliuis & roſis immaturis ponere, quàm commune, quia frigidius communi: tum quia emplaſtrum videtur prodeſſe malis complexionibus calidis factis à caliditate ſolis, vel quauis ratione, & etiam fricationi, ceu excoriationi cum calefactione mala. Vt igitur his morbis potentiſſimè conferat, oleum roſatū immaturum loco cōmunis accipiamus: videlicet Meſuæ deſcriptionis, vel Præpoſiti.

CERVSÆ ALBÆ.] Omnis ceruſa, antequã emplaſtra, vnguenta, collyria, & huiuſmodi cōpoſitiones ingrediatur, debet ablui, vt mediocriter deſiccet, & aſtringat ſine aliqua mordicatione, in liquore proprio. Eiúſque lotio talis eſt. Accipe ceruſæ albæ plumbariæ friabilis, & quæ fit Rhodi, & Corinthi, vel in Puteolis Italicæ regionis, quæ Gallis (ceruſede venize) dicitur, quãtitatem ſufficientem, eam friando in aqua communi, vel roſacea, vel ſecundũ affectum cui inſeruire debet: ſed in hoc præſtat aqua roſacea, tum propter frigiditatẽ, tum propter gratiã odoris: in mortario marmoreo piſtillo ligneo diutiſſimè tere: deinde aquã paulatim effunde, aliquot horis friando, ac agitando: agitatam quieſcere permitte. Vbi in fundo mortarij ceruſa quieuerit, & ſedata omnino fuerit, abiiciatur aqua: rurſúſque aliam aquam nouam immitte, vt prius agendo: ſæpéque id factitabis, abiiciendo aquam & aliam innouando, quoúſque aqua vltima in- Ceruſæ electio & lotio.

iecta agitatáque cum prædicta cerusa, nitida, clara, omnísque sordis expers appareat, quam eiicies. Tum cerusam paulatim super porphyrio cum molula accuratissimè leuigabis, & leuigatam desiccabis: iterúmque postquã siccata fuerit, in eodem mortario rursus teres, de qua trita pastillos cum aqua rosacea finges. Alij cum aceto acri pastillos formant, & in sole siccant. Hactenus de cerusa: de illius autem cõfectura lege Dioscoridem lib.5. capit.63. vel Mesuen in lib. Seruit. Quid sit lege infrà in 2. sect. capit.1.

VIRES EX MESVE DESVMPTÆ.

Malis complexionibus calidis factis à caliditate solis conuenit, fricationi ceu excoriationi cũ calefactione mala valet.

CAPVT 13.

Emplastrum Triapharmacum Mesuæ ex distinctione xj. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Vera mesuæ descriptio.

a ℞. Lithargyrij triti sicut alcooch. Par. j.

Aceti vini fortissimi. Par. j.

b Olei antiqui. Par. ij.

Coquantur cum facilitate vsque dũ fiat eius spissitudo, & administretur.

a Lithargyriũ aureum vel argenteũ si sumas hil interest: tamen aureum præstat.

b Olei lib.j. se. legẽdũ pro quãtitate lithargyrij vt expertus sum.

SCHOLIA.

Electum, præparatum & elaboratum (vt in præcedentibus emplaſtris docuimus) accipiatur lithargyrium, vnà cum oleo ſpatio xij. horarum nutriatur, lentóque igne ſemper ſpatula lignea mouẽdo coquatur, donec craſſeſcat: quo cocto ſtatim aceti mediam partem paulatim affundẽdo in id iniicies, videlicet extra ignem ne (vt ſuperius docuimus) recentium rerum contactu exundet. Rurſúſque igni lithargyrium appones, & ad aceti conſumptionem concoques: quo cõſumpto, alteram partem aceti, quæ reſtat, eodem modo iniicies paulatim lithargyrio ab igne remoto. Deinde ad decentem concoctionem percoques, videlicet ad electarij ſolidi formam, vel quoúſque fundo vaſis non adhæreat, & digitos tractando non coinquinet, quod ſanè perfectæ coctionis ſignum eſt: coctum autem & in hũc modum paratũ ad vſum repones. Vnum hic ab omnibus diligenter notandum venit, lithargyrium nempe quod hoc emplaſtrum ingreditur, debere aqua roſacea lauari ſine aliquo dubio, & loco veteris olei, roſaceum immaturum ſumendum, quia pares vires & facultates ſortitur, vt emplaſtrum de ceruſa. Cùm itaque hæc duo pares habeant effectus, & vnum alterius loco ſumatur, non erit alienum in hoc ſimplicia præparare, quemadmodum in emplaſtro de ceruſa parauimus. Chriſtophorus de honeſtis in expoſitione huius emplaſtri eadem diſtinctione xj. ſic inquit. Emplaſtrum de ceruſa quibuſcúm-

que malis complexionibus calidis factis à caliditate solis &c. conuenit. Pariter istud Triphar-macum confert vlceribus quibus coniunguntur mala cõplexio calida &c. Quare si hoc emplastrum omnibus dispositionibus confert, quibus vnguentum de cerusa coctum, & si etiam in eo lauetur cerusa in aqua rosacea, & loco olei communis oleum rosatum immaturum sumatur, cur in isto lithargyrium eodem & simili modo non parabitur, cur etiam oleum antiquum in rosaceum immaturum non trãsmutabitur? Præterea notandum apud Galenum capit. 3. lib. 1. secundùm genera huiusce emplastri varias esse cõficiendi formas pro intentione varia, & scopi differentia. Interdum cum veteri & communi oleo: interdum oleo communi & aceto, ad duplam lithargyrij portionem: variat etiam apud eundem concoctionis modus, & quantitas. Ex iisdem materialibus crudis fit vnguentũ quod nutritum Chirurgi vocant, ad inflammationes & erysipelata commodum.

VIRES EX MESVE DESVMPTÆ.

Easdem quas vires habet emplastrũ de cerusa, facítque carnẽ nasci in vulneribus consolidás ea.

CAPVT 14.

Emplastrum palmeum ceu diachalciteos Mesuæ ex distinctione xj. de vnguentis, & emplastris Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Oleum cõmune ceu oliuarum insulsum vetúsque accipe.
b Axungiam suillam non salitam sed vetustissimam dixit author ad differẽtiam pinguedinis. Differunt autem Pinguedo & axungia: nam pinguedo dicitur (sain doux) axũgià verò (vieil oing) nuncupatur, vt Galen. placet libro 1. secundum genera.
c Lithargyriũ aureum sume.
d Vitriolum Romanũ ceu album accipe.

a ℞. Olei veteris. ℔ iij.
b Axungiæ veteris sine sale. ℔.ij.
c Lithargyrij triti sicut alcooch. libr. iij.
d Vitrioli. ℥ iiij.

Conficiatur sic. Oleum & axungia mittantur in stagnato supra ignem, & liquefiat. Deinde addatur lithargyrium, & vitriolum, & ducantur continuè cum tribus ramis palmæ, & accipe vnum ramum palmarum minutim incisum, & intromittatur, & tandiu bulliat super ignem lentum factum de lignis siccis, donec inflammetur, & redeat ad suum statum, & inspissetur, & densitatem habeat.

SCHOLIA.

In lebete amplo lithargyrium præparatum & oleum, horarum xij. spatio, vt simul nutriantur, impones. Postea igni lento, & leui, ne nigrescat aut vratur, ad crassitiem concoques. Tum pinguedinem iniicies, perpetuò & sine mora, spatula palmea, aut phœnicea eadem die abscissa, quò pharmacum conficietur, alioqui priùs excisa succum amittit, vel illius loco radice cannæ, vel saligno ramo, vel

quercino, vel mespillino aut eius arboris ramulo quæ astringendi vim immodicã habeat. Quibus ad perfectam concoctionem decoctis, ab ignéque depositis, & parũ refrigeratis vitriolum romanum ceu albũ pulverisatum, vt liquescat, iniicies : quo liquato & omnibus refrigeratis magdaleones finge.

Alij liquore cõuenienti vitriolum dissoluunt, & in lithargyrio cocto & extra ignem admoto paulatim affundunt, & vt mucagines coquunt: deinde ab igne deponunt, & eo tepefacto magdaleones ad vsum constituunt. Animadũertendum erit inter coquendum vt humiditas naturalis spatulæ in lithargyrio remaneat & omnino cum eo consumatur. Itaque dum diutius coquetur lithargyrium videbísque extremitatem spatulæ desiccari, illa pars sicca præscindi debet ad humidum vsque, vt noua spatula mouendo nouus succus reddatur in lithargyrio, idque sæpius repetendum erit, donec multis eiectis taleolis spatula pro breuitate inutilis derelinquatur, & succum humorémque spatulæ sæpius renouatæ lithargyrium retineat. Permulti istud medicamentum componunt, scilicet ex lithargyrij lib.iij. Olei veteris & axungiæ porcinæ æquis partibus, Vitrioli ℥ iiij. Alij verò sine oleo lithargyrium æqua cum porci axungia portione, & vitrioli ℥ iiij. perficiunt. Verùm (vt quod verissimum est notum sit) prima descriptio cæteris omnib⁹ antecellit (siue à Mesue siue à Galeno sit literis tradita) & in officinis magis est vsita ta quia certa videtur proportio olei & axũgiæ ad nutriendum,

nutriendum, & coquēdum lithargyrium, vt experti sumus.

VITRIOLI.] Quid de eo apud probatos authores cùm antiquos, tum recentiores, legerimus, qua poterimus facilitate explicabimus.

Vitriolum nihil aliud est quàm atramentum sutorium. Dicitur autem atramentum sutorium ipsum vitriolum, quòd olim eo coria sua tingebant sutores, & alij opifices qui corio vtuntur: sed quia acre est, & facilè corrodit calceamenta, à sutoribus atramentum aliud excogitatum est, quo coria tingunt nempe ex ferro. Sed apud veteres atramētum sutorium intelligere debemus, vitriolum metallicum: illud scilicet, quod nihil aliud est quàm aqua congelata, & assumpta natura æris, diuersam habens naturam lapidis cui adhæret. Plinius lib. 34. capit. 12. Chalcantum, id est, vitriolum, & atramentum sutorium diuidit in natiuum ceu fossile, & factitiū. Natiuum triplex est, vnum quod fit scobe cauato: secundū quod fit in saxorum catinis: tertium quod fit salis modo, flagrantissimo sole admistis dulcibus aquis cogente. Et est factitium, quod in Hispania ex puteis stagnísue fit, habentibus id genus aquæ: hæc Plinius. Serapius capite de Zed. sic ait. Vidi in mineris tres venas extensas, vnam super aliam per longum spatium, & vena inferior erat Zed nigrum, id est, marchasita, vel pyrites: quòd si in aceto dissoluitur in nigrum colorem vergit, & ab Auicenna lib. 2. capit. de atramento, vocatur atramentum album, quia non dissolutum videtur albi coloris esse. Et secunda quæ

Vitriolum & atramentum sutoriū idē.

Atramētum sutoriū secūdum veteres vitriolum appellatur.

Vitriolū metallicum ceu atramentum sutoriū quid.

Vitrioli ceu chalcāthi vel vel atramenti secundum Plinium diuisio.

Atramentorū secūdum Serapium diuisio.

Atramētum album quid secundū Auicennam.

erat ſupra eam, colcotar dicitur, id eſt chalcitis. Et terra quæ ſuperior eſt, Zed viride, id eſt vitriolum vel chalchantum, dicítque has tres ſpecies ad inuicem diuerſificari, in ſubtilitate, & groſſitudine, quoniam ex his fit groſſius zed nigrum: colcotar, ſeu chalcitis, inter hæc duo medium tenet. Hæc Serapius.

Colcotar & chalcitis idē ſecundum ſerapium.

Galenus lib. 9. ſimpl. medicam. vna cum Serapio cōuenit, ſicque his verbis diſſerit. Domus ingens cuius introitus erat ipſum metallum, in quo conſpexi quaſdam in longiſſimum porrectas veluti zonas, alias ſuper alias, num. tres. Infima erat ipſius Soreos, ſuper quam erat altera Chalciteos, ſuprema Miſeos. Et lib. 4. de compoſit. medicam. per genera. Miſi, Sory, vt didiciſtis, Chalcitidi genere cognata ſunt, ex vna, vt ita dicam, radice producta: tenuius tamen apparet Miſi, craſſius Sory. Chalcitis mediam vtriúſque facultatem habet. Igitur hi duo authores apertè oſtendunt hæc tria ſponte in viſceribus terræ fieri ac inueniri, non autem vllo artificis ingenio. Nunc quid Sory, Chalcitis, & Miſi dicamus.

Atramentorum ſecundū Galenum diuiſio.

Sory inquit Dioſcorides lib. 5. capit. 78. veteres exiſtimarunt Melanteriam eſſe aberrantes: ſiquidē ſui generis eſt Sory ei nō abſimile: præfértque Ægyptium, quod frianti nigrius apparet, in multa dehiſcens foramina, ſubpingue, aſtringens, & olfactu, deuorationéque magnum virus olens, ita vt ſtomachus in vomitiones effundatur in humore non liqueſcit. Memini me vidiſſe Sory verum coloris ex nigro rubei, ſed diluti exteriori ſuperficie ſubluteum, & albicans

Sory antiquorū quid.

Soreos electio.

vt ferè appareat chalcitidem priùs extitisse, sapore acerbo, vt est chalcitis vera, sed minùs astringente & leuiori quàm melanteriam & misi minúsque friabile chalcitide excepta.

Chalcitis secũdum Marcellum virgilium lib. 5. capit. 63 est lapis vnde æs coquitur: nam hoc vocabulo generali multæ res significãtur, vt vna est lapis ærarius, id est marchasita seu pyrites. Altera est significatio chalcitidis, qua significat chalcitin vel trichitin, id est, alumen capillare, & ærarium, quòd in pyritem concrescit, hinc aliquoties alumẽ schiston dicitur. Vltima significatio chalcitidis est species chalcanti (id est flos quasi æris) atramẽti sutorij, seu vitrioli: hæc verò chalcitidis, species chalcanthi. Duplex hæc, natiua & factitia. Natiua rursus est duplex Cypria & Babilonica: de Cypria lege Plinium, lib. 37. cap. 11. & Dioscoridem lib. 5. capit. 75. De Babilonica vide Serapium capit. de Zed. Factitia est quæ fit ex chalcantho veteri, quod in filamenta transit, attestante Galeno, qui chalcanthum paulatim in chalcitin transire scribit. Probatur chalcitis primi generis secundum Dioscoridem eodem lib. & capit. citato. Similis enim æris friabilis, nec lapidosa, nec inueterata intercursantibúsque promptissimè liquescit. Misi est gleba ex humore coagulato, substantia, sapore, & viribus, vt chalcitis. Nam vt prædiximus, sory, chalcitis, & misy ex vna radice quasi producuntur, & genere cognata sunt. Duo autem apud quosdã sunt genera. Vnum natiuum, quod sponte gignitur, & præcipuè in fodinis Goscla-

Chalcitis secundum M. Virgilium.

Chalcitidis nomen multa significat.

Alumen capillare seu schiston vel plumæ est species chalcitidis.

Chalcitidis natiuæ primi generis electio.

Misy quid.

Misy secundum quosdã quid.

Misy factitiũ secundũ Plinium quid.

riæ ærariis: alterum factitiũ, quod fit cùm chalcanthum eſt mutatũ in chalcitin. Plinius lib.34. capit.12. fieri è lapide concretum natura diſcretúmque dicit, & optimum in officinis Cypriorum. Præſtat natiuum natione Cyprium, quod auri colorem imitatur, & ſtellæ modo ſplendet ægréque liqueſcit, vt teſtatur Dioſcorides lib.5. capit.76. Tandem miſy verũ vt ego ſum teſtis oculatus eſt coloris lutei, ſed ſubuiridis, facilè friabile punctis luteis ſublucentibus ſaporis chalcitidis veræ ſed minùs acris.

Miſeos secũdum Dioſcoridẽ electio.

Melanteria secundũ Syluaticũ quid.

Melanteria triplex secũdũ Dioſcoridem.

Melanteria ſecundum Syluaticum, eſt clauorum veterum ferreorum raſura. Alij dicunt eſſe fugiam de ferro. Dioſcorides lib.5.capit.77. triplicem facit originem. Vnã quidem quæ in faucibus cuniculorũ, quibus æs eruitur, ſalis modo cõcreſcit. Alia verò in ſumma faciæ ſupradictorũ locorum coit, quæ terrena eſt. Quinetiam inuenitur in Sicilia & aliis quibuſdam regionibus foſſilis quædam. Laudatur ſecundum Dioſcorid. quæ ſulphuris colorem trahit, leuis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confeſtim nigreſcit, tingitúrque illà ſecũdum diuerſas terras in quibus gignitur. Dicamus itaq; Sory, Chalcitin, Myſi, & Melanteriam eſſe ſpecies chalcanthi: & per chalcanthum, intelligamus omnes ſpecies chalcanthi. Nam aquæ, quæ habent ſuccum huius vel illius ſpeciei chalcanthi eundem ferme habent ſaporem candémque naturam, differúntque tãtùm ſecundum magis & minùs. Immo tãtum eſt conſortium inter quatuor ſpecies chalcanthi, vt facilè ex vna ſpecie corrupta

Melant. electio.

generetur altera. Præterea omnia hæc genera esse salis species dicemus, adeò vt cùm plures sint salis species & differentiæ, pariter etiam plures species chalcanthi distinguntur.

Hactenus de vitriolo & generibus ex veterum opinione: nunc de opinione recentium, quæ magis arridet, dicamus.

Vitriolum, quod vt plurimùm ab antiquis atramentum dicitur, nunc tripliciter consideratur. Etenim vitriolum simpliciter, aut vitriolum Romanum nihil aliud est quàm coppa rosa. Vitriolum autem quod vocabant Cyprium, est propriè illud cœruleum quod nunc effoditur in Germania: quod quiddam de natura æris participat. Nam leui artificio ex illo æs extrahitur, ob id chalcanthum appellatur, Gallis vitriol d'Alemaigne. Atramentum autem nigrum nunc reperitur in Liguria, & est quodammodo ferrugineum, id est naturam ferri sapiens & ex illo ferrum per artificium mutatur in æs, quod nihil aliud est quàm colcotar. Atramenta hæc omnia, ceu vitriola, sunt quædam media dispositionis inter alumina & sulphura, ex vtrísque enim participant, sicuti alumina constituuntur inter sales & vitriola.

Vitrioli ex Neotericorũ sententia cõsideratio.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Ad vulnera vbi est sanguis, & apostemata pestilẽtia, & exituras, & adustionem, & compressionem & attractionem valet.

CAPVT 15.

Emplaſtrum cõtra rupturam ſeu de pelle arietina Præpoſiti ex vj. particula lib. 2.

Vera Præpoſiti deſcriptio.

a ℞. Picis naualis.
Aloes. ań. ℥ iij.
b Lithargyrij.
c Ceræ rubeæ.
Colophoniæ.
Galbani.
Ammoniaci. ań. ℥ ij.
Viſci quercini. ℥ vj.
Gipſi vſti.
d Vtriuſque ariſtolochiæ. ań. ℥ iiij.
Myrrhæ.
e Thuris. ań, ℥ vj.
Terebinthinæ. ℥ ij.
f Yſculi.

a Picem illam naualẽ quam fabricatores nauium ex vetuſtis nauibus deradunt accipe, aut eius loco illam qua calcearij in compingẽdis calceis vtuntur.
b Litargyrium aureum ſume.
c Ceram nouam hoc loco intelligere licet rẽcẽs expreſſam, quæ adhuc mollis odorem retinet, & ſic flaueſcit, vt ad rubrũ accedat. Dixit verò rubeam, ad differẽtiam albæ quæ Galeno libris ſecundum genera (vbi docet confect. emplaſtrorum) Pontica dicitur, extremè alba & naturaliter talis.
d Ariſtolochiæ vtriuſque radices.
e Thus maſculũ quod nos olibanũ vocamus ſume.
f Yſculi ſunt terreſtres vermes qui in vino au-

g Gallarum.
h Vtriusque consolidæ.
Boli armeniæ. añ. ℥ iiij.
Sanguinis humani. ℔.j.

Confice sic. Primo ponatur viscus quercinus, & dimittatur bullire in aqua decoctionis pellis arietinæ sicut remouetur ab ariete, quæ debet decoqui per diem & noctem, posteà deponatur ab igne, & ponatur terebinthina, lithargyrium & colophonia, posteà mastiche & thus, ysculi, myrrha, galbanũ, & ammoniacũ, paulopost cõsolida maior & minor, gypsus, & bolus armena. Posteà super ignẽ ponatur, & ponatur sanguĩs humanus, cõsequẽter aristolochia longa, & rotunda, & ad vltimum aloe, & semper agitari debet sine intermissione fortiter cum spatula. Signũ decoctionis est quando digitis non adhæret: posteà ponatur super marmor vnctum oleo violato & manibus malaxetur postea teratur iterum assiduè per duos, vel tres dies, deinde vsui reserua.

stero lauari debent & clibano modicè calido desiccari, priùs tamen lotionibus pluribus in aqua lauari vt à terra separentur.

g Gallas non perforatas virides & firmas intellige: eo quòd acerbiores sunt perforatis.

h Vtriusque consolidæ radices accipe: hoc in loco Præp. situs nõ determinat liquorem in quo debeat pellis arietina decoqui: vide infrà in nostra methodo.

SCHOLIA.

Antequam methodum huiusce emplastri aggrediamur notandum erit quantitatem picis, ceræ, & colophoniæ, tum & gummi dissoluta, & cocta, viscum & bitumen pellis, quæ omnia corpus emplastri huius faciunt, minimè

ſufficere ad emplaſtri conſiſtentiam, & craſſitiẽ, quam ligationem appellamus, niſi pondus ceræ & terebinthinæ augeatur: vel ſi illorum pondus nolis augere addenda eſt lib. j. aut ℥ ix. olei conuenientis effectui emplaſtri: vel olei loco poteris addere lib. ß. vel ℥ ix. ad ſummum vnguenti Comitiſſæ, quod maximè mihi videtur ad huius vnguenti naturam & proprietatem accedere. Quòd ſi neque pondus prædictorum augeamus aut nihil olei, vel vnguenti addamus, ſucceſſu temporis emplaſtrum nullam cõſiſtentiam aut corpus habebit, ſed potius formam pulueris, vt multoties expertus ſum. Quare conſulerem vt hac ſequenti methodo cõponeretur, valde enim emplaſtica & methodica eſt.

Integram arietis pellẽ, ſtatim vbi ipſa ab ariete diuellitur, accipere cõuenit, eámque in minutiſſimas partes diuidere, & in lib. circiter 100. aquæ pluuialis & aceti, diutiſſimè coquere, donec maneant tantum pili. Tunc totum decoctum calidum intorqueatur & exprimatur. Expreſſionis ipſius quantitas ſufficiens refrigerata in gelatinæ, aut bituminis modum condenſata (quod erit ſignum perfectæ coctionis, & diſſolutionis ad pulueres congregandos & incorporandos) accipiatur, in quo diſſolue viſcum quercinum præparatum, quo diſſoluto totum igni leui appones, & ſtatim ceram minutim conciſam, vt liquefiat, coniicies: deinde picem fruſtulatim diuiſam pariter, vt liquefiat, impones. His omnibus liquatis, & ab igne depoſitis, & parum refrigeratis, lib. ß. ad ſummum ℥ ix. vnguenti Co-

Guido addit lib. ſe. tanquã pro materiali decoctionis ipſius pellis arietinæ: quanuis Præpoſitus in methodo faciendi vult omnia diſſolui in toto cremore decoctiõis pellis arietinæ cuius recepta varia eſt ab iſta.

mitiſſæ commiſcebis, ad ligationem. Paulopoſt galbanum, & ammoniacũ ſeorſim vino auſtero diſſolutum (vult Guido in aceto diſſolui) & coctum, vnà cum terebinthina incorporatum, ſpatula tamen mouendo, coniunges (modus autem ſolutionis ac coctionis, ſatis à nobis hac Sect. capit. 9. explicatus fuit) deſuper ſimplicia arida ſeparatim & tenuiſſimè pulueriſata & cribrata ordine & hac methodo ſequenti inſperges, vt lithargyrium præparatum, gypſum, bolum armenam cum aqua roſacea vel plantagine lotam, ariſtolochiam & vtrámq; conſolidam, yſcũlos præparatos, ſanguinem humanũ optimè collectum. Vltimo verò myrrham, thus, colophoniam, & aloen: agitabíſque ſimul omnia ſine vlla intermiſſione cum ſpatula euſque dum ſint ſubacta & mixta omnia. Inſuper ſpatio vnius diei, vt exactior fiat incorporatio & permixtio, in mortario cũ piſtillo mediocriter calido maſſam tractabis. Peracta autem agitatione & tractatione, manibus oleo violaceo vnctis, ſuper marmore oleo eodem vncto, magdaleones formabis, quos ad vſum ſeruabis.

COLOPHONIÆ.] Colophoniæ pro reſinarum ratione, ex quibus cõficitur variæ ſunt ſpecies, vnde alia candida, alia mollis, crudáque eſt, à pineo vel piceo caudice emanans, & olei colorem referens. Pinguis, quæ vera eſt colophonia olim ad nos ex colophone Ioniæ vrbe, vnde nomen ſumpſit, deferebatur. Alia ſicca, cocta ſiue fricta, lucida, quæ nihil aliud eſt, quã fex diſtillatæ terebinthinæ, aut terebinthina arte in

hunc modũ cocta, videlicet ex partibus duabus terebinthinæ, cũ parte vna aquæ pluuialis, quæ hodie in officinis nostris colophonia cognominata est. Sed quia vera desideratur, eius inopia priore vtimur, quæ probatur lucida, leuis, odorata, calculorum expers. Si plura desideras, poteris suprà hac sectione prima capit. 8. legere, vbi agitur de pice.

Colophoniæ factitiæ parãdæ ratio.

Colophonię factitiæ electio.

VISCI QVERCINI.] Viscus per se non est arbor, sed in arboribus viuit, præcipuè in quercu, sudorque arboris dicitur. Gignitur quoque in malo, piro, & pleríque aliis arboribus: quinetiam in quorundam fructuum radicibus. Fítq; pluribus ac diuersis modis, verùm præstantissimus secundum Dioscoridem lib. 3. capit. 87. est qui è granis in quercu nascentibus extrahitur, & probatur recens, intus porraceus, extrà fuluus, sine cortice, leuissimus, qui nihil asperi furfurosique conceperit, & ille sumendus est, in omnibus compositionibus, quæ immodicam virtutem habent astringendi.

Viscus quercinus quid, & in quibus arboribus gignitur.

Visci quercini electio.

GYPSI VSTI.] Lutetiana vrbs nostra maximè gypso abundat, ibique commodè, & frequẽter natiuum seu crudum eruitur, deinde coctum ad ædificia fabricanda expetitur. Albertus magnus vult quasi extremitatem lapidis specularis esse: alij genus lapidis similis nitro habentis venas latas esse. Res admodum cognata est calci non tamen ita est calidum, differtque à calce: nam calx restincta humore aliquo non oleaginoso acquirit calorem, gypsum verò restinctum non accenditur, néque calet. Est autem gypsum

Gypsi consideratio.

Gypsum secundũ Albertum magnũ quid.

Gypsum & Calx quomodo differant.

duplex. Vnum quod dicitur aſini ſpeculũ, ſquamoſum, & lucidum: aliud concretum non ſquamoſum, néque lucidum. Præſtantiſſimum eſt recens, lucidum non diu aſſeruatum, poſt coctionem aquæ immiſtum ægrè lapideſcit ac coit. Vritur autem ſic.

Gypſi duo genera.

Gypſi electio ſecundum Dioſcoridẽ.

Gypſum lucidum ſquamoſum & integrum accipito, & in crucibolo fuſorióque furno vbi ſint carbones accenſi circumcirca imponito, ignem continuãdo eouſque dum peralbum niuis modo deueniat, læue, ac friabile, & ſi digitis moueatur in pollinem abeat: hoc enim modo ad vſum dictum id accipiendum. Hactenus de Gypſo. Plura Plinius lib. 36. capit. 24. & Georgius Agricola lib. 5. foſſilium genera multa annumerat.

Gypſi vſtio.

SANGVINIS HVMANI.] Præpoſitus in hoc emplaſtro ſanguinem humanum requirit, qui ſententia plurimorum eligi debet ab homine, qui à vigeſimo quinto anno ad trigeſimum accedat, qui vxorem non duxerit, nec rem cum vlla habuerit, nec obnoxius ſit morbis, qui in lætitia vixerit abſque ebrietate, ſéque exercuerit in equorum agitatione, aut in pila palmaria (ſi talem reperire poſſis) non autem ex homine ruffo, vt plurimi ſentiunt, cùm temperamento is ſit magis bilioſo, & melãcholico: talis enim ſanguis minimè idoneus eſt faciléque putreſcit. Quid verò ſi nullo pacto talis poſſit reperiri, nec ab homine ruffo & temperato, vt ſufficiat ad cõpoſitionem? Cenſerem vbi ſanguis deficit, ſuillum ſumendũ Galeni authoritate lib. 10. Simpl. capit. 1. vbi de ſanguine dicit, ſanguinem intel-

Sanguis humanus à quibus hominibus accipitur.

Sanguinis humani loco quid ſumendum, ex Gal. & Auice. ſententia.

ligendum esse animalis secundum naturam se habentis; alterius verò sanguinem humore aliquo mixtum esse, qui quouis tempore facilè ad manum haberi potest: cùm etiam ex Galeno lib.10. Simpl. capit.2. maximè temperie sit humano similis. Probátque Galenus eos qui sanguinis humani loco in morbis suillum commendant. Cuius sententiæ Auicenna libro secundo tractatu 2. capite. 610 astipulatur, dicens, in omni re sanguinem humanum & suillum similem esse. Alij autem recentiores medici bouillum fibrosum ad astrictionis scopum potius assumunt quòd re vera melior propter astrictionē sit. Hactenus de sanguine humano. Nūc ad illius collectionem accedamus. Accipiatur sanguis humanus ex homine boni habitus, benéque temperati, & medius fluens, quia tenuior est: in olla fictili bene cocta & plumbata in qua quieuerit & incocta fuerit aliquot horis aqua pura, & sincera, vt odor terrestris deperdatur, vel si mauis vase vitreo excipiatur & linteolo raro contegatur, solíque, eousque dum siccum sit, exponatur.

Sāguinis humani loco quid sumendum secundum recentiores.

Sanguinis humani electio, & desiccatio.

VIRES A MEDICIS PRÆSCRIPTÆ.

Solenne est ad enterocelem, & intestinorum ramicem & ad herniam.

CAPVT. 16.

Emplaſtrum de granis Lauri, ex diſtinct. xj. Meſuæ de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Vera Meſuæ deſcriptio quadruplicata ponderibus.

℞. Olibani.

Maſtiches.

Myrrhæ. añ. ℥ iiij.

a Granorum lauri. ℥ viij.

Cyperi.

b Coſti. añ. ℥ ij.

Mellis colati quãtum ſufficit ad aggregandum: & extendatur in panno, & calidum ſuperponatur, vbi oportet. Si autem triplicatur in eo cyperum, & ponatur de ſtercore caprarum, aut vaccarum ſicco ad pondus omnium, inuenitur mirabile ad hydropiſin.

a Grana lauri excorticata ſume.

b Coſti amari radices intellige,

Mellis quantum ſufficit, hoc eſt, tantum quãtum pulueres poſſunt ſuſcipere & re vera videntur pro quantitate ſpecierum vnc. vj. ſufficere, ſi debitam formam & emplaſticam habere velimus.

SCHOLIA.

Per anguſtiſſimum cribrum hæc omnia electa, ſecundũ veram illorum electionem, in tenuiſſimum puluerem ſeparatim tundito, & cribrato, deinde cum ſufficienti quantitate mellis optimi crudi non autem cocti (quia mel nuſ-

quam in emplastris & ceratis coqui debet propter tenacitatem) sed modicè calidi excipiantur: dempto olibano mastiche & myrrha, quæ cum massa tota frigida fuerit simul permisceantur: & magdaleones ad vsum formentur.

Verùm in conficiendo hoc aggregat. caueat myropola simplicia ista scilicet myrrham, mastichen, & olibanum melle calido inspergere, & coniungere, ne in grumos abeat.

Caprini & vaccini stercoris collectio.

STERCORIS CAPRARVM AVT VACCARVM.] Caprarum syluestrium iuuenum pilulas recenteis, cùm herbas pabulantur, tempore veris excipe, & in paropside munda linteolo cooperta ad siccandum soli expone: desiccatæ necessitati seruentur. Sic humidum & recens stercus vaccinum, cùm vaccæ depascuntur herbas vere (propter mollificationem & resolutionem) accipito & in disco terreo, linteolo cooperto, subdio exponito, quousq; arefactum sit: arefactum ad vsum condito.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Ad dolores à frigiditate & ventositate factos, & propriè ad dolores vētris, & stomachi, & renum, & matricum, & vesicæ, & aliorum viscerum maximè confert.

CAPVT 17.

Emplastrum de mucaginibus authoris incerti quod Fuschius xvj. Sectione de emplastris inseruit, & Prepositus vj. particula secundi libri Vsuale.

Verus illorum textus.

℞. Mucag. [a] ſeminis lini.

Mucag. [b] radicum altheæ.

Mucag. ſeminis fœnugræci.

Mucag. mediani corticis vlmi, añ. [c] ℥ iiij. ß.

[d] Oleorum liliacei.

Chamæmelini.

Anethini. añ. ℥ j. ß.

Ammoniaci.

Galbani.

Opopanacis.

Sagapeni. añ. ℥. ß.

Croci. ʒ ij.

[e] Ceræ nouæ. ℔.j. ℥ viij.

Terebinthinæ. ℥ ij.

Fiat emplaſtrum.

a Semen lini ad mucaginem faciendam minimè contundi debet, pariter & ſemen fœnugræci.

b Alij conficiunt mucaginem ex ſemine altheæ loco rad.

c Cordus tantum ponit añ. vnc. iiij.

d Oleum de lilio chamæmel. & anethinum Meſuæ deſcriptionis accipe.

e Ceram citrinam intellige & per librã vnc. xij. accipe non autem vnc. xvj. pro libra vt nonnulli faciunt.

SCHOLIA.

Vt ſuperiori huiuſce Sectionis capit.5. docuimus portionem radicum, ſeminũ, aquæ, ad infuſionem, vt ab his

mucagines extrahantur, ſimili modo quantitas mucaginum huic emplaſtro præſcripta extrahi debet: deinde extractæ vnà cum oleo liliaceo chamæmelino, anethino, & cera fruſtatim ſecta, & cum oleis liquata ad eorum ferè cõſumptionem incoqui, ſpatula lignea inter coquendum, ne vrantur, celerrimè agitari debent: quantitate autem conſumpta, totúmque ab igne ſemotum, fortiter agitetur, donec omnino intepidetur. Tunc quatuor gummi genera decocto chamæmeli meliloti aut aceto vel vino per ſe ſoluta, coctáque, non ad naturalis humidi, ſed ad decocti vel aceti, aut vini peremptionem, & cum quãtitate terebinthinæ hic deſcripta incorporẽtur. Demum crocum optimè pulueriſatum abſque vlla miſtione (quia aliquando ſolent Pharmacopolæ tyrones amigdalas decorticatas ad colorandũ & ad pondus augendum ponere) in medicamine ita parato adiunges, magdaleonéſque ad vſum effinges. Alij cùm magdaleones effingunt, ſuper marmore crocum aſpergunt, quod minimè apprtobo.

VIRES A MEDICIS QVIBVSDAM NOTATÆ.

Maturat apoſtemata, & mollit duritiẽs, partim reſoluit, & partim digerit, abſtergítque ſaniem ruptorum apoſtematum & ſanat Phlegmonas.

CAPVT

CAPVT 18.

Emplaſtrum de minio, Ioannis de Vigo, quod lib. 5. practicæ compendioſæ, qui intitulatur de additione auxiliorum multorum facientium ſub nomine vnguenti ponit Vſuale.

Verus Ioannis de Vigo textus.

[a] ℞. Olei roſati.
[b] Olei myrtini.
Vnguenti populei. añ. ℥ iiij.
Pinguedinis gallinæ. ℥ ij.
[c] Sepi caſtrati.
Sepi vaccini. añ. ℥ vj.
[d] Pinguedinis porcinæ. ℥ vij.
[e] Vtriuſque lithargyrij. añ. ℥ iij. ß.
[f] Ceruſæ. ℥ iiij.
Minij. ℥ iij.

Bulliant omnia ſimul baculo agitãdo lento igne donec acquirãt colorem nigrum, quo facto ignem fortificando, iterum bulliant per dimidium horæ: deinde addantur.

[g] Terebinthinæ clariſſ. ℥ x.
[h] Ceræ albæ quantum ſufficit.

Et iterũ bulliendo fiat ceratũ molle.

a Oleum roſatum factũ ex oliuis & roſis immaturis Meſuéque deſcriptionis intellige. Sũt qui loco vnc. iiij. lib. j. ſe. aſſumunt, ſed male ratiõe doſis minera iũ.
b Oleum myrtinũ ſimplex Meſuæ deſcriptionis accipe.
c Sepum caſtratum ex oue maſcula ſume.
d Pinguedinem porcinam dixit ad differentiam axungiæ quæ ſalita eſt & antiqua quã gallicè (viel oing) dicimus: & legendum eſt vnc. x. loco vnc. vij.
e Lithargyriũ vtrũmq; præparatum cape.
f Ceruſã lotã intellige.
g Legendum eſt terebinthinæ vnc. iiij.
h Ceram albam nullã licet addi, quia cera additur ad ligationem vel emplaſt. vel cerati, non aũt vt vis habeatur: ſed vt expertus ſum, ſatis emplaſtica eſt hæc cõpoſitio ſine cera.

SCHOLIA.

Summma diligentia ſeparatim, vtrumque lithargyrium, ceruſa & minium ducantur ſuper porphyrium quouſque optimam leuigationem, quemadmodum ſuperioribus emplaſtris docuimus, adepta ſint, interdum molula mouendo, liquoréque compoſitioni cõuenienti aſperſo vt facillimè in tenuiſſimum puluerem abeant. Liquor autem aqua roſacea erit. Deinde optimè leuigata, vnà cum oleo roſaceo, myrtino, ſpatula lignea ad nutritionem in lebete amplo tractétur & ſuper prunas leues indeſinenter ſpatula agitando coquantur, donec parùm concreſcant, & in compagem abeãt. Mox pinguedinem porci & gallinæ iniicies & percoques, eoúſque dum coctio ſit in formam cerati & nigreſcere videatur. Tunc ſepum caſtratum, & vaccinum confractum ſimul vt liqueſcant impones. Quibus liquatis & ab igne depoſitis, populeonis vnguẽtum coniunges, paulopoſt terebinthinam permiſcebis, híſque omnibus ſimul mixtis, manibus tractando, & verſando magdaleones formabis. Inſuper ſi ceram in hoc emplaſtro placet addere, ea quamuis non ſit opus, poteris fruſtatim inciſam addere, poſtquam mineralia abierint in compagem, aut ad mellis craſſitiem.

MINII.] Diuerſa apud authores omnes de Minio eſt opinio. Nos quid ſentiant, hîc narrabimus. Alij idem cũ cinnabari eſſe volunt. Dioſcorides capit. 69. lib. 5. diuerſum quid à cinnabari eſſe vult, his verbis. Hallucinãtur qui Cin-

nabarim Minio eandem esse existimant, verùm nullas illorum adfert differentias, nisi ratione loci, nec eorum naturam explicat, dicit enim minium in Hispaniis ex quodam lapide argenteæ arenæ permixto temperari solere; alioqui nō dignosci: fornacibus verò in florentissimum & flagrantissimum colorem permutari: in metallis strangulantem halitum eructare, obídque incolas faciem vesicis obuelare, ne eo halitu infestentur: eóque pictores vti ad sumptuosa parietum ornamenta. Cinnabarim verò ex Ægypto deferri, & magno constare, atque hactenus inueniri, vt versicoloribus pictorum lineis satisfaciat, & hinc quosdam existimasse, sanguinem esse draconis vímque habere eandem cum hæmatite lapillo: hæc Dioscorides. Quid verò sit Cinnabaris, nō explicat: vnde variæ authorū sententiæ. Plinius lib.33. capit.7. & Solinus capit.38. aiunt esse sanguinem draconis elisi elephantorum morientium pondere permixto vtriusque animalis sanguine. Totam historiam lege, apud Plinium capit.12. lib.8 qui minium in argentariis vult metallis inueniri diuersísque modis alterari. Sed quia Theophrastus, & multi alij viri graues, Cinnabarim cum minio confundunt, de his simul dicemus: & primùm de minio factitio, cuius sūt tres species. Prima fiebat ex arena quadam rubea & splendente, Cilbianis agris propè ephesum quam emolliebant, & abluebant & cinnabarim conficiebant: cuius rei author fuit Callias Atheniensis, qui coquens arenam illam, & existimans se ex ea aurum posse cōficere, mi-

Miniū secundum Dioscoridem quid.

Cinnabaris secundum quosdā quid.

Cinnabaris secundū Plinium & Solinum quid.

Minij factitij tria genera

Minii factitij primum genus.

nium confecit: & hæc ſpecies cinnabaris eſt, miniúmque artificiale antiquorum. Altera ſpecies fiebat ex plumbo aduſto, & vocabatur minium ſecundarium, eò quòd ſecundum locum præſtantiorem obtineret. Tertia cinnabaris, ceu minij ſpecies antiquorum erat, quam conficiebant ex illo lapide, qui vocatur anthrax (id eſt) carbunculus: qui lapis ſubrubri coloris eſt, in ſpeciem ferri, & ex hoc lapide, (teſte Vitruuio capit.8. lib.7. de architectura) crebræ lacrymæ argenti viui emanant, quæ à foſſoribus ſtatim colliguntur, & dum coquitur maximam copiam argenti viui emittit: quod argentum vbi extraxerunt lapidem iterum coquunt, & ex eo Cinnabarim conficiunt. Triplex ergo antiquis Cinnabaris artificioſa erat. Vna ex arena rubra, alia ex plumbo vſto, tertia ex anthrace lapide. Apud nos verò, duplex tantum eſt. Vnum, quod fit ex longa coctione, artificio chimiſtarum, argenti viui, & ſulphuris: & Cinnabaris vel Cinnabriũ apud nos pharmacopœos dicitur. Alterum miniũ in noſtris officinis reperitur quod fit ex ceruſa exuſta, & nihil aliud eſt quàm vera ſandix antiquorum cuius meminiſſe videtur Plinius capit.6. lib.35. naturalis hiſtoriæ, & ſi Vergilius egloga 4. herbã eſſe putauerit hoc verſu. Spõte ſua ſandix paſcẽtes veſtiet agnus. Et hæc quidem de Cinnabari arte facta, quæ à Plinio, & Vitruuio minium appellatur. Theophraſto vero, tria ſunt naturalis minij genera. Vnum foſſile, durum, lapideum, ex fodinis argenti effoſum quod in vſu habetur, & officinis Cinnabaris foſ-

Minij factitij ſecundum genus.

Minij factitij tertiũ genus.

Cinnabaris ſecundũ antiquos triplex.

Cinnabaris ſecundum neotericos duplex.

Sandix antiquorũ quid.

Minij natiui genera tria. Primum genus.

ſilis dicitur. Secundum ſagittis decutiebatur ex altiſſimis, & inacceſſis rupibus, quod nobis ignotum eſt. Tertium erat cinis coloratus, qui in eiſdem fodinis reperiebatur, & de hoc genere Cinnabaris loquuti ſunt Græci, Dioſcoride excepto. Vnde Galenus lib.9. de Simpl. medicament. facult. capit.39. Cinnabaris modicè acrẽ facultatẽ obtinet: habet verò aſtrictionis quidpiam, & eſt metallicum quiddam, ideóque erodit. Dignoſcitur autem cinnabaris vera à factitia & artificiali hoc modo. Accipe laminam ferream, ignitam, & ſuper ipſam pone cinnabarim: deinde cum incanduerit, refrigerare permitte: ſi colorem retinuerit, vera eſt & natiua, ſi nigreſcat, factitia & artificialis. Et (vt verum fatear) minium verum colore, & pondere, cinnabarim factitiam refert, quamquam nonnihil ea lucidius & liuidius ſit: vt videatur artem natura imitata: eſtque id minium ſapore acerbo & aſtringente. Quantũ verò ad cinnabarim Dioſcoridis ſpectat, Matheolus in Dioſcoridem capite de cinnabari, & Fallopius tractatu de metallis ſeu foſſilibus, aliíque recentiores, non vulgaris authoritatis viri volunt, ſanguinem draconis eſſe cinnabarim Dioſcoridis. Eſtque gummi colore & ſubſtantia ſanguini ſimile, quod non aliunde, quàm ex Africa defertur, nec inde copioſum pictoribus expetitum vt intẽto eius colore, purpureas rubentéſque concinnent vmbras: quod viribus hæmatitæ lapillo omnino reſpondet. Nam (vt experientia docet) vi aſtringendi pollet, & maiore quidem, quàm hæmati-

Secundum genus.
Tertium genus.

tes. Quòd si plura requiras, lege Matheolum in Dioscoridem loco suprà citato.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Valet ad vlcera mala & antiqua, quod probatum fuit & expertum à Ioanne de Vigo.

CAPVT 19.

Emplastrum Apostolicum ex vj. particula secundi libri Præpositi Vsuale.

Textus verus.

a ℞. Lithargyrij. ℥ vj.

b Ceræ rubeæ.

Colophoniæ. an. ℥ ij.

c Propoleos.

Visci quercini. an. ℥ j.

Ammoniaci.

d Lapidis calaminaris. an. ʒ vj.

Mastiches.

Olibani. an. ℥. ß.

Mumiæ.

Terebinthinæ.

a Lithargyrium aureũ accipe. Pro vnc. Alexandrinus capit drach.
b Ceram rubeam illã, scilicet quæ tendit in rubedinem accipe: non autem rubeam factit ã.
c Pro propoli cera citrina duplo põdere bene mellita magis eligenda venit: nam rubea non longè abest à propoli.
d Lapidem calaminarem illum fossilem lapidosum, quem Albertus Magnus lapidem dæmonis appellat lotúmque, hoc loco intellige.

e Chalcosecaumenos, est æs vstum, vide infrà.

f Lepis chalcu est squāma æris: scilicet squāma illa æris, quæ à Dioscoride helitis, hoc est, clauaris nominatur: quam hoc in loco intellige vide infra videlicet in hoc capite.

Bdellij.

Galbani.

Mirrhæ.

e Chalcuce caumenu.

Sarcocollæ.

f Lepidos chalcu.

Dictamni.

Aristolochiæ rotundæ.

Prassij viridis.

Opopanacis. an. ℥ iij.

g Per cassiam cribrum intellige.

h Videlicet vini.

i Oleum vetus magis conuenit quàm recens pro scopo emplastri.

Confice sic. Galbanum, Ammoniacum & opopanax aliquantulum trita, ponātur in vino, ita vt bene cooperiantur per noctem, & mane bulliant, donec liquefiant, & per g cassiam colentur, & iterum bulliant vsque ad consumptionem h. Deinde lithargyrium subtillissimè puluerisatum cum sufficienti i oleo in caldario distēperetur, & super ignē ponatur, & cum spatula semper agitando tandiu bulliat, donec super lapidem positum in modum ceræ, vel mellis inspissetur, & statim addatur cera. Et ea prius apponenda

ſunt, quæ magis humida, vel viſcoſa. Liquefacta cera, addatur colophonia poſtea maſtix & olibanum: deinde ponatur myrrha, & facto interuallo ponatur bdellium, deinde viſcus quercinus, & liquefacto viſco ponatur terebinthina, & ea liquefacta, ponatur caldarium in terra, & tunc gummi in ipſo paulatim ponantur, non cũ impetu quia exundarent è ſtagnato: & iterum ſuper ignem ponãtur cum ſpatula agitando, & aliquantulum bullire dimittantur. Poſtea addatur ſarcocolla, & conſequenter lapis calaminaris: & facto interuallo flos æris, & lepis chalcu, poſthæc chalcocecaumenõ ſemper ſpatula agitando, donec rubere aliquantulum incipiat: ad vltimum dictamnus, & ariſtolochia rotũda ſuper infundatur. Signum decoctionis eſt, quando pars fuſa in aqua frigida, moderatè fit dura, & digitis malaxata non adhæreſcit: demum fundatur in aqua frigida & aqua extractum manibus exprimédo ita tractetur, vt tota aqua exeat, & vnctis manibus oleo laurino, magdaleones formentur, & vſui reſeruentur.

SCHOLIA.

Per ſufficientem olei quãtitatẽ vnc.ix. intellige.

Lithargyrium tenuiſſimè leuigatum cum ſufficienti olei veteris quantitate nutriatur, & coquatur, perpetuò ſpatula lignea agitando donec ad craſſitiem, & conſiſtentiam mellis deueniat in quod ita coctũ nec ab igne ſemotum viſcum quercinum iniice, paruáque mora interpoſita florem æris ſeu viride æs (alij in fine mixtionis

ponunt ſed melius initio) paulopoſt ceram minutiſſimè confractam, vt liquefiat, iniice, deinde vas ab igne depone, mox colophoniam, propolim, aut eius loco ſuccedaneum commiſce, dein ammoniacum, galbanum, & opopanacem arte ſoluta, & ad humidi ferè conſumptionem cocta, ſimúlque cum terebinthina incorporata addãtur optiméque miſceantur: deſuper chalcocecaumenon, lepis chalcu, & lapis calaminaris ſuper porphyrio ſeorſim tenuiſſiméque leuigata inſpergantur: ſtatim ariſtolochiam rotũdam pulueriſatam, cribratã, & dictamnum immiſce: poſtremò myrrham, olibanũ maſtichen & bdellium, ſi ſiccum ſit, exactè pulueriſabis: ſi verò molle, vt gummi genera diſſolues, & cæteris admiſcebis. Vltimo puluerem mummiæ & ſarcocollæ. Ex quibus omnibus ſimul mixtis & incorporatis magdaleones finges ad vſum ſuper marmore oleo laurino inuncto, & manibus eodem oleo perũctis. In hoc verò animaduertẽdũ lithargyrium non debere ad perfectam coctionem decoqui propter quantitatem puluerum ſimplicium, qui ingrediuntur: nam ſi iuſtam & legitimam concoctionem adeptum ſit emplaſtrum nimis ſiccum & aridum eſſet.

CHALCOSCECAVMENOS.] Dictio eſt græca latinis & pharmacopœis, æs vſtum dicitur. Æs autem vſtum nihil aliud eſt quam cadauer æris. Nam ſi ad ignem iterum ponatur, non liquatur amplius, nec alia patitur, quæ æs pati ſolet, antequam comburatur. Eſt autem duplex, duplicíque fit ratione. Vnum quidem rubicun-

Æs vſtum quid.

Æris vſti duo genera.

dum, quod Venetiis affertur, non nobis copiosum, nec frequens in officinis nostris habetur, quod si digitis atteratur tingit ipsos, ac si esset cinnabaris: tale est, quod Præpositus in hoc emplastro conficiendo intelligit. Quod hoc pacto fit. Accipe quantitatem sufficientem æris & in minutas parteis diuide: quæ ponantur in fictili cocto absque operculo, constituatúrque in furno fusorio, vndique carbonibus accensis circũdetur, semper ignẽ continuando, donec æs rubicundum sit, postquam refrixerit, digitísque sit friabile, & contactu, vt cinnabaris, inficiat. Alterum verò officinis frequens nigrum est nihílque ad cinnabaris colorem accedens, fitque secundum Seruitorẽ hac methodo. Accipe limaturæ æris quantum volueris: adde sulphuris, & salis añ. ℥ ij. quæ simul permixta ponantur in vase fictili non cocto, aduerte tamen vas satis amplũ sumendum esse, vt ad dimidium tantum repleatur, quo libere spiritus spatiari possint, diligentérque luto vel argilla obturetur, & circũliniatur, ne spiritus euanescant: sicque vas præparatum fusoria fornace imponatur, & spatio vnius diei, vel donec fictile sit perfectè coctum dimittatur (quod adustionis signum erit) sed, vt sæpissimè sum expertus, sine sale & sulphure potest æs vri. Nam si sulphur & sal secundum Seruitorem addamus facilè vt priori modo vritur, sed minus nigrum redditur. Tandem antequam ad vsum aptetur, lotione quadã parari debet, quæ similis sit lotioni squammæ æris, de qua statim dicemus. Cæterùm animaduertendum ante v-

Æs vstum verum, modus conficiendi verus non vsitatus.

Æs vstũ modus conficiẽdi ex Seruitore vsitatus.

ſtionem & dum à terra deductum, & ſeparatum eſt æs, licet remaneat purum, non tamen ita purum & ſincerum, quin aliquid adhuc excrementi retineat, ſed coctione excrementum illud deperditur. Materiáque eſt multorum ſimplicium à natura & arte factorum, qualia ſunt ipſum æs vſtum, ſpodia, diuerſæ cadmiæ & pompholiges, flos æris, ſquamma æris, ærugo raſilis, ſeu viride æs, ærugo ſcoletia, calcitidis genera circiter ſeptem, diaphryges, alumen ſchiſton. Tria genera Plinius facit lib. 24. capi. 2 ſic inquiens. Vnũ candidum, argenteo nitori quàm proximè accedẽs, in quo miſtura illa præualuit: alterum in quo fulua natura, tertium in quo æqualis omnium temperies fuit. Præter hæc eſt æs, cuius ratio reddi non poteſt ſuo colore pretioſum ad iocinoris colorem vergens, quod hepatizon Plinius eodem libro appellat. De ære vſto & non vſto hæc ſufficient: nunc ad ſquammam æris accedamus.

Æs quorundam ſimpliciũ vera materia.

Æris tria genera ſecundum Pliniũ.

LEPIDOS CHALCV.] Latinis ſquamma, vel battitura æris nominatur. Eſt autem ſuperficialis pars & ſumma æris cõbuſta. Quæ fit duobus modis. Vno dum æs ignitum malleolorum ictibus decutitur: id enim quod ex ære ipſo erũpit, & ab incude in terram cadit ſquamma vel battitura æris eſt. Altero, dum æs ignitum extinguitur in aqua, qua extinctione fit, vt ſquamma concidat in aquam, & cùm reſederit in vaſis fundo, ſquamma appellatur. Dioſcorides lib. 5. pariter duas æris ſquammæ facit ſpecies, de quibus his verbis diſſerit. Probatiſſima æris ſquamma eſt, quæ in cypriis æris excutitur ex clauis

Squamma æris quid.

Squamma æris duplex.

Squãmæ æris ſecundum Dioſcoridẽ duplex.

cyprio ære confectis, craſſa, & helitis, id eſt, clauaris, propriè dicta, alia quæ ex vulgari ære candido cõficitur, tenuis, infirma, quam nos reprobamus. De his duabus ſcripſit Galenus lib. 9. de Simpl. medicament. facultatibus. Et Paulus ægineta lib. 70. & Ætius lib. 2. Legitima autem, quá nos hoc in loco intelligere debemus, illa eſt, quæ helitis appellatur quæ probatur craſſa, rufa, præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat: quæ ſanè ante vſum, propter mordicationem, & vim erodentem, hoc pacto lauari debet. Superficiales partes æris ſiccas quantitate ſufficiente accipito, eáſque optimè tere, tritas figulinæ paropſidi impone, deinde ſuper prunas leues apponantur, vt aliquantulum torreantur, ærea rudicula mouendo ad viſcidum attenuãdum (nam Galeni ſententia metalla omnia habent aliquam viſciditatem) torrefactas, ter aut quater in mortario marmoreo, piſtillo ligneo tractando, cum aceto acerrimo ablue, abiiciendo, & innouando tamen quacumque vice acetum: deiecto aceto, ſiccari permitte, & vt ſiccentur, iſta præparatio diebus calidis, ſeu canicularibus fieri debet, ſiccatæ iterum vino albo odorifero bis aut ter, vt prius lauentur, & ſub dio deſiccentur: deſiccatæ ter, aut quater, rurſus aqua roſacea, vt remoueatur ſapor aceti, & vini colluãtur, collutæ ſole areſiant. Ita arefactæ, & ablutæ omnem vim erodentem amittunt, ſicque in eis pura remanet caliditas. Dioſcorides lib. 5. capit. 49. ſquãmam hac methodo abluit, ſiccæ ſquammæ æris quantitatem quam lubet, in mortario, vel alio vaſe

Squammæ æris electio.

Squammæ æris lotio vera.

Squammæ æris lotio ex Dioſco.

collocabis, aquam pluuialem nitidam desuper infundendo manu diu agitabis, & confricabis, deinde hanc impositam aquam fæculentam, & sordidam abiicies, aliámque purã affundes, manu vt prius fricando, vt si quæ fæces & sordes ex priori lotione remanserint, hac secunda depurgentur, & cum aqua abiiciantur. Tunc videbis, an squamma sit omnibus sordibus repurgata, quod si non satis tibi videatur, quo superius modo lotiones reiterabis peractis lotionibus, manibus squammam æris cõprimes, vt ab aqua depuretur, quæ si pura sit, squammam optimè lotam esse credito deinde illam vase quodã linteo cooperto, ne aliquæ sordes incidant, ad desiccandum expones & ad vsum repones. Plinius inquit squammam abluendam esse vt abluitur cadmia. Tamen consulo, si quis eam velit abluere, vt abluat secundum primum modum à nobis descriptum qui parum euariat à modo tradito à Galeno, propter rationẽ quã suprà diximus quia per huiusmodi lotionem amittit vim erodẽtem, & remanet pura caliditas: sed si abluatur ea ratione quam docet Dioscorides, & Plinius, nullo modo vis erodens ab ea auferetur: lauántque eam vt solummodo sordes abiiciantur. Cæterũ id notandum erit cùm abluitur, sæpissimè oriũtur duo genera. Vnum, quod vocatur flos squãmæ, quæ pars est tenuior squammæ. Alterum verò, quod residet in fundo vasis, sedimentum squammæ dicitur, quæ est pars crassior. Hactenus de squãma æris ea enim sunt quæ ab authoribus accepimus.

Squammæ æris ablutæ duo genera.

PRASSII VIRIDIS.] Quamuis ex authoris ſententia in huius emplaſtri componēdi methodo, pro praſſio viridi ſumendum videatur viride æs (vt nos pharmacopœi ſemper interpretari ſolemus) ſi quis tamen pro animi arbitrio praſſium pro marrubio legere velit, non longè recedet à ſcopo confectionis: quia ad vulnera maligna & curatu difficilia vſurpatur, quemadmodum & marrubium eandem vim habere dicitur ſecundum Galenum lib. ſec. gen.

VIRES A DOCTISSIMIS NOTATÆ, ET PRÆCIPVE AB ALEXANDRINO.

Auxiliatur ceruicis dolori: & ſcrophulas ſæpius vſurpatum maturat, rumpit, & cicatrizat, vt indicium cicatricis non appareat. Aliquando etiam diaphoreſim faciendo tales collectiones ſine eruptione ſanat. Apoſtemata in pectore, ſeu in pulmone, in ſtomacho aut in hepate, in diaphragmate, vel ſub coſtis nata, aſſiduè inductum maturat, & rumpit, tumores & durities ſplenis ſoluit. Et adhuc plura facit ſi perquiras Alexād: lib. de compoſit. medicament ſecundum loca capite 285.

CAPVT 20.

Emplaſtrum pro ſtomacho, incerti authoris; in officinis tamen Vſuale quod Præpoſitus in additione particulæ vj. lib. ſecundi inſeruit.

Verus Præpositi textus.

a ℞. Rosarum rubearum. ℥ j.
b Absinthij.
c Menthæ. añ. M. j.
d Spicæ.
Cinnamomi.
Ligni aloes. añ. ℥. ß.
Galangæ.
Calami aromatici. añ. ʒ ij.
Cariophyllorum.
Macis. añ. ʒ j.
Mastiches. ℥ j. ß.
Styracis Calamites. ℥ ij.
e Ladani puri.
f Ceræ. añ. ℥ vij.
Terebinthinæ. ℥ j.
Pulverisanda pulverisentur, deinde irrorentur cum vino cotoneorum & in mortario conterantur: & fiat ceratum cum
g Olei de spica nardi.
Olei myrtillorum. añ. ℥ iij.
In mortario calido cũ pistillo calido.

a Rosas exungatas intellige.
b Absinthium cõmune & siccum accipe.
c Mentham nostram vulgarem siccam accipe & per manipulum hoc in loco vnc. se. intellige.
d Spicam indicam sume.
e Ladanum purum & molle intellige, nam Galenus lib. secundum genera cùm loquutus est de ladano de molli semper intellexit.
f Ceram flauam cape.
g Oleum de spica nardi, & myrtillorum Præpositi descript. & legẽdum est. añ. vnc. j.

SCHOLIA.

Ladanum purum in minutiſſimas partes diuiſum cum oleis de ſpica nardi & myrtillorũ igne maximè lento liquabis, poſteà ceram in partes confractam iniicies: qua liquata ab igne remouebis, tum terebinthinam infundes, deinde ſtyracem mollefactum coniunges. Sic autem ſtyracem mollem reddes: in mortario modicè calido, piſtillo pariter calido ſtyracem tractabis, vino aut ſucco cotoneorum modicè paulatim aſperſo donec molleſcat. Quibus ita paratis pulueres ſimplicium præſcriptorum ſimul, vel per ſe pulueriſatorum ex artis præſcripto proiicies. Demum totam maſſam in mortario modicè calido & piſtillo calido diligenter tractabis, ita vt nullum ab altero ſecerni poſſit. Sícque emplaſtrum arte quàm maximè elaboratum habebis. Notandum tamen ſimplicia dum terũtur, vino, & cotoneorum ſucco madefacienda, & aſpergenda eſſe ne ſubtilior pars tenues vaneſcat in auras. Quod ſi, iſtud emplaſtrum in forma ſolida conficere velimus ℥ ij. ceræ addendæ erunt, aut doſis oleorũ minuenda, & olei de ſpica nardi & myrtillorum an̄. ℥ j. affundenda. Si verò in forma cerati liquidi, vel vnguenti, authoris deſcriptio erit imitanda. Sed vt verum fateamur in noſtris officinis in emplaſtri formam conficimus, & habetur paratum.

Syracis mollitio.

VIRES A MEDICIS DESIGNATÆ.

Efficax ad temperiem ventriculi frigidam & humidam

humidam, aære præſertim frigido quod vitium ſæpiſſimè apud quaſdam regiones & cœli & intemperantis ingluuiei ratione latè ſerpit.

CAPVT 21.

Emplaſtrum de meliloto Meſuæ ex diſtinctione xj. de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Meſuæ vera deſcriptio.

a Meliloti ſummitates intellige.	a ℞. Meliloti. ℥ vj.
	Florum chamæmeli.
	Seminis fœnugræci.
b Grana lauri excorticata ſume.	b Granorum lauri.
	Radicum altheæ.
c Abſinthium vulgare accipe vel illud deſcriptum à Meſue.	c Abſinthij. añ.ʒ iij.
	Seminis apij.
d Per cordumenum ſemen carui accipe. Fuſchius, Cordus, & Syluius loco cordumeni, cardamomum habent.	d Cordumeni.
	Ireos.
e Ammeos ſemen intellige.	Cyperi.
	e Ammeos.
f Per caſſiam ligneam noſtrum vulgare cinnamomũ intellige: legendũq; eſt añ. drach. ij. ſe. loco drac.j. ſem.	Spicæ nardi.
	f Caſſ. ligneæ. añ.ʒ.j.ß.

g Per sampsuchū maioranam intelligit author.

h Ceram flauam accipe, alias vnc. vj.

i Oleum de Sampsucho & de spica nardi Mesuæ descript. intellige & per quātum sufficit excipe añ. vnc. se. alij añ. vnc. j. ponunt.

k Aquæ decoctionis fœnugræci chamæmeli & meliloti videlicet vnc. xij secundum authoris intentionem; cū dicit quantum sufficit. In aliis descriptionibus nō legitur aquæ decoctionis fœnug. chamæmeli & meliloti quod sufficit ad infundendū, sed in oleis infundi & macerari materialia volūt: non est tamen id meo iudicio præter rē.

g Sampsuchi. ʒ iij.
Ammoniaci. ʒ. x.
Styracis calamitæ.
Bdellij. añ. ʒ v.
Terebinthinæ. ℥ j. ß.
Ficuum pinguium. num. xij.
Sepi Caprini.
Resinæ. añ. ℥ ij. ß.
h Ceræ. ℥ v.
i Olei sampsuchini.
Olei de Spica quantum sufficit.
k Aquæ decoctionis fœnugræci.
Chamæmeli.
Meliloti quantum sufficit.
Ad infundendum infusione diligēti misceantur & conficiantur.

SCHOLIA.

Imprimis necessarium (vt singula quam optimè in hoc emplastro præparentur) quædam simplicia emplastrum ingredientia triturare, & contundere vnumquodque suo ordine conuenit. Nam minutim cyperus secandus & obi-

ter contundẽdus, deinde radices althææ mediocriter ſiccas ac inciſas, fœnugræcũ, iris & caſſia lignea leuiter, quater, aut quinquies piſtillo tundenda, tum ſpica nardi in tenuiſſimas partes inciſa addenda, deinde baccæ lauri & ſemina omnia, folia & flores, vt abſinthium ſampſuchum, melilotum chamæmelum: paulopoſt ſtyracem (alij radices althææ & fœnugræcum ſeparatum cum decoctione [a] ſufficienti fœnugr. chamæmeli, & melliloti infundunt vt ex eis mucaginẽ habeãt deinde mucaginibus extractis cum ficubus tuſis coniungunt: pariter ſtyracẽ cum pauca decoctione prædicta molliunt & poſtquam gummi genera ſoluta ſint, cum cera & ſepo coniuncta & incorporata compoſitioni addũt) quæ omnia ſimplicia acurate trita & per cribrũ trãſmiſſa ſeruabis donec cætera ſint præparata. Deinde ammoniacum & bdellium (ſi molle ſit) ſeparatim infundes in quantitate ſufficienti decoctionis prædictæ (ſi vero ſiccum ſit bdellium) in puluerem redigendum erit ſuoque ordine, nempe poſt ſtyracem imponẽdum. Alij in aceto fortiſſimo ad duplum vel triplum, vt commodè ſoluantur imbuunt, & ad humidi conſumptionem lento igne coquunt. Alij ammoniacũ cum prædictis ſimplicibus in puluerẽ redigunt, quod facillime poteſt pulueriſari, vt experientia nos docuit verùm præſtat diſſolutio quam trituratio. Quibus ſolutis & coctis terebinthina admiſceatur, tum hæc gummi ſeparatim vt puluis prædictus ſeruantur. Poſtea ficus minutim inciſæ in mortario lapideo cum piſtillo ligneo terã-

[a] Per ſufficientẽ decoctionẽ duplũ aut triplũ ſic intelligendũ eſt: ſi ſint v. drachmæ mollis bdellij. & drach. x. ammoniaci. iiij. aut vj. decoctionis prędictæ, aut aceti vnciæ ſunt neceſſariæ.

tur paulatim adiecta pauca decoctione fœnugr. chamæmeli & meliloti intertundendum, deinde super cribrũ inuersum & angustum cochleari auerso transcolentur ad partémque vt supradicta seruẽtur, donec simplicium omnium præparatorum commixtionem facias. Alij ficus in substantia cum prædictis simplicibus tundunt quod re vera alienum est à vera methodo. His itaque sic paratis massam emplastri in hunc modum conficies.

Ceram frustatim igne lento baculo mouendo liquabis qua liquata sepum caprinum pariter diuisum iniicies, paulopost resinam puluerisatã, quibus eliquatis, ab ignéque semotis & parũ refrigeratis gummi prius præparatorũ vna cũ styrace & pulpa ficuũ coniunges mouendo vt prius baculo: ad vltimum vero pulueres iam paratos addes: demum cum omnia optime cõmixta & incorporata fuerint, totã massam pones in mortario cum pistillo modicè calido, spatio duarum horarum cõtundes vt conueniens omnium fiat mixtio, vel vt facilius permisceantur addendo oleum nardinum & sampsuchinum. Deinde magdaleones formabis.

Cauendum tamen in hoc parãdo ne plus olei quam par sit ponatur alioqui tenerum ac molle esset emplastrum, Præterea si quis in hoc mucagines ex semine fœnugræci, radicibus althææ, pro eorum substantia vsurpare velit diligenter animaduertat ne coctæ & trãscolatæ põdus excedant simplicium quibus fiunt quod itidem in ficubus obseruandum si ex eis mucagines confi-

cias quod ſanè vt diximus eſt præter artem manuariam: rurſus doſis aquæ decoctionis chamæmeli & melliloti à nobis in margine deſcriptionis huiuſce emplaſtri ſcripta ſufficere videtur ad maceranda ea quæ macerari debent ſiue ad diſſolutionem gummi, ſiue ad mucagines extrahēdas: ſi verò velit pharmacopœus tantum diſſolutionem gummi minuenda erit doſis decoctionis prædictæ ſufficiéntque an̄. ℥ x. Quare diligenter perpendat antequam hoc emplaſtrum agrediatur vtrum malit ſubſtantiam totam quorundam ſimplicium vel mucaginoſum liquorē.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Mollificat emplaſtrum de meliloto omnem duritiē, quæ eſt in ſtomacho, & hepate, & ſplene & cæteris viſceribus.

CAPVT 22.

Emplaſtrū pro matrice authoris incerti, quod à Præpoſito in fine vj. particulæ additionis lib. 2. deſcribitur Vſuale.

Præpoſiti veri textus quarta pars.

℞. Radicis biſtortæ. ℥ iij.

Ligni aloes.

Santali moſchatelini.

[a] Nucis moſchatæ.

[a] In aliis codicibus nux moſchata omittitur.

Berberis.

Antheræ. añ. ʒ ij.

Cinnamomi.

Cariophyllorum.

Schœnanthi.

b Thus muſculum ſeu olibanum intellige.

Florum Chamæmeli. añ. ʒ. j.

b Thuris.

Maſtiches.

c Aliptam & d Galliam moſchatam intelligit Præpoſitus illas confectiones quas in ſuo libro deſcripſit, & quas etiã trochiſcos de alipta & de gallia moſchata appellat.

e Styracis rubei in aliis legitur añ. drac. vj.

f In alio legitur ſem. ij. gran. v.

c Aliptæ moſchatæ.

d Galliæ moſchatæ.

Styracis calamitæ.

e Styracis rubei. añ. gra. xv.

Moſchi. f gra. vij. ß.

Ceræ Citrinæ. ℥ iiij. ß.

Terebinthinæ. ℥ j. ß.

g Ladanum molle vt monet Galenus exipe.

g Ladani puri. ℔. j.

h Picem illam quã hac Sect. 1. capit. 10. monuimus accipere, intellige.

h Picis naualis. ℥ ix.

Fiat Emplaſtrum.

SCHOLIA.

Cera confracta, & ladanum diuisum, cum vnciis duabus olei conuenientis compositioni (oleum verò nullum capit hæc descriptio, quale autem debeat summi, dubitari posset: nam si agatur de suffocatione matricis, oleum gagatis aut ruthæ sumi potest, sin quæstio est de frigiditate & humiditate matricis corrigenda, nardinum magistrale, aut chamæmelinum sufficere potest) igne lento spatula lignea agitando liquêtur: liquatis, nec ab igne depositis, picem naualem colatam, vt liquescat impone, mox cum ab igne deposueris, terebinthinam, & styracem calamitam cum oleo dicto solutam: cùm verò hæc omnia optimè liquata & commixta fuerint, & aliquid caloris deposuerint reliquorum simplicium pulueres arte præparatos in hæc insperges, simúlque commiscebis, vt radicem bistortæ, santalum, lignum aloes, schœnanthum, chamæmelum, antheram berberim, cariophylla, cinnamomum, nucem, galliam & aliptam moschatam, styracem rubeam; statim puluerẽ tenuissimum mastiches, & olibani, celerrimè mouendo, addes: paulòpost moschum liquore minimè vnctuoso dissolutum coniunges: cúmque omnia fuerint optimè cõmixta & subacta, totam massam in amplum mortarium metallicum, modicè calidum mitte, & probè pistillo ferreo mediocriter calido tundito, ac tractato, donec perfectè in vnum coeant: demum magdaleones ad vsum fingito.

Picem colatam, videlicet à sordibus defæcatã.

Notandum tamen erit multos pharmacopolas esse, qui alia vtantur methodo, quam & si adhuc non obseruauerimus, eam tamen non improbamus hæc autem talis est. Ceram igne lento liquant, deinde picem naualem percolatam addunt, postea ab igne deponunt & terebinthinam infundunt; statim pulueres simplicium ordine commiscent: deinde cum omnino hæc refrixerint puluerem thuris & mastiches proiiciunt, spatula semper ducendo, vnámq; massam conficiunt, quam seruant, donec ladanum sit liquefactum, vt facilius tota massa prædicta cum ladano misceatur. Sic autem ladanum molle & liquidum reddunt. Ladanum frustatim incidũt, & in mortarium satis calidum proiiciunt, ac pistillo satis calido cotundunt, & parum olei conuenientis compositioni affundunt, deinde magdaleones ad vsum conformant.

Cæterùm (verum si fateri licet) vix hæc omnia possunt commisceri, nisi aliquid olei compositioni conuenientis addatur, vt multoties sumus experti quare quantitatem à nobis descriptam retinendam esse existimamus.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Vteri imbecillitatem firmat, procidentiam reprimit, muliebribúsq; viciis ex minia humorum copia optimè succurrit, & locorum immoderatos motus sistit.

DE VNGVENTIS SECTIO 2.

ACTENVS Ceratorum, & Emplastrorũ in officinis nostris passim prostantium, simúlque illorum materiã ceu subiectum, necnon cõponendi methodum, quâ potuimus diligentia, & sedulitate pertractauimus. Reliquum est vt de vnguentis breuiter percurramus: quorum subiectum non aliud est quàm ceratorum & emplastrorum vt antea his verbis explicuimus. Neque enim inter se tam eorum ratione differunt, quæ ipsa ingrediuntur, quàm consistentia: nam quæ ingrediũtur cerata, etiam in emplastris & vnguentis admittuntur. His itaque sic definitis & constitutis ad vnguentorum conficiendorum methodum accedentes ab vnguenti primum definitione exordiemur. Est autem vnguentum mollis quædã confectio, ex stirpium partibus, metallicis mineralibus, terra, & animalium partibus mediæ inter cerata & linimenta consistentiæ, quæ omnia præparãtur & miscentur ad vnguentum cõficiendum eadem methodo, quæ prius à nobis descripta est in ceratis & emplastris. Fit autem vnguentum duplici modo, videlicet cum igne, & sine igne, cum igne, vt omnia vnguenta, & consimilia quæ multa simplicia, vt ceram lithargyrium, axungiam recipiunt: sine igne, sola nutritione & subactione, vt nutritum seu tripharmacum. Differtque vnguẽtum à linimento, quia

Vnguentum quid.

Vnguentum duplex.

Vnguenti & linimẽti differentia.

in vnguento cõficiendo ponitur olei vncia vna, puluerum ʒ j. ad ſummum ʒ j. ß. ceræ ʒ ij. vel ʒ iij. Tamen hodie componentis arbitrio relinquitur doſis ceræ, & à medicis ſic (ceræ quantũ ſufficit) ſcribitur: dum modò ſeruetur conſiſtentia corporis craſſioris in vnguento, liquidioris in linimento. Linimentum enim eſt mollius vnguento & componitur ex his, quæ vnguenti cõpoſitionem ingrediuntur cum minori cera, vel incraſſantium portione, vel abſque ſpeciebus. Proportio linimenti eſt, vt pro olei vncia vna, ponatur ceræ ʒ j. Alij ſextam partem vnciæ ponunt: & cùm aliquid ſiccum miſcetur, de cera nonnihil detrahitur, ſed ſæpiſſimè conficitur cũ cera & oleo, ſine pulucrum commixtura. Demum, vt nunc quæ antea diximus, dilucidius intelligantur, ſingulatim vnguenta à nobis Pharmacopœis vſitata, & cognita, explicanda ſuſcipiemus.

Linimentum quid.

CAPVT I.

Vnguentum album authore Rhaſi capit. 130. lib. 1. diuiſionum.

Rhaſis verus textus.

a ℞. Ceruſæ albæ.

b Olei roſati.

c Ceræ albæ.

Fiat vnguentum.

a Ceruſam lotam intellige.
b Oleum roſatũ immaturum accipe.
c Ceram ponticã naturaliter albã author intelligit quæ ſine acrimonia eſt.

SCHOLIA.

Rhaſis eo in loco nullum pondus ſimplicium prædictorum ſcribit, nec tamen vult aliud vnguentum, quàm aliis vſitatum deſcribere, ſed pódera libera artificibus reliquit qui artem norunt. Quantitas autem ſimplicium à Præpoſito vera definitur, in additione lib. 2. particula xx. ex illius præſcripto in officinis noſtris paratur, vſuique eſt apud omnes. Talis autem eſt eius deſcriptio quarta parte. ℞. olei roſati ℥ ix. ceruſæ albæ ℥ iij. ceræ albæ ℥ ij. Confice ſic. Manu fricetur ſuper cribro tenuiſſimo ceruſa, vt tranſmittatur: tranſmiſſa in mortario metallico ſpatio aliquot horarum friando læuigetur, vt magis reducatur in pollinem. Deinde ſuperinfunde ceram liquatam in balneo mariæ cũ oleo roſaceo: Tum ducantur hæc atque agitentur (dum calet) celerrimè, piſtillo ferreo, quouſque omnia ſint probè commixta. Et hoc modo vnguentum erit paratum: quod ad vſus neceſſarios recondes.

Vera deſcriptio ipſius vnguenti põderibus reſtituta.

Alij alia methodo vtuntur, nam vltra deſcriptionem prædictam, ouorum albumina, alij lithargyrium, alij mucaginem tragacanthi, alij camphoram ſecundum morbum addunt.

CERVSÆ.] Plurimi ceruſam definiunt eſſe æruginem aut cinerẽ plumbi. Tamen, vt inquit Dioſcorides lib. 5. capit. 63. Ceruſa nihil aliud eſt, quàm plumbum nigrum acerrimi aceti halitu liquatum & incraſſatum & poſt in mola tritum, denuóque cribratũ & in tenuiſſimum puluerem reſolutum. Modum autem conficiendi

Ceruſa ſecũdum Dioſcoridem quid.

lege apud eundem Dioſcori.lib. & capit.citato. De lotione, electione, & repoſitione ſatis apertè in prima Sectione huius libri capite 12. diximus. De viribus & facultatibus, conſule Serapionem lib. aggreg. cap. affidhegi & Auicēnam lib. 2. capite de ceruſa. Plinium quoque lib.34. capit.18. & lib.35. capit.6.

VIRES A MEDICIS NOTATÆ.

Aduerſus vlcera, ſcabiem & aduſtionē pollet.

CAPVT. 2.

Vnguentum Tripharmacum ceu nutritum ex xj. diſtinctione Meſuæ de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Vera Meſuæ deſcriptio.

a ℞. Lithargyrij triti ſicut alcool. P. j.

& funde ſuper ipſum nunc

b Oleum.

nunc

c Acetum.

Et terantur & adæquentur & proprie quamtum ſufficit.

a Lithargyrium aureū lotum accipe: alij non lotum accipiunt.
b Olei roſati nō cōpleti partéſq; duas ītellige.
c Aceti roſati partem ſemiſſem cape. Alij partē vnā vel duas & hoc fit ſecundū defenſionē inflamationis. Nōnulli ſecundū Galeni mētem vinum loco aceti ſuper affundūt, quibus intentio eſt digerendi cum aliqua aſtrictiōe: alij aquam vel ſolatri vel roſarū aut fontis loco aceti aut vini affundunt quibus eſt ſcopus ſimpliciter refrigerare ſine vlla penetratione.

SCHOLIA.

Mesuæs neque olei neque aceti quantitatem definit cum his verbis vtitur funde desuper nunc oleum, nunc acetum &c. Existimo Mesuem quantitatem olei & aceti reliquisse arbitrio artificis, pro ratione vsus vnguenti: nam quia hoc vnguẽtum sæpissimè vsurpatur ad defensionem inflammationum quæ aliquãdo leues, aliquando vehementiores sunt: tamen hoc non impedit, quò minus illud vnguentum in nostris officinis præparatum habeamus. Cuius descriptio talis est, ponderibus definita. ℞. Lithargyrij aurei coloris triti & loti (secundum scopum) P.j. olei rosati immaturi P.ij. aceti rosati P. ß. Confice sic. Lithargyrium tritum & lotum in mortarium plumbeum coniice, illúdque cum quadam parte olei pistillo plumbeo agita & tracta, quousque lithargyrium iustam crassitiem consequutum sit: tũc paulatim aceti portionem aliquam infunde, & vt prius tracta, donec acetum sit cum lithargyro & oleo commixtum: denuò residuum aceti & olei affunde subagitando, videlicet nunc acetum, nunc oleum, donec totum acetum & oleum lithargyrium imbiberit, & vnguenti formam adeptum fuerit. Deinde fictili pixide ad vsum serua.

Per Par. j. lib. j. vel vnc. j. vel drach. j. vel scrupu. j. intellige vel aliud quoduis pondus.

Caueat tamen, Pharmacopola illud cum volet præparare, initio multum olei & aceti super lithargyrium affundere, ne submergat: nam cùm submergitur nunquam consistentiam vnguenti

Vnguēti denominatio.

adipiſcitur, nec incorporari poteſt. Et ideo nutritum vocatur ex conficiendi methodo (quia eſt lithargyrij quædam nutritio) ſitque ſolicitus hoc vnguentum ſubagitare ſpatio vnius diei ſi quàm optimum & probè ligatum velit habere.

LITHARGYRII AVRI.] Lithargyriũ, & auri vel argenti ſpuma, idem ſunt. Satis copiosè diximus de illius lotione in Sectione prima capit. 2. Nunc de materia, variis generibus & extinctiōe (ſi in aliquo loco extinctio deſideratur) dicendum venit. Lithargyrium non effoditur, nec reperitur naturale, ſed paratur ex multiplici materia opportuna, quæ non vnica ab authoribus proponitur. Videlicet, vnam eſſe aiunt arenam plumbarē, aliam argentum, aliam plumbum, alteram aurum, alij vnicam eſſe materiam, quod eſt plumbum, alij galenam eſſe materiam lithargyrij, tamē pro diuerſitate materiæ diuerſa acquirit nomina. Sed antequam vltrà progrediamur illud definiamus. Eſt autem lithargyriũ, ſecundum quoſdam ſpuma argenti continens adhuc aliquid argenti, vel plumbum exuſtum cum auro vel cum argento, cuius eſt vſus nobis frequens in vnguentis & emplaſtris. Sed vt verum fateamur, Materia lithargyrij eſt plumbum exuſtum cum argento, vel cum auro in catinis, in quibus concreſcit & colliquatum eſt argentum vel aurum; non autem ex argēto vel ex auro, tanquam materia, ſed colorem argenti vel auri referens. Tres ſpecies facit Dioſcorides lib. 5. capit. 62. Plinius pariter lib. 33. capit. 6. Vna, quam molybditim vocamus, altera argyritis, &

De Lithargyrio variæ opiniones.

Lithargyrij vera materia.

Lithargyrij ſecundum Dioſc. & Pliniũ tres ſpecies.

chryſitis: Tertia plombago ceu molybdena dicitur. Fit autem prima ſpecies, quam molybditim appellamus ex arena in fornacibus conflata, cùm perfectè igni incanduerit. Argyritis ex argento fit. Chryſitis ex auro, non quòd ſit ex argento, vel ex auro, ſed quia argenti vel auri colorem refert. Plumbago ceu molybdena fit ex laminis plumbeis, hodie apud nos Pharmacopeos vſitata. Præſtantiſſima omnium eſt Chryſitis, quæ fuluo colore ſplendet. Quod ſi plura requiris, lege Georgium Agricolam lib. 9. de natura foſſilium. Si quis verò lithargyro extincto egeat ſic extinguat. Accipe lithargyriũ, & frãge minutim ad quantitatẽ nucis, & in crucibolo fuſorióq; furno vt ignetur, & in modũ prunæ ardẽtis rubeat, expone. Deinde extrahe, illúdq; in aceto, aut vino fortiſſimo aut liquore morbo cõuenienti extingue: hócq; ter aut quater iterabis innouando acetum aut vinum, aut liquorem conuenientiſſimum, ſicque lithargyrium extinctum ad vſum habebis, ſi requiratur.

Molybditis quid.

Argyritis & Chryſitis quid.

Plumbago ceu molybdena, quid.

Lithargyrij extinctio.

VIRES A MESVE ET A QVIBVSDAM NEOTERICIS deſcriptæ.

Facit naſci carnem in vlceribus & conſolidat eam. Ad Phlegmonas & eryſipelata potiſſimũ admouetur, habétque vim reprimendi & deſiccandi.

CAPVT 3.

Vnguentum aureum Mesuæ ex xj. distinct. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Mesuæ vera descriptio.

℞. Ceræ citrinæ. ℥ vj.
[a] Olei boni. ℔. ij.
Terebinthinæ. ℥ ij.
Resinæ.
Colophoniæ. an. ℥ j. ß.
Olibani.
Mastiches. an. ℥ j.
Croci. ʒ j.

a Oleum oliuarum, vetus & maturum accipe, in alio lib. ij. se. habetur, sed melius lib. ij.

SCHOLIA.

In vase ceram frustatim diuisam, vnà cum quadam olei portione igni leui ad liquandum expones: qua liquata, resinam, & colophoniam confractam iniicies vt simul fundantur. Tum ab igne sepone, & statim terebinthinam infunde: quibus quàm optimè refrigeratis, olibanum & mastichem per se puluerisata immisce, spatula lignea ducendo. Postremò crocum cum reliqua portione coniunctum, vel si mauis dissolutum coniunges. His omnibus commixtis vsui reserua: animaduertendum tamen, plures Pharmacopœos illud cõficere absque olibano, mastiche

ſtiche & croco ob nimios ſumptus. De ſimplicibus nihil dicemus cum in Sect. prima abundè ea tractauerimus.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Curat, & ſolidat plagas & eſt ſanum & expertum.

CAPVT 4.

Vnguentum baſilicon minus Meſuæ ex diſtinct. xj. de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Verus textus Meſuæ.

♃. Reſinæ.

a Picem nigram intellige.

b Ceram citrinam accipe.

c Oleum oliuarum vetus & maturum cape.

a Picis.

b Ceræ. an.

c Olei quantum ſuffi.

SCHOLIA.

Pondera ſimplicium omiſit Meſues, pariter Fuchſius & Præpoſitus, quamquidem deſcriptionem ex Meſue deſumpſerunt. Tandem vt experientia docuimus, pōderum certus numerus à nobis reſtitutus fuit, vt iis ſequentibus deſcriptionibus videre licebit. ♃. reſinæ, picis nigræ ceræ citrinæ an. ℥ ij.ß. olei veteris oliuarum maturi ℔ j. ß. ſi durior ℔. j.

Alij recipiūt reſinæ picis an. ℥ ij. ceræ citrinæ ℥ iiij. olei veteris oliuarū maturi ℔. j. ß. vel ij. Vtraq; doſis optima.

Conſice ſic. Maturum & vetus oleum in lebete amplo ſi-

mul cum cera in frustra diuisa igne lento, spatula lignea ducendo liquefac: qua liquata resinam & picem percolatam confractámque impone vt liquefiant, quibus liquatis & refrigeratis reconde.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Conueniens est in principio vlcerum neruosorum, & est virtute sua minoris calefactionis, abstersionis & consolidationis quàm magnum immediate dictum.

CAPVT 5.

Vnguentum Ægyptiacum magnum ceu de melle, xj. distinctione de vnguẽtis & emplastris Mesuæ Vsuale.

Mesuæ verus textus.

[a] ℞. Floris æris [b] Aur. v.

Mellis Aur. xiiij.

Aceti fortis Aur. vij.

Coque super ignem donec inspissetur: & sunt qui addunt ei.

Olibani masculi triti. Aur. ij. ß.

a Flos æris à nobis satis in prima Sectione capit. 9. explicatus fuit, sed quia caremus dícto flore, viride æs sumendum erit.

b Per aureum intellige drach. j. sem. hoc in loco atque etiam apud omnes arabes. Tamen exactè inquirere oportet quãtũ aurei põdus, drachmæ põdus exuperet, & videtur tãtũ exuperare scrup. ſ.

SCHOLIA.

Igne lento mel cum aceto & flore æris aut viridi ære pulueriſato (quod inter pulueriſandum pauco aceto aſpergi debet, ne feriat nares) ad aceti conſumptionem coquatur. His omnibus coctis & omnino refrigeratis, olibanum probè pulueriſatum immiſce, ſemper ſpatula lignea agitando, vt melius commiſceatur. Vas autem in quo mel & flos æris vel viride æs, & acetum coquuntur fictile eſſe debet, ne augeatur in alio vaſe acrimonia floris æris vel viridis æris & aceti: reponatúrque in fictili optimè obtuſo. Meſues vnguentum Ægyptiacum magnum vocauit, nō ad differētiam parui, ſed dixit magnum propter magnas vires, quas poſſidet.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Confert ad vulnera antiqua, & fiſtulas, quæ indigent mundificatione.

CAPVT 6.

Vnguentum populeon Myrepſi ex Sectione.3. de vnguentis, capit.vel.num 45. Vſuale.

Vera Myrepſi deſcriptio.

℞. Oculorum in ſummo arboris populi quando floret apparentium. ℔.j.ß.
Foliorum papaueris nigri,

Foliorum mandragoræ.

a Foliorum rubiæ.

Foliorum hyoſciami.

Foliorum ſolani.

b Vermicularis.

Lactucæ foliorum.

c Semperuiui.

Foliorum violæ.

Cymbalij foliorum nominati Cortali, naſcentis in figulinis & muris.

d Singulorum. ℥. ß.

Adipis ſuilli recentis expertis ſalis.

Paratur autem in hunc modum. Accipiuntur herbæ, & cum adipe in mortario tunduntur, fiúntque veluti fermentum, & ſinuntur ſub ea forma diebus octo. Deinde gladiolo incidũtur in tenues partes, inque lebetem coniiciuntur & lento igne bulliunt cum

e Vini boni. ℔. j.

Donec totum aſſumptum fuerit. Poſtea per linteum tenue colantur, & reponuntur in vaſe.

a Folia rubiæ teneriora coliculos, quos à prima germinatione, & in ſumma ſui parte profert, intellige.

b Pro vermiculari, ſemperuiuum minus cum albis floribus linguam non mordicans ſume.

c Per ſemperuiuum, intellige ſedum maius, Myrepſus eodem capit. vel. numero.

d Alij legũt Sing. vnc. j. ſe. alij Sing. vnc. iij. quod melius præcipuè ſi addãtur axungiæ lib. ij. vti plerúmque fieri ſolet: tandem videtur doſis iſta foliorum & germinum quæ fit per vnc. præter morẽ præſcripta eſſe.

e Videtur iſta additio vini eſſe præter ſcopum vnguenti: quod ad refrigerationem tantùm adhibetur. Itaque mallem cum aceto coquere.

SCHOLIA.

Tundantur per ſe oculi populi & folia violarum inciſa in mortario lapideo cum piſtillo ligneo, & vna cum axungia præparata poſita intra vas fictile coopertũ loco modicè calido recondantur (ſicuti reconduntur conſeruæ oleorum) donec cætera ſint collecta ac præparata, hoc eſt, duos aut treis menſes, vel eoúſque dum cæteræ herbæ ſint in vigore: oculi enim populi, & violarũ folia primo ſtatim vere, nempe menſe Martio erumpũt. Aliæ autem Mayo vel Iunio menſe vigẽt. Has vbi per temporis occaſionem collegeris, inciſas per ſe in mortario prius dicto cum piſtillo optimè contunde, & cum prædicta fermẽtatione ceu commixtione oculorum populi commiſce deſuper affundendo aceti optimi lib.j. & iterum loco tepido ſpatio octo dierum reconde, quibus elapſis totum in cineribus calidis aut vaſe duplici coquatur, donec omnis humiditas euanuerit. Signum autem coctionis tale erit. Accipias aliquid de decocto cum ſpatula lignea, vel baculo, & iniiciatur in carbones accenſos, ſi ſtrepitum nullũm emittit coctum erit, ſi verò emittit non ſatis erit. Tunc ab igne ſepone & calidè linteolo tenui & forti probè exprimendo percola, & infrigidari ſinito, deinde in vaſe optimè obturato in vſum ſerua. Oculorũ populi, vera collectio.

Notandum Myrepſum tantùm octo dierum ſpatio in infuſione vnguentum iſtud detinere: re vera id fieri minimè poteſt ob diuerſitatẽ temporis, quo herbæ colliguntur. nam aliæ veris

initio, aliæ æstate proueniunt. Præterea plurimi sunt qui folia bardanæ huic vnguento addunt, Myrepsus verò omisit: idcirco censerem addendam esse bardanam ad quantitatem prædictorum germinum.

ADIPIS SVILLI.] In hac Myrepsi compositione deest pondus adipis, forsan bibliopolæ negligentia. Quare cēserem vt sæpissimè expertus sum pro quātitate herbarum lib.ij. adipis in hoc addendas esse: quamuis Fuchsius dicat ℔.j. sufficere. De adipis autem collectione præparatione, & repositione, suprà Sect. prima capit. 2. satis diximus.

VIRES A MYREPSO DESIGNATÆ.

Somnum conciliat, febrientibus ac dolentibus caput propter calorem, inunctum temporibus prodest. Febricitantibus palmæ manuum ac plantæ pedum, & pulsus inungūtur. Irrigandum autem cum oleo rosaceo aut violaceo.

CAPVT 7.

Vnguentum de Althæa Myrepsi ex Sect. 3. de vnguentis, num. 49. Vsuale.

Verus Myrepsi textus.

a Per Maluam syluestrem althæam intellige.

a ♃. Radicis maluæ Syluestris. ℔.j.
Seminis lini.

Fœnugræci, Singul. ℔.ß.

b Scyllæ magnę neque enormis laminas accipe, prius cultello eburneo, vel aliquo ligneo incisas.

b Scyllæ. ℥ iij.

Radices bene cõtusæ cõiiciantur in

c Aquam fontanã accipe.

c Aquæ. lib. iij. ß.

Deinde dies tres in ea maceratæ ebulliant, donec succi crassitudinem acquirant, & per linteum tenue colentur. Post accipiatur succi huius ℔.j. & iniiciantur ei

d Oleum vetus insulsum accipe: nota tamen Præpositum lib.j. sc. olei tantum capere.

d Olei. ℔. ij.

& rursus bulliant donec succus absumptus fuerit. Deinde adiiciantur.

e Ceram citrinam accipe.

e Ceræ. ℔.ß.

Terebinthinæ.

Galbani.

Gummi hederæ aut eius

f Fuchsius. Sing. drach. j. capit.

f succi. Singul. ℥.j.

Postremum imponatur.

g Colophoniæ & resinæ añ. vnc. iij. hoc in loco intellige.

g Colophonia bene trita &

Resina alba pura.

Cõcussa agitataque probè, vt in lebete eliquentur, ab igne remoueto, & iusto tempore, vt refrigerentur, conquassata & vase recondito.

SCHOLIA.

Radices maluæ ſylueſtris, & ſcyllæ laminæ fruſta per ſe diuiſæ: ſemen itidem lini, & fœnugr. ſeparatim ſingula in vaſis fictilibus diuerſis, coopertis cũ lib. v. ß. aut vj. ad ſummũ aquæ maximè calidæ (pro æquali portione radicum & ſeminum) ſpatio trium dierum macerentur (quanquam alij trium, aut ſex horarum tantum ſpatio id faciunt) infuſione autem peracta iiſdem vaſis concoqui debent ſeparatim igne lento, ſpatula ſemper mouendo, donec aqua, infuſionis cauſa impoſita, conſumpta ſit, & ſuperſint mucaginis colatæ. Singu. ℥iij. deinde torquẽdo omnia ſeorſim exprimere debes: expreſſum cum oleo prædicto eodem igne coquatur, linteo agitando ad ℥. ß. ferè conſumptionem mucaginis expreſſæ. Mox ceram minutim confractam, vt liquefiat, iniicies quæ vbi liquata erit, ab igne ſepones & frigeſcere permittes: quæ vbi refrixerint, galbanum diſſolutum (cuius diſſolutionis require modum ſuprà Sect. prima) & cum terebinthina incorporatum admiſcebis: deſuper puluerem quàm tenuiſſimum, gummi hederæ, colophoniæ & reſinæ adiicies (alij poſt ceram liquatam colophoniam & reſinam addunt, vt vnà liquantur & melius.) Quæ omnia commixta & optimè incorporata in vaſe ad vſum recondito.

In hoc vnguento parando plura ſunt notatu digna: imprimis Myrepſum pondera colophoniæ & reſinæ omiſiſſe. Sed Fuchſius de componendis medicament. Sect. 15. de vnguentis, & Præpoſitus particula 20, lib. 2. pondus reſtitue-

runt, ſcilicet ſingulorũ ℥ iij. Præterea cùm Myrepſus, & alij qui hoc vnguentum à Myrepſo deſumpſerunt, tres tantum libras aquæ determinarunt ad infuſionem & decoctionem radicum & ſeminũ (licet in aliquibus Præpoſiti libris. vij. libræ legãtur) maximè meo quidem iudicio fallũtur hi, cùm totæ radices, & ſemina ſint in pondere duarum librarum & trium vnciarum, ſunt tãtum vnciæ decem & ſemis aquæ pro vno quoque ſimplici, quæ non ſufficiunt, cùm tribus diebus continuis igne lento macerari debeant ante decoctionem: quæ aquæ proportio tum infuſionis tum coctionis tanto ſpatio poſſet conſumi, & radices & ſemina aduri defectu humoris. Vnde (ſaluo meliori iudicio) ſi hoc vnguentum voluerint Pharmacopœi conficere, vt author præſcribit, legendum erit, aquæ lib. viij. aut nouem ſecundum regulam Seruitoris. Sed quia in dictis ſimplicibus eſt humiditas ſatis multa, vt quæ portionis alicuius aquæ vices ſuplere poſſit, non tam exactè iuxta regulam Seruitoris quinq; lib. cum ſemiſſe aut ſex ad ſummum cõtenti eſſe poterunt, ſi perfectam velint habere mucaginem, ne radices & ſemina vrãtur infundendo & coquendo. Nam ea regula cùm ſit vniuerſalis, modificatione tamen aliqua conſcribi poteſt, pro ratione corporum coquendorum, quæ quantitas aquæ melior & certior ſit ad ſeminum & radicum mucagines extrahendas: id quod maximè à peritorum artificum, & probatorum authorum iudicio dependet. Rurſus notandum, Myrepſum quærere ſolùm lib. j. muca-

ginum coctarum ad crassitiem: coctæ verò, vult, vt consumantur cum oleo prædicto. Re vera facilè libra vna mucaginum potest cùm libris duabus olei coqui, sed quantitas radicum & seminũ hoc loco descripta mihi videtur excedere ad librã mucaginum conficiendam. Nam est regula generalis apud omnes Pharmacopœos, authoritate Seruitoris & Præpositi, ad mucagines conficiendas, vt pro libra vna aquæ, sumamus ℥ iij. ad summum ℥ iiij. radicum vel seminum.

VIRES A MYREPSO NOTATÆ.

Ad neruorum intercisionem, lateris dolores, omnémque incõtinentiam, & duritiem neruorum, atque resolutionem vtile est.

CAPVT 8.

Vnguentum Agrippæ Myrepsi ex Sectione. 3. de vnguentis, num. 43. Vsuale.

Veræ Myrepsi descriptionis pars media,

a Bryoniæ radicẽ hoc loco sumæ.

b Scyllæ laminas albas cultello eburneo diuisas accipe.

c Iridis illiricæ radices recentes accipe: vel illarum loco nostrates sume.

a ℞. Bryoniæ. ℔. ß.

Radicis althææ syluest.

b Scyllæ, Singul. ℔. ij. ß.

c Iridis. ℥. vj.

Radicis filicis.

d Ebuli radices intellige.
e Tribuli marini radicum medullam cape.
f Oleum oliuarum antiquum & maturum accipe.

d Ebuli.

e Tribuli marini. Singul. ℥.ß.

Tuſa hæc imponantur in

f Olei. ℔. ß.

Et ſubigantur ſimul ac reponantur in vaſe diebus tribus: dein iniiciantur in lebetem, & bulliant, ſubactáque iam probè colentur, ſiccáque abiiciantur, liquidum autem in lebetem coniiciátur, &

g Permulti ceræ vnc.j. drac.j. legunt: alij vnc. ij. & melius, ratione doſis olei. Multi ceram albã hoc loco ſumunt, ſed præſtat citrina ratione caliditatis.

g Ceræ puræ. ℥ iij.

Sic paratum reconde in vaſe.

SCHOLIA.

Recentes omnes radices tempore & loco legantur, térque aut quater abluantur, ſemper aquam mutando, ſindonéque munda abſtergantur, & in minutiſſimas partes incidantur, deinde omnes per ſe in mortario lapideo piſtillo ligneo tundantur perfectè, fictilíque plombato ſtricti orificij vnà cum oleo, ſpatio trium dierum, aut (vt alij) octo, vt melius & efficatius macerentur, ſuper cineres calidos conſtituantur, & vas diligenter cooperiatur, interdũ tamen ſpatula agitari debent, vt melius imbuantur, deinde maceratione peracta coquantur ad humidi conſumptionem, vel donec tota humiditas radicum ſit conſumpta, & oleum, dum cum radicibus coquitur, totam vim radicum imbiberit. Mox dum calet, percoletur, & radices ſiccæ proiiciantur. Liquidum oleum rurſus ſuper ignem

leuem apponatur: ſtatim cera conciſa ad liquãdum iniiciatur: qua liquata refrigeſcere ſinito, agitando,refrigerato ad vſum in pixide ſeruato.

Circa hoc vnguentum notandum Alexandrinum lib. de compoſitione medicamentorum ſecundum loca capite 995. & Præpoſitum libr.2. particula xx. non conuenire in ſimplicibus, neque in ponderibus,illorúmque deſcriptiones ab hac Myrepſi maximè differre. Vſualis tamen & vera deſcriptio eſt Myrepſi, quia primus eam vſurpauit & deſcripſit. Quantum autem ad ſimplicia loco radicis althæe,ponunt alij(& melius) radicem cucumeris aſinini, quæ purgatrix eſt,& ideo facit,vt multi medici præſcibant ad hydropicos. Quantum ad doſes ſic variant: nam alij bryoniæ lib. ij. radicis cucumeris aſinini lib. j. ſcyllæ ℥.vj. iridis ℥ iij. radicis filicis,radicis ebuli & tribuli marini añ. ℥ ij. olei oliuarum maturi &antiqui lib.iiij.cære ℥ xv. Quod verò ſpectat ad confecturæ rationem, videtur deſcriptio Myrepſi deficere in quantitate olei pro quantitate ſimplicium, & ſimiliter in ceræ pro quantitate olei. Itaque adddẽdum mihi videtur oleum in maiori quantitate & ſimiliter cera pro ratione olei. Et quia in hoc Myrepſi ad coctionem radicum tantæ quantitatis, & earundem macerationem non poſſet eſſe adhuc ſufficiens quantitas olei, non erit præter rem aliquid liquoris permiſcere, vini ſcilicet, vel aquæ ne vratur oleum. Vinum tamen in hoc præſtat.

Præpoſiti vera deſcriptio,mihi frequens & vſualis.

Ad hydropicos, lienoſos & ventre dolentes (iis enim abſterſorium fit) vtile.

CAPVT 9.

Vnguentum roſatum Meſuæ ex xj. diſtinctione de vnguentis & emplaſtris, interdum Vſuale.

Textus Meſuæ verus.

a Axung. porcinæ recentis quantitatem quam volueris.

Et lauetur in aqua calida nonies, & tãtũdem cum aqua frigida, lauatione vltima: deinde terãtur cum ea,

b Roſarum rubearum recentium quantum ipſa eſt.

Et dimittantur marceſcere per dies ſeptem: deinde coquantur cum facilitate & colentur. Et iterum tantumdem roſarum teratur & dimittatur per alios ſeptem dies & funde ſuper ea,

c Succi roſarum circiter. Partem ſem.

d Olei amigdalini. Part. vj.

Et iterum coquantur cum facilita-

a Quamuis diximus axungiam ſumi pro veteri & ſalita pinguedine porci, hic tamen recentẽ intelligere oportet quæ vulgo (ſain doux) dicitur & per quantum volueris lib. viij. intellige.

b Roſas albas permulti accipiunt: & per quãtum ipſa eſt, videlicet, ex pinguedine, hoc eſt, lib. viij.

c Per partem dimidiã lib. iiij. accipe.

d Oleum amigdalinũ ſine igne factum accipe: ſufficit lib. ſe. ſi vis vnguentum facere vt experientia docti ſumus.

te, vſque ad ſucci conſumptionem deinde reponatur & adminiſtretur: & quandóque diſrumpitur in aqua roſata parum opij, & proiicitur in decoctione, & eſt mirabile, vbi oportet, & propriè quando vigiliæ adſunt.

SCHOLIA.

Vt docuimus antea Sect. prima capit. 2. accipe axungiæ porci recentis & à membranis exactè purgatæ lib. viij. quam probè in vaſe fictili plumbato, lati orificij, ſemper ſpatula lignea tractando, nonies aqua calente lauabis, donec frigeſcat axungia, aquam ſemper cùm frigida erit, eiiciendo, & aliam calidam aſſumendo, & toties poſtea aqua frigida tractãdo lauabis ſemper innouando aquam: deinde cum oprimè lota erit, in alio fictili ſtricti orificij axungia reponatur: vnà cum libr. viij. roſarum rubearum prius in mortario lapideo vel marmoreo cum piſtillo ligneo tuſarum, diligẽtérque fictile cooperiatur, & igni lento, nempe cineribus calidis aut diplomati per modum infuſionis, diebus ſeptem appones, & concoques, vt ſit quaſi non coctio, ſed potius maceratio, & humidi ſuperflui conſumptio, radicalis verò humidi roſarum reſeruatio. His peractis totum extorquẽdo calidè coletur, & colaturæ tantundem roſarum rubearum recentium, vt prius contuſarum, in vaſe prædicto cooperto vnà cum ſucci roſarum lib. iiij. ſpatio ſeptem dierum cineribus calidis, aut diplomate, vt omnia ſimul macerentur & tota roſarum hu-

miditas, & ſuccoſa ſubſtantia in axũgiam abeat, iterum repones & vt prius concoques. Tum axungiam colabis, & ſiccis roſis abiectis refrigerari permittes, & diligenter axungiam ita paratam vaſe nitido cooperto ad vſum ſeruabis.

Noſtrum vulgus dempto oleo amigdalarum & opio, iſtud vnguentum conficit. At ſi quærat quis, quare oleum & opium prætermittamus, dicemus. Oleum magis liquidum vnguentum reddere, ob magnam olei copiam, nam ſi addere volumus ſecundum authoris intentionem, re vera ſufficiunt ad hoc vnguentum parandum ℥ vj. vt in margine videre erit. Opium verò poteſt ex præſcripto medici, & non vſualiter, addmiſceri, ad errores vitandos, diſſolutũ cum pauca aqua roſacea.

VIRES A MESVE DENVNTIATÆ.

Sedatiuum inflammationum, & eryſipelatis, & ignis Perſici: & confert ſodæ calidæ, & inflammationi ſtomachi & hepatis.

CAPVT 10.

Vnguentum Inulatum ex xx. perticula Præpoſiti Vſuale.

Verus Præpoſiti textus.

℞. Radicis Inulæ campanæ coctæ cum aceto & piſtatæ vt decet. ℔. ß.

a Axungia vetus & salita hoc loco sumenda, ratiōe caliditatis & virtutis desiccatiuæ. In alio vnc. j. sem.
b Oleum cōmune vetus & maturum oliuarum sume, & loco, vnc. j. se. legendum vnc. ij.
c Cerā citrinā ītelligē.
d Argētum viuum extinctum, & à plumbo separatum accipe: modum autem separandi & incorporandi, vide infrà vbi agitur de argento viuo: verùm loco argenti viui hic nōnulli tantumdem sulphuris addunt, vbi sola intentio est resiccandi & abstergendi.

a Axungiæ porci ℥ j.
b Olei communis. ℥ j. ß.
c Ceræ nouæ. ʒ. ß.
d Argenti viui extincti.
Terebinthinæ lotæ an̄. ℥ j.
Salis communis puluerisati. ʒ. ij.
Incorporentur vt decet.

SCHOLIA.

Radices inulæ tempore & loco collectæ in aqua clara lauentur, donec omnes sordes deposuerint: deinde linteolo mundo & rudi detergantur, frustulatímque incidantur: & in fictili cum aceti lib. iij. secundum communem vsum coquantur: quia tamen acriorem quandam qualitatem acetum cum radicibus coctum acquirere potest, & absumere inulæ coquendo quandam virtutis portionem, melior videtur prima coctio, & veluti cruditatis effractio, si fiat cum aquæ media parte: perficienda verò sub finem cum aceti reliqua portione, donec totus liquor absumptus & coctæ radices sint. Postea refrigescere permitte super cribrum rarum, vt siquid supersit aquæ & aceti effluat: vbi refrigeratæ erunt, in mortario lapideo pistillo ligneo (non autem æreo, nec metallico propter aceti vim, aliàs enim longè diuersam qualitatem acquireret) contundes: tandem dicto raro cribro, manu vel spatula comprimens lignea, transco-

labis & colatum cum axungia porcina in fictili lati orificij concoques ignè lento, ſpatula ſemper inter coquendum agitando, donec pars ſuperflua liquoris in auras abeat: & continuo ſalem optimè pulucriſatum & cribratum cōmiſcebis, paulò poſt ceram cum oleo liquatam cōiunges (alij ceram cum oleo liquant, qua liquata radices colatas & ad humidi ſuperflui coctas vnà cum axungia, & prædicta cera iungunt, deſuper ſalem optimè pulueriſatum inſpergunt.) Tunc totum ab igne ſepones, & vbi omnia bene commixta optiméq; refrigerata erunt, argentũ viuum cum hominis ieiuni ſaliua probè incorporatum & cum terebinthina inuolutum permiſcebis prius tamen aceto maceratum diligenter frequētérque agitatum in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo ſpatio vnius horæ vel donec acetum ſordes craſſas argēti viui imbuerit: tunc acetum iſtud deiiciatur & aliud clarum ac nitidũ imponatur, agitetúrque vt prius, hæcque agitatio ſeu maceratio ter aut quater repetetur ſemper innouando acetum pro quacumq; vice: agitatione autem facta ſi aliquid in eo terræ aut plumbi aut ſtamni ſit, id vt auferatur tranſcolari debet per alutam comprimendo. Sícque paratum ad vſum vnguentum habebis fictilíque reſeruabis. Cæterùm notandum erit authorem petere terebinthinã lotam. Sanè ego habeo ex doctrina medicorum integram meliorem eſſe, vt quæ, cùm amarorem & caliditatem retineat, permeabilior ſit, & maioris virtutis ad penetrandum & deſiccandum.

Argenti viui depuratio, ſecundũ ſcopũ compoſitionis.

Argenti viui varia nomina.

ARGENTI VIVI.] Chymistæ argentum viuum mercurium vocant: alij hydrargyron, alij præcipitatum: alij matrem metallorum & mineralium: alii cinnabarim. Verum argentum viuum nihil aliud est, quàm aqua viscosa in visceribus terræ, substantiæ subtilis, terræ albæ temperati caloris virtute exquisite permista, pérque minima, quousq; humidum fuerit temperatum à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Alii per se inueniri in argenti fodinarum tectis stillatim concretum asserunt. Est autem duplex. Natiuum scilicet, & artificiale. Natiuum sui coloris sine excoctione, quod tale reperitur intra metalla, in lacubus, in quos è fibris effluxit. Artificiale ex minio, siue ex vena minii conficitur, seu coquitur, ad eum modum quem Dioscorides tradit libr.5. capit.70. & Plinius lib.33. capit.6. & 8. Quod si plura requiris, lege eosdem authores, & pariter Lodoicum Cælium lib.26. capit.30. Fuchsium lib.9. de Simpl. medicament. facultatibus Sect.3. capit.32. Notandum tamen erit argẽtum viuum, dum est liquidum crudum & viuum appellari: dum est mortificatum in quibusdam officinis concrematum dici, & à nobis sublimatũ. Efficitur etiam à nobis præcipitatum cum aqua forti, coctione, ad euaporationem ipsius aquæ videlicet ex P.iij. argenti viui & aquæ fortis P.j. quod in officinis nostris argentum viuum rubeum vocatur. Extinguitur ceu incorporatur sic. Accipe argenti viui quantum volueris, & mortario metallico impone, & diutissimè pistillo ferreo agi-

Argentum viuum quid, variæ opiniones.

Argenti viui duo genera.

Per officinã hoc loco intellige locũ vbi metalla præparãtur.

Argenti viui extinctio, seu incorporatio.

tà cum pauca hominis ieiuni temperati saliua, vel cum pauca axungia porcina, vrsina, oleo terebinthinæ, iuniperi, butyro recenti, sulphure viuo, & cocto puluerisato, styrace liquida, castoreo liquido, terebinthina, & cum pluribus aliis simplicibus pro diuersis medicandi scopis, donec nullæ scintillæ appareant. Sícque extinctum vel dissolutum commiscere poteris, scilicet in omnibus vnguentis aut emplastris, cùm refrigerata fuerint. Sed antequam extinguatur, debet eligi. Eligitur autem & probatur natiuum seu fossille à plumbo depuratum: cuius depuratio talis erit. Accipe alutam fortem & satis amplam pro quantitate argenti viui, & in eam argentum viuum include: inclusum & alutá optimè ligatam manu stringe & cõprime in aliquo vase, statímque videbis argentum viuum ab aluta exire, & plumbum si adsit remanere in aluta.

Argenti viui antequã extingatur tisās scolatio.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS NOTATÆ.

Ad omnimodam scabiem carnis ex humore melancholico factam, & salsa putrefacta pituita admodum vtile.

CAPVT II.

Vnguentum diapomphyligos Alexandrini ex lib. de composit. medicament. secundum loca, capit. 1038. Vsuale.

Alexandrini veri textus pars media.

a Oleum rosarum immaturum descriptum ab Alexãdrino accipe, & loco vnc. iij. olei legendum est vnc. ix. vel vnc. x.
b Ceram albam crudam, & lotam intelligit author: sed eius loco nostram albam factitiã vsurpamus.
c Per vuam lupinam, intellige solanum hortense, & per quantum sufficit vnc. iiij.
d Per psimmythiũ cerusam lotã cum aqua rosarum intelligit: modum autem lauandi require suprà prima Sect. capit. 12.
e Pompholyx vel spodium videlicet Græcorum: sed præstat in hac compositione pompholyx quàm spodiũ, quia magis subtilis minúsque sordida quam spodium: quid autem sit pompholyx & spodiũ & quomodo differant, lege infrà vbi agetur de pompholyge.
f Per olibanum purũ thus masculum accipe.

a ℞. Olei rosati.
b Ceræ albæ. añ. ℥ iij.
c Succi fructus vuæ lupinæ quod sufficit.
d Psimmythij. ℥ j.
e Pompholygos vel spodij.
Plumbi vsti & loti.
f Olibani puri. añ. ℥. ß.

In oleo ceram lento igne liquefac, & ab igne subductis specierum puluerem adde, & in marmorea pila diutius commisce, sæpius supràscriptum succum superfundendo, cúmque per quinque aut sex horas ad solem cum pistillo subacta fuerint, in loco frigido coaguletur: si quid succi supernatauerit abiiciatur: & linteo inductũ locis vulneratis impone.

SCHOLIA.

Succi à maturis baccis solani extrahe quantitatem sufficientem videlicet ℥ iiij. (quanquam tamen nõnulli existimãt ab immaturis extra-

hendum tanquam à magis aſtringentibus & refrigerantibus quod ego aliter puto) & cum oleo roſaceo in lebete igni lento excoque ad ſucci cõſumptionem, ſpatula aſſiduè mouendo (ſunt autem qui ſuccum addendum putant, vt eo nutriatur calidè ceruſa & reliqua ſimplicia dempto olibano) deinde ceram fruſtulatim diuiſam in prædicto oleo, vt liqueſcat iniicito: qua liquata lebetem ab igne ſepones & ſpodium, plumbum, & ceruſam ſeparatim tritam & leuigatam, ſemper ſpatha agitando vt probè commiſceantur coniicies: quibus optimè commixtis & omnino refrigeratis puluerem tenuiſſimum olibani inſperges, & ſubiges, eoúſque dum omnia ſint optimè mixta & confuſa, ita vt vnum ab altero diſcerni minimè poſſit: hac enim methodo vnguentum ſecundum artem habebis factum.

Animaduertemus autem in hoc vnguento quantitatem olei non ſufficere ad perfectam omnium conſiſtentiam, & vnguenti formam, niſi vltra authoris deſcriptionem addentur olei ℥ vj. quod ego certè facio, dum illud paro, eo quòd nimis ſiccum & durum eſſet, niſi tantum olei adderetur, aut aliquid de cera detraheretur. Pariter notabimus Alexandrinum non præſcribere pondus ſucci vuæ lupinæ cùm dicit quod ſufficit, ſufficiunt tamen pro quãtitate olei ℥ iiij. Idem Præpoſitus xx. particula lib. 2. illud vnguentum deſcribit, conſentítque cum Alexandrino in ſimplicibus, ſed in ponderibus minimè, quærítque Alexãdrinus ceram ſimpliciter, Præpoſitus verò ceram lotam, quæ ſanè lauari debet

propter acrimoniam à melle contractam, huic vnguento minimè conuenientẽ. Galenus Tract. 20. ad Glauconem, capite de curatione cancri, seu cancrosi vlceris, vnguentum istud describit ab eo Alexandrini maximè diuersum.

Plūbū quid. PLVMBI VSTI ET LOTI.] Plumbū corpus est metallicum, liuidum, terreum, ponderosum, modicè particeps albedinis. Nec reperitur in fodinis purū plūbum, cuiuscūque sit coloris. Quod excoquitur triplex, scilicet. Nigrū, quod verum est plumbū: Cinereū, quod Fallopius lib. de metal. seu de fossi. cap. 22. Marchesitā librariorū vel impressorū vocat: quod nihil aliud esse videtur quā stybiū. Candidum, quod est stamnum, & antiquorum plumbū albū. Auicenna 2. Canone, cap. 2. duas tantùm species definit. Plinius antiquis duplex esse ait (cū ipse tria genera ponat,) Nigrū & Cinereum. Nigrū fit ex lapide pyrite coloris argẽtei: nā pyrites ille argẽtei coloris argentū continet & æs: aliquando solū æs, aliquando argentū solum, aliquando vtrúmque simul, aliquando argentum & plumbum nigrū aliquando plura metalla, aliquādo omnino sterilis reperitur pyrites. Cinereum verò distat à nigro & candido plumbo colore: estque quasi sui generis metallum, quod Græci, tum Latini scriptores ignorasse videntur. Quod candidum verè est plumbum, impropriè à vulgaribus plūbum nigrum appellatur. Candidum verò plumbum stamnum illis dicitur. Tamen non sunt eadem vt hactenus voluerunt stamnum & plumbum candidum. Nam stamnum ex terra effoditur & in mineris inuenitur in frusta diuisum, te-

Plumbi treis species.

Plumbū albū antiquorum quid.

Plumbi secūdum Auicennam duæ species.

Plumbi nigri origo.

Plūbi cinerei origo.

Stamnum & plumbū candidum inter se differunt.

Stāni origo.

ſtis Serapio lib. aggregat. capit. Femezeg. Sed plumbum noſtrum candidum ex galena in quibuſdam locis conflatur vt plumbum nigrum. Et vt vult Plinnius lib.34. capit.16. coquitur ex lapillis nigris candore varietatis, qui lapides nigri nonnullis locis magni reperiuntur: interdum verò vt arena, ſcribítque in Britannia, item in Gallitia prouenire, cùm in Gallitia minimè fiat nigrum. Sed de plumbo & illius generibus & origine ſatis, ſi plura requiris conſule Galenum lib.9. Simplic. medicament. Et Plinium lib.34. capit. 16. 17. 18. Dioſcoridem lib.5. capit.47. & 48. Georgium Agricolam & Fallopium. Nunc de eius præparatione eſt nobis dicendum, quæ fit duobus modis: vſtione & lotione. Vritur autem ſecundum Dioſcorid. libr.5. capit. 56. hoc modo. Super tenuiſſimas plumbi laminas fictili nouò inditas, ſulphur inſpergito: additíſq; rurſus aliis laminis, interiecto ſemper ſulphure, donec vas expleueris ſuccendito: flagrans autem iam plumbum ferrea rude verſato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihílque è plumbo nō vſtum hæſerit: tum demum obſtructis naribus extrahito: alioquin fumus plumbi maximè noxius ſentitur. Sic Dioſcoridis & Seruitoris ſententia plumbum vritur, ſed huiuſmodi vſtio difficilis admodum nobis videtur propter damnū, quódque cinerem nigrum reddit, & deprauat colorem vnguenti ſi obſeruare volueris. Illa ſequens vſtio quæ fit abſque ſulphure, perfacilis eſt, miniméque nocua. Vas fictile non vitreatū (ne inter vrendum quid adhæreat) accipito, &

Plumbi candidi origo.

Plumbi vſtio ſecundum Dioſc. & Seruitorem.

Plumbi vſtio perfacilis.

furno fusorio, vbi sint carbones accensi appone: ídque fictile carbonibus ardentibus vndique circunda, in eóque quantum plumbi volueris impone, & liqua: quod illico fiet. Prius tamẽ bis aut ter in aceto fortissimo plumbum extingatur, quæ extinctio similis est extinctioni lapidis calaminaris, & tutiæ Græcorum: dequa vide infrà in vnguento desiccatiuo. Liquato plũbo ignis augeatur & ferrea spatula semper agitetur, paulatim à lateribus vasis spumam eiiciendo, quousque totum in spumam deuenerit, nihílque è plũbo vsto adhæserit. Spumam autem illam, quæ veluti cinis, & re vera cinis est, in dicto furno, ignem augendo, circumcirca concoques, donec colorem retineat album citrinitati permixtum. Hac enim methodò non nocebit, nec nigrum erit. At quia Alexandrinus plumbũ vstum & lotum requirit, sic præparatum lauari debet, quamuis in eo mordacitas aut acrimonia nulla sit. Sed est intentio Alexandrini fortasse ipsum lauare, vt tenuius sit, & sic facilius permeet poros cutis, dum parte alicui applicatur, vel vt noua qualitas per ablutionem addatur, aut auferatur, vel vt corrosiua & acris vis in eo arte acquisita tollatur. Scio autem (vt prædixi) nõ esse acre neque corrosiuum, nec edit effectum calidum aut siccum ante vstionem, sed ex sententia Galeni potius frigefacit & humectat. Quod si verò volueris ipsum lauare hoc modo lauabis. Accipe cinerem plumbi tali modo, vt iam diximus factum, & illum in mortario marmoreo desuper parũ aquæ celestis vel rosarum

Plumbi vsti, lotio.

affundendo aliquot horis pistillo ligneo, vel spatula lignea agitato donec aqua sit fœculenta vel turbida, quam deiicies in quoddam fictile, & aliam aquam iterum affundes, & vt prius tractabis ac mouebis, semper aquam turbidam & fœculentam deiiciendo in supràdictum fictile vsui futuram, & aliam in mortarium itidem infundendo atque hæc toties repetes, donec pars subtilior plũbi vsti assumpta sit cum prædicta aqua effusa: crassior autem pars, quæ residet in fundo mortarij reiiciatur tanquam plumbi sit excrementum nulliúsque efficaciæ. Tunc totam partem subtiliorem plumbi vsti, quæ cum aqua assumpta fuerat quiescere permitte, quousque ea clara & sincera videatur, & plumbum vstum in fundo fictilis residere, quod sub dio siccabis: siccatum ad vsum seruabis. Alij hac lauandi vtũtur ratione. Puluerem plumbi vsti in mortario infusa aqua agitant, donec ea aqua planè sit turbida, quam tum residere & clarescere permittunt, & tunc demum eiiciunt, nec in alio vase conseruant: ídque sæpius iterant, dum aqua nõ amplius turbetur, sed prorsus clara & indefœcata appareat. Tunc denique quod in fundo mortarij residet, id ad vsum reponunt. Qua ex lotione ego quidem iudico subtiliorem plumbi partem à crassiore exactè separatam non esse: nec id sedimentum authoris menti respondere: neque pro facultate huic vnguento adscripta, satis desiccare. Cũ igitur à medicis præscribetur plũbũ lotũ sic priori mõ lauabis, mutãdo tamẽ liquorẽ pro scopo cõpositionis, & intentione medici.

Pompholyx vera quid.

POMPHOLYGOS VEL SPODII.] Pompholyx, Tutia Arabibus dicta. Vera autem Pōpholyx cinis est metallicus, leuissimus, qui ex æris, vel Cadmiæ fauilla in summitate fornacum, aut parietibus, vel etiam domunculorum, extrà farinæ modo dispergitur, quod seplasiis Nil album vocatur, & à Germanis Nili pinguis: estq; is cinis candidus & vsqueadeo leuis, vt in auras euolare possit. Alij volunt quid albū esse (quasi bullam seu ampullam, vnde nomen apud Græcos sortitur) purum pingue, ac leue: quod colligitur & fit in summitate fornacum, differtque secundum diuersitatem metallorum, & ratione locorum in quibus colligitur: vt si in oris fornacum, tum Cadmia capnitis: si à lateribus & summis cameris est pompholyx: pars quæ in summitate dependet pompholyx etiam dicitur: pars verò quæ parietibus & pauimentis adhæret spodium appellatur (vt sæpissimè in hac vrbe, vico diui Martini, & in pluribus locis obseruauimus in fornacibus, vbi æs cōflatur) differtque pompholyx sola specie, candore, vel leuitate, non genere, à spodio. Si quidem spodium magis nigrescit, & ponderosum pilisque plenū est, tanquam excrementis collectis ab ærariarum officinarum, & fornacum pauimentis. Materia autem pompholygis & spodij est æs, vel lapis calaminaris, qui Arabicè climia: & Græcè cadmia dicitur. Probatur autem pompholyx Cypria, quæ superfusa aceto halitum æris præstat, colore aliquantulum piceo, sapore cœni, horrido, & statim si fraudem non est experta flagranti im-

Pōpholygis, cadmiæ capnitis, & spodij origo.

Pōpholygis & spodij differentia.

Pōpholygis electio.

posita carboni inferuescit, & cæruleũ colorem contrahit. Cuius secundum Dioscoridem lib.5. capit.46. duo fuerunt genera. Vnum ad æris colorem vergens, subpingue: Alterum candidum & maximè leue. Candida enim fit pomphplyx, quoties in perficiendo ære fabri præstantius facere volentes detritam cadmiam cumulatius inspergunt: namque leuissima fauilla, quæ defertur, in pompholygem coit. Hæc Dioscorides, lib. & capit. citato.

Pompholygis genera duo secundũ Diosco.

VIRES AB ALEXANDRINO DESVMPTÆ.

Ad exsiccanda Erysipelata, vulnera sordida, & ad sananda tybiarum vlcera aliorúmque loco concaua, vel dissipata replet, refrigerat & cicatrisat.

CAPVT 12.

Vnguentum Apostolorum Auicennæ libr.5. Summa prima tractat. xij. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Verus Auicennæ textus.

a Terebinthinam illã quæ è terebintho fluit sponte, quam sol non attigit, sume.

b Ceram albam naturaliter & ponticam au-

a ℞. Terebinthinæ.

b Ceræ albæ.

c Resinæ. Omniũ. añ. ℥ xiiij.

thor intelligit sed eius loco nostrã albam factitiam vsurpamus.
c Resinam illam quæ sponte fluit è terebintho, & solis calore cõdensatur, hoc in loco sume, ac in omnibus cõpositionibus vbi resina requiritur.
d Per aristolochiã longam radices, intellige.
e Bdellium molle accipe.
f Lithargyriũ aureum sume.
g Acetũ vini dixit author, ad differentiam aceti cõpositi ex ficubus, & aliis fructib⁹, vt docet Columella lib. de re rustica, ita tamen sit acetum vini, vt nihil redoleat vini, aliàs non esset acetum verũ: quia acetum est vinum mortuum.
h Oleum oliuarũ maturum & insulsum accipe, sufficiúntque æstate siue hyeme lib. ij.

Opopanacis &

Floris æris. Amborum. añ. ʒ ij.

d Ammoniaci. Pondus. ʒ xiiij.

Aristolochiæ longæ &

Thuris maculi. Amborum añ. ʒ vj.

Mirrhæ &

Galbani. Amborum. añ. ʒ iiij.

e Bdellij. Pondus. ʒ vj.

f Lithargyrij. Pondus. ʒ ix.

Infundatur bdellium in g aceto vini & decoquantur in æstate cum

h Olei ℔. ij,

& in hyeme cum ℔. iij.

SCHOLIA.

Lithargyrium (vt antea in Emplastris diximus) electum, tritum, & præparatum, in lebete cum ℥ ij. olei prædicti, spatio quinque horarum, aut sex nutriatur: deinde igni lento ad mellis crassitiem, vel ad vnguenti mediocriter duri formam coquatur, spatula semper agitando, ne in vasis fundo subsideat, subsidendóq; vratur: quod vbi coctum, & ab igne depositum fuerit, ceram in minutissimas partes diuisam, & in reliqua parte olei liquatam,

vnà cum resina confracta calidè affundes & refrigerare permittes: vbi hæc refrixerint, ammoniacum, galbanũ, opopanacem bdelliũ (si molle sit, si verò siccum, in puluerem tenuissimum rediges, & in numero pulueum collocabis) arte soluta, & cocta in aceto aut vino, vt superioribus emplastris & vnguentis soluendi & coquẽdi modum docuimus & cum terebinthina incorporata immiscebis. His itaque optimè commixtis, & omnino refrigeratis, pulueres tenuissimè per se tritos, vt aristolochiæ longæ, myrrhæ, thuris permiscebis, semper spatula agitando. Hoc itaque modo paratum habebis vnguẽtum, addendo puluerem tenuissimũ floris æris.

VIRES AB AVICENNA DESCRIPTÆ.

Letificans cũ facilitate fistulas difficiles, scrophulas paruas, nec est aliquid simile ei, & mundificat vulnera ex carne mortua & pus & consolidat.

CAPVT 13.

Vnguentum desiccatiuum rubeum ex xx. particula secundi libri Præpositi Vsuale.

Præpositi vera descriptio.

a Lapidem calaminarē illum quam cadmiā lapidosam appellamus, extinctū & lotū sume.
b Terram sigillatam illam, quam sacerdotes Dianæ signabant imagine Dianæ in cuius tutella erat, vel illā terram, quā caprino sanguine miscebant, hoc loco sume, sed quia vera ad nos nō defertur, bolum armenā eius loco vsurpamus.
c Lithargyrium lotum accipe.
d Cerusam lotā cape.
e Ceram albam naturaliter & ponticam hoc loco intelligit authot sed eius loco albam factitiam vsurpamus, & loco vnc. v. legendum vnc. iiij.
f g Oleum rosatū rude, crudum ac immaturum, & violatū à Mesue descriptum accipe.

a ♃. Lapidis calaminaris.
b Terræ sigillatæ. añ. ℥ iiij.
c Lithargyrij auri.
d Cerusæ. añ. ℥ iij.
Camphoræ. ʒ j.
e Ceræ. ℥. v.
f Olei rosati.
g Olei violati. añ. ℥ vj.
Fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Ceram frustatim diuisam, vnà cum oleis, lento igne vt soluatur, cacabo impones (melius, si solueretur, cum solo rosato crudo, desiccationis causa) in quam solutam, ab igne depositam, & refrigefactā, proiice tenuissimum puluerem simplicium per se puluerisatorum vt lithargyrij, cerusæ, lapidis calaminaris, terræ sigillatæ (aut succedanei eius) spatula lignea semper mouendo. Paulòpost camphoram vnà cum pauco oleo rosato crudo vel cum pauca aqua rosacea dissolutam. Sunt qui in hoc vnguento conficiendo leui igne lithargyrium, & cerusam, vnà cum oleis ad syrupi mediocriter cocti consistentiam spatula ducendo decoquunt: deinde ceram confractam in lithargyrio cocto soluunt,

& vbi omnia ferè frigida ſunt, pulueres reliquorum ſimplicium admiſcent: poſt camphoram arte ſolutam addunt. Vtérque modus optimus: ſed prior officinis noſtris & vſitatior eſt, & certior.

Cæterùm notandum erit deſiccatiuum rubeũ (licet rubeum in titulo deſcribatur) niſi loco terræ ſigillatæ, bolus armenia admiſceretur, verè rubeum eſſe non poſſe.

LAPIDIS CALAMINARIS.] Lapis calaminaris arabice dicitur Climia, & Græce cadmia tamen vulgò eadem ſunt nomina: dicitúrq; noſter lapis verus calaminaris cadmia lapidoſa, vel æraria, quia artifices eo vtuntur ad componendum æs luteum, quod orichalcum appellamus, (vulgò lethon) quamuis plures ſint cadmiæ ſpecies. Cadmia autem duplex natiua, & factitia. Natiua iterũ duplex. Vna quæ reperitur in montibus, & riuulis, necnon aliquando in torrentibus: & plures Irim gemmam eſſe exiſtimant, quæ à quibuſdam criſtalli radix dicitur. Altera in fodinis metallorum reperitur, foſſilis, & lapidoſa metalli expers, & Pharmacopolis lapis verus calaminaris nuncupatur, qui admodum durus, ſubluteì coloris, & accenſus luteum edens colorem: ſine eo orichalcum cõfici non poteſt, íſque hoc loco eſt ſumendus. Eſtque ille lapis bicolor, quem Albertus Magnus lapidem dæmonis appellat. Factitiæ autem cadmiæ quinq; ſunt ſpecies. Prima Botryitis, quæ duplex: vna quaſi acinoſa, & racemoſa (quæ à Syluio fornacaria vocatur) in ſumma fornace ærariorũ affi-

Lapis calaminaris quid.

Cadmia duplex.

Cadmia natiua duplex.

Lapidis calaminaris, vel cadmiæ lapidoſæ, electio.

Cadmiæ factitiæ, ſpecies quinque.

Botryitis ſpecies cadmiæ factitiæ duplex.

xa dēſa, modicè grauis, in leuitatem tamen magis inclinans, colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta, & æruginoſa apparet. Altera botryitis ſpecies quæ fit caſu in carbonibus arte & haſta ferrea, & hanc cadmiam Alexandrinam plurimi appellant. Secunda onychitis, quæ vt vult Dioſcorides lib.5.capit.46. à veteribus metallis effoditur onychitæ lapidi ſimilis. Tertia à Dioſcoride loco citato placodes dicitur, id eſt cruſtoſa: nam plurimis cruſtis, & quibuſdam quaſi zonis cincta eſt, & ob id zonitis etiam appellatur: quē Arabes tutiam finiſſimam nominant: nobíſque pharmacopœis ea eſt frequens. Quarta ab eodē Dioſcoride loco dicto oſtracitis nominatur, gracilis & magna ex parte nigra, ſed quæ teſtaceam faciem habet & terrā amplexa eſt improbatur candida: quam Arabes tutiam craſſam appellant: nobíſque etiam frequens hæc & vſitata eſt. Quinta capnitis vocatur, id eſt furnaria, quæ ferme ſpodiū ſiue pompholix, ſiue nil eſt, reperitúrque in oris fornacum, & in ſummis fornacibus. Itaque his explicatis parua videtur eſſe differentia inter illas ſpecies cadmiarum factitiarum. Immò vnum & idem ſunt, & ex adem materia, iiſdémque viribus, foſſilis cadmia lapidoſa, pompholix, & ſpodium: poſſunt tamē diſcerni propter diuerſa loca, in quibus fiūt. Quomodo autem conficiantur ſpecies cadmiæ factitiæ, lege Dioſcoridem lib.5. capit. 46. Præterea etiam de illarum differentiis lege Georgium Agricolam & Cardanum & Fallopium quoque lib. de metallis, ſeu foſſilibus capit.12. & Chriſtophorum

Onychitis ſpecies cadmiæ factitiæ quid.

Placodes ſpecies cadmiæ factitiæ quid.

Oſtraticis ſpecies cadmiæ factitiæ quid.

Capnitis ſpecies cadmiæ factitiæ quid.

ſtophorum Encelium Salueldenſem lib.1. capit. 21.22.23. de varietate, & natura corporum metallicorum, lapidum & gemmarũ: & alios qui de re metallica ſcripſerunt. Et quia aliquando lotum quærit lapidem calaminarem author: ſanè antequam lauetur, extingui debet: ſicque eũ extingues. Accipe lapidem calaminarem (hoc eſt, cadmiam illam lapidoſam & ærariam) qui expers metalli, ſaporis alieni, igne manãs, & qui fuliginem edit luteam vel æream, in farinam tritus, aceto ſubactus & in ſole ſiccatus coit in lapidem: eúmque fruſtatim frange fractum ac diuiſum vaſculo fictili, quali vtuntur aurarij ad liquandum aurum impone, & vaſculum in furno fuſorio, vbi ſint carbones accenſi, appone & illic dimitte, donec rubeſcat lapis: tunc ab igne aufer vaſculum, & lapidem ignitum in acetum fortiſſimum proiice, vt extinguatur: quo extincto acetum abiice: abiecto aceto rurſus lapidem vaſculo infunde: rurſúſque ſupradicto furno appone, vt ignetur: ignitum ab igne depone, & iterum in acetum fortiſſimum, vt prius coniice, vt extingatur: eo extincto acetum eiice, eo eiecto, rurſus lapidem (vt prius) in ſupradicto vaſculo igníque ſupradicto appone, donec cãdeat: & cum cãduerit ab igne ſepone, & ſtatim illum in aquam dulcem, vel pluuialem proiice vt extinguatur. Extinctione facta aquam abiicies ad vices tertias ſemper abiiciẽdo aquam in qua extinctus fuerit & aliam pro quacumque vice iterando. Dioſcorides lib. & capit. prius citato, illum qui ad emplaſtra præparatur, igniri ſiue ac-

Lapidis calaminaris, extinctio.

cendi, extingui, & lauari iubet, in vino Aminæo, ſed qui ad pſorica medicamenta præparatur, in aceto fortiſſimo. Omnis autem talis, aut alia accedens præparatio, eo ſcopo fit, vt magis ſiccet, terreámque aut metallicam ſubſtãtiam deponat, víſque deſiccatiua maior acquiratur. Alij ſecundum diuerſitates ægritudinum in liquore proprio illum extingunt. Quare ſi quis egeat cadmia extincta, contulerem eam extinguere ſecundum morbum & locum affectum patientis. Sícque extinctus, lauatur vt plumbum (cuius lotionem perquire in præcedenti capite) permutando pro quacumque vice aquam dulcem vel liquorem illi idoneum. Similiter quoque tutia Græcorum extinguitur & lauatur.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS DESCRIPTÆ.

Ad ſcabiem humidam ex pituita putri & ſalſa ſolenne: eam enim exiccat & pruritum compeſcit magíſq; ſiccaret & ſtringeret ſi ex ſolo oleo roſato omphacino, & non addito oleo violaceo.

CAPVT 14.

Vnguentum martiatum magnum Myrepſi ex Sectione 3. de Vnguentis numero 46. Vſuale.

Vera Myrepſi deſcriptio ponderibus duplicatis.

a Cerã naturaliter albã sume, qualis est Põtica, sed eius loco factitiam vsurpamus.
b Oleũ antiquum maturum oliuarũ accipe.
c Rosmarinũ cum floribus cape.
d Tamaricis summitates intellige: alij loco tamaricis, amaraci legunt.
e Ruthæ folia tenuiora sunt accipienda, alij loco vnc. viij. habent vnc. vij.
f Ebuli folia accipe. Latini codices legunt ebrij, pro maiorana.
g Sabinæ partes tenerrimas accipe.
h Inulæ radices accipe.
i Betonicæ folia cape.
k Per spargulam, apparinam intellige.

l Per herbam venti, anemonem syluestrem sume.
m Agrimoniæ folia accipe.
n Absinthij summitates intellige.

o Per herbam sancti Petri, herbam paralisis accipe: alij verbascum odoratum accipiunt.

a ℞. Ceræ albæ: ℔. ij.
b Olei communis: ℔. viij.
c Rosmarini.
Foliorum lauri. Singul. ℥ viij.
d Tamaricis: ℥ vj.
e Ruthæ. ℥ viij.
f Ebuli.
g Sabinæ.
Balsamitæ. Ocymi.
Saluiæ. Polij.
Calaminthæ. Artemisiæ.
h Helenij.
i Betonicæ.
Brancæ vrsinæ.
k Spargulæ.
l Herbæ venti.
Pimpinellæ.
m Agrimoniæ.
n Absinthij.
o Herbæ sancti Petri. Sing. ℥ iiij. ß.

p Costi herbę loco, Prępositus legit herbā sanctæ Mariæ quæ est secundum Ruelliū mentha sarracenica, vel ageratum Matheoli.	p Costi herbæ.
q Sambuci foliorū loco, alij cymarū sambuci	q Sambuci foliorum.
	Semperuiui minoris.
	Herbæ millefoliæ.
r Semperuiui maioris, alij herbam crassulam quod est telephium legunt Gallicè (orpin.)	r Semperuiui maioris.
	Chamedryos.
s Quinqueneruia à Pręposito omittitur, & per quinqueneruiam, plantaginē maiorem vel minorem hoc loco accipe.	s Quinqueneruiæ.
	Centaurij. Fragariæ.
t Per quinque folium, vulgare nostrū vel tormentillam intellige.	t Quinque folij. Singul. ℥ iiij. ß.
u Per maluā syluestrē altheā vel ebiscū accipe	u Maluæ Syluest. rad.
x Cumini semē, accipe.	x Cumini.
	Myrrhæ. Singul. ℥ iij.
y Fœnugræci semen, sume, & per exagia nouē vnc. j. se. vel drach. xij. intellige.	y Fœnigræci. Exag. ix.
z Butyrū recēs sine sale sume Præpositus vnc. j. drach. ij. capit. v.	z Butyri. ℥ j. ß.
	Seminis vrticæ. Violarum.
	Papaueris albi.
9 Per mentham, sarracenicam intellige.	9 Menthæ.
a Rubiæ loco, alij papaueris rubri legunt, quod non probo.	a rubiæ. Menthæ agrestis.
	Lapathi. Politrichi.
b Per Cardiobotanum herbam cardiacā sume: Præpositus cardumcelli capit, quod explicant & dicunt esse carduū be-	b Cardiobotani.

nedictum.
c Per matrissyluam, author caprifolium intelligit.
d Per herbam moschatam, primã geranij speciem odoratam accipe.
e Chamæmeli flores omittit Præpositus.
f Crispulam Barbari oculum bouis interpretantur: quare hoc loco buphthalmum Græcorum & latinorum accipe: alij cotulã non fœtidam accipiunt.
g Per herbam cãphuratam, abrotanũ quo hodie passim pro fœmina nos omes vtimur sume.
h Styracem calamitem accipe.
i Axungiæ hæ omnes accipiendæ sunt recentes & non rancidæ neque fœtide.
k Thus masculum vel olibanum sume.
l Olei nardini Præpositus legit vnc. ij. videlicet Myrepsi descriptionis, aut Alexãdrini nulla enim penitus differentia est inter oleum nardinum Alexand. & oleum nardinũ Myrepsi scriptũ Sect 16. num. 31. sed quia videtur iã multa quantitas olei com-

c Matrissyluæ.
d Herbe moschatæ.
e Florum chamæmeli.
Scolopendrij.
f Crispulæ.
g Herbæ camphuratæ.
h Styracis.
Medullæ ossium cerui. Singul. Exag. iij.
i Axung. vrsinæ.
Galinæ &
Anseris.
Mastiches. Singul. ℥.j.
k Thuris. ℥. ß.
l Olei nardini. ℥ ij.ß.

Herbas tritas impone vino bono die vno: altero autem die aufer è vino herbas, & contunde, coniicitóque in alterum vinum bonum, & illic sinito diebus septẽ. Octauo autem die accipe has cum vino, & decoque, donec dimidium eius absu-

munis si duæ vnciæ addentur, dosis videbitur ad vnguenti consistentiam minùs commoda. Itaque videtur oleum nardinum ad solũ odorem conciliandum in pauca quantitate permixtum secundum authoris mentem.

matur dein iniice oleum, & denuo decoquito, quoad totum vinũ consumatur. Posthæc amoueto ab igne, & colato, atque oleum rursus in lebetem coniice: & vbi parum lento igne fuerit excalfactum, iniice styracem, postea butyrum, & adipes, oleum nardinum, mastichem, thus, postremo omnium ceram, omnibúsque lento igne dissolutis, aufer tandem ab igne, & recondito in vase ac vtere.

SCHOLIA.

Herbæ recentes omnes, scilicet calidæ, & odoriferæ vt saluia, polium, calamentum, arthemisia, absinthium, & cæteræ aliæ similes, postquam floruerint, vel in flore, vel post deperditum florem colligãtur: quæ verò frigidæ & humidæ, vt duæ species semperuiui, quinquneruia, & aliæ similes, cùm iustam magnitudinem assequutæ fuerint, legantur: & à caulibus purgentur. Calidas & odoriferas separatim à frigidis & humidis minutissimè incides, ac probè cõtundes, postea eas omnes fictili stricti orificij cũ ℔. xiiij. vini odoriferi spatio octo dierum ad infundendum, vnà cum radicibus incisis & tusis, althææ & fœnugræci semine non contuso, cineribus calidis appones, vase tamen obturato. Alij per se aliquot horis infundunt althæam & fœnugræcum ad mucaginem conficiendam: con-

fecta autem mucagine, & postquam cera est liquata, refrigeratáque cum oleo coniungunt. Peracta autē infusione in lebete ad mediæ partis vini consumptionem, igne lento decoques. Deinde oleum commune antiquum prædictum adiicies, & denuo omnia simul eodem lēto igne concoques, donec totum vinum & aqueus humor herbarū in vaporem resoluatur. Tunc linteolo aspero calidè transcolantur herbas valde extorquendo, vt nihil olei remaneat in herbis: colaturæ verò statim ceram cōfractam, vt liquefiat iniicies: qua liquata butyrum, vrsi, galinæ, & anseris axungias adiicies: his omnibus liquatis, ab igne lebetem sepones, & medullam cerui impones, mox styracem calamitem cum pauco oleo nardino solutam addes & commiscebis, interdum tamen spatula lignea agitando: quibus optimè commixtis & omnino refrigeratis, puluerem tenuissimum myrrhæ & thuris desuper insperges: denique reliquum nardini olei infundes, & vase vnguentario vsui reseruabis.

Cæterum notandum erit, Myrepsum Sect.3. de vnguentis num.3.4.5. tres habere descriptiones præter istam vsualem: Paulum Æginetam lib.7.capit.8. & Ætium lib.12.capit.44. maximè diuersas in simplicibus & ponderibus. Præterea Alexandrinus lib. de compositione medicamētorum secundum loca capit.993. hanc habet vsualem descriptionem conuenítque in simplicibus, in ponderibus verò minimè, & vltrà descriptionem hanc Myrepsi addit marathrum, nec axungiam anseris habet. Præpositus verò parti-

cula xx. lib. 2. herbam tetrahit adiicit, & maturellam (quæ deſcribitur à nõnullis pro morella) præter deſcriptionem hanc: & anſeris axungiã prætermittit, variátque in ponderibus quorundam ſimplicium. Fuchſius quoque, qui hoc vnguentum vſuale deſcribit, diuerſæ eſt opinionis in quorundam ponderibus. Rurſus animaduertendum eſt, Myrepſum in ponderibus vti Exagio. Exagium autem apud Græcos eſt pondus iiij. ʒ. Proinde in omnibus cõpoſitionibus Græcorum vbi reperietur ſcriptum exagium ʒ. iiij. intellige. De ſimplicibus nihil dicemus: cum Dioſcorides, Plinius, Fuchſius, abunde de his tractarũt. Siquis plura ſcire cupiat legat authores ſuprà ſcriptos.

Exagiũ Græcorum quid.

VIRES A MYREPSO NOTATÆ.

Confert ad refrigerationem capitis, pectoris, ſtomachi, lienis, iecoris, alióſque dolores à frigiditate natos, & lienem induratum. Præcipuè verò ad hydropicos, & lienoſos expertum eſt.

CAPVT 15.

Vnguentum reſumptiuum ex xx. particula ſecundi libri Præpoſiti Vſuale.

Verus Præpoſiti textus.

℞. Axungiæ porci recẽtis [a] quart. j.
Axung. Gallinaceæ.

a Per quartum vnum vnc. iij. intellige.

Axung. anſeris.

Axung. anatis. an. ℥ ij.

OEſypi humidæ. ℥. ß.

b Oleũ violatũ & chamæmelinum & anethinum à Meſue deſcriptũ accipe.

b Olei violati.

Olei chamæmelini.

Olei anethini. an. ℥ ij.

Butyri recentis. ℔. j.

c Cerã naturaliter albam & ponticcam intellige, ſed eius loco albam noſtram factitiam vſurpamus.

c Ceræ albæ. ℥ vj.

Mucag. tragacanthi.

Mucag. ſeminis cotoneorum.

Mucag. ſeminis lini.

Mucag. radicis biſmaluæ.

Mucag. gummi arabici. an. ℥. ß.

Miſce fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Ceram confractam vnà cum oleis in diplomate ad liquandum appones: ſtatim butyrum cum axungiis vt ſoluantur, in ceram liquatam iniicies: demũ oeſypum, lignea ſpatula mouendo: quibus diſſolutis, & à diplomate ſepoſitis & refrigeratis, mucagines radicum biſmaluæ, ſeminũ lini, ſeminum cotoneorum, tragacanthi, & gummi arabici arte, probè, & ſeparatim extractas, in mortario lapideo

cum pistillo ligneo celeriter agitando, vnà cum supradictis paratis coniunges, donec formam habeat vnguenti. Alij mucagines factas consumunt cum oleis, quod minimè fieri debet. Omnibus itaque mixtis & coniunctis, optiméque incorporatis vnguentum ad vsum seruabis.

Hoc vnum hic est notandum, vnguentū istud recens, quàm vetus efficacius esse: quia si diu seruatur vetustate luteum colorem, & rancorē, tum calorem acquirit, ob axung. in ipsum ingredientes, nisi diligenter absumatur lenta & longa coctione humidum excrementitium mucaginum, abluátúrque axungiæ & olea, tum etiam nisi asseruatur in pixide marmorea, in loco neque rancido neque calido: hoc verò potius ad temperandum & mediocriter refrigerandum comparatur: vnde (saluo meliori iudicio) vbi vsus illius requiritur recens componi debet nec asseruari: licet id à multis pharmacopœis non obseruetur. Præterea notādum, Fuchsium lib. 2. de compositione medicament. Sect. 15. illud describere: sed in simplicibus quidem conuenire, in ponderibus maximè variare, oleúmque chamæmeli & anethi prætermittere propter caliditatem.

AXVNG. PORCI, GALINÆ &c] de tempore collectionis, de electione, præparatione, repositione, & differētiis ipsarum axungiarum, pinguedinum, & adipum, pariter de extractione mucag. satis apertè diximus hoc lib. Sect. 1. de ceratis & emplastris capit. 1. & 2.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS DESIGNATÆ.

Dolores pectoris, & tussim mitigat, digerit, sputum facilitat, & pleuritidem resoluit.

CAPVT 16.

Vnguentum citrinum in antidotario Nicolai in fine lib. Mesuæ scriptum, & à Myrepso Sect.3. de vnguentis num. 42. repertum Vsuale.

Verus illorum textus.

a ℞. Boracis. ʒ ij.

Camphuræ. ʒ j.

Coralli albi. ℥. ß.

b Amianti dulcis. ℥ j.

Vmbilici marini.

Tragacanthi albi.

Amyli.

Cristali.

Antali. Dentali.

Olibani.

Nitri. añ. ʒ iij.

a Plurimi codices legunt vnc.ij. pro drac.ij.

b Myrepsus habet drach. iij.

Marmoris albi. ʒ ij

Gerſæ ſerpentariæ. ℥ j.

Ceruſæ communis. c ℥ vj.

c Alij codices vnc. j. legunt loco vnc. vj.

Tere tragacanth. & vmbilicos marinos in mortario marmoreo cum piſtillo ferreo in ſimul, cætera ſigillatim in eodem mortario terantur, & cum panno ſubtili albo cribrentur, & cum

d Axungia porcina nouella albiſſ. ℔. j. ß.

d Myrepſus nullũ pondus axungiæ porcinæ determinat, ac ſœpum caprinum & axungiam gallinaceam in deſcriptione ſua omiſit.

Sepi pecorini vel caprini. ℥ j. ß.

Axũngiæ galinaceæ. ℥. j.

Confice ſic. Caldarium plenum aqua ſuper ignem bulliat, & cacabus cum axungiis in caldario pẽdeat in ipſa aqua, & de ipſo calore aquæ liquefiant axungiæ, & liquefactæ per ſubtilem pannum album colentur in catinum, & mox totus puluis apponatur prærer camphuram & boracem, cum ſpatula ſemper agitando, vt omniũ bona fiat incorporatio. Hoc facto in vno citro cauato vel duobus mittatur, & ponatur, cũ ſpatula, ſemper agitando, bulliant, & cùm incipit bullire, iterum in caldario ponatur, & cum ſpatula ſem-

per agitãdo, puluis camphuræ & boracis, donec incipiat frigere agitetur ſemper, & cùm infrigidatum fuerit recondatur. Et nota, quòd in lib.j. pulueris debent poni lib.viij. axungiæ.

Myrepſus loco iam citato ſic conficit. Terantur in mortario cum adipe ſuillo, dein cauato citri carnem adipe diſſoluto, & ſine vt coquantur ebullitione vna in cauitate citri: poſtea accipiãtur ſpecies ſupradictæ, tenuiter ttitæ, & iniiciantur in cauitatem citri cum adipe, & ſubacta probè repone in vaſe, atque dato.

SCHOLIA.

In mortario ex porphyrio, tum piſtillo ex eodem porphyrio facto, corallum album, vmbilicum marinum, criſtallum, antalem, dentalem, & album marmor in minutiſſimas partes comminue: deinde ſcinuctim ſuper porphyrio molula è porphyrio ſucco limonum irrorato, ne quod tenuiſſimum eſt euaneſcat, ducantur, donec nulla prorſus aſperitas ſentiatur lingua admota, quod perfectæ leuigationis verùm eſt indicium: hæc vbi leuigata fuerint, cætera ſimplicia vt ceruſam, amiantum, boracem, nitrum, amylum, tragacanthum, gerſam ſerpentariam, thus maſculum, per ſe in pollinem rediges: redacta cum prædicto puluere, prius parato, in eodem mortario porphyrio piſtillo ligneo paulatim ducendo commiſcebis: commixta omnia conſeruabis, quoad cætera ſint præparata. Tũc axungias omnes optimè collectas, & præpara-

tas, in diplomate liquatas, coctásque vnà cum duobus aut tribus malis citreis in frusta diuisis, non excorticatis (si odorem cum detersione requiras) ad citreorum succi totius consumptionem (quia in his vis est mūdificandi) deinde per pannum lineum colatas, & refrigeratas pedetētim super pulueres prædictos semper pistillo ligneo ducendo affundes: desuper camphuram arte solutam coniunges ac commiscebis, donec omnia sint quamoptimè mixta; & tota mixtio & compositio agitatione instar niuis splandeat, quàm fictili nitido diligenter seruabis.

Circa hoc vnguentum plura notare debemus: imprimis, istud non posse diu in suo statu seruari propter rancorem & calorem, quem successu tēporis acquiret. Quare (saluo meliori iudicio) monemus puluerē per se in vase vitreo diligēter seruandū & axūgias præparatas in alio fictili reponandas, & cum vsus erit necessarius modo sequenti componatur. Accipe pulueris prædicti ʒ vj. & axungiæ ℥ vj. quæ dosis cōuenit cum ea, quæ scripta est apud Mesuen in antidotario Nicolai, nempe pro lib. viij. axungiæ, sumatur lib. j. pulueris. Satius tamen esset admiscere duplicatum pondus puluerum, vt fiat vnguentum spissius & melius cohærens. Præterea obserua Myrepsum omisisse axungiam galinaceam, & sepū caprinum, & pondus axungiæ porcinæ, restitutáque fuisse vt in hac descriptione videre licebit. Cæterum & Alexandrinum vnum describere tum ponderibus, tum simplicibus ab hoc maximè diuersum satis constat.

BORACIS.] A Græcis Chryſocolla, Latinis auri gluten dicitur. Arabice Tincar. Eſt autem duplex. Natiua & Factitia. Natiua in fibris & venis gignitur, aut plerúmque arenæ ſimilis reperitur, aut materiæ metallicæ adhæret, atque inde ab raſa cuiuſdam arenæ ſimilitudinem gerit, & cū aqua lauatur, pulueri ſimilis ſubſidet. Factitia triplex, Vna ex dura natura fit, tingitúrque lutea herba, obídque herbacea dicta. Alia, qua aurifices ad conglutinandum aurum vtuntur, fit ex puerorum vrina: cuius conficiendæ modum perquiras apud Dioſcoridem lib.2.cap. 74. de vrina háncq; idē Dioſcorides lib.5. cap. 52. inter ærugines enumerat, vocátque æruginē ſcoleciam. Plinius Santernā nominat. Vltima, quæ fit ex nitro foſſili. Plinius lib.33.cap.5. Chryſocollam natiuā eſſe ait humorē in puteos per venā auri defluentē craſſeſcente limo rigoribus hybernis vſque in duritiē pumicis. Serapius lib. aggregat. capit. Tincar. Chryſocollam in ripis maris natiuam inueniri dicit, & eſſe ex ſpeciebus ſalis, calidam & ſiccam in quarto gradu. Sane ad nos allata fuit Chryſocolla è Portugalia, proueniens (vt coniicio) in ripis maris, lutulenta ſordida, admodum craſſa & vnctuoſa, facilè in aquam liqueſcens, ſi in loco humido reconderetur, quam puto noſtram eſſe chryſocollam vſualem, ſi rectè purgata eſſet. Platearius ait eſſe gummi cuiuſdam arboris naſcentis in tranſmarinis partibus, quod in æſtate fluit, & extractione caloris condenſatur & induratur. Quid ſit autem chryſocolla, vt planè intelligatur, di-

Chryſocolla duplex.

Chryſocollæ natiuæ variæ ſpecies.

Chryſocollæ factitiæ ſpecies tres.

Chryſocolla natiua quid, variæ ſententiæ.

camus authoritate Plinij libr. & capit. citato. Nihil aliud est quàm vena putris, quæ pauca admodum in nostris officinis reperitur. Probatur autem quæ è fodinis ærariis accipitur: proximè, quæ in argentariis fodinis inuenitur: etiam & in plumbariis reperitur: vilior auraria. Vnde, vt ingenuè fateamur, dicemus authoritate Matheoli commentario lib. 5. Dioscorid. cap. 64. Chrysocollam varium sibi colorem vendicare, pro metallorũ, in quibus foditur, ratione. Quæ enim in plumbeis accipitur, nigricat: quæ in argenteis albicat: & quæ in aureis, pallescit. Deficiente vera, vti debemus nostra vsuali quæ venetiis defertur, quæque etiam alba arte admodũ fit. Memini me vidisse chrysocollam veram antiquorum, quam diligẽtissimè Dominus Nicolaus Rassius lutetianus, vir quidam chirurgiæ peritissimus, & in simplicibus examinandis sagacissimus (vt & plura alia simplicia notatu digna) seruabat, colore subuiridem, per laminas separatam, crusta intermedia, habẽtémque notas à Dioscoride lib. & capit. prius citato distinctas.

Chrysocolla proprie quid

Chrysocollæ electiones variæ.

Chrisocollæ vere electio.

De Amianto lapidæ variæ opiniones.

AMIANTI.] Dioscorides lib. 5. cap. 113. amiãtum ait esse lapidem, & in cypro nasci, scisso alumini similem. Plinius lib. 36. capit. 19. inquit amiantum similimum alumini, nihílque igni deperdere. Matheus Syluaticus vult esse vitrum coctum, vel testas ouorum, ex quibus pulli à nido eruperunt. Theophrastus lib. 3. plantarum capit. 17. nomen arboris constituit. Alexandrinus lib. de compositione medicamentorum, secundum

cundum loca capit. 1009. cõfirmat opinionem Dioscoridis, & Plinij: & capit. 1039. dicit se vidisse in vnguento citrino gypsum coctum. Tandem verus amiantus (vt coniicere possumus) authoritate Dioscoridis, & Plinij, est similis alumini scisso, ex albo viridis qui in fila deducitur vtrinque lapide duro septus, saponem olēte, qui in ignem proiectus nō vritur, vt nec alumen nostrum plumosum. Igitur haud dubiè credēdum est alumen nostrum plumeum vulgare, alteram esse speciem amianti, cùm parum differat ab amianto lapide. Et quia locuti sumus de amianto lapide: qui est alumini scysso similis dicamus quid sit verum alumen scyssum. Est autem alumen verum scyssum, quod in fila deducitur, coloris subuiridis, & nitentis, gustu valde astringens ad ignem liquabile.

Amiantus verus quid; & electio.

Alumen plumosum nostrum, nō est alumen scissile Dioscorid. Sed potest sub 2. spēcie amianti reponi.

Alumē scyssum vel plumeum verū quid.

VMBILICI MARINI.] Vmbilicus marinus est lapis seu gemma coloris interdū rubei, aut candidi, in littore maris inuentus: à quibusdam vmbilicus veneris dicitur, eo quod refert vmbilicum puellæ formosæ rotūdum, & quasi humani vmbilici figuram. Hæc Christophorus Encelius Salueldensis medicus lib. 3. capit. 8. de Origine, varietate & natura corporum, lapidū, & gemmarum.

Vmbilicus marin⁹ quid, & vnde nomen acceperit.

CRISTALI.] Secundum Albertum magnū, est lapis, qui aliquando fit à frigore, aliquando autem ex niue, sicut sæpe se expertum dicit. Qua in re Plinius Alberto cōsentit lib. 7. capit. 2. Gelu vehementiore concrescit nec alibi reperitur, quàm vbi maximè hybernæ niues rigent, gla-

De Crystallo variæ sententiæ.

ciémque esse certum est, quia impatiens est caloris. Mittit illud Oriẽs, India, Asia, Cyprus, iuga Alpum. Iulius Solinus improbat in polyhistore suo capit. 20. Cristallum meram esse glaciem. Et enim si aqua concreta esset gelu nec, Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula, hanc materiã procrearent, quibus regionibus incitatissimus calor est: immo etiã igni: vel solis feruore statim liquesceret. Alij effodi aiunt ex marmorum saxorúmque canalibus ac veru & aratro excitari, & ad torrentes deferri, reperiríque in venis tam metallicis quàm propriis in multis regionibus. Diodorus lib. 3. antiquorum gestorum capit. de Indis, ait, esse lapidem ex aqua pura ortum, & congelatum non quidem frigore, sed diuini caloris vi, quam duritiem seruat variósque suscipit colores. Proinde quid sit, & quo loco inueniatur, in hoc Diodoro assentimur, fieri ex purissimo humore lapidescente in visceribus terræ, & concrescere, ac tandem tractu temporis, pluuiarúmque impetu, quæ in præruptis mõtium vniuersam deradunt terram, apparere. Præstantissimum autem est album, aquæ clarissimæ modo perluceus.

Cristallum verum quid.

Cristali electio.

Antalium quid.

ANTALII.] Antalium est testaceum quoddam marinum, fistulæ modo longum, & concauum, foris strictum longitudine digiti parui, cuius effigiem Matheolus inter buccina in lib. 2. capit. 4. Dioscoridis depinxit, vt videre licebit.

Dentalium quid.

DENTALI.] Dentalium est parua concha marina dentalem rimam habens, & à recentioribus dentalium appellatur, quod cùm dentibus

maximè caninis similitudinem habeat. Cæterum notabimus, hæc duo simplicia non esse lapides (vt plurimi volunt) sed potius è concharum genere. De his satis Plinius lib. 9. capit. 36. de purpuris & buccinis.

NITRI.] Nitrum vel litrũ ab Arabibus baurach dicitur. Est autem nitrum res cognata sali, & veluti species salis. Hinc sal lucidum, sal Alexandrinum, sal Anderene, sal nitrum, vnum & idem sunt. Nitrum duplex. Natiuum, & Factitiũ. Natiuum fit ex terra nitrosa, aqua perfusa & sole siccata. Nec id aliorum fossilium modo cæditur, aut ligone à mõtibus effoditur, aut ex terraneo specu excauatur, aut ex solitudine in campis concretum legitur. Probatur natiuum nitrũ leue, colore purpureo, aut candido, in foramina dehiscens, quasi quid spongiosum, salsum, mordax, quale ex Brumis affertur. Factitij nitri plura sunt genera. Vnum ex nili aquis, nitrariis infusis, & quadraginta diebus exsiccatis fit: vt testatur Plinius lib. 31. cap. 10. De aliis generibus lege eũdem Plinium eodem lib. & capit. Et Galenum lib. 2. de Simpl. medicament. facultatibus capit. 20. Ac de nitro hæc sufficiant. Nunc ad aphronitrum accedamus. Aphronitri duo sunt genera. Vnum quod ex speluncarum cameris, stiriarum instar concretum pendet. Id quia in se terram nullam, vel grauitatem, aut crassitiem habet, optimum à Galeno & album appellatur. Alterum est quod liquidum adhuc excidens in terrã defertur. Id ob admixtam sibi terram graue est, terreámque crassitiam habet: ob

Nitri variæ appellationes.

Nitri duo genera.

Nitrum natiuum quid.

Nitri natiuũ electio.

Nitri factitij genera plura.

Aphronitri genera duo.

Aphronitri primum genus.

Aphronitri secũdum genus.

De aphronitro Plinij opinio.

id nigrius & deterius exiſtit. Plinius vnum duntaxat facit, ídque eſſe ſcribit, quòd in ſpeluncis, & antris mollibus diſtillans colligitur. Id, quia ſpumæ concretæ ſimile eſt coniunctis duabus vocibus aphronitrum nominarunt: vt illud à ſpuma nitri, quæ non ita compacta & concreta eſt, ſed aſpectu triticeæ farinæ ſimilis: nam ſeparatis nominibus ſpumam nitri Græci ἀφρον νίτρου dicunt. Alij, vt ſal & ſpuma ſalis ſe habent adinuicem, ita volunt nitrum & ſpumam nitri, adinuicem ſe habere. Eſtque ſalis ad nitrum, & contra nitri ad ſalem eadem ratio. Item ſpumæ ſalis ad ſpumã nitri magna cognatio. Cæterùm ſpuma nitri, aphronitrum, flos petræ, vel parietis quod halinitrum dicitur (vulgo ſalpetre) eſt res leuiſſima, gleboſa, friabilis, ſpumoſa, mordens, coloris pene purpurei & hæc optima. Verùm ſecundum Galenum libr. 9. de ſimplicium medicamēt. facultatibus, ſpuma nitri, & aphronitrum in hoc differunt, quod ſpuma nitri aſpectu triticeæ farinæ ſimilis ſit: hoc eſt, laxa, diſſoluta & candida: aphronitrum autem farinæ ſpeciem non habeat, neque ita diſſolutum, aut laxum, ſed concretum, coactum, & compactum ſit: vt hinc pateat ſpumam nitri conſiſtentia, quam aphronitrum, tenuiorem eſſe. Halinitrũ autem colligitur ex parietibus, & rupibus vetuſtiſſimis, atque vt lixiuium tranſcolatur, & igne concoquitur ex arbitrio artificis: eóque vtimur ad conficiendum puluerem tormentorum & bombardarum. Sed quia ad manum nitrum, aut aphronitrum, vel nitri ſpumam, habere nõ poſ-

Halinitrum quid, & electio.

Spumæ nitri & aphronitri differentia.

Nitri veri, ſpumæ nitri & aphronitri, ſuccedaneũ.

ſumus, illorũ loco vulgari noſtro halinitro vtimur, ſed præparato vt ſolet quotidie ab artificibus præparari.

GERSÆ SERPENTARIÆ.] Eſt Ceruſa. Per hanc autem ceruſam intelligamus eam, factã ex radicibus draconteæ minoris, vel ex radicibus ari, tamen radices ari nõ præſtãt ſecundũ mẽtem Gal. lib. 11. ſimpl. med. vbi ita ſcribit. Arum terrena eſſentia conſtat, ſed calida: proinde extergendi vim poſſidet, verum non valentem, ſicut dracontium. Meſues ſententiam confirmat Galeni in ſuis ſimplicibus capite de luf: aitque luf criſpum quod eſt dracontea minor, magis abſterſiuum quam planum. Igitur authoritate Galeni & Meſuæ radices draconteæ minoris potius hoc loco accipiendæ ſunt, quam ari radices: quæ conficitur in hunc modum. Radices draconteæ minoris (quæ folio conſtat hederaceo, magno, candidis notis inſigni, caule recto, bicubitali, verſicolore maculis reſperſo purpureis, ita vt anguen plane referat, bacculi craſſitudine, fructus ſummo in caule racematim cohærente: quam hodie nonnulli pharmacopœi male maiorem draconteam appellant, vt videre erit apud Dioſcoridem lib. 2. capit. 161.) huius inquam draconteæ radices ſufficienti quantitate tempore veris lectas, videlicet Iulio, vel Auguſto, ſecundum mentem Arnaldi de Villa noua, à terra lutóque mundabis, eáſque depurabis & ad ſolem deſiccabis ad humidi radicalis conſumptionem. Deſiccatæ ſubtilliſſimæ in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo terantur, &

Gerſa ſerpẽtaria quid.

Draconteæ minoris electio.

Quorundam pharmacopœorum opinio reprobata.

Gerſam ſerpẽtariam cõficiendi modus.

in fictili vitreato ponantur: desuper aquæ rosaceæ quantitatem sufficientem affunde (nempe si sint ℥. xij. radices, aquæ lib.j.ß. tractando leuiter spatula lignea, vt imbuantur & commisceãtur. Tum linteolo cooperiãtur, ne puluis extraneus incidat: & soli exponantur vt siccẽtur spatula aliquoties moueantur. At vbi iam totum optimè siccatum fuerit, tantumdem desuper aquæ rosarum iterum affundes, agitãdo vt supra: vásque cooperies & soli denuò ad siccandum appones. Deinde vbi totũ rursus siccatum erit, adhuc tantumdem aquæ rosarum super impones, ducendo vt prius spatula lignea, ac vas cooperi, & ad solem siccato. Hancque præparationem adhuc semel vel bis repetes, semper in sole siccãdo. Denique siccatam farinam pauco vino albo, & odorifero, aut succo citreorum immerge, & trochiscos effinge, quos in vase vitreo stricti orificij, vt facilius tegantur, ad vsum repone. Alij cerusam vel gersam è radicibus draconteis vt amylum ex frumento conficiũt, vtérque modus optimus, sed prior efficacissimus.

VIRES EX ANTIDOTARIO NICOLAI.

Pulchram reddit faciem lentigines de facie tollit, nigredinem à sole inductam delet, & pustulas in quacumque parte corporis ortas salsi phelgmatis mirabiliter reprimit & aufert: cicatricem in corpore subtiliat, leprosi faciem si ex eo vnguatur multum emundat: rubori oculorũ prurituі, & pallori, & erysipelati conducit.

CAPVT 17.

Vnguentum ad ſcabiem expertum incerto authore interdum Vſuale.

Vera deſcriptio in codice manu ſcripto reperta.

℞. Butyri recentis ſine ſale.
Axungiæ porcinæ recen̄.
Succi fumariæ non depurati.
Sulphuris [a] communis. an̄. ℥.j.
Miſce fiat Vnguentum.

[a] Per ſulphur commune, factitium intellige.

SCHOLIA.

Axungiam porci collectam & præparatam, ſecundum modū à nobis præſcriptū in emplaſtris, vnâ cum butyro recenti in mortario plūbeo piſtillo pariter plūbeo friando cōtundes. Deinde ſulphuris puluerem tenuiſſimum deſuper inſperges, ſemper piſtillo ducēdo, vt commiſceantur: quibus rite mixtis guttatim ſuccum fumariæ affundes piſtillo agitando vt prius, donec pars ſucci probè imbuta fuerit, hæcque agitatio repetetur quotieſcumque ſuccum alium immiſcebis. Quantitas verò præſcripta ſucci pedetentim iniecta & omnino imbuta, ſpatio duarum horarum iterum totum vt rite ſuccus permiſceatur, & ab eis non ſeparetur ſubagitabis, ſicque præpræparatum ad vſum ſeruabis.

Sulphuris varia nomina secundũ Arabes, & secundum Aristotelem.

SVLPHVRIS COMMVNIS.] Sulphur Chibur, vel Albusac Arabicæ dicitur. Aristoteles, Sect. 24. vltimo problemate ait antiquos vocauisse sulphur, sacrũ: atq; is idẽ sulphur appellat pabulũ ignis subterranei. Est autem sulphur de genere metallorum mediorum secundum Fallopium lib. de medicatis aquis, atque fossilibus capit. 8. & secundum Cristophorum Encelium Salueldensem Medicum lib. de Origine, varietate, & natura corporum metallicorum, lapidũ & gemmarum.

Sulphur quid variæ opiniones.

Sulphur terra est actione caloris exacte in essentiam sulphuream commutata, aquosis terrestribus, & igneis transeuntibus: vel pinguedo terræ, in minera terræ per tẽperatam decoctionem inspissata, quousque sit indurata, & sicca facta. Alij id generari ex purissima siccitate terræ, in qua omnibus modis prædominetur ignis, aiunt & quasi esse vaporem calidum, & siccum.

Sulphur proprie quid.

Tamen vt verum fateamur, sulphur est vera pinguedo terræ, in minera terræ per temperatam decoctionẽ inspissata: &c. vt satis docte Fallopius & Cristophorus Encellius lib. & capit. prius citatis docuerũt. Chymistæ principium, & patrem metallorũ, & partem lapidis philosophorum esse dicunt.

Sulphuris genera duo.

Duplex autem sulphur. Fossile seu Natiuum, & Factitium.

Sulphuris natiui effodiatio.

Fossile, effoditur in quibusdam paludibus & montibus Islandiæ & Græcis, ἄπυρον dicitur (id est) ignem non expertum vel quasi sine igne: à Latinis & Pharmacopœis. Viuum appellatur, quod ex vena sua sine aliqua coctura accipiatur, vel quod nondum liquefactum, & in frustula fusum sit.

Matheolus in Comment. lib.5. cap.83. Dioſcoridis, ait effodi aperto vndique cælo, non autem in cuniculis & ſubterraneis ſpecubus. Probatur natiuum ſeu foſſile, & quod apyron vocamus, ſecundum Dioſcoridem lib. & capit. citato, nitidulæ ac fulguris modo ſplendidum, perlucens, minime lapidoſum, quodque ſit effoſum: factitium, quod arte paratur perfectum, ignémque expertum. Fit autem diuerſis modis. Nam aut ex aquis coquitur, aut ex gleba effoſa, & in vaſis coctis perficitur igni. De aliis modis conficiendi lege Dioſcoridem lib. & capit. citato. Fallopium eodem lib. & capit. dicto. Criſtophorum Encelium lib.1. capit.2. de Origine varietate & natura corporum metallicorum, &c. Laudatur factitium, extinctum, ſiue mortuum ita: quo enim virentius, quo magis oleoſum, & pingue eo melius. Et hæc ſunt, quæ noui & legi de ſulphure: quod ſi plura voles, require apud Georgium Agricolam in fine, lib.3. foſſiliũ. Plinium lib.35. capit.15. Auicennam lib.2. capit. de Sulphure.

Matheoli opinio.

Sulphuris natiui electio.

Sulphuris factitij conficiendi varij modi.

Sulphuris factitij electio.

VIRES AB EODEM AVTHORE MANV SCRIPTO.

Scabiei & morpheæ quod vulgus (mal de ſaint Main) appellant, maximè confert.

CAPVT 18.

Vnguentum comitiſſe deſcriptũ à Guillelmo Varignano, in tract.16. cap.4. de retentione mẽſtruorum & oris matricis & exuccatione eius Vſuale.

Varignane textus verus.

℞. Corticũ medianorũ castanearũ.

Glandium corticum medianorum.

Arboris Glandiũ corticũ medianor.

[a] Myrtillorum.

[b] Candæ Caballinæ.

[c] Gallarum.

[d] Corticum fabarum.

[e] Ozimorum Vel arillorum vuarũ.

[f] Sorbellarum Siccarum.

[g] Mespillorum.

Radicum chelidoniæ.

Foliorum pruni syluestris [h] añ.

Terantur grosse, & coquantur in

Aquæ plantaginis. ℔.viij.

perfecte & colentur

℞. ergo [i] ceram quantumuis.

dissolue cum

Oleo myrtino.

a Myrtillorum semen sume.
b Per caudam caballinam, equinã intellige.
c Gallas nõ perforatas, virides, & firmas intellige: eo quod acerbiores sunt perforatis.
d Cortices fabarũ paruarum & nigrarum accipe.
e Ozimorũ vel arillorum vuarum maturorũ cape, qui acini dicuntur quia tunc maturescente vua sicciores fiunt.
f Sorba immatura ad humidi consumptionẽ siccata accipe.
g Mespilla immatura, non autem siccata cape: vt nonnulli volunt nam tantũ abest, vt siccari possint vt putrescãt & maturescant magis.
h Per añ. author intelligit partes æquales videlicet vnc. j. se.
i Ceram citrinam accipe & per quantumuis vnc. viij. se. intellige secũdum exigentiã confectionis vnguenti.

k Cum aqua prædicta, hoc est, prædicta decoctione.
l Castanearũ cortices medianos accipe.
m Glandiũ, & arboris eius cortices medianos sume.
n Gallas virides & non perforatas accipe.
o Per P.j. vnc. j. intellige.
p Post ozimorum alias arillorum sequitur sorba & mespilla & omissa fuerũt à bibliopola idcirco apponendæ sunt vnc.se. quæ faciũt P.se.
q Trochiscos de carabe, Varignane descriptionis scilicet, si reperiantur in suo antidotario, si vero nõ, trochiscos illos de carabe à Mesue descriptos. Et per P.se. vel P.j. vnc.se. vel vnc.j. intellige.
r Oleum mastichinum varignane descriptiõis si in suo antidotario reperiatur, si vero non inueniatur scriptum: istud Mesues accipe, & per quod suffi. vnc.iiij. intellige Nihilominus tamen si astringentius recuperetur intẽtione & scopo vnguenti felicius vsurpare poterimus.

& lauetur nouies cum [k] aqua prædicta semper innouando quacumq; vice, postea

℞. Corticum prædictarum [l] castanearum.

[m] Glandium, & arboris eius.

[n] Gallarum. añ. [o] P.j.

Cineris ossium cruris bouis.

Seminis myrtillorum.

Ozimorum alias arillorũ. añ. P.ß.

[p] Terantur & fiat puluis tenuissimus.

℞. ergo istius pulueris. P.ij.

[q] Trochisci de Carabe. P. ß. alias Par. j.

Misceantur, & cum prædicta cera & oleo myrtino lotis addito eis

[r] Oleum mastichinum non lotum quod suffi.

SCHOLIA.

Antequam ad methodum conficiendi hoc vnguẽtum deueniamus, quid author velit intelligere, videamus. Cum dicit. Recipe ergo istius

pulueris P.ij. Trochiſcorum de Carabe P.ß. alias P.j. &c. ſic (vt mea fert opinio) intelligere debemus. Si Pharmacopœus nolit totam compoſitionem facere, ſed partem aliquam, accipiat pro partibus iſtius pulueris, trochiſc. de carabe P.ß. vel vnam, ceræ lotæ nouies cum prædicta decoctione Par. vj. olei myrtillorum loti nouies cũ prædicta decoctione Par. xvj. olei maſtichini non loti P.ij. Sed ſi totum velit cõponere, aſſumat Par.j.ß. vel tres trochiſcorum de carabe, olei maſtichini ℥ iiij. cum prædictis ante paratis, relinquendo textum illum ♃. iſtius pulueris Par.ij. &c. Præterea ſatis nobis apparet, pondus & doſim ſimplicium decoctionem ingredientium, omiſſa fuiſſe: quare autem Varignana omiſerit, ignoramus, & pariter doſim, ceræ, & olei: niſi forſan (ſaluo meliori iudicio) quia ſunt menſtruorum fluxus, aliis quam aliis vehementiores, aut parciores, vnde aliis magis quam aliis maior, aut parcior requiritur aſtrictio: ea de cauſa dicemus præſtantius eſſe vt qui hoc vnguento voluerit vti, præſcribat ſimplicia omnia pondera pro ratione fluxus menſtrui vel erratum traductori aut Typographo attribuemus. Tamen ne deſit nobis hoc vnguentum neceſſitatis tempore propter pondera ſimplicium omiſſa, conſueuimus in noſtris officinis hoc trãſcriptum à Præpoſito vnguentum præparare, definitis, & determinatis ponderibus cuius deſcriptio talis eſt.

Præpoſiti vera deſcriptio.

℞. Corticum medianorum castanearum.

Corticum medianorũ arboris Glandium, & Glandium.

Myrtillorum.

Caudæ equinæ.

a Corticum fabarum.

a Inter caudam equinam & cortices fabarum Præpositus omisit gallas, & addendę sunt.

Acinorum vuarum.

Sorbarum siccarum immaturarum,

Mespillorum immaturarum.

Radicum chelidoniæ.

Foliorũ prunorũ syluestriũ añ. ℥ j. ß

Terantur grosso modo & coquantur in

Aquæ plantag. ℔. viij.

vsque ad consumptionem medietatis & tunc

℞. Ceræ nouæ. ℥ viij. ß.

Olei myrtillorum. ℔. ij. ß.

misce & laua oleum & ceram cum suprascripta decoctione nouies, semper renouando aquam: & cum hoc factum fuerit

℞. Corticum castanearum.
Glandium.
Corticum medianorum arboris Glandium.
Gallarum. an. vnc.j.
Cineris ossium cruris bouis.
Myrtillorum.
Acinorum vuarum.
Sorbarum siccarum. an.ʒ.ß.
Trochiscorum de Carabe. b ʒ ij.

b Alij legunt vnc.j. sc. sed si valentius, astringentius expectemus, legendum erit vnc.ij. sc. vel iij.

Puluerisentur subtiliter puluerisanda, & cum prædictis cera & oleo lotis cum supra dicta decoctione fiat vnguẽtum. Hic finitur textus Præpositi: nunc accedamus ad veram methodum conficiendi.

Vnguenti huius conficiẽdi vera methodus.

Recentia simplicia secundum naturam, quam in se habent (nam alia aliis citius vel tardius recuperantur) tempore & loco collecta, crassiusculè in mortario æreo, cum pistillo ferreo, ordine trita in lib. viij. aquæ plantaginis, ad mediæ partis consumptionem coquantur: vt cortex medianus arboris quercini, acini vuarum, radix chelidoniæ, mespilla, sorba, cauda equina, semẽ myrtillorum, pruni syluestris folia, cortices fabarum, mediani glandium, castanearum cortices, & gallas: quæ omnia vbi rectè cocta erunt,

duarum horarum ſpatio in infuſione permittes: ſignum autem perfectè coctionis, & infuſionis tale eſt. Accipe gladium maximè nitidũ & politum ex ferro factum, immitte in decoctum: ſi cum extrahis ſit liuidius, & nigreſcens cum adhæſione & difficulter eluibili, tum concoctio, & infuſio perfecta & peracta, quam infuſionem mediocriter calidam velociter extorquẽdo colabis, & colaturã in nouem partes diuides: poſtea ceram minutatim inciſam, vna cum oleo myrtino in diplomate liquatam, & adhuc calẽtem lauabis cum prima parte colaturæ calidæ, agitãdo ac verſando donec totum refrigeretur: deinde vaſe duplici liquabis, & refrigerare permittes aquam quã ſubſidentem ex lotione deiicies: ea eiecta ceram iterũ eodem vaſe, eodémque igne liquabis: & cum ſecunda parte decocti calidi lauabis, tractãdo vt prius, donec frigeſcat: & aquam vt antea deiicies: ſicque ſepties etiam iterabis, donec nulla pars prædictæ colaturæ ſuperſit: poſtremo totum probè ablutum in diplomate liquabis, & puluerem tenuiſſimũ oſſium cruris bouis duriter agitãdo immiſcebis: paulo poſt pulueres ſequẽtium pertenues & in polinem redactos ordine, vt corticum mediorũ arboris quercini, & mediorum corticum glandium, corticum mediorum caſtanearum, gallarum, ſorborum, meſpillorum, ſeminum myrtillorum, acinorum vuarum, inſperges: deſuper trochiſcos de carabe celeriter & diu agitando coniunges, & ſubiges: ſubactáque omnia ſimul & complexa ad conſiſtentiæ ſpiſſitudinem ſer-

Decoctionis huiuſce vnguenti ſignũ.

uabis ad vſum. In hoc animaduertẽdum Varignanã in puluere huiuſce vnguẽti ſorba & meſpilla omiſiſſe, & Præpoſitum in eodem puluere meſpilla, & gallas in decoctione, quas addere oportet poſt caudam equinã cum decoctionem parare volueris, & meſpilla addere cõuenit cum puluere dicti vnguẽti. Præterea Varignanam in ſuo textu ſcribere. Et lauetur nouies cum aqua prædicta ſemper innouando quacumque vice &c. Reuera melius (pace aliorum dixerim) ac præſtantius eſſet hoc vnguentum, ſi non eiiceretur decoctum, ſed potius cum eo miſceretur: quod certè fieri non poteſt, ſi in promptu egeamus: ſi verò cõſeruare velimus, nequimus quia breui temporis ſpatio ob decoctionem corrumperetur, & rancidum redderetur. Cæterum fieri non poteſt hoc vnguentum niſi menſe ſeptembri, vel octobri, propter multa ſimplicia, quæ tantum his duobus menſibus in ſuo ſtatu reperiuntur. Caueat porro pharmacopœus ne in grumos abeat hoc vnguentum cum volet ſimplicia probè trita miſcere: & ſi forte fortuna abeat in grumos, ſic reſtituere poteris. Accipe ſetaceum & pedetentim vnguentũ grumatum ſuperdictum ſetaceum ſpatula lignea fricando tranſcola, donec totum ſit tranſcolatum. Hoc namque pacto reſtitutum erit, nec vlli grumi apparebunt.

Quo tempore ſunt colligenda oſſa cruris bouis ad cineres faciendos.

CINERIS OSSIVM CRVRIS BOVIS.] Oſſa in cineres redigenda aptius interlunio colligi debere videntur: quod nimirum lunæ incrementum aut decrementum corporis totius partes

tes immittantur. Nec vero dubium est quin interlunio solidæ omnes partes quam plenilunio, longè sint ficciores. In cinerem autem hac methodo ossa conuertes. Vas figulinum ascipito, & ossa recentia, cõfracta carne carentia cruris bouis in dicto vase imponito vásq; furno fusorio circumcirca carbonibus accensis adaptetur & illic dimittatur semper ignem continuando eiúsque dum dicta ossa alba apareant absque vlla nigredine & friabilia digitis sentiãtur, quod vere signum adustionis est: sic adusta diligentissime ad vsum illa seruabis. Sícque cætera ossa animalium ad cinerem faciendum debent eligi & aduri.

Ossium cruris bouis vstio.

OLEI MYRTILLORVM.] Scilicet ℔.ij.ß. Alij mastichinum & myrtinum æquis partibus sumunt. Magna est cõtentio inter nos pharmacopœos, cum hoc vnguentum parare volumus, quale oleum myrtinum debeamus accipere, cõpositum, an simplex, cum de eo nihil determinet Varignana, neque in suis tractatibus aliquã olei myrtini descriptionem assignarit. Quidam sentiunt, & affirmant accipiendum esse oleum compositum myrtinum ex descriptione Alexandrini, quod Præpositus in suo dispẽsario scripsit: sed (pace dixerim) perperam: nam oleum myrtinum compositum Alexandrini continet crocum, quod maximè menses educit: quod certè est præter scopum: nam ad sistenda mẽstrua vnguentum componitur: ergo myrtinum oleum compositum à Nicolao Alexandrino & Præposito minimè conferet: nam poros & meatus re-

ſeraret & aperiret & non aſtringeret, ratione croci: ſed ſua ſe tuentur ratione dicentes: vnguentum omnino aſtrictiuum eſſe, nec ſimplicia aſtringentia, quæ in vnguento ponuntur, poſſe operari, & ad partes deferri, ſine aliquo vehiculo & deferente: & hac ratione oleum myrtinum compoſitum vſurpant, vt crocum ſit pro vehiculo, & vim aliorum ſua ſubtilitate deferat, & ad agendum excitet. Tamen (ſaluo eorum iudicio) exiſtimo, vt Luminare maius ſect. 10. de ceratis & vnguentis teſtatur, ſimplex oleũ à Meſue deſcriptum 12. diſtinctione de oleis ſumendũ, cũ ſcilicet non ſit opus dilatatione meatuum, ſed omnimoda aſtrictione. Nihilominus medicorum ratiocinãtium eſto ea de re iudiciũ.

VIRES A DOCTORIBVS MEDICIS NOTATÆ.

Incœptum abortum prohibet: hæmorrhoidas ſiſtit, ac laxatos lumbos conciliat.

CAPVT 19.

[f]Vnguentum mundificatiuum de apio authore incerto: interdum Vſuale, & mihi frequens.

Verus textus in codice manu ſcripto repertus.

℞. Abſinthij noſtri vulgaris foliorum.
Foliorum ſolani hortenſis.
Foliorum portulacæ ſatiuæ.

Caprifolij. Mille folij.

Poligonij maris.

Semperuiui minoris cū albis florib.

Foliorum plantaginis maioris.

Radicis rubiæ maioris.

Semperuiui maioris.

Foliorum betonicæ.

Foliorum verbenæ. añ. M. iij.

Foliorum apij. M. v.

Foliorum pimpinelle.

Florum hyperici.

Foliorū Galiopſis.id eſt vrticæ fetid.

Centaurei minoris ſummitates.

Foliorum piloſellæ.

Foliorum chelidoniæ. añ. M.j.ß.

Foliorum [a] roſtri porcini.

Foliorū [b] ſimphyti petrei. añ.M.ij.

Radicis [c] ſimphyti maioris. ℥.v.

Piſtentur herbæ & radices & bulliant vna cum

Succi peti. ℔.ij. &

a Per roſtrum porcinū, dentem leonis vel caninam herbam à quibuſdam caput monachi dictam ſume.

b Simphytum petreum, Dioſcoridis ſcilicet quodque habet folia thimi & origano tenui ſimilia, intellige.

c Simphytum maius illud quod aliqui pecton vocant cape.

Olei communis veteris. ℔. ix.

ad conſumptionem humiditatis herbarum & ſucci, tunc colentur colaturæ adde

Ceræ citrinæ. ℔. ij.

Sepi Caprini.

Reſinæ puræ. añ. ℥ xij.

Terebinthinæ communis. ℥ ix.

Miſce fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Secundum veram collectionem, nempe cum tempus oportunum erit, herbæ recentes legantur, & nitidæ menſuratéque incidantur ordine, & in mortario lapideo vehementiſſime tundantur. Deinde in fictili ſtricti oris bene cooperto, cum quantitate olei prædicta, & ſucci peti, ſpatio vnius diei, vt infundantur, igne lento fouebis. Infuſione peracta eodem igne ad totius humidi aquei herbarum, & ſucci peti conſumptionem coques: quo humido conſumpto, panno canabino maximè rudi calidè totũ velociter extorquebis: colatum igni prædicto vnâ cum cera confracta & ſepo caprino, vt liqueſcant, appones: paulopoſt reſinam pariter diuiſam, ſpatula ducendo. His liquatis, & ab igne depoſitis terebinthinam addes. Hoc itaque modo mundificatiuum de apio arte erit paratum, quod ad vſum ſeruabis. Auguſto & ſeptembri menſe confici

debet, eo quod hoc tempore herbæ maximè vigent.

In hoc maxime notãdum chaos esse apud nos pharmacopœos, & tantam diuersitatem ad mũdificatiuum de apio conficiendum. Nam plurimi sunt qui ex aloe, mirrha, sarcocolla terebinthina & melle rosato conficiunt Alij ex terebinthina, & melle rosato: alij ex mirtha, melle rosato, & terebinthina: alij vnguento egyptiaco, & apostolorum vtuntur pro mũdificatiuo. Sed (vt verum fatear) nullum mundificatiuum debemus tenere paratum, pararíque debet secundum exigentiam morbi, simplex vel compositum. Nam in dies magis minusue morbus mundificatione indiget. Igitur censerem mundificatiuum componi, cum à medicis & chirurgicis indicitur pro ratione morbi.

VIRES A QVIBVSDAM PROBATÆ.

Ad vlcera emundanda maximè prodest.

CAPVT 20.

Vnguentum Neapolitanum maximè expertum authore incerto: Interdum Vsuale.

Vera descriptio in codice manu scripto reperta.

℞. Radicis altheæ.

Radicis ireos noſtratis.

Radicis inulæ campanæ.

Radicis brioniæ,

Radicis lapathij acuti. añ. ℥ iij.

Foliorum ſaluiæ.

Roſmarini. añ. M.j.ß.

Fumariæ.

Scabioſæ cum toto añ. M.ij.

Incidantur radices minutim & contundantur, herbæ ſimili modo, & omnia in

Vini albi odoriferi. ℔.iij.

Aquæ fontis. ℔.j. ß.

ſpatio ſex dierum infundantur bulliántque vna cum

Butyri receñ. ſine ſale. ℥. iiij.

Axung. porcinæ veteris non fœtidæ ℔.j.

Olei communis veteris. ℥ iiij.

ad cõſumptionem vini & aquæ, exprimantur & infrigidentur, addẽdo

Theriaces veteris. ℥ j. ß.

Mithridatij veteris. ℥. j.

Sulphuris viui. ʒ ij.

Argenti viui extincti cum terebinthina. ℥ vj.

His omnibus additis, diúque agitatis in mortario totum ad vſum reconde.

SCHOLIA.

In prædicto vino albo & aqua radices omnes tempore cõuenienti lectas, & à ſordibus repurgatas, minutim inciſas, ordine in mortario lapideo, piſtillo ligneo, multũ cõtundito: pariter fumariam ſcabioſam, ſaluiam, & roſmarinũ: tum hæc omnia vbi contuſa per ſe erunt, ſex dierum ſpatio in fictili ſtricti orificij obturato, infuſioni adaptẽtur igne leui & tardo. vt melior omniũ fiat infuſio, & penetratio (melius tamen vinum igne ne aceſcat non caleſcere.) Septimo autem die eodem igne coquantur, ad mediæ partis cõſumptionem ſpatula mouendo. Vbi cocta fuerint, & dum adhuc calent linteolo aſpero in aliud vas contorquentur & exprimantur: in colaturam adhuc calidam oleum, butyrum, axungiam porcinam, vt liquefiant, iniicies, & ad alteram humidi partem concoques: coctis refrigeratíſque, theriacam & mitridatium immiſcebis perpetuo ſpatula mouendo: paulopoſt te-

nuissimum puluerem sulphuris, denique argentum viuum (prius tamen à sordibus defæcatum & transcolatum) modus autem defæcationis & transcolationis vide supra hac Sect. capit.10. in mortario cum terebinthina extinctum & optime incorporatum cum aliis subiges & permisce bis: hocque totum, vbi probe spatio vnius diei agitatum fuerit, in pixide terrea seruabis. Hyberno autem tẽpore cõficiatur propter radices.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PROBATÆ.

Easdem enim facultates obtinet vt emplasttũ de vigo cum mercurio supra scriptum.

CAPVT 21.

Vnguentum Aregum Myrepsi ex Sect.3. num. 48. Vsuale.

Textus Myrepsi verus.

a ℞. Rosmarini.

b Sampsuci.

c Iridis.

d Serpilli.

Ruthæ.

a Rosmarini summitates emergentes cum florum eruptiõe intellige.
b Per Sampsuchũ, maioranam cape.
c Iridis Illiricæ radices recentes sume si secundum Myrepsi intentionẽ parare velis, ita quoque radices iari in medio autumni collectæ, si secundũ mentẽ Præpositi: nã legit radicis iari.
d Serpilli & ruthæ fo-

lia sume.
e Radicis maluæ agrestis loco, legit Præpositus radicis sciscidis (quod plures interprætãtur cucumeris asinini) & per quartam partem drach. j. Grana xv. intellige.
f Saluiæ & Sabinæ folia accipe.
g Pulicariæ maioris & minoris, & radicis brioniæ, inter sabinã & laureolã Præpositus capit.
h Calamintham montanam sume.
i Foliorũ sciscidis, inter calamintham & mastichen Præpositus sumit.
k Thus masculum vel olibanum accipe.
l Euphorbium mediæ ætatis accipe, quia scopus vnguenti est calefacere.
m Per Exagia iiij. se. drach. vj. cape: quid autem sit exagium Græcum vide supra cap. 14. in hac Sect. 2.
n Oleum moschatellinum videtur esse apud quosdã oleum muscellinũ, quod plurimi interpretantur de been quod ego non puto. Et per exagium. j. & sem. drach. ij. cape.

[e] Radicis maluæ agrestis. Singul. ℥ ij. ʒ ij. & quartam partem.

Foliorum lauri.

[f] Saluiæ.

Sabinæ. Singul. ℥ j. ß.

[g] Laureolæ. ℥ iiij. ß.

[h] Calaminthæ. ℥ iij.

[i] Mastiches.

[k] Thuris. Singul. ʒ iij.

Pyrethri.

[l] Euphorbij. Singul. ℥. ß.

ZZiberis.

Piperis communis.

Singul. [m] Exag. iiij. ß.

[n] Olei moschati. Exag. j. ß.

Petrolei aut pro eo [o] olei sanctæ Barbare. ℥. ß.

Adipis vrsini.

[p] Olei laurini Singul. ℥ j. ß.

o Per oleũ ſãctæ Barbare, iſtud oleũ quemadmodũ Myrepſus deſcripſit accipe, ſi vice petrolei excipere vis.
p Oleum laurinũ per expreſſionẽ intellige, non autem noſtrũ vulgare, quod cõficitur ex axũgiis porcinis, foliis baccíſque lauri ſimul tritis, & coctis, cuius olei per expreſſionẽ facti, memimit Dioſcorides & Myrepſus, vt perfectior ſit cõpoſitio & calidioris intentionis.
q Butyri, an recens, an vetus ſit intelligẽdum nemo explicat, ſic tamen permeãdi & porros ſubeũdi materiam requiras, item & digerandi pro ſcopo vnguẽti videtur eligendũ vetus, quemadmodum & Galenus oleũ vetus ad eaſdẽ intentiones præferre ſolet.
r Oleum oliuarum vetus accipe.
ſ Ceram naturalit r al bam ponticam excipe, & per quartã partem, libræ, vnc. iij. accipe.

q Butyri. ℥ ij.

r Olei communis. ℔.ij. ß.

Ceræ albæ puræ. ℔. ß. & quartam partem.

Herbæ vna cum radicibus proiiciantur in vinum die vno: altero vero die eximãtur, & in mortario probe tundãtur: dein in oleũ iniiciãtur & illic diebus ſeptem permittantur. Poſtea probe decoquãtur & colentur, rurſúſque bulliant, atque imponantur butyrum, adipes, & cera omnibúſque liquatis iniicito ſanctæ Barbare oleum, moſchatum, & laurinum: dein imponito Thus, zziber, piper pyrethrum probè trita. Omniáque ſimul bene in mortario ſubacta tollantur & in vaſe recondantur.

SCHOLIA.

Fictili tecto radices maluæ ſylueſtris & iridis per ſe minutim inciſas, ac probe in mortario lapideo cum piſtillo ligneo tuſas impone: deſuper ſeparatim quæ ſequtur in idem mortarium velociter trita coniice, vt rutham, laureolam, ſabinam, ſaluiam, lauri, ſampſychi, & calaminthæ folia, ſerpilli, & ſummitates roſmarini: ſpatióque octo dierũ

vna cum vini rubri ℔. viij. ad macerandum appone. Nonnulli tepidum aut calidũ esse liquorem infusionis volunt: tamen melius vinum nõ incalescere igne ne acescat: nam per se ignem sine calore satis retinet, & exprimit, & feruorem excitat. Sequenti verò die ad mediæ partis consumptionem igne lento concoque, spatula aliquoties ducendo. Deinde oleum cõmune prædictum in decocto adiicies (alij oleum, butyrum vna cum adipe vrsino, & vino, coquunt) rursúsque omnia coques donec totum vinum euaporatum, & aqueus humor herbarum in vaporem resolutus fuerit, vt prius spatula intercoquendũ mouendo. Postea probe per saccũ cannabinum torquendo calidè exprimes. Expressioni verò butyrum, & vrsinum adipem vt liquẽtur addes. His liquatis iterum igni lento expressionẽ mixtam cũ butyro & adipe vrsino appones, statímque ceram diuisam vt liquefiat iniicies: liquatam, ab igne depones: mox oleum laurinũ, moschatum seu moschelinum, & petroleum commiscebis, celeriter subinde mouendo, quousque omnia ritè frigescãt. Vbi omnia refrigerata fuerint, pulueres tenuissimos radicum pirethri, zziberis & piperis insperges, desuper thuris & mastichès puluerem separatim factum permiscebis: vltimo euphorbium quàm tenuissimè pulueri̇̃satum addes. Totum subactum ad vsum recondes. Maximè autem in hoc parãdo vnguẽto notandum nullam descriptionem nos debere accipere præter istam quæ à Myrepso descripta est: nam is & primus illam descripsit, & do-

ſis ſimplicium optimam habet proportionem, reſpectu aliorum qui hanc deſcripſerunt. Præpoſitus quoque hanc deſcribit, & radices iari loco radicũ iridis, radices ſciſcidis & folia, loco radicum maluæ ſylueſtris vſurpat: bryoniam præterea & vtrámque policariã vltra hanc Myrepſi adiungit: atque ingredientium põdera ex dimidio contrahit: quorum ferè nullum reſpõdet põderi à Myrepſo deſcripto. Rurſus ſimplicia Præpoſitus in oleo abſq; vino infundit, procliui quidem lapſu attamen non negligẽdo. Itaque id vnguentum cõponentes falli nolumus.

VIRES DESIGNATÆ A MYREPSO.

Ad omnem dolorem ſtomachi & ventris, ad vterina mulierum mala, diſtentiones, quartanas, comitiales, ſpinæ dolores, & renum valet. In quartana ante inuaſionẽ vtiliter eo ſpina & ſcapulæ inunguntur.

CAPVT 22.

Vnguentum de Tuthia, quod oculorum affectibus confert, authore incerto, mihi frequens & Vſuale.

Vera deſcriptio manu ſcripta.

a ℞. Pompholygis lotæ. ℥ vj.

Stibij crudi vſti & loti. ℥ j.

a Per pompholygem, quintã ſpeciẽ cadmiæ Dioſcoridis (quæ cri-

pintis dicitur) lotámq; intellige. Modus autẽ lauandi vide supra in ista sect. capit. 11. vbi agitur de plumbo nam vt lauatur plumbũ, sic cadmia & pompholix lauantur.

b Per Trochiscos albos, illos quos descripsit Rhasis accipe.

Sacchari candi. ℥. ß.

b Trochiscorum alb. ʒ.ij.

Butyri recentis sine sale loti. ℥.vj.

Misce fiat vnguentum cum lapide calaminari.

SCHOLIA.

Confice sic. Sumito lib.ß.lapidis calaminaris, eámque in quatuor parteis diuide, ita vt pars vna non excedat aliam. Prima autem pars igni incandescat: ignita in ℔.j.aquæ rosarum, in qua prius coxeris foliorum ruthæ nostræ hortensis ʒ.ß. & foliorum fœniculi ℥ j. extingatur. Tum illa prima lapidis pars abiiciatur. Deinde altera pars in eodem igne ardescat, & in prædicta aqua rosacea restingatur, & restincta deiiciatur: Rursus aliæ duæ partes, quæ restant vt prius sigillatim incendantur, & in aqua supradicta extingãtur & eiiciantur. Tunc aqua per lineum pannũ nitidum coletur: ac in ea demũ aqua, butyrum pluribus ante vicibus aqua communi elotum, (aquam illam communem semper abiiciendo) longa agitatione penitus commisceatur: quod fiet, si aqua sensim butyro instilletur, nõ autem affatim affundatur: alioqui enim vix vnquam coincorporantur: dein pompholigem & stibiũ optimè leuigata (vt in superioribus emplastris & vnguentis leuigationis modum docuimus) butyro ita cum dicta aqua rosacea incorporato

Ignem carbonũ prius accensorũ absque fumo antequã lapidẽ calaminarẽ recipiat accipe.

inſpergas: deſuper ſaccharum candum ritè pulueriſatum, & albos trochiſcos in pollinem redactos adiice. Omnia denique commixta ac ſubacta, ſcilicet in mortario plumbeo cum piſtillo ex eadem materia facto, ad vſum in pixide figulina vitreata ſeruato. Adde ℥.j.ß. olei amygdalarum dulcium ſine igne & recens facti, pluribúſque vicibus cum æquis partibus aquæ roſaceæ & fœniculi loti ſemper inter lauandum abiiciendo aquam proquacumque vice.

Stibij variæ appellatiões.

STIBII CRVDI VSTI ET LOTI.] Stibium, ſtimmi, antimonium, vnum & idem ſignificant. Eſt autem ſtibium ſecũdum Plinium lib.33. capit.6. lapis ſpumæ candidæ & nitentis, non tamen tranſlucentis. Braſſauolus vult eſſe plumbum: Alij lapidem plumbarium referre, magis tamen quam plumbum nitet, aut radiat, & magis friabile, manúſque tingens. Alij marcheſitam librariorum vel impreſſorum. Matheus Syluaticus lib. pandectarum capit.24. ait eſſe venam terræ ſimilem plumbo. Serapius lib. aggregat. capi. aitruad. idem cum Syluatico ſentit. Alij metallum eſſe aſſerunt eo quod eliquatur vt alia metalla, & quia facile cum ipſis metallis commiſcetur. Ex his variis ſententiis, Plinij ſentẽtiam ſequamur. Nam ſtibium eſt de genere foſſilium quæ ſapiunt naturam, & metalli & lapidis. Quatenus enim liquatur vt metalla, ſapit naturam metallorũ: quatenus autem friabile, eſt reuera de genere lapidis & metalli. Duo eius genera reperiuntur: mas & fœmina. Mas horridior ſcabriórque, & minus põderoſus mi-

Stibium propriæ quid
Stibiũ quid, variæ ſententiæ.

Stibij duo genera.

núſque radians: Fœmina contra nitet, friabilis, fiſſuríſque non globis dehiſcens. Quæ diſcrimina poſſunt optimè demonſtrari in fodinis Germaniæ vbi maximè abundat, vt à quodam amico Germano doctiſſimo accepi ſe vtrúmque fodiſſe. Præſtat autem ſtibium fœmineum, ſplendidiſſimum, nitidum, in confractu cruſtoſum, terræ & calculorum expers. Raro hodie foſſile in noſtris officinis habetur: excoctum vero ſeu eliquatum habemus. Vritur & lauatur in hoc vnguento ad ſulphureas & acres partes tollendas: vel propter acredinem à ſulphure contractam: ne oculis noceat: quæ vſtio & lotio talis eſſe debet. Quantitatem quam voles ſtibij accipito, & in polinem tenuiſſimum reducito: deinde in fictile amplum non plumbatum, coniicito: tum demum carbonibus accenſis ad calcinandum cautè exponito, quoad corpuſcula illa, quæ emicant, ſplendorem ſuum amiſerint, vapórque ſulphuris omnis ceſſauerit, fœtórque obſoleuerit, interdum tamen ſpatula ærea mouendo. Stibium autem in calcem cõuerſum ſubalbicantis cineris faciem contrahet. Tunc ℥.iiij. iſtius calcis in pollinem rediges & in vini albi veteris ℥ ij. in fictili cooperto triũ horarum ſpatio macerabis: & infuſione peracta vinum euaporabis paulatim ſuper cineres calidos ad ſtibij ſiccationem, ſiccatum itidem in ℥ ij. lactis mulieris pariter macerabis & lac ſuper cineres calidos conſumes. Conſumpto lactè & ſtibio ſiccato aliud lac affundes, & iterum ſtibium macerabis eodem igne ad lactis conſumptionem, con-

Stibij optimi electio.

Stibij vſtio & lotio ſecundum huius vnguenti ſcopum.

Per caute intelligẽdũ, vt ignis paruus & admodũ exiguus ſit cum calcinatur.

ſumpto lacte & deſiccatum ſtibium nouies vel decies in æquis partibus ſtillatitiæ aquæ roſarũ & fœniculi, ſemper abiiciendo aquam & aliam ſtillatitiam innouando in mortario lapideo ablues, Atque hoc modo ſtibium vſtum & ablutum & ſiccatum recõde, tutéque ad oculorũ affectus vtere. Dioſcorides lib.5. capit.59. alium torrendi & exurendi modũ docet. Plinius quoque loco ſupra citato aliam methodum torrendi exhibet hos tu modos poteris diligenter obſeruare ſi noſtra non ſufficiat præparatio. Cæterum huius vnguenti nulla eſt authoritas, ſed experientia multa & bona.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PROBATÆ.

Maxime ad oculorum affectiones & ad hebetudinem confert, fluxiones & inflammationes ſiſtit.

DE OLEIS

DE OLEIS SECTIO TERTIA.

QVandoquidem ſuperiori ſectione vnguēta vniuerſa, quæ paſſim in officinis habētur in vſu, qua fieri potuit diligētia & breuitate à nobis explicata ſunt: nunc ordine ad oleorum conficiendorum methodum accedendum: quorum ſubiectum & materia eadem eſt cum materia vnguentorum & emplaſtrorum, cum ex quacūque re habeatur oleum ſiue ſimplex, ſiue compoſitum. Simplex aliquando ſpōte, vt petroleum: aliquando per expreſſionem ſine aliqua additione, vt ex ſimplicibus quæ ſuccum habent oleaginoſum, quemadmodum ex tritis oliuis maturis, vel immaturis, quod maxime & proprie oleum à Syluio appellatur: item ex nucibus, amigdalis, ſeminibus, & conſimilibus, ab eodem Syluio oleum abuſiue nuncupatur. Compoſitum verò aliquādo per infuſioné in oleo cōmuni, vel in alio, in ſole, vel igne lento coctum cum expreſſione fit: vt roſatum, violatum, chamæmelinum, anethinum & ſimilia. Aliquādo per reſolutionem coctione & expreſſione, ſine vlla additione, vt oleum ouorum, de frumento, Aliquando per artem chymiſticam, hoc eſt, per aſcenſum, vel deſcenſum, vt oleum de cera, butyro, axungiis, lignis, ſeminibus, & cōſimilibus. De quibus omnibus nobis eſt agēdum, dempto oleo communi, ſeu maximè proprio, quod omnibus notum eſt. De aliis igitur quantum rei ſcopus & ratio exiget dicemus.

DE OLEORVM GENERE SECVNDO quod à Syluio oleum abuſiue appellatur.

CAPVT I.

Oleum Amygdalarum dulcium à Meſue deſcriptũ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

℞. Ex amygdalis mũdatis ab vtroque cortice [a] quantitatem quam volueris.

Et tere contritione vltima, & fac [b] paſtones ex eis, & dimitte in loco calido per ſpatiũ circiter horarum quinque deinde iterum tere, & pone in [c] zaynari, & ſtringantur, & exprimantur & emanabit oleum. Si autem in vaſe duplici circiter per horæ ſpatiũ coxeris, deinde expreſſeris in zaynari, emanabit abũdantius. At ſi amygdalis tritis ſacellos impleueris, & ſub cinere calido, aut arena calida inter pannos ſepelieris, & poſtea expreſſeris, abundabit oleum. Modus [d] operationis alius eſt. Malaxentur in [e] tina, ſicut paſta malaxatur, & ſit domus in qua malaxãtur calida, & fundatur deſuper aqua calida parum, & ſtet [f] pila

a Per quantitatem quã volueris, intellige lib. j. vel ij. vel iij. vt res poſtulabit.

b Per Paſtones, intelligit vt habeat formam paſtillorum.

c Per zaynariũ, torcular intellige, vulgo, (preſſes.)

d Per modum operationis, confectionem manuariam intellige.

e Per tinam, vaſculum aliquot intellige.

f Per pilam intellige mortariũ vel tale quid.

decliuis vbi emanat oleum: & dum ſic expreſſeris abundabit. Zaynari autẽ planta inferior ſit habẽs concauitatem & [g] emũctorium in parte decliuiori, & in inferiori parte ſit globus iuxta formam capacitatis concauitatis, vt ſigillet omni hora ambitu vacui. Hic ergo erit modus formæ eius.

g Per emunctorium, intellige epiſtomium vulgo (goullet.)

SCHOLIA.

Amygdalarũ dulcium electio.

Amygdalarum dulcium, quæ recẽtes ſint, amplæ, dulces, nec rancidæ, à cutè mambranoſa expurgatarũ lib.j. vel ij. vel iij. accipe: eas in mortario lapideo nitido, piſtillo ligneo contritione vltima contunde (alij in mortario æreo illas cotundunt) deinde pãno aſpero canabino inuolue & in zaynari, id eſt, torculari ad exprimendum inter moras vel paulatim imponito: ne ſi ſubito & violenter comprimas, oleum ſit turbidum & feculentum: hoc namque modo oleum pellucidum, admodúmque dulce habebis: quo recenti & non antiquato ad internas & externas corporis partes vti poteris quia vetuſtate ob aeris intemperiem incaleſcit.

Amygdalarũ purgatio ſeu decorticatio.

AMYGDALIS MVNDATIS A VTROQVE.] Purgantur amygdalæ, vt purius fiat oleũ à cute mambranoſa ſic. Torreantur & deſiccentur in amplo fictili, aut in ſartagine cũ quadam quantitate furfuris mũdi ignè lento, manu verſando atque agitando, donec cortex findatur &

rumpatur calore: deinde cribrare oportet, vt à furfure purgentur: tum in sacculo ex linteo nouo & aspero confricare, & confricando à cortice mundabuntur. Alij habent aquam puram frigidam in fictili mundo, & in ea amygdalas dulces spatio sex horarum ad macerādum imponunt, quas postea facilè manu denudant: vbi denudatæ fuerint inter duo linteamina spatio trium aut quatuor horarum desiccari permittunt: postea oleum in modum prædictum conficiunt. Vterque modus optimus sed prior altero excellentior. Cæterum minimè dubium esse debet, hoc genus olei in quotidiano vsu esse necnon ab omnibus medicis quotidiæ præscribi. Necessarium ergo erit amygdalas diligenter præparare, ne propriam & insitam qualitatem deperdant: quæ (authoritate Mesuæ eadem distinct: Præpositi lib.2. particula 13. Fuschij lib.2. sect.14. Matheoli lib.1. capit.33. in Dioscoridē) posset facile immutari. Si igitur amygdalæ calefiant, in oleo extrahendo vel in aqua calida calorem contrahet oleum, quæ leui momento vel temporis successu calorem illi possit conciliare, aut ranciditatem, cum temperatum esse debeat: tantúmque abest vt tum leniret, cum partes potius, quibus apponeretur, calefaceret. Quare (saluo meliori iudicio) præstantius & expiditius erit methodo à nobis præscripta illas parare, deinde oleum conficere: quæ ratio facilis est & excellentior, quam quæ à Mesue & aliis describitur: illaque adeo quotidie in officinis vsurpatur.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Aſperitatem lenit gutturis, & pulmonis, & partium omnium exteriorum, & omnes duritics, & ſiccitates membrorũ, & iuncturarum, & cõfert hecticis & impinguat, & augmẽtat ſperma. Et iniectum confert ardori vuluæ & veſicæ.

Oleum de amygdalis amaris eadem diſtinct. à Meſue ſcriptum Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

Et modus compoſitionis eius eſt, ſicut diximus de oleo de amygdalis dulcibus.

SCHOLIA.

Eodem modo amygdalas amaras, quo vſi ſumus in dulcibus, depellabis, eadémque methodo poſt decorticationem earũ oleum extrahes.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Eſt aperitiuum oppillationum, carminatiuum ventoſitatum & reſolutiuum, & confert dolori aurium & ſurditati, & ſibilo. Lenit aſperitates, & delet pannum faciei, & cõfert doloribus neruorum, & duritiem eorum lenit.

CAPVT 2.

Oleum de granis ſeſami ex Meſuæ xij. diſtinct. de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

a Per modum compoſitionis, artem manuatiam intellige.

[a] Et modus compoſitionis eius eſt ſicut olei de amygdalis, pæterquã quod oportet vt grana ſeſami prius excorticentur.

b Per modum operationis, decorticationẽ granorũ ſeſami intellige.

Granorum ſeſami excorticatio ſecundum Meſuem.

Et [b] modus operationis eius eſt. Mundetur ſeſamus ab omnibus immunditiis: deinde roretur ſuper ipſum aqua cum ſale pauco, & confricetur manibus, iterúmque roretur, donec madefiat: poſtea expandatur vt exiccetur: deinde aſſetur aſſatione modica, & ponatur in ſacculo panni aſperi: & fricetur multum donec excorticetur: deinde mundetur à corticibus & molatur cum molis, & fiat [c] alrachine: & de cætero trahatur oleũ ſicut de amygdalis. Et quandoque trahitur oleum præter quod excorietur: & eius operatio eſt vt aſſetur primo ſeſamus, deinde molatur, & fiat alrachine & extrahatur oleum ſicut diximus.

c Per alrachinam paſtam vel paſtillos intellige. Alij codices habent alrachmam.

SCHOLIA.

In mortario lapideo, piſtillo ligneo, granorum ſeſami lib.ij. à corticè extraneo prius purgatas, & panno canabino, & rudi, ſine vlla calefactione, vel aſſatione, torculari exprime, vſuíque recens exponito.

Purgatur autem ſemen ſeſami hoc modo. In pelui aqua frigida & nitida ſeſamum macerabis ad mollitiem & humectationem corticis: deinde aquam proiicies, & ſemen panno, aut ſacculo ex canabe rudi, aſpero, & denſo (ne ſemen egrediatur) agitabis & contractabis, donec cortex à pulpa ſeparetur: deinde aquæ frigidiſſimæ & nitidæ quantitatem accipies ad ſeminis proportionem, vt pro lib.ij. ſeminis, lib.vj. aquæ ſumes, & ſemen ſic cõfricatum in eam aquam vna cum corticè proiicies, ſimul miſcendo, ac ſpatula lignea aliquoties tractando: deinde aliquo tẽporis ſpatio quieſcere permittes: tunc videbis ſeminis cortices ſupernatare, & pulpam in fundum deſcendere: quam pulpam diligenter colliges, prius tamen aqua cũ corticíbus abiecta, & inter linteola paulatim deſiccabis in ſole. Deniq; (vt ſuperius dictũ fuit de amygd.) oleũ conficies. Cæterum notãdum erit ſemen ſeſami methodo ſuperius ſcripta mũdari vel decorticari poſſe ſine ſale: tum etiã vbi erit decorticatũ, facilè oleũ extrahitur ſine aſſatione, aut torrefactione, in quãtitate ſufficiẽti: videlicet pro duabus libris ſeſami decorticati ℥ vj. vel vij. olei extrahuntur. Quare qui volunt hoc ſemen præparare ad oleũ

Granorum ſeſami, vera excorticatio.

conficiendum, caueant ne Mesuen imitentur: nam oleum, quod secundum modum Mesuæ extrahetur, erit rufum, rancidum, adustionem redolens, cum debeat esse dulce, candidum, nec posset ad quartam operationem olei rosati, quã Mesues describit peruenire.

VIRES A MESVE DESIGNATÆ.

Impinguat, & addit in spermate, & lenit durities & asperitates, & clarificat vocem, & lenit guttur, & est materia aliorum oleorum multorum.

DE OLEORVM GENERE TERTIO quæ à Syluio composita nuncupantur, fiuntque per expressionem, ac infusionem, facultatémque recipiunt variam ex incoctis variis simplicibus.

CAPVT 3.

Oleum rosaceum completum Mesuæ distinctione xiij. de oleis Vsuale.

Mesuæ descriptio vera.

℞. Folia rosarum rubearum recẽtium contusarum [a] quantitatem sufficientem,

& sepelias in oleo quod modo lauisti, & reconde in vase vitreo, &

[a] Per quantitatem sufficientem lib. iiij. intellige possumus tandem lib. j. vel ij. vel iij. accipere pro animi arbitrio.

obtura orificium eius, & exponas ſoli per dies ſeptem deinde coque in vaſe duplici per horas tres, deinde fac permutationem foliorũ roſarum, & vtere aliis recentibus, & dimitte per alios dies vij. Deinde exerce decoctionem in eo ſicut feciſti prius & fac denuo permutationem foliorum roſarum, & proiice ſuper illud,

b Sicut quantitas olei, intelligit Meſues tantundẽ aquæ infuſionis roſarum, quãtum olei ponendum, quantitas autem dicetur infra in methodo conficiendi.

c Per tempus extẽſum longum intellige.

Aquæ infuſionis roſarum quá tradidimus in capite de ſyrupis, [b] ſicut quantitas olei,

& ſtringe orificium vaſis, & dimitte in ſole per dies xl. deinde excola & iterum expone ſoli, & dimitte [c] tempore extenſo.

SCHOLIA.

Antequam ad methodum olei roſati deueniamus, notandum imprimis Meſuem certum olei ac roſarum pondus non definire, quatuorque huius olei componẽdi formas deſcripſiſſe: quarum prima omnibus officinis vſitata, à nobiſque Pharmacopœis oleum roſatum maturum & completum appellatur: cuius deſcriptionem reſtitutam ſuis certis ponderibus infra proximè produximus. Tres quæ ſuper ſunt à Meſue deſcriptæ minimè in vſum veniunt.

Vera olei rof. completi & maturi Mefuæ vfualis defcriptio, ponderibus certis definita.

a ℞. Olei oliuarum veteris & maturi loti. ℔.x.

b Rofarum rubearum recentium completarum. ℔.iiij.

Confice fic. Rofæ in mortario lapideo piftillo ligneo contundantur optime : mox fictili arcte obturato foli diebus feptem ad infundēdum, vna cum oleo prius loto pluribus lotionibus cum aqua fontium nitida ac depurata, exponito. Deinde in c vafe duplici (vas vbi continetur infufio coopertū effe debet) ad humidi rofarum confumptionē coquito. Poft coctionē torquēdo exprimito: rofas expreffas proiicito : & tot nouas ac recentes, modo prædicto tufas, in oleum colatum eodem vafe bene obturato immitte, ac rurfus per dies feptem infolari permitte. Pofthæc vt prius eodem vafe duplici prædicto ad humidi peremptionem coquito deinde torquēdo calide fortiter exprimito : rofas abiice, & alias totidē recentes tunde, & in oleum colatū impone vna cum

Aquæ d infufionis rofarū. ℔.ij. ß.

a Alij oleum fefaminū recēs, factum loco cōmunis ponunt, & pro animi arbitrio quantitatem accipiunt.

b Rofas completas, eas intellige quæ nodos fuos explicarunt.

c Per vas duplex, intellige id gen⁹ vafis quod veteres Græci diploma dixere, quod ex duobus vafibus conftituatur quorum vnū feruentem aquam, alterū res coquendas contineat.

d Per aquā infufionis rofarum, illam fcilicet quā Mefues in diftinct. vj. defcripfit, vbi agitur de fyrupis intellige : præterea tantum aquæ infufionis rofarum, ac olei iubet ponere : fed

re vera quarta pars ipsius infusionis sufficit. Alij succum rosarum loco aquæ infusionis accipiunt, quod maxime laudo. Alij nullam infusionem, neque vllum succum ponunt, quod mihi minus probatur. Videtur autem infusionis quantitas à Mesue descripta maior esse quam decet: nam si tota quantitas apponeretur, vix calore solis consumeretur: præterea nimium coquendo, oleum incalesceret, aut alienum odorem acquireret.

Eodemq; vase quãoptime obturato soli ad macerandum, dierum quadraginta spatio expone: denique in diplomate, vel cineribus calidis coquantur, donec tota humiditas rosarum, vel succus deperdatur: demum torquendo velociter colẽtur: colatum tectum reconde.

Nicolaus Alexãdrinus capit. 740. vnum certis ponderibus definitum scribit quod nos omphacinum viride, seu crudum, immaturum, acerbúmque appellamus, officiníſque nostris frequens & vsuale cuius descripto talis.

Olei rosarum incompleti & immaturi vera Alexandrini descriptio eodem capite prius citato reperta Vsualis.

a Oleum omotribeos, oleum crudum ex immaturis drupis expressum, intellige.

b Rosas recentes exungulatas neque expansas author intelligit.

c In apricum, id est, ad solem.

[a] ℞. Olei omotribeos abluti. ℔.iij.

[b] Rosarum. ℔.j.

Rosæ exungulatæ in mortario diutissime tritæ, cũ oleo in vase vitreo cõdantur & ad solem per octo dies exponantur: nono autem die colẽtur, & eiectis prioribus totidem nouellæ contritæ immittãtur: iterúmque octo diebus vas in [c] apricum proponatur: circa nonum diem di-

ligenter colentur, & eodē oleo aliæ eiuſdē ponderis immittātur: & vas fortiter obturatum, diebus quadraginta ſoli exhibeatur. Tranſactis verò conſtitutis diebus in temperato loco vſui reſeruetur.

SCHOLIA.

Fiat ea methodo qua vſi ſumus in roſato completo. Legitur in antidotario Nicolai Meſuæ coniuncto, aliud, quod nos oleum roſatū [a] ſimplex appellamus, quódque etiā hodie multū eſt in vſu apud nos pharmacopœos, videlicet auaritiæ cauſa, propterea quod nō tanti laboris & artificij eſt, nec tantorum ſumptuum: vnica enim infuſione, & coctione perficitur: cuius deſcriptio vera talis eſt.

a Simplex oleum dicitur illud, quod fit ex vnica infuſione & coctione roſarum: tamen Nicolaus quale oleum an maturum aut immaturum: pariter quas roſas an expanſas aut nō expāſas debeamus accipere non explicat: ſed videtur ſecundum ſcopum olei ab ipſo deſcriptum, immaturum oleum & roſas minimè expanſas accipiendas eſſe.

Olei roſati ſimplicis deſcriptio in antidotario Nicolai Meſuæ coniuncto reperta Vſualis.

℞. In duabus libris [b] olei cōmunis, & ad noſtram doctrinā abluti ℔.j. & mediā [c] roſarum viridiū aliquantulum contuſarum.

Ponatur in olla, in caldario pleno aqua ſuſpenſo, & tādiu bulliat quouſque ad tertiam partē veniat, quod

b Oleum oliuarū immaturum accipe.

c Roſas quæ nondnm ſunt expanſæ, exungulatas ſumito.

demum albo panno lini immissum torculari exprimatur & liquor reseruetur.

SCHOLIA.

Perfectè & vehemētissimè rosæ exungulatæ, recentes tundātur in mortario lapideo cum pistillo ligneo: deinde cum oleo cōmuni abluto, fictili bene obturato, in diplomate ad humidi consumptionem coquantur: re vera satius esset eas prius in dicto oleo infundi, spatióque quadraginta dierum soli exponi, antequam decoquantur. Post coctionem albo lini vel canabino panno inuoluantur, & torculari exprimantur. Expressum optimè tectum reseruetur. Alij istud componunt cum oleo maturo, & rosis exungulatis maturis & expansis: & cum à medicis præscribitur oleum rosatum simpl. maturum istud exhibetur.

Olei oliuarũ maturi seu immaturi electio.

OLEI OLIVARVM VETERIS MATVRI AVT MATVRI LOTI.] Elige olei candidi, dulcis, perlucidi, odorati, modice calidi: aut immaturi recentis viridis, seu crudi, omphacini, & acerbi, quantitatem sufficientem accipe in ampula vitrea forti, ac satis ampla in fundo & orificio superiori foramen habente, foramine vtroque obturato aquæ fontis calidæ & olei semiplena, satis violenter agita semi horæ spatio. Deinde quiescere permitte vnius horæ momento, donec videas oleum aquæ supernatare, & aquam in fundo ampullæ subsidere: quam hac methodo, separabis, videlicet foramen in-

Oleum commune, oliuarum maturũ seu immatur lauandi modus.

ferius aperiendo, quo tanquam exiguo canali effluet: & vbi tota aqua effluxerit, diligenter foramen obtrudere oportet, ne oleum effluat. Deinde per superius orificium aquam calidam fontanam super oleum infundes, & obturato orificio agita & quiescere vt antea permitte: post simili modo aquam ab oleo segrega: id semel atque iterum repetendo factita, sicque oleũ lotum habebis, ad oleum rosatum completum, incompletum, simplex, vel aliud oleum quod lotum requirit. Eo quoque pacto oleum & cera simul lauantur in ceratis, emplastris, & vnguentis, quando vsus postulat.

VIRES OLEI ROSATI COMPLETI EX MESVÆ.

Est confortatiuum & resolutiuum conueniẽter, lenitiuum, & sadatiuum.

VIRES OLEI ROSATI INCOMPLETI EX NICOL. ALEXANDRINO.

Virtutem habet frigidam & stipticam, & ideo ad dolores capitis ex febre, seu ex ardore solis, optimum est. Ardores autem & dolores, quos ventriculus biliosis humoribus plenus sua ventositate in loco aut in parte capitis progignit, cũ [d] aminei aceti quarta parte capiti & fronti illitum arcet. Tormina & dolores in stomacho, seu intestinis ex acredine acerrimæ choleræ illatos cum mastiches ℨ.ij. & sufficienti cera in ipso so-

[d] Per amineam vuam uberrimam in vepribus nascentem intellige.

lutis locis inunctum ipsis quãprimum emẽdat. Ad erysipelata vtile est, quibus in superficie non apparent, & ad alia huiusmodi multa.

VIRES OLEI ROSATI SIMPLICIS ex antidotario Nicolai Mesuæ cõiuncto.

Virtutem habet frigidã & stipticã: & ideo ad dolores capitis ex febre seu ex calore solis optimum est, ardores autem & calores quos stomachus plenus sua ventositate in toto seu in parte capitis aufert, &c. Easdem enim vires obtinet, quemadmodum incompletum ab Alexandrino descriptum. Igitur si easdem vires obtineat vt oleum incompletum ab Alexandrino scriptum exungulatæ in hoc conficiendo esse debét rosæ: cum Nicolaus Mesuæ cõiunctus nihil in suo antidotario determinarit. Cumque etiam Alexandrinus exungulatas quærat ad illud componendum.

CAPVT 4.

Oleum violatum Mesuæ distinctione de oleis Vsuale.

Vera Mesuæ descriptio.

Et modus [a] operationis est sicut olei rosati, excepto quod debet fieri cum oleo viridi, & aut amygdalino aut sesamino cum illis modis operationum quos diximus.

[a] Per operationem, manuariam cõfectionẽ intellige.

SCHOLIA.

℞. Flores violarum martiales quæcumque sunt ex primis quas non deprehēdit calor virtutem resoluēs, aut pluuia dissipans, recētes. ℔.ij.
Olei immaturi seu omphacini oliuarum loti. ℔.v.
Aquæ infusionis violarum recentium. ℔.j.℥iij.

Confice eo modo quo sumus vsi in rosato.

VIRES EX MESVÆ DESVMPTÆ.

Oleum violatum inflamationes sedat, vbicūque sint, & lenit asperitates etiam pectoris, & pulmonis, & sedat apostemata calida, & pleuresin.

CAPVT 5.

Oleum de Cotoneis Mesuæ xij. distinctione de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

Accipe carnium cotoneorum tritorum
Cum cortice suo, quibus medietas accidit maturationis,
Succi eorum añ. [a] Partes æquales.
Olei ex oliuis incompletis, [b] quantum suffic.

Et pone in vase vitreo per dies quindecim ad solem

a In hoc Partē sume pro lib.j.& legeañ.lib. se. Alij nullum succū imponunt.
b Per quā- tum sufficit lib. j. & vnc.iij. accipe.

ſolem, deinde coque in vaſe duplici per horas quatuor: poſt illud fiat permutatio cotoneorũ, & ſucci eorum: fiat ſicut diximus bis, vel ter, deinde cola & reconde.

SCHOLIA.

Cotonea poma lanugine deterſa rotunda & odorata pene immatura, ariđíſque locis nata ad hunc vſum laudat Plinius: quæ cum corticibus infuſionem,& ſuccum parandum in ſcobem tenuem cum lima lignea radere oportet: deinde in panno canabino, rudi, celeriter torquendo, vt emanet ſuccus exprime. Expreſſum, & pariter ſcobem tenuem non expreſſam, quantitate idonea, vna cum olei quantitate præſcripta, xv. dierum ſpatio ad maceranda in fictili cooperto ad ſolem expone. Macerata in diplomate, ad ſucci humidíque conſumptionem decoquantur. Decoctione facta torquendo colentur: & colaturæ ſuccus recens ac recentia cotonea, vt prius præparata, dicto fictili cooperto immittãtur, & rurſus totidem diebus inſolentur,& eodem igne ſupradicto ad humidi peremptionem coquantur. Poſt coctionem & colationem, alia cotonea atque ſuccus expreſſus colaturæ iniiciantur, & ſuperiori doctrina inſolentur & coquantur: Idem, ſi præſtantius vis habere oleum, bis aut ter dicto modo repetes. Poſtremo colatum repones: erítque conſtans & certa eius facultas.

Cotoneorũ pro ſcopo olei electio.

Succi cotoneorum extractio.

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Stomachum & membra nutrientia cõfortat, & neruos quibus accidit laxitas, & prohibet multitudinem sudoris.

CAPVT 6.

Oleum Irinum Mesuæ xij. distinct. de oleis Vsuale.

Vetus Mesuæ textus.

Accipe [a] radicum eius quantitatẽ aliquam & florum eius [b] duplũ & Aquæ decoctionis radicum eius [c] quod suffic. & funde super ea Oleum sesaminum aut de [d] oliuis maturis quantum oportet.

Et decoque in duplici vase deinde permuta radices & folia [e] liliorum, & fac vt diximus de oleo rosato.

a Per radicũ eius, ireos intellige, & per quantitatem aliquam lib. j. sume.
b Per duplum, lib. ij. cape.
c Per quod sufficit, lib. j. sem. vnc. iiij. sem. accipe.
d Oleum oliuarum lotum cape, & per quantum oportet lib. vij sem. accipe: alij lib. v. accipiunt.
e Per folia liliorum folia iridis purpureæ intellige.

SCHOLIA.

a Radices recentes tempore & loco collectas minutissime incisas ac velociter in lapideo mortario cum pistillo tusas, vna cum floribus recentibus mediocriter tusis, in oleo sesamino, fictili cooperto impone (aut oleum cõmune oliuarum dulce, insalsum ac maturum accipe) spatióq; vij. dierum calidè macerabis: deinde in diplomate ad hu-

midi radicum & florum conſumptionem coquantur: denique calide torquendo vehementer exprimantur. Tunc tantumdem radicum & florum ſimili modo tuſorum, in expreſſione colata eodem vaſe obturato immitte, ac rurſus inſolari per dies ſeptem dimitte. Poſthæc vt prius prædicto igne ad humidi conſumptionem percoquito, deinde extorquendo calidè comprimito, radicéſque vnâ cum floribus ſiccis abiicito: & tantumdem recentes contunde, & in oleum colatum impone vna cum aquæ decoctionis radicum quantitate prædicta, eodémque fictili cooperto ſoli ad macerandum dierum ſeptem ſpatio expone. Peracta maceratione, igni leui, hoc eſt, in diplomate vel cineribus calidis percoque, vt tota radicũ humiditas, florum & aquæ decoctionis radicum conſumatur. Humiditate conſumpta canabino panno calide oleum trãſcoletur colatum verò optime coopertum ad vſum conſeruetur.

Cæterùm neminem latere debet Alexandrinũ capit. 718. hoc deſcribere & pariter Myrepſum nu. 30. variántq; ab iſto. Dioſcorides lib. 1. cap. 55. pretioſiſſimum habet, ſed nobis factu ob ingrediẽtium inopiam impoſſibile. Præterea notabimus ad decoctionẽ prædictã faciendã radicum ireos ℥. xij. cum aquæ fontanæ ℔. iiij. ß. ſufficere: totúmque ad medias coquere licet, aut paulo plus. Atque hæc ideo monui, vt nihil tyrunculi temere agant.

Vera proportio aquæ, & radicum ad decoctionẽ prædictã faciendam.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Absterſiuum, reſolutiuum, & maturatiuum & ſedatiuum dolorum frigidorum, & ſubtiliatiuum, & maturatiuum materierum quæ ſunt in pectore & pulmone, & cõfert doloribus hepatis, & ſplenis, & calefacit ea. Et confert doloribus iuncturarum: & lenit durities earum, & apoſtemata dura & ſcrophulas. Et confert dolori & frigiditati matricis iuuamentum manifeſtum. Et confert ſpaſmo, & diſtillatur in aurẽ, & confert dolori ipſius, & fœtori narium.

CAPVT 7.

Oleum de abſinthio authore incerto mihi Vſuale.

℞. Olei oliuarum maturi loti. ℔.ij.ß.
Cimarum [a] abſinthij Pontici. ℔.j.
[b] Succi eius. ℥.vij. ß.

[a] Alij abſinthij vnc. iiij. ſumũt. [b] Alij ſucci eius vnc. iiij. ponũt, ſed melior doſis noſtra.

Cõfice eadem methodo qua vſi fuimus in oleo roſato completo.

VIRES A QVIBVSDAM DOctoribus dictatæ.

Frigida membra roborat, & calefacit, & præſertim ventriculum: appetentiam excitat, obſtructiones aperit, & morbis omnibus obſtructionum à cauſa frigida occurrit: vermes interficit, ac edunt, ſi vnguentis vel emplaſtris apponatur.

CAPVT 8.

Oleum anethinum Meſuæ diſtinctione xij. de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

Modus a operationis eius eſt ſicut olei de chamæmelo.

a Per modū operationis, manuariã cõfectionem intellige.

SCHOLIA.

℞. Florum vel b ſummitatum anethi recentium. ℔. ij.

b Sũmitates anethi vno die ſiccatas Paulus aſſumit.

Olei oliuarum completi & loti. ℔. v.

Aquæ decoctionis ſummitatum anethi. ℔. j. ℥. iij.

Confice veluti roſaceum completum, hoc eſt pari methodo.

Ad decoctionem autem prædictam faciẽdam apponendæ ſunt florum anethi ℥. iiij. aquæ vero ℔. j. ß. fiat decoctio ad ℥. iij. conſumptionis.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Oleum anethinum eſt ſedatiuum dolorum, reſolutiuum, prouocatiuum ſudoris: quare cõfert rigori febris inunctum in ſpina & membris neruoſis: prouocat ſomnum, & confert dolori capitis, & reſoluit apoſtemata & durities.

CAPVT 9.

Oleum chamæmelinum Meſuæ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Vetus Meſuæ textus.

a Per modũ operationis manuariã intellige confectionẽ.

Et modus a operationis eius eſt ſicut olei roſati, præterquam quod oportet, vt fiat cum oleo de oliuis completo, aut oleo ſeſamino cum illis modis præparationum quos diximus.

SCHOLIA.

b Flores chamæmeli abſq; albo per naturalẽ diẽ ſiccatos Paulus ſumit.

℞. b Florũ recentiũ chamæmeli. ℔.iiij.

Olei oliuarum completi loti. ℔.x.

Aquæ decoctionis florũ chamæmelii. ℔.ij.ß.

Eo námque modo quo vſi ſumus in roſato cõpleto iſtud conficias.

Decoctio autem florum chamæmeli ſic parari debet nempe cum ℥.viij. florum chamæmeli & aquæ lib.iij. ad lib.ß. abſumptionem.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Eſt reſolutiuum ſedatiuum doloris: & eſt in eo prohibitio curſuum materierum propter ſtipticitatem eius modicam: & confortat neruos, & confert doloribus eorum & neruoſorum omnium.

CAPVT 10.

Oleum de lilio simplex Mesuæ xij. distinctione de oleis Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

Et modus compositionis eius est sicut olei Chamæmelini præterquàm quòd oportet vt citrinitas eorum tota abiiciatur.

SCHOLIA.

℞. Florum liliorum alborum inter medio illo croceo dempto. lib. ij.

Olei oliuarum completi loti. lib. v.

Aquæ decoctionis liliorũ recentiũ. lib. j. ℥. iij.

Eo modo quo parauimus rosatum cõpletum istud conficiatur.

Paretur autem decoctum prædictũ cum ℥. iiij. florum liliorum & lib. j. ß. aquæ fontane claræ ad peremptionem ℥. iij.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Confert dolori pectoris, & est sedatiuum dolorum quæ fiunt à frigiditate: & confert dolori matricis & frigiditati eius & calefacit renes & vesicam, & confert colicæ.

CAPVT II.

Oleum de Cheiri Mesuæ xij. distinctione de oleis: interdum Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

Et fit sicut oleum de chamæmelo.

SCHOLIA.

℞. Florum leucoij lutei. ℥.vj.

Olei oliuarum completi loti. lib.j. ℥.iij.

Aquæ decoctionis florum cheiri. ℥.iij. ʒ.vj.

Præpara vt oleum rosatum completum. Paretur autem aqua decoctionis cum ℥.ij. florum cheiri & aquæ ℥.vij. ad mediæ partis peręptionem, vel ad ℥.iij.

VIRES A MESVE DISTINCTÆ.

Est autem, oleum de cheiri resolutiuum, sedatiuum dolorum qui sunt in neruis & iuncturis, pectore, renibus, & vesica.

Oleum maſtichinum Meſuæ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Textus Meſuæ verus.

Accipe olei [a] roſati. ℥ xij.

Maſtiches. ℥ iij.

[b] Vini boni. ℥ viij. in alio ℥ iiij.

[c] Decoque ſicut primum ad vini conſumptionem.

a Oleum roſatum immaturum Meſuæ deſcriptionis accipe.

b Per vinum bonũ, rubeũ & auſterũ intellige & vnc. viij. accipe, quã uis in alio ſatis ſint vnc. iiij. ad diſſolutionẽ & ad decoctionẽ maſtiches, tamen nõ ſunt ſatis. Itaque mallẽ legere vnc. viij. vt monet Meſues quam quatuor ne vratur oleũ. Poteſt tamen maſtiche diſſolui in oleo abſque vino, ſi liceret ita parare.

c Decoque ſicut primũ dixit Meſuæs, quia eſt ſecũda deſcriptio ab illo ſcripta, reperitur autẽ eadẽ diſtinctione alia deſcriptio minimè vſualis quæ prima dicitur.

SCHOLIA.

In vaſe æreo vel fictili maſtichen electam craſſiuſcule pulueriſatam, vna cum oleo roſato, & vino rubro auſtero (propter aſtrictionem & confortationem) ad coquendum in diplomate pone, ſpatula mouendo, donec vinum ſit omnino conſumptum: quo conſumpto oleum trãſcoletur, & vſui ſeruetur. Notandũ Præpoſitum 13. particula lib. 2. eas duas à Meſuæ deſcriptas recenſere: alterã præterea Alexandrini ex cap. 35. deſumptam. Myrepſus duas etiam deſcriptiones aſſignat. Sect. 16. nume. 38. & 39. omnes ab aliis inuicem differentes ſimplicibus & põderibus, & maximè ab iſta, quæ in vſu quotidiano eſt ex Meſuæ deſcriptione.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Confortat ſtomachum, neruos, hepar & iuncturas, & lenit apoſtemata dura, & ſedat dolores.

CAPVT 13.

Oleum myrtinum ſimplex Meſuæ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Verus textus Meſuæ.

Et fit ſicut oleum de cotoneis.

SCHOLIA.

Meſues quomodo hoc oleum confici debeat non exprimit: ídque non ſine magna confuſione. Nam plurimi ſunt, qui pro arbitrio illud cóponunt (ignorantes certas ſimplicium doſes à Meſue intellectas) aliquando ex foliis, aliquando ex baccis myrthi, olei omphacini, & vini odoriferi æquis partibus: quæ ad vini euaporationem coquunt: deinde colunt & recondunt: aliquando ex baccarum myrthi lib.ß. vini odoriferi & olei omphacini an̄.℔.j. ℥.ij. in modum prioris conficiunt. Myrepſus & Aëtius componunt ex myrthi foliorū viridium ℥.ij. Actuarius ex eorūdē ℥. j.olei omphacini ſextario Italico, & vini odoriferi aſtringētis ſextarij Italici quarta parte incoctorum. Matheolus Cóment. in lib.j. Dioſcorid. capit.37. ſic componit. Sumit fructuum myrthi ℔.j. foliorum eius recētium ℥.x.

vini nigri aſtringẽtis lib.ij. olei omphacini lib.v. Deinde contuſas baccas ac folia oleo excipit ac vaſe vitreo vel ſtãneo reponit, tectóque vaſis ore, in balneo calentis aquæ immergit, & poſt tres dies extrahit, ac percolatam rurſus infuſionem vt prius repetit. Sed in ſumma ego Meſuæ ritum in vſum reuoco, quod ſanè maximè confert ad vnguentum commitiſſæ Varignanæ, vt teſtatur luminare maius: ſic inquiẽs. Olei myrtillorum deſcriptionem docet dominus Meſues in tractatu de oleis,&c. quod reuera ad vnguentum prædictum conficiendum præparatum debemus tenere, & ſecundum iſtum modum infra ſcriptum componere, quæ eſt vera Meſuæ deſcriptio quæque ſimilima eſt deſcriptioni olei de cotoneis.

a Pro myrthi extremitatib. tenerrimis, plurimi folia vſurpãt: alij baccas.

b Per myrti baccarũ expreſſionẽ, ſuccũ intellige, aut ei⁹ loco vinũ rubrũ auſterũ accipe ſi deficiãt myrthi baccæ.

℞. Olei ex oliuis immaturis loti. lib.ij.ß.

a Myrthi extremitatum tenerrimarũ. lib.j.

b Myrthi Baccarum expreſſ. ℥.vij.ß.

Succi è Baccis myrthi extractio.

Confice ſic. Baccarum myrthi recentiũ quantitas ſufficiens ad ſuccum parandum accipiatur. Deinde mortario lapideo maximè cõtundatur: poſtea in panno canabino rudi ad extorquendũ vt ſuccus emanet apponatur: quem ſuccum expreſſum in vaſe terreo ſtricti orificij tecto vna cum quantitate olei prædicta, & ſummitatibus tenerrimis myrthi, videlicet baccis velociter eodem mortario & piſtillo contuſis ad infundendum ſpatio xv. dierum ſub dio, aut calido repo-

nes: exactis diebus infusionis, in duplici vase simul ad humidi peremptionem cõcoques: deinde per pannum supradictum celeriter calidéque torquendo colabis: in colatura rursus tantundem succi myrthi, baccas tusas in vase prædicto cooperto, soli vel calidè, spatio xv. dierum, vt infundantur repones: post infusionem eodem igne modo prædicto decoques, calidéque percolabis: colatum recondes. Præstantius erit si adhuc semel renouentur baccæ, & succus, paríq; modo coquantur.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Stomachum & cor confortat & neruos.

Oleum myrthinum compositum Alexandrini, in libro de composit. med. secundum loca cap. 733. & Præpositi 14. paticula lib. 2. interdum Vsuale.

Alexandrini & Præpositi veri textus pars media.

a ℞, Olei. Sext.ij.ß.

b Vini. Sext. ß.

Myrthi tenerrimæ foliorum. ℔.j.

Croci orientalis.

a Oleum, oliuarũ immaturum lotũ accipe: quia scopus est astringere, & per sextarios ij. semis olei, Romanos intellige: qui iuxta sententiam Pauli & aliorũ Græcorum vnc. xlv. pẽdunt.

b Vinum, rubrum astringens & odoriferum, pro scopo olei: &

c Oenanthes. an. ʒ.v.

Masticthes.

Acatiæ. d ʒ.iiij.

Conficitur sic. Folia myrthi tenerrimæ in pila sine intermissione tundantur, & in vino nocte ac die infundantur: altero vero die oleo supermisso, ad lenes primas vsque ad vini cousumptionem coquantur, deinde fortiter colentur. Ad vltimū autem puluis croci, œnanthes mastiches, acatiæ inspergatur, iterūq; lento igne tādiu exagitādo bulliat, donec optimè cōmisceatur, & reconditum vsui reseruetur.

per sextarium sem.vnc. x. sume, secundū eundem Paulum: quomodo autem differāt sextarius Romanus medicinalis olei, vini, aquæ, vel aceti, & mellis lege in fine istius capituli.

c Oenāthe, est labruscæ vitis cum floret fructus. Dioscorides lib. 1. cap. 46. & lib. 5. capit. 11. Non autem œnanthe herba illa quam filipendulam nos vocamus à Dioscoride lib. 3. capit. 118. scripta. Præpositus loco œnanthes menthā legit: mala est eius lectio, quia mentha nō debet accipi sed potius œnāthæ, vt monet Alexandrinus author compositionis.

d Omisit Alexādrinus an. & legendum mastiches acatiæ an. drach. iiij.

SCHOLIA.

In mortario lapideo, pistillo ligneo, folia myrthi recentia, & œnanthe seorsim fortiter cotundantur, & in vase terreo, cooperto, vna cum vino austero, calidè spatio vnius diei infundantur. Altero verò die, oleo supermisso, in diplomate ad vini consumptionem coquantur: deinde velociter calidè extorquendo colentur. In parua autem parte colaturæ, videlicet ℥.j. eodem ignè, spatula ducendo, mastichem dissolue, soluta cum reliqua parte colaturæ commisceatur. Paulopost acatiam in partes diuisam, ac cum pauco vino rubro astringente ignè leui ad linimenti formam solutam cōiunge: vbi ea dissoluta fuerit,

totum infrigidatum, ſpatula mouēdo croci puluerem tenuiſſimum commiſce: denique omnia probè commixta in vaſe obturato vſui reſeruentur. Interea notandum erit, Alexandrinum & Præpoſitum in hac olei deſcriptiōe vti ſextario. Nam per ſextarium, Romanum intelligere oportet & etiam in omnibus Græcorum cōpoſitionibus ſecundū Pauli & aliorū Græcorū mētem. Præterea ſextariū Romanum olei differre à ſextario Romano vini aquæ, vel aceti & mellis, maximè certū eſt. Nam ſextarius olei ℥.xviij. pēdet, vini aquæ vel aceti, ℥ xx. mellis ℥. xxvij. Cæterùm in quibuſdā Græcorum cōpoſit. oleorum, in ſextario ſententiā Pauli ſequimur, quia doſis vini, olei, videtur cōuenire ſimplicib⁹ quæ olea ingrediūtur: quamquā ſextarius aliud quid notet apud Arabes vt infra cap. 17. docebimus.

Sextarius Romanus medicinalis olei quid.

Sextarius Romanus medicinalis vini vel aquæ quid.

Sextarius Romanus medicinalis mellis quid.

VIRES AB ALEXANDRINO PROBATÆ.

Virtutem habet ſtipticam & xeranticā, & ideo putridos humores capitis & dolorem emendat, cum maſtiches boli, & farinæ volatilis an. ℥.j. mixtum, & fronti impoſitum ſuperciliorum & oculorum dolorem arcet, & lippitudinem in eis ex rheumatiſmo fieri nō permittit, cū camphoræ ℈ ij. tragacanth. ℈ j. mamillis inunctum æſtiuos ſudores malè olentes diſpellit, eáſque decenter diſtentas priſtino decori reddit: diaphoreticos ſudores & cœliacos fluxus ſuper ſtomachum & totum ventrem iunctum, puluere œnanthes & acatiæ ſuper ſparſo aſtringit.

Per xeranticam intellige excicantem.

Oleum ruthaceum Meſuæ xij. diſtinctione de oleis maximè Vſuale.

Vera Meſuæ deſcriptio.

Et modus [a] operationis eius eſt ſicut olei myrtini.

a Per modum operationis confectionē manuariam intellige.

SCHOLIA.

℞. Tenuiorū [b] ruthæ foliorū parū ſiccatorū propter ſuccū excrementoſum. lib.j.

Succi eiuſdem. ℥ vij.ß.

[c] Olei ex oliuis completis loti. lib. ij. ß.

b Ruthā alij accipiūt recentem: alij ſiccatam & id fit ſecundū genera morborum.

c Oleum immaturarū oliuarum capit Syluius ſed videtur correctio iſta Syluij non recipiēda quia cū intentio & ſcopus olei ſit penetrare & digerere, tenuitate ſubſtantiæ oleum maturum & potius vetus conuenit, quod habet vim degerendi & penetrandi.

Pari methodo conficies, quemadmodum parauimus oleum myrtinū ſimplex.

Maximè autem notādum, Meſuem hoc oleum parare ſicut oleum myrtinum: nam oleum myrtinum fit ſicut oleum de cotoneis: in oleo tamen cotoneorum Meſues capit oleum immaturum ſeu omphacinum quod maximè requiritur propter aſtrictionem. Sed hoc rutaceum vim oppoſitam habet: nam aperit & calefacit. Quod verò à Meſue dicitur & modus operationis eius eſt ſicut myrtini ſimplicis, de conficiendi modo intelligendum eſt, non autem de immaturi ſeū omphacini olei ſumptione: quia eſt aduerſus olei ruthacei intentionem. Quocirca intelligamus, dū

hoc parare volumus, oleum maturum & vetus seu completum accipiendum esse.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Renes & vesicam & matricem calefacit, & confert doloribus eorum & dolori laterum.

Oleum ruthaceum seu Peganinum Alexand. capit. 725. raro Vsuale.

Veri Alexandrini textus pars media.

a Oleum oliuarũ maturum accipe.
b Folia ruthæ inter duos pannos ab humiditate aliena & rore exsiccata non à proprio humido sume. Præpositus autem vltra lib. j. addit vnc. iiij.
c Per sampsuchũ, maioranam intellige.
d Per cuminũ semen sume: habétque Præpositus vltra vnc. iij. drach. ij.

℞. a Olei. lib. ij. ℥. xj.
b Ruthæ foliorum. ℔. j.
c Sampsuchi.
d Cumini. an. ℥. iij.

Herbas & cuminum seorsim tusa in oleo dies quinque macerata in vase duplici coque, exprime & recondc.

SCHOLIA.

Folia ruthæ & folia sampsuchi recentia seorsim, in mortario lapideo, pistillo ligneo tundantur, & in fictili cooperto, vna cum cumino crassiuscule tuso, & oleo, calidè spatio quinque dierum ad macerandum cõiiciantur. Sextoverò die in diplomate ad humidi herbarum cõsumptionem coquantur. Cocta panno canabino velociter torculari exprimãtur, expressio ad vsum recõdatur. Præstaret, si intercoquendum adderetur lib. j. succi foliorum ruthæ quod

quod re vera addo: alij vinum. Mesues in xij. distinctione de oleis vnum describit, maximè ab isto diuersum, & apud nos omnes vsuale simpléxque appellatur: cuius cōpositio à nobis supra scripta fuit. Lumen apotecariorū aliud habet distinctione xj. de oleis, maximè ab isto Alexandrini varium. Attendat igitur Pharmacopœus nullum aliud componere præter istud supra à Mesue scriptum.

VIRES AB ALEXANDRINO DENVNTIATÆ.

Singulariter prodest ad genuum & inguinum dolorem, & ad podagram. Cōducit etiam ad capitis & præcordiorum dolorem, ex sicco & calido ortum. Falsum hoc tamen videtur cum materalia olei sint calida: itaque videat lector an aliquod hic sit mendum.

CAPVT ij.

Oleum de maiorana, seu de sampsucho: Mesuæ xij. distinctione de oleis; rarò Vsuale.

Vetus textus Mesuæ.

Et fit sicut oleum de myrto.

SCHOLIA.

℞. Foliorū recentiū tenuiorū maioranæ. ℔.ß.
Succi eiusdem. ℥.iij. ʒ.vj.

a Oleum oliuarũ, incompletum aliquando accipimus, & id fit secundũ intẽtiones medicorum, sed cõmunis recepta legere debet completum ne incerti hæreãt pharmacopœi.

a Olei oliuarum completi & loti ℔.j. ℥.iij.

Vt oleum myrtinum simplex ter aut quater mutatis foliis tenerrimis antequam succus addatur cõficito.

VIRES A MESVE DISTINCTÆ.

Confert dolori capitis & confortat & calefacit neruos, & confortat stomachum.

CAPVT 16.

Oleum moschelinum Alexandrini in lib. de compositione medicamentorum secundum loca capit.71.

Vsuale.

Veri Alexandrini textus pars media.

a Oleum cõmune oliuarum dulce in sulsum & vetus accipe: loco pumici.

b Aquæ loco, plurimi vinum generosum assumunt: sed si vinum sumamus aromaticorũ fiet penetratio, vel illorũ vis coctione augebitur itaque diligẽter obserua vtrũ legendum sit cum authore aquæ sextarium vnum quod nõ puto. Per sextarium autem, romanũ sume: qui secundũ mentem Pauli ponderat vnc.xx. taléque pondus hoc loco conuenit.

♃. a Olei pumici. ℔.iiij.

b Aquæ. Sext.j.

Folij.

Spicæ nardi.

c Costi.

Mastiches. añ. ℥.j. ß.

d Styracis.

Croci.

Myrrhæ troglodyticæ.

Cassiæ.

e Xilocinnami. an. ʒ. vj.

Cariophyllorum.

Carpobalsami.

Bdelij. an. ℥. ß.

f Moschi. ʒ. iij.

Nucis indicæ. num. ij.

Folium, crocum, myrrham, xilocassiam, carpobalsamum, bdellium, contusa & in aqua biduo infusa, cum oleo coque vsque ad consumptionem, & post infrigidationem vnius diei gnauiter cola, deinde cariophyllorum, spicæ costi nucis subtillissimũ puluerẽ decoctioni adde, & in parte olei styracem, mastchẽ, moschum cõtusa immitte, iterúmq; modicũ bulli, & infrigidatum diligenter reconde, vsuíque reserua.

c Costi, amari radices intellige, quia verò costo caremus. Galenus ammoniacũ vel helenij radicẽ supponi iubet. Matheolus comment. capit. 15. lib. 1. Diosc. & alij recentiores angelicam pro cõsto supponunt.

d Styracem, calamitem intellige.

e Xilocinnamo caremus sed eius loco cinnamonũ nostrum vsurpamus: Præpositus omisit ipsum.

f Moschi, memini me legisse apud quosdam antidotarios & præcipuè apud Arnaldũ de villa noua moschi vnc. j. sem. quod absurdum videtur, nisi forsitan quadruplicata est recepta.

SCHOLIA.

Cassia lignea, g xilocinnamũ, carcarpobalsamum folium, foliũ, myrrha bdelliũ seorsim crassiuscule trita, in aqua vna cũ oleo spatio duo-

g Xilocinnamum in methodo conficiendi Alexandrinus omisit.

rum dierum in vase fictili obturato, calidè macerantur: peracta maceratione igne leui, aut in diplomate, ad aquæ euaporationem coquantur: deinde quæ restant simplicia, densè separatímq; trita vt costus, caryophylla, spica incisa, & nuces indicæ rapa sarratili cōtritæ, decoctiōi prædictæ addātur, & ad eius quæ superest aquæ cōsumptionem coquātur & parum infrigidentur. Deinde per pannum lineum fortiter torquendo colentur, in parte colaturæ, igne leui, aut vase duplici mastichen liquabis: qua liquata styracē & moschum seiunctè cum pauco vino modicè calido dissolues & cum mastiche cōiunges. Desuper crocum puluerisatum, mox reliquum colaturæ pedetentim versando his permiscebis, & ad vsum seruabis.

Melius si extraheretur oleū per expresfionē e nucib⁹ Indicis: idque oleo cōfecto adderetur: saluo tamen meliori iudicio.

Rectius esset crocū dissolui cū suo dissoluente, quā puluerisari: nā dissolutum efficacius esset oleum.

Cæterum notabis ad infusionem eorum quæ hoc oleum ingrediuntur, quæ omnia aromatica sunt, optimum & generosum vinum assumendum loco aquæ plurimos arbitrari: quamuis omnes qui hanc confectionem descripserunt aquam assumunt: quod profectò (pace aliorum dixerim) nobis non probatur. Hoc enim oleum ad frigidos affectus componitur, quibus vinum maximè cōducit, & calefacit, tum in aromatum coctione vim citius illorum atrahit quam aqua, ideóque ad oleum conficiendum vinum excellentius & præstantius quam aqua. Tamen non est ea intentio authoris.

VIRES AB ALEXANDRINO NOTATÆ.

Optimum ad omnem frigiditatem corporis, potiſſimum ventriculi, ad dolorem lateris foris inunctum, & intro cum zziberis galãge diagredij ʒ.j. propinatũ ſummè opitulatur. Strãgurioſis, & colicis, & ad omne neruorum vitium illitum optimè facit. Miſcetur medicaminibus, epithematibus, & emplaſtris, quæ ad ſtomachi & renum affectiones aſciſcuntur.

Hæc, videtur lectio Alexãdrini non recipienda.

CAPVT 17.

Oleum Nardinũ ſimplex Meſuæ, xij. diſtinct. de oleis. Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

℞. [a] Spicæ aromaticæ. ℥.iij.

[b] Vini & aquæ. an. ℥.ij.ß.

[c] Olei ſeſamini. ℔. ß.

Decoquantur in vaſe duplici lento igne quaſi per horas quatuor, & frequenter moueatur.

a Per ſpicam aromaticam, nardum indicam intellige.
b Vinum, rubrũ odoriferum, accipe.
c Loco olei ſeſamini, oleum amigd. dulcium recens factum vſurpamus ſecundũ Meſuen: nam ſæpiſſime pro eo illud nõ raro ſubſtituit dum ait. Seſamini olei, vel dulcis, hoc eſt, amigdalini recenter & ſine igne facti.

SCHOLIA.

Spica quam minutiſſimè incidatur, ſpatióque horarum quatuor, vaſe fictili cooperto, vna cum oleo,

vino, & aqua, calidè maceretur. Alij ſpatio vnius dici ſpicam, vinum & aquam abſque oleo macerant: quod fieri minimè debet, quia infuſio tepida & calida debet ſemper eſſe: igitur ſi tanto macerētur temporis calidè in vino & aqua, magna fiet cōſumptio, ita vt parum ſuperſit ad decoquendum cum oleo: exhalabítque vis ſpicæ, ſi coquatur ſine oleo. Macerata igitur, vt dixi, omnia ſimul ad cōſumptionem vini & aquæ vaſe duplici aut cineribus calidis, coquantur: deinde per pannum canabinum extorquendo tranſcolantur: colata ad vſum ſerua.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Oleum nardinum eſt oleum benedictū multorum iuuamentorum, & propriè ad omnes ægritudines frigiditatis, & ventoſitatis, & propriè neruorum, ſtomachi, & hepatis, & ſplenis, renum, & veſicæ, & matricis: & confert dolori aurium ventoſo, & dolori capitis, & hemicraniæ, ſecundum omnem modum adminiſtrationis eius: etiam facto ex eo caput purgio, purgat caput, & colorem efficit bonum, & corporis odorem.

Oleum nardinum compoſitum Alexandrini in lib. de compoſit. medicamentorum ſecundū loca capit. 711. interdum, Vſuale: quod ille inuentum fuiſſe à Vindiciano medico profitetur.

Veri Alexandrini textus pars media.

℞. a Olei Hyſpanici. ℔.iij. ℥.j.ß.
Aſpalti.
Myrrhæ.
b Nigellæ viridis.
c Spicæ. an. ℥.iij.
Xylobalſami.
Caryophyllorum.
Cyperi.
Schœnanthos.
d Ariſtolochiæ.
e Inulæ campanæ. an. ℥.j.ß.
Balſami.
Cinnamomi.
Calami aromatici. Folij.
Carpobalſami.
f Caſſami.
g Cardamomi. an. ℥.j.
h Nucis myriſticæ.
i Styracis.

a Oleum Hiſpanicum, oliuarum maturum ab Hiſpania allatum intelige.
b Semen nigellæ Romanę, accipe: nam aromatica eſt, alia quaſi venenum eſt, & caput tentat, quæ apud nos inter ſegetes deprehēditur.
c Spicam, indicam accipe.
d Ariſtolochiæ, radices, longè accipe.
e Inulæ, radices, accipe.
f Alexādrinus in margine iſtius compoſitionis ſic ait. Caſſamum legit Simon Ianuenſis: & Haliabas lib. 2. Caſſamum ponit pro ſeſeli: lib. vero 10. pro Keiſim quod plurimi interpretantur eſſe liguſticū: alij vero pro caſſamo, panis porcini radices hoc loco ſumūt.
g Cardamomū, maius accipe, non autem granum paradiſi vt multi faciunt.
h Nuces myriſticas, moſchatas intellige.
i Per ſtyracem, calamitam intellige.

k Per costum, radices costi amari excipe.
l Per cassiam fistulam, intellige ligneã cassiã veram, quæ est cassia fistula græcorũ: syrinx vocata.
m Per phu, radices valeriane accipe.
n Radices asari sume.
o Per amaracũ, intellige sampsuchum: & puto potius legendum esse tamarici quã amaraci vt Præpositus legit.
p Per fascem Gallicã spicam celticã intellige. Præposit⁹ fascis Gallici loco capit fraxinũ.
q Per samũ, samiã terram accipe, & loco sami Præpositus baccas iuniperi capit.
r Myrti folia accipe. Præpositus loco myrti sumit mentham.
ſ Per syriacam intellige maluam. Luminare maius pro syriaca capit flores hyperici.

k Costi.
l Cassiæ fistulæ.
Labdani.
m Phu.
n Asari.
o Amaraci.
Mastiches.
p Fascis gallici.
q Sami.
r Myrti.
ſ Syriacæ. añ. ℥.ij.

Confice sic. Aspaltum myrrham, inulam, phu, asarum, carpobalsamum myrtum, xilobalsamum, & sampsuchum, particulatim tusa & in aquæ sextario vno die ac nocte infusa, oleo admisce, & tandiu coque, donec aqua consumatur, non tamen vsquequaque, ne oleum exardescat: cúmque refrigeratum fuerit, die eodem accuratissimè cola, & species iniice: deinde cyperum schœnanthum, aristolochiam, cassamum, fascem gallicam, cardamomum, folium, nigellam, calamum, cassiam fistulam, samum seorsim contusa, & in vini semi sextario diebus tribus infusa, vbi decoxeris, eodem modo efferuefacito, oleóq; bene colato, species

extermina: tertióque die ſpicam, caryophillos, cinnamomum, nuces myriſticas, coſtum, trita in vini optimi ſemi hemina per biduũ infunde, & ſuperiori documento ad vini cõſumationem coque, & nõ colatum ab igne depone & in parte ipſius olei labdanum, maſtichem, ſtyracem, contuſa cũ balſami medicamine admiſce, & ad leues prunas aliquantulum bulli, ſpatula aſſiduè agitando: ab igne depoſitum, in ampulla breui foramine prædita conde, diligentérque obtura ne ſuauiſſimus odor exſpiret.

Semihemina non ſufficit ad ſpicam carioph. cinnamomũ, nuces myriſt. & coſtum infũdẽdum proinde licet heminã integrã accipere, vt ſimplicia coctiõe vinũq; poſſit centrũ prædictorũ penetrare.

SCHOLIA.

Simplicia diligẽter electa, craſſiuſcule in mortario metallico piſtillo ferreo, ſeorſim terantur, vt cyperus, caſſamũ, ariſtolochia, calamus, caſſia lignea, ſchœnãthos, faſcis gallica, cardamomum, nigella, folium & ſamum: tuſa in vini rubri odoriferi Sextario dimidio, vna cum oleo ſpatio trium dierum ſuper cineres calidos vaſe probè obtuſo infundantur: ſecundo die infuſionis adde deſuper ſequentia ſeparatim denſéque trita vt coſtum, ſpicam, cariophilla, cinnamomum, nuces myriſticas, cum Hemina vna vini rubri odoriferi: quæ omnia rurſus ſpatio duorum dierum calidè macceranda vaſi cooperto imponantur: tertio verò die macerationis, quæ ſubſequuntur particulatim craſſéque trita vt inulam, xilobalſamum, phu, aſarum, aſphaltum (ſatius & rectius eſſet ſi aſphaltũ cum pauco liquore nõ oleaginaſo infra ſcripto diſſolue-

Per ſextariũ, à Saladino videlicet deſcriptũ intellige: quæ põderat vnc. xxx. taléque põdus maximè ad ſupradicta infundẽda conuenit.

Per heminã, illã videlicet deſcriptam à Saladino, q̃ põderat vnc. xv. intellige, & quia etiã videtur põdus ipſius heminæ ad ſimplicia macceranda ſufficere.

retur) carpobalſamum, ſyriacam, myrtum, ſampſuchum, vel tamariſcum & mirrham (præſtantius eſſet mirrhā diſſolui in eodem liquore quo aſphaltus fuit diſſolutus, vel in puluerem redigi tenuiſſimum, & diſſolutam vel pulueriſatam cū oleo cocto ac colato, vna cam ladano, ſtyrace, maſtiche, & balſamo admiſceri) calidè vaſi ad infundendum ſpatio vnius diei in aquæ clariſſimè Sextario vno coniicientur: deinde finitis diebus maceratiōis nempe quarto die, hoc modo coquantur. Superponatur capitellum vitreatum roſtratum cum ſuo recipienti, fictili in quo ſimplicia ſunt macerata, luteturque diligentiſſimè circumcirca luto forti ne ſpiritus in auras abeant, & in diplomate, vel in cineribus adaptetur, ſubtérque ignis accenſorum carbonum cōſtruatur, vt vapor ferè totus aquei & vini humoris fictili impoſitus in ſummitatem capitelli aſcendat qui ſtatim in recipiens deſcendet & cum omnino deſcenderit (quod planè dignoſcetur quādo vapores nō amplius aſcendāt in capitellum nihilq; in recipiēs deſcēdet: vel ferè vinū & aqua quæ author poſtulat miſceri oleo & ſimplicibus tota in recipienti contineantur: quod ferè pondus trium librarum æquabit) tunc capitellum à fictili & à recipienti delutetur, & vapor totus in recipienti cōtinens, in fictile infundatur, & vt prius eadem methodo ad diſtillandum adaptetur (ſemper tamen fictilè cum capitello, vna cum recipienti lutādo) hæcque diſtillatio pluribus vicibus repeti debet, ſemper aquā extractam in vas prædictum affundendo, & to-

ties pari forma diſtillando, donec ℔.ß. aut ad ſummum ℥.ix. remaneāt, ad aliqua ſcilicet, quæ cum oleo conſeruari debent diſſoluenda. Tunc fictilè à diplomate vel à cineribus extrahatur, eo extracto oleum & ſimplicia in eo contenta per pannum canabinum nō mediocriter rarum velociter extorquendo colentur: in parte autem olei colaturæ diſſolue in vaſe duplici ladanum, mox ſtyracē & maſtichen ſegregatim cum aqua extracta & conſeruata pariter diſſolues: omnibus diſſolutis & à diplomate depoſitis reſiduum colaturę vna cum balſamo, aut eius ſuccedando admiſceatur. His itaque diligenter commixtis vaſe ſtricti orificij cooperto ne iucundiſſimus odor euaneſcat condatur.

Alij alia vtuntur methodo, videlicet ſimplicia primæ infuſionis mediocriter trita, vna cum olei & vini quantitate ab authore ſcripta tempore dicto calidè infundunt; deinde in diplomate ad humidi peremptionem coquunt, humiditate perempta colant: colaturæ ſimplicia ſecundæ macerationis parum cōtrita vna cum vini quantitate requiſita vt ſupra tempore deſignato macerant & ad humidum vſque decoquunt, conſumpto humido iterum colant, & colaturæ ſimplicia vltimæ infuſionis craſſe tuſa, vna cum aquæ quantitate deſcripta tempore determinato ſuperiori documento infundūt & ad humidi cōſumptionem coquunt, & rurſus percolant. In parte autem colaturæ ladanum & maſtichen liquant, liquatis & ab igne depoſitis balſamum addunt, deſuper partem reliquam colaturæ ſpa-

tula lignea mouendo coniungunt: vtérque modus optimus, ſed prior efficaſiſſimus quamuis in officinis raró vſitatus ſit. Cæterum in hoc notare debemus Alexandrinum & præpoſitum in methodo conficiendi ſyriacam omiſiſſe: rurſus Præpoſitum maximè in ſimplicibus variare, & à methodo Alexandrini. Quare ea quæ ſunt obſeruãda in hoc cõficiendo tyrunculus obſeruet.

ET IN AQVÆ SEXTARIO VNO.

ET IN VINI SEMISEXTARIO.

Sextarij & Heminæ explicatio varia.

TRITA VINI OPTIMI SEMIHEMINA.] Sextarius æquiualet Heminis duabus: ſed in his explicandis magna eſt controuerſia: propterea quod aliquãdo põdere definiuntur: aliquando mẽſura: pondere quidem vt cum pro varietate eorũ quæ excipiũtur & cõtinentur, quorũ quædam grauiora ſunt, quædam leuiora. Nam hemina ponderat vnc. ix. ſi de oleo agitur. Hemina aquæ vini & aceti vnc. x. vel potius vt nos experti ſumus excedit vnc. xij. mellis ℔. j. vel potius ℔. j. ſemis, ſi libra medica vſurpetur quæ continet vnc. xii. vt decet. Menſura autem definiuntur, vt cum Galeno explicanti andromachi oleum ricininũ Cotilas ſiue Heminas vnc. mẽſuralibus ix. conſtare probabile eſt, vt ſex cotilæ ſint vnc. quatuor & quinquaginta, quod idem eſt cum libris mẽſuralibus Romanis quatuor & dimidia. Eadem ratio Sextarii quia eſt duplicata Hemina, vt quod de vno horum dictũ ſit, de altero intelligatur. Si Hemina menſuralis acciperetur, non eſſent diſtinguẽdæ Hem. olei, aquæ, vini, & mellis, ſed tantum ingerendum

Hemina ſpectata põdere.

Hemina ſpectata menſura.

quantum capacitate vasis contineretur, at plerique authores ponderant non contenti mensuralibus. Tamen vt apertè intelligatur sextarius vini, aquæ, aceti, olei & mellis, secundum Saladini mentem æqualis accipitur penditque vnc. xxx. vbi pondus intelligit librarum duarum semis quodcumque sit quod ponderetur: alii autem limatius ista definiunt, vt res aliæ, aliis sunt grauiores aut leuiores: vt Auicennas vnc.xxiiii. aquæ, vini, & Saceti extario contineri, olei vero vnc.xii. videntur autē potius legendæ vnc. xviii. quia satis constat vt sæpè experti sumus, pondus mellis, pondus olei ex dimidio exuperare, & aquam olei pondus ex tertia parte excedere: atq; oleum esse leuius melle & aqua. Itaque valde obseruare oportet quid solit⁹ sit author per Heminas intelligere, an ne scilicet pōdus maius aut minus requirat, provarietate eorum quæ in medicamentis desiderātur: vt si olei Heminam nominet, an ne intelligat vnc. ix. si verò aquæ, vini, vel aceti Heminā quia grauior est, an ne vnc. xii. quod tamen plerique non distingunt, quia habent rationem capacitatis. Dioscorides Galenus & Paulus sic Heminam in liquidorum ponderibus & mensuris definiunt. Hemina vini, aceti, & aquæ, vnc.x. pendet: olei vnc. ix. mellis vnc. xii. Paulus capit vnc. xiii. semis. Sed communis sentētia est quæ prius descripta vt Hemina significet vnc.xv. id est libram vnam medicā cum quarta parte. Sed hæc quæstio valde ardua quæ instituitur de ponderibus & mensuris. Plura autem leges apud Agricolā Paulum Galenū

Maximè vsitata Heminæ & sextarij acceptio.

Auicēnæ opinio de pōdere olei aquæ & mellis.

Eiusdem restitutus loc⁹.

Conclusio disputationis.

& alios qui hac de re controuersa scripserunt.

VIRES AB ALEXANDRINO PROBATAE.

Virtus eius calefactoria & relaxatoria est. Inunctum cephalalgicis & hemicranicis prodest, dolorem aurium cum pipere trito veteranũ aufert, paralyticis & tremulis summum remedium est, arthriticis & podagricis inunctum furiosos dolores mitigat: antidotis & electuariis, ad lapidem renum & vesicæ cõfectis admixtum non vulgariter opitulatur: matricis dolores, suffocationes, & tumores, pessariis adhibitũ & suppositum mirabiliter sedat. Stranguriam & disuriam cum tertia parte succi ocymi per catheterem clysterizatũ absque mora soluit, & ad multa alia facit.

Catheter est instrumentum in quo imponuntur iniectiones enematum: vulgo (Seringue.)

CAPVT 18.

Oleum de castoreo simplex Præpositi, in xiiij. particula de oleis. Vsuale.

Verus Præpositi textus.

Decoquatur ℥.j. castorei in ℔.j. * olei vsque ad consumptionem tertiæ partis & conseruetur oleum cum puluere castorei.

* Oleũ, oliuarum maturum accipe.

SCHOLIA.

Castorei electio.

Testium castorei Pōtici à tunicis purgatorum naturalibus, liquorem recentem intus ceroso,

odore graui virus redolentem, gustu acri mordente accipito, & oleo communi dissoluito: dissolutum in diplomate cum ℥.ij. vini albi odoriferi ad vini consumptionem decoque coctum vsui seruetur.

In hoc maximè notãdum, Præpositum decoctionem castorei facere cum oleo, sine aliquo liquore, ad tertiæ partis olei consumptionem: quod re vera nunquam fieri poterit hac methodo: nam si oleum infinitis diebus in igne remaneret, nec gutta quidem illius consumeretur, vt satis nobis operantibus notum est: sed potius adureretur, nec aliquam virtutẽ retineret. Quare, vt suppleatur quid ad huius olei præparationem, consueuimus ℥.ij. vini albi addere vt vinũ quod subtile est, faciat liquorem castorei oleum penetrare coquendo. Præterea maximè cauendum, ne hoc oleum transcolemus immo castoreum cũ oleo seruari oportet & si recens nõ sit.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PRÆSCRIPTÆ.

Valet ad omnes neruorum & cerebri offensas frigidas, sanat rigores acerrimos, & frigora febrium sedat, si spine dorsi illitum apponatur.

Oleum de Castoreo, compositum ex luminari maiori Sect.xj. tractu de oleis magistratibus Vsuale.

Textus verus Luminaris.

℞. Castorei.

Styracis calamitæ.

Galbani. Euphorbij.

Cassiæ ligneæ.

Croci. Oppopanacis.

Carpobalsami.

Spicæ nardi.

Costi. [a] añ. ʒ.ij.

Cyperi. Schœnanthi.

Piperis longi.

[b] Bratheos.

Pyrethri.

Piperis nigri. [c] añ. ʒ.ij.

[d] Olei oliuarum. lib.iiii.

[e] Vini albi & boni. lib.ii.

Bulliant omnia simul ad consumptionem vini deinde exprime & reseruetur.

a Alij añ, drach.iij. legunt, & melius.

b Brathin Serapius in capite de iunipero dicit esse sabinam.

c Legendum est añ. drach. ij. sem. vt multi alij codices legunt.

d Oleũ oliuarum, maturum accipe: alij loco lib.iiij. lib.iij. capiunt.

e Legendũ est vini albi vnc. xij. quæ sufficiunt: ad omnia aromata coquenda cum oleo: vel ad summum lib.j.sem.

SCHOLIA

SCHOLIA.

Craſſiuſcule omnia ſimplicia electa (dempto galbano, oppopanace & euphorbio) ordine & per ſe terãtur: videlicet, quæ teri debẽt terãtur: vt coſtum &c. quæ verò incidi incidantur vt ſpica nardi, ſchœnantum, die vno in magna parte vini albi prædicti, vna cum oleo ſuper cineres calidos, vaſe bene oburato macerẽtur. Secundo die in vaſe duplici ad vini euaporationẽ coquantur: poſtea exprimendo colentur: colaturæ galbanũ oppopanacẽ, & euphorbiũ, in reliqua portione vini ſupradicti per ſe liquata, colata, & ad humidi cõſumptionem lento igne cocta, ſpatula mouendo permiſce demum omnia probè cõmixta & coniuncta reconde.

Cæterùm notabis, quod ſi recens ſit caſtoreũ, illius liquorẽ liquidum & ſeroſum eſſe debere, quem cum gummi generibus diſſolutis, colatis, & coctis paulatim admiſcebis, vt facilius cum dicto oleo commiſceri poſſit. Quod ſi caſtoreũ ſit ſiccum, cõtundes, & cum oleo cocto, & colato, recondes. Alij puluerem caſtorei prædictũ, oleo cocto, in fundo vaſis recondunt, vna cum ſtyrace pulueriſato, vt vis caſtorei, & ſtyracis, in oleo remaneat: quod maximè laudo.

VIRES EX LVMINARI MAIORE DESVMPTÆ.

Valet in omnibus ægritudinibus, & cõfert tremori, & tetano, & doloribus neruorum & iuncturarũ: alij paralyſi & ſpaſmo mederi affirmãt:

CAPVT 19.

Oleum costinum Mesuæ in xij. distinct. de oleis Vsuale.

Textus Mesuæ verus.

℞. [a] Costi amari. ℥.ij.
[b] Cassiæ. ℥.j.
Extremitatum sampsuci. ℥.viij.
Vini odoriferi [c] quãtum sufficit ad infundendum noctibus duabus.
[d] Olei sesamini. ℔.iij.
Decoquantur sicut oleum nardinum horis sex.

a Radices costi, intellige, & quia vero costo caremus, Auicena ponit medietatẽ radicis de pyretri. Syl. radices inulæ, aut galangã maiorem sumendam esse docet.
b Per cassiã, ligneam author intelligit.
c Per quantum sufficit vnc.ix. vel ad summũ vnc. xij.
d Olei sesamini loco si deficiat, dulce, hoc est, ex amigdalis dulcibus substituendũ erit & legendum est lib.ij. loco lib.iij.

SCHOLIA.

Radix costi, & cassia lignea simul probè concassentur & in vino odorifero vnà cum extremitatibus sampsuci viridis crassè cõtusis, fictili nouo cooperto spatio horarum quatuor, ad summum sex, ad infundendum super cineres calidos imponantur. Alij spatio vnius diei simplicia infundunt: vnà cum oleo sesamino aut eius succedaneo: & in diplomate omnia ad humidi consumptionem coquunt: vbi cocta fuerint calidè exprimendo transcolant. Colatum verò oleum ad vsum reseruant.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Neruos & lacertos calefacit, & aperit opilationes eorum, & confortat omnia membra neruosa, & confert stomacho, & hepati, & confortat capillos, & prohibet canitiem, & facit colorem, & odorem corporis bonum.

CAPVT 20.

Oleum de euphorbio Mesuæ xij. distinct. de oleis Vsuale.

Textus verus Mesuæ.

a Euphorbiũ recens, si reperiatur accipe, si vero deficiat, vetus.
b Oleũ de cheiri Mesuæ scilicet. Galen⁹ oliuarũ & maturũ capit.
c Per tãtumdẽ, vnc. v. intellige.

℞. a Euphorbij. ℥. ß.
b Olei de cheiri. ℥. v.
Vini odoriferi c tantumdem.

Decoque vsque ad vini consumptionem, & vtere.

SCHOLIA.

Recens euphorbium accipito: si autem recenti careamus, veteris dupla, vel tripla esse debet proportio. Illud in tenuissimum puluerem reducito: sed inter puluerisandum pauco vino aspergito, ne nares feriat. Puluerisatum vna cum oleo, vinóque rubro, lento igne, vase duplici, spatula mouendo ad consumptionem vini prædicti decoquito. Coctum nec colatum ad vsum reconde.

Maximè hic notandum Galenum in fine lib. 2. pharm. pro vario scopo oleum de euphorbio parare. Sic enim

Per inualidũ recens & album intellige.

inquit si euphorbium inualidum sit, vel si vetus est vt bimum, trimum, & iam pallidum, aut flauum, ʒ. vj. si sensus in auribus vel parte alia est acerrimus minus, semiunciam vel ʒ.iij. si obtusus, validi euphorbij ℥. ß. vel ʒ.v. præsertim si affectus est contumax, vt alopecia, licet apponere. Quocirca diligenter attendat Pharmacopœus electionem veram euphorbij, antequam istud oleum conficiat, vt possit hanc compositionem rectè parare. Cæterum notabimus Galenum lib.2. de composit. medicament. secundum loca, oleum cõmune maturũ ad lib.j. capere in quantitate prædicta euphorbij, illúdque minuere aut augere pro scopo vario.

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Ad ægritudines neruorum frigidas, & dolores eorum, & iuncturarum, & dolores hepatis & splenis valet: & fit caputpurgium ex eo ad sodam, hemicraniam & lethargiam.

CAPVT 21.

Oleum de piperibus ex Mesuæ xij. distinct. de oleis cum additione raro Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

a Legendũ trium piperum añ. drach.iij.

b Ex his quatuor myrabalanorũ generibus cortices sumendi sunt.

℞. Trium piperum. [a] añ. ℥.iij.

[b] Chebulorum.

Bellericorum, & Emblicorum,

c Hyoſciami loco, legendum eſt ammoniaci ſecundũ mentem & correctionem nouam, Meſuæ. Tamen licet ſcopus huius cõpoſitionis ſit calefacere, attenuare, roborare neruos, nihilominus niſi ab authore fide digno hæc correctio facta ſit, non mihi videtur recipienda. Nam licet in hyoſciamo ſit vis frigida, nihilominus poteſt cõmiſceri ad contemperationẽ calidorum.

d Turbith, legendũ eſt drach. ij. loco drach. xij.

e Haſech humidi, thimi viridis ſumitates intellige.

f Per añ. quantum de ſingulis manu capi poteſt, intellige manipulum vnũ quod refero ad vnc. j.

g Legendum eſt aquæ lib. xij. loco lib. xxiiij.

h Oleum de cherua, oleum factũ ex ſemine cataputiæ maiori accipe, & per Heminas ij olei, à Saladino ſcriptas intellige, quæ põderant vnc. xxx. vel lib. ij. ſem. medicas.

Indorum. añ. ℥. v.

Radicum apij.

Fœniculi. añ. ℥. iij. ß.

Sagapeni. Oppopanacis.

c Hyoſciami albi. añ. ℥. ij. ß.

d Turbith albi boni. ℥. xij.

Zziberis. ℥. iij.

Caulis recentis.

e Haſech humidi.

Foliorũ ruthæ humidæ. f añ. quãtum de ſingulis manu capi poteſt.

Decoquantur omnia prima contritione earum cum

Aquæ, g lb. xxiiij.

vſque ad tertiã partem: deinde colentur & proiiciantur ſuper ea

h Olei de cherua. Hem. ij.

& coquantur vſque ad cõſumptionem aquæ: & ſunt ex hominibus qui addunt in eo.

Ireos. ℥. vj.

i Tapſiæ loco, legendum eſt caſſiæ ligneæ.
k Per cordumenū, ſemen carui agreſte, intellige.
l Per expreſſionem alchaſech ſuccū vel decoctum thimi colatū, & per Sextaria iij. l b. vij ſem. medicas intellige: hic quarta partes Sextarij vnius (quæ ſunt vnc. vij) ſemis ſufficit.

i Tapſiæ.	℥.ij.
Aniſi.	
k Cordumeni.	an. ℥.j.ß.
Calami aromatici.	℥ ij. ß.
Spicæ indæ.	℥.j.
l Expreſſionis alchaſech.	Sext.iij.

adminiſtretur vt oportet.

SCHOLIA.

Radices recentes apij, fœniculi prius à corde interno purgatæ, inciſæ, ac tritæ, quatuor genera myrobalanorum, turpetum, aniſi ſemē, hyoſciamus, cordumenum, caules recentes, rutha, thymum, ſeorſim craſſiuſcule trita, in aqua prædicta, ſpatio duorum dierum calidè infundātut vaſe bene obturato, interdum ſpatula mouēdo. Tertio die ſpicam inciſam, ireos radicem, calamum aromaticum, caſſiam ligneam, zziber, ſpecies piperis, omnia perticulatim obiter trita deſuper iniicies, ſpatióque vnius diei macerari permittes: peracto infuſionis & macerationis tempore, ad medias vel ad tertias, lento igne continua agitatione concoques (alij vaſe duplici coquunt) tum panno ligneo rudi tranſcolabis fortiter exprimendo. Colatum vna cum oleo de cherua, aut illius loco amigdalarum amararum,

vel irino, & expreſſione thymi, ad humidi conſumptionem, eodem igne ſemper agitando decoques: poſtea tranſcolabis, & refrigerari permittes: quo omnino refrigerato, gummi genera, vt ſagapenum, ammoniacum (ſi liceat addi) oppopanacem, ſeorſim arte ſoluta (vt Sect. 1. & 2. ſatis copioſe modum ſoluendi docuimus) & ad humidi non radicalis conſumptionem cocta, paulatim ſpatula agitando in oleo colato diſſolues, & ſimul miſcebis, atque vſui ſeruabis.

Alij hac ſequenti methodo componunt. In aqua prædicta radices apij, fœniculi inciſas, quatuor genera myrobalanorum, turpetum, piperíſque ſpecies, gummi genera, zziber ſeparatim trita, caules recentes, rutham & thymum, in mortario lapideo piſtillo ligneo tuſa igne lento ad tertias concoquunt ſpatula ducendo, deinde fortiter torquendo exprimunt. Expreſſum vna cum oleo de cherua, aut eius ſuccedaneo, ad humidi peremptionem ſimili igne prædicto, ſpatula ducendo percoquunt, & ſine aliorum additione ab aliis authoribus coniuncta, ad vſum recondunt. Cæterum vt verum fatear, primus modus à nobis deſcriptus excellentior eſt, quam altera methodus. Volunt alij omnia ordine cõcoqui ad tertias, non diſtinguendo, an ſint aliqua ſimplicia, quæ diſſolui debeant, & ſeruari cum oleo, vt ſunt gummi genera: id quod diligenter in noſtra methodo nobis vſitata obſeruauimus. Deinde nemo miretur, ſi aquæ quantitatem præſcriptam ab authore non obſeruem, cum loco xxiiij. aquæ librarum, duodecim tan-

tum assumo, & loco sextariorum trium expressionis thymi, quæ ℔.vij.ß. valent, vncias septem & semissem assumo. Hæc enim quantitas aquæ, & expressionis, idonea est ad omnia simplicia infundenda maceranda, & coquenda. Nam omnia sunt calida, sicca, & tenuia. Quocirca verendum, si decoquantur in tanta aquæ quantitate ne substantia, ac illorum facultas euanescat. Nam vt docet Mesues, oportet vt gradatio fiat in decoctione, plus vel minus, commensurando calorem, & proportionando illum substantiis rerum debilibus, vel fortibus. Præterea omnia quorum virtus facilè resoluitur aut quæ sunt debilis texturæ, aut virtutem habent positam in superficie, debili coctione egent. Ea ratione illa quæ hoc oleum ingrediuntur debilis texturæ sunt, virtutémque habent in superficie positam: ergo debili coctione egent. Quantitas igitur aquæ à Mesue præscripta minuenda. Atque hæc sunt in hoc oleo notanda. Adde etiam cõsuetudinem, quam obseruauimus in proportione aquæ ad simplicia in decoctionibus: nempè ad vnam partem simpliciũ, tres vel quatuor aquæ partes: quam proportionem in nostra methodo obseruauimus. Præterea id notare quoque conuenit: si in omnibus compositionibus Arabum reperiatur Sextarius, Sextarium Italicum licet accipere. Rursus si hemina inueniatur, italica vel ægyptiaca sumenda erit.

Per tenuia tenuis essentiæ intelligatis.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Expertum ad ægritudines neruorum frigidas, ſicut paralyſim, ſpaſmũ, torturam, tremorem & mollificationẽ: & cõfert ad epilepſiã, & veram iſchiaticam, & dolorem iuncturarũ, & dorſi, & colicam: & aperit opilationes, & cõfert matrici iuuamentum manifeſtum, & calefacit eam & confert humiditati eius, & confert dolori ani à frigiditate, & dolori renum, & veſicæ, & frangit lapidem.

CAPVT 22.

Oleum de mentha incerto authore, tamen mihi frequens & Vſuale.

Vera deſcriptio manu ſcripta.

℞. Menthæ criſpæ ſatiuæ & viridis. ℔.ß.

a Olei oliuarum completi & loti. ℔.j.℥.iij.

Succi menthæ. ℥.iij. ʒ.vj.

Conficiatur vt oleũ de maiorana ter, aut quater mutatis foliis, antequam ſuccus addatur.

a Valerius cordus id vult parari cum oleo omphacino eodem modo quo myrtinum ſimplex aut ruthaceũ Meſuæ.

VIRES A DOCTORIBVS MEDICIS PROBATÆ.

Optimum ventriculo eſt: nam ventriculũ imbecillum ac frigidũ calefacit ac roborat, nauſeæ ſuccurrit, & vomitũ ſedat, concoctionẽ adiuuat, appetentiam inducit, durities, & abſceſſus, qui in ventriculo fiunt, ſoluit.

CAPVT 23.

Oleum lumbricorum terreſtrium incerto authore frequens & Vſuale.

Vera deſcriptio in quodam libro reperta.

a Olei oliuarum, multi pondus duplicant.
b Vini quantitas hæc, re vera non ſufficit, ſi perfectè decoctionem vermiũ vis parare: & loco vnc. viij. legendũ lib.j. ſe. quia ſi coqueretur vſque ad cõſumptionem tantę quantitatis vini, vreretur oleum.

℞. Vermium terræ. ℔.ij.

[a] Olei oliuarum maturi & loti. ℔.iiij.

[b] Vini nigri & generoſi. ℥. viij.

Bulliant omnia ſimul & fiat oleũ deinde percoletur.

SCHOLIA.

A terra ſeparentur lumbrici & lauentur diligenter in aqua fontana pluribus lotionibus donec à terra ſint immunes, ſemper tamen aquam pro quacumque lotione innouando. Peracta lotione, in vaſe cooperto vna cum vini nigri generoſi lib.j. ß. & oleo prædicto, vaſe duplici ad vini ferè peremptionem coquãtur: dein per pannum rudem canabinum colentur: colatum ad vſus neceſſarios recondatur. Petrus Montagnana in antidotario ſuo capite 6. de oleis vnum habet minimè varium.

VIRES A MEDICIS NOTATÆ.

Neruos infrigidatos confortat, & vtile eſt ad dolores iuncturarum.

CAPVT 24.

Oleum de croco Mesuæ xij. distinctione de oleis interdum Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

℞. Croci. ℥.j.

Myrrhæ puræ. ʒ.iiij.

a Cordumeni. ʒ.ix.

Calami aromatici. ʒ.viij.

Infundantur medicinæ in

b Aceto.

diebus quinq;, præter cordumenũ: die sexto proiiciatur super ea cordumenũ & dimittatur die vno deinde fundatur super ea

c Olei. ℔.j.ß.

& coquantur lento igne vsque ad aceti consumptionem: & sunt qui loco aceti, vinum ponunt.

a Per cordumenũ, carui agreste, intellige. Syluius loco cordumeni, cardamomũ capit.

b Aceti quãtitas, Mesuæ non definit, & ponẽdæ sunt vnc. viij. ad summum vnc. x.

c Oleum, lotũ, immaturum oliuarum, accipit Alexandrinus cap. 732. Alij maturum.

SCHOLIA.

In fictili cooperto calamum aromaticũ crasse tusum, [d] crocum integrum, & myrrham confractam, vna cum aceti ℥. viij. vel ℥. x. die-

d Satius esset crocum dissolui, cũ suo dissoluente quã integrũ ponere, vt maior sit vis olei.

bus quinque calidè infundes ſexto die deſuper cordumenum mediocriter tuſum proiicies, & adhuc ſpatio vnius diei omnia macerari permittes: maceratis & infuſis oleum oliuarum immaturum lotúmque affundes, & lento igne ad aceti conſumptionem, ſpatula mouendo, concoques: cocta per pannum rudem colabis; colatũ reconde & vtere.

Auicenna 5. canone Summa 1. Tract. 10. vnum deſcribit. Alexandrinus capit. 732. alterum habet, qui minimè cum Meſue conuenit.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Confert doloribus neruorum & cõfortat eos, & lenit duritiem eorum, & confert ſpaſmo & dolori matricis, & colorem efficit bonum.

CAPVT 25.

Oleum de capparibus incerto authore Vſuale & frequens.

Verus textus in quodam libro repertus.

℞. Corticũ radicum capparũ. ℥.j.

Corticum tamariſci.

Foliorum tamariſci.

Seminis agni caſti.

[a] Aſplenij.

a Aſplenũ, Scolopendriam intellige Dioſcoridis quã barbara voce ceterach vocant.

Cyperi.	añ. ʒ.ij.
Ruthæ.	ʒ.j.
b Aceti.	
Vini albi clari odori.	añ. ℥ ij.
c Olei maturi oliuarum.	℔.j.

Coquantur in duplici vaſe ad aceti & vini conſumptionem.

b Acetum albũ, vel rubrũ, nihil intereſt quale hoc loco accipiatur.
c Oleum, alij maturũ vel immaturũ accipiũt dũmodo ſit tenue participet ex vtriuſque exceſſu nihil intereſt. Tamen hoc vnũ conſiderare oportet ſi velimus lienẽ corroborare, immaturũ accipere cõuenit, cũ aſtringentia hic magis cõpetant, ſi vero tumorẽ lienis ſcyroſum emollire contendamus, maturũ eſſe debet. Hoc autem oleum præcipuè ad lienis vitia accõmodatur.

SCHOLIA.

Radices cyperi minutiſſimè incidantur, & in mortarco æreo vna cũ corticibus capparum & tamariſci obiter tundantur: tuſæ fictili nouo cooperto iniiciantur. Deſuper ſemen agni caſti cõtuſum, folia ruthæ, tamariſci & ſcolopendriæ ſeparatim in mortario lapideo contuſa imponantur: mox acetum & vinũ vna cum oleo deſuper affunde, & ſpatio xv. dierum inſola, peracto die infuſionis in diplomate vel in cineribus ad vini & aceti conſumptionem concoque: ſtatim cola, colatum vſui reſerua.

Animaduertite plures eſſe huiuſce olei deſcriptiones apud Muſam Braſſauolum ab iſta differẽtes. Nam aliæ recipiunt corticem radicis capparis, ſcolopendriam, tamariſcum, abſintium, oleum commune & acetum. Aliæ radicem corticis capparis, radicem iridis, agnum caſtum, tamariſcum, oleum, & vinum. Aliæ cortices radicis capparis, ſcolopendriam, tamariſcum, iridis radicem, radices cyclaminis, galangam, oleum & acetum. Aliæ radicem

corticem capparum & iridis radices, agnum castum, tamariſcum, oleum, & vinum. Idcirco parua mihi videtur differentia, & video omnes pro animi arbitrio iſtud oleum parare. Tamen quamuis reperiātur multæ deſcriptiones diuerſæ, iſta præſcripta mihi videtur vſitata & longa experientia celebrata.

VIRES A MEDICIS QVIBVSDAM PROBATÆ.

Confert duritiei, oppilationi, & dolori ſplenis ac omni eius ægritudini.

CAPVT 26.

Oleum de ſcorpionibus ſimplex Meſuæ xij. diſtinctione de oleis interdum Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

a Scorpiones viuos & terreſtres accipe.
b Per quantitatē eorū, magnitudines eorum intellige.

℞. [a] Scorpiones circiter xx. vel plus vel minus, ſecundum [b] quantitatem eorum, & pone in vaſe vitreo, & funde ſuper eos olei amigdalarum amararum. ℔.ij. &

c In ſole, ſcilicet vigēte diebus canicularibus.

ſtringe caput vaſis & dimitte [c] in ſole diebus xxx. deinde cola & vtere.

SCHOLIA.

Terrestres ac viuos scorpiones secundum eorum magnitudines, hoc est, si magni, crassi, & plurimum farcti sint, viginti: si vero parui quadraginta quinque, vel ad summum l. accipe & vase vitreo cooperto ipsos vna cum quantitate olei amigdalarum amararum prædicta, soli diebus canicularibus spatio xxx. dierum ad macerandum appone. Melius si antequam soli apponantur igne leui bullirent tribus vel iiij. ebulitionibus quamuis non sit scopus authoris scorpiones decoqui, sed tantũ macerari. Exactis diebus macerationis oleo minimè colato reconde, & vtere.

Oleum de Scorpionibus compositum Mesuæ xij. distinct. de oleis frequens & Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Aristolochiæ, radices recentes accipe.	℞. [a] Aristolochiæ rotundæ.
b Gentianę, radices recentes intellige.	[b] Gentianæ. Cyperi.
	Corticum radicis capparis. añ. ℥.j. funde super ea
c Oleũ oliuarum antiquum capit Manardus, & per Kist vinum olei, intellige lib.j.se.	[c] Olei amigdalarum amararum. Kist.j.
	Et pone in sole xx. diebus deinde proiice super ea ex
d Scorpiones viuos, terrestres, magnos, crassos & plurimũ farctos intellige.	[d] Scorpionibus à x. vsque ad xv.

& iterum ſtringe orificium vaſis & dimitte in ſole per dies xx. deinde coletur & reponatur.

SCHOLIA.

Radices cyperi minutiſſimè inciſæ, ariſtolochia, gentiana & cortices capparum ſeorſim in mortario obiter conquaſſentur, & vna cum oleo amigdalino amaro, vaſe vitreo obturato reponantur, ſpatióque viginti dierum inſolentur. Peracta infuſione ſcorpiones viui & vt ſupra diximus electi xv. num. deſuper proiiciantur & iterum tantumdem inſolentur. Tempore macerationis peracto totum coletur, & recondatur. Cæterum lubenti animo ad ſimplicia infundenda aliquid liquoris huic oleo conuenientis concederem addere, penetrationis cauſâ, niſi à Medicis doctiſſimis abſurdum, & præter artem videretur. Scio etenim oleum ſolum nó poſſe virtutem craſſam harum prædictarum rerum, quæ ſit eſt in cētro penetrare abſque liquore: quamuis forſitan à Medicis dicentur ſimplicia omnia huic compoſitioni ingredientia ſatis ſubtilem & penetrantem habere ſubſtantiam. Quapropter conſulo omnes pharmacopœos qui hoc oleum parare volunt, Medicos peritiſſimos qui confectionem manuariam norunt conſulere an aliquid liquoris ſit addendum ad harum dictarum rerum penetrationem. Sed ſi non ab eis concedatur conſulo vt antequam ſecunda vice ſimplicia inſolentur, bulliant duabus ebulitionibus: vel omnia recentia capiat, vt oleum virtutem

prædictarum

prædictarum rerum acquirere possit. Animaduertite quoque plures reperiri descriptiones: vnam apud Ioannem Anglicum, in capite de lapide renum: aliam apud Rhasim in lib. diuisionum cap. medicinarum vrinæ: aliam apud Matheolum Senensem comment. in præfat. lib. 5. Dioscoridis, omnes minimè vsuales. Proinde necessarium est vtrumque oleum à Mesue hic descriptum paratum habere: quia vtrumque vsui conuenit.

VIRES PRÆDICTORVM OLEORVM A MESVÆ DESIGNATÆ.

Lapidem in renibus & vesica frāgit, & expellit eum, & propriè in renibus & fœmore, & supra collum vesicæ inunctum, & iniectum per virgam, expellit enim eum.

Primum quod est simplex plus attinet frigiditati ratione scorpionum, sed secundum plus attinet caliditati ratione aromatum, & vtrumque est aperitiuum easdem facultates simillimas habent.

CAPVT 27.

Oleum Sambacinum authore incerto frequens & Vsuale.

Verus textus in quodam libro repertus.

Fit etiam oleum ex floribus Iasmini, quod Sambacinum Arabes vocāt, chamæmelo aut cheirino viribus proximum.

SCHOLIA.

℞. Florum Iaſmini ſeu ſambaci. ℔.ß.

Olei oliuarum completi loti. ℔.j.℥.iij.

Aquæ infuſionis ſeu feruefactionis prædictorum florum. ℥.iij. ʒ.vj.

Conficiatur vt roſatum completum. Paretur autem infuſionis aqua, cum ℥.ij.florum iaſmini recentis & aquæ ℥.vij. ad mediæ partis conſumptionem vel ad ℥.iij.

VIRES AB IPSO AVTHORE INCERTO.

Chamæmelino aut cheirino viribus proximũ.

CAPVT 28.

Oleum hypericonis incerti authoris vſitatũ.

Verus textus vſitatus.

℞. Summitatum ſeu comarum hyperici iamiam matureſcentis. ℔.j.

Olei oliuarum completi antiqui & loti. ℔.ij. ß.

Aquæ infuſionis florum prædictorum, aut eius loco [a] ſucci eorum. ℥.vij. ß.

Paretur ad normã roſati cõpleti. Paretur autem aqua infuſionis cum ℥.iij.florũ prædictorũ & aquæ ℥.x.ß.fiátq; decoctio ad ℥.iij.cõſumptiõis.

a Meſues tãtũdẽ ſucci vel infuſionis vt olei affũdit.

VIRES A DOCTORIBVS PROBATÆ.

Est resolutiuum, sedatiuum dolorũ qui fiunt in neruis, in iuncturis, & pectore, renibus, & vesica.

CAPVT 29.

Oleum vulpinum Mesuæ xij. distinct. de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

℞. Vulpem integram, cuius interiora sint euulsa.

& pone in vase, & infunde super ipsam

Aquæ fontium &

a Aquæ marinæ. an. Kist.j.

b Olei antiqui clari. Kist.ij.ß.

Decoque igne lento cum

Salis. ℥.iij.

vsque ad aquæ consumptionem deinde pone in vase, & proiice super ipsam

Herbæ anethi &

c Halasech. an. ℔.j.

Et funde super ea

a Aquæ marinæ loco, aquam salsam accipe, quid autẽ sit aqua salsa vide in fine istius cap. Et per kist vnum ex Serap.lib.7. in confect. electuarij de cytoniis authoritate Gal. si est Rom. est lib.j. sem. Ex doctrina Græcorũ est Kadus: tamẽ parua dosis ad vulpẽ exanteratã coquendã videtur esse nisi statim noua fiat aquæ dulcis suffusio vna cũ aliis simplicibus. Quod ad me attinet soleo primo aquæ fontiũ & marinæ an. lib.vj. aponere, deinde vt vulpes cõmixtis simplicib⁹ coquatur, ad cõsumptionẽ & dissolutionẽ artuũ super addo aquæ dulcis libr. viij. quãuis Mesues quantitatẽ non determinarit.

b Per oleũ antiqũ clarũ, & salsum sume, & per kist ij.se. olei lib.iij. vnc.ix. intellige quia oẽs qui hoc oleũ à Mesue transcripserũt in suis dispẽsariis Kist.ij.se. ita explicãt q̃ explicatio videtur cõuenire cum ista à Saladino descripta. c Per halasech, summitates thymi intelli-

ge. Alij origanum explicant Bertrutius cap. de hyssypo Sect. 2. Tract. 4 capit hyssopū. Alij Tribulum marinū.

d Aquæ dulcis quantitatem author non specificat nec declarat: apponendæ sunt autem lib. viij.

d Aquæ dulcis in qua cocte fuerunt ex iisdem herbis. añ. M.j.

Decoque sicut prius vsque ad aquæ cōsumptionem: & administretur.

SCHOLIA.

Vulpem integrã mediæ ætatis pinguem, venatu longáque insectatione defatigatam (quia tunc oleum fiet digerentius) recentérque occisam cuius interiora sint euulsa accipito, & minutissimè cōscindito, vt ab ossibus medulla dessiliat: & in quãtitate olei & salis communis prædicta, fictili nouo & amplo ponito: desuper aquæ marinæ & fontanæ lib. xij. iniicito. Melius si leuiter vel ad medias in aqua decoctionis herbarum, fontana & marina absque oleo coquatur vulpes ne oleum nimia coctione vratur, & vis ipsius vulpis facilius eliciatur coctione aquarum quàm oleorum. Coctæ ad medias oleum addatur & ad reliquum humiditatis coquatur igne lento: consumpta fere aqua, aliæ item aquæ dulcis in qua anethi & thymi singulorum M.j. incocti fuerint circiter lib. viij. affundito simulque cum lib. j. thymi summitatum & lib. j. summitatum anethi ad huius aquæ peremptionem & artuum dissolutionem, vel vt ipsius pinguedo ac caro in ius colliquata abierint, & omnia sint liquefacta præter ossa recoquito: deinde velociter extorquendo calidè exprimito: expressum ad vsum recondito.

Anethi & thymi summitates accipe.

AQVÆ FONTIVM ET AQVÆ MARINÆ.] In hac vrbe lutetiana non reperitur aqua marina, nec ad manum haberi potest, neque etiam in quibusdã locis, Igitur ij, qui prope mare non habitant, eius loco muriam sumũt. Muriæ autem varia est acceptio & significatio apud authores: accipitur enim aliâs pro liquamine piscium cõditorum, vt apud Simonem Ianuensem, qui dicit salsum esse liquorem piscium exẽteratorum quo pro salsamento multi vtuntur. Cui subscribere videntur Dioscorides lib. 2. cap. 31. & Constantius Cõstantinus lib. 2. capite vltimo: qui liquamen piscium cõditorum Garon vocant: quod pro muria nonnulli esse volunt. Alia verò species muriæ ab Arabibus describitur, quæ liquor est resudans ex farina hordei, dum panis conficitur, vt testatur Azaranius scribente Simone Ianuensi. Præter hæc duo muriæ genera, alterum est, quod fit ex liquamine carnis sale conditæ, & pro muria verius accipitur: quod nonnulli Pharmacopœi inepte pro aqua marina sumendum putant: nam liquamen illud acre est, fœtidum & corruptibile, & si plurimũ coquatur rubrificandi vim acquirit. Igitur eius loco aquã accipimus cum sale ad spissitudinem muriæ coctam, quæ potius eligi debet, vt quæ astringens sit pro scopo olei præsentis, cum in muria aliter parata sit potius vis euocandi foras, quam astringendi.

De muriæ variæ sentẽtiæ.

Aquæ marinæ, & muriæ loco quid.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Oleum vulpinum & est medicamen nobile, vltimum ad arthriticam, & podagram & dolorem renum & dorsi.

CAPVT 30.

Oleum nenupharinum Mesuæ xii. distinctione de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

Et fit sicut oleum violatum.

SCHOLIA.

℞. Florum nenupharis viridium, dempto intermedio illo croceo, & illo viridi folio superiori & superiecto, contusorum. ℔. ij.

Aquæ decoctionis prædictorum florum. ℔.j. ℥.iij.

Olei oliuarum immaturi loti. ℔. v.

Confice sic reponantur in vase terreo, bene cocto & facias pro vt de oleo rosato & violato tibi dictum fuit, & prouideas de depositione ad solem, & de decoctione in vase duplici, & de permutatione florum, & de additione infusionis.

Decoctio autem florum nenupharis sic para-

ri debet: nẽpe cum florum nenupharis ℥.iiij. & aquæ fontanæ ℔.j.ß. ad ℥.iij. absumptionem.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Oleum de nenuphare in virtutibus conuenit quasi cum oleo de papauere: tamen nõ est tantæ stupefactionis, nec est somni prouocatiuum, sed alteratiuum.

DE GENERE OLEORVM QVARTO.

Quæ fiunt tribus modis. Vnum, vbi materia coctione in spiritus resoluiur & exprimitur, vt oleum ex vitellis ouorum. Aliud, vbi materia in spiritus pariter resoluitur, & in recipiente condensantur: vt oleum terebinthinæ, & multa alia oleorum genera. Tertium, cum calcinata materia & in modum salis reducta super porphyrio aut marmore vel linteolo contenta in loco frigido dissoluitur: vt olea ex quibusdã mineralib⁹ calcinatis. Vnde vulgare prouerbium habes sal, ergo oleum. De quibus oleis & salibus chymisticis plura dicerem, cũ methodus illorũ satis mihi nota sit, si in vsu quotidiano essent: de his tamen alio breui compendiolo spero me dicturũ, si superi in spatium temporis vitam producere concedant.

CAPVT 31.

Oleum de ouis Mesuæ xij. distinctione de oleis, Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Elixatorum, hoc est, coctorum in aqua.

b Per sartaginem lapideam, figulinam accipe.

c Lignea spatula magis præstat quam ferrea, propter nigredinem.

Accipe vitella ouorum [a] elixatorum circiter xxx.

Et comminue ea manibus, & pone in [b] sartagine lapidea & frige super ignem, mouendo cum [c] ligneo aut ferreo cocleari, donec rubescant, & resoluatur ab eis oleum. Et tunc exprime ea cum coclcari, & manabit abundantius.

SCHOLIA.

Oua recentia gallinacea accipiantur, quæ in aqua calida probe igni indurare facies, non autem in cineribus calidis (vt efficatius efficiatur oleum) illáque manu decorticabis, & album auferes, vitellósque illorum manu vel spatula lignea confricatos, sartagine figulina, flagrãtissimo igni apposita, rursus spatula lignea (non autem ferrea propter nigredinem) assiduè celeriterq; vndiquaque agitando, coúsque dum assi vel tosti sint, vel in chylum æquabilem peruenerint. Tunc subito & sine mora linteo rudi calido inuolue, & torculari immitte: quod statim expresseris oleum, flauum emanabit, quod repones ad vsum. Hoc ita extractum, quia crassum & maxi-

mè terreſtre eſt, poteſt ſubtilius fieri (niſi ſcopus authoris varietur) ſi cucurbita aut retorta, in quam oleum imponitur, bene cum recipiente lutata & obturata (ne ſpiritus in auras effluāt) cum aqua vitæ & ſalè fuſili (ad fæces retinendas) ita vt eadem aquæ & ſalis fuſilis quantitas ſit, in arena vas ad diſtillandum apponatur. Appoſito vaſi pro animi arbitrio ignem ſubdito, & cōtinuato donec totum oleum diſtillatum ſit. Reuera ſi ſpectemus ſcopum iſtius olei, rectificatio hæc minimè fieri debet, ſed potius abſque rectificatione vti debemus.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Cutim mundificat & impetiginem, & ſerpiginem, & alios morbos cutis curat: & facit naſci capillos, & confert fiſtulis & vlceribus malis.

CAPVT 32.

Oleum de terebinthina ſimplex ex theſauro Euonymi Vſuale.

Verus Euonymi textus.

Accipe terebinthinæ claræ [a] quantum videbitur.

[b] Cineris è ligno duro aut forti. ℥. iij.

Et in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus ad humiditatis diſſolutionem poſtea augeatur ignis ad olei diſtillationem.

a Per quantum videbitur intellige lib. j. vel ſem. vel vnc. iij. pro capacitate vaſis.

b Cineris è ligno duro aut forti dixit, ne eleuetur diſtillando terebinthina. Reuera nihil cum terebinthina eſt addendum vt ſum expertus, capítq; vnc. iij. prædicti cineris, videlicet, pro lib. j. terebinthine.

c Per artem chymiſticam, diſtillatoriam vel diſtillandi intellige: nã chymiſtici diſtillatores dicuntur.

SCHOLIA.

Oleum terebinthinæ fieri poteſt c arte chymiſtica, in cucurbita vitrea cum capitello roſtrato, vel in retorta: ita vt vtrumuis vas terebinthina ſit ſemiplenum, abſque arena, aut cinere è ligno duro, & optimè obturatum cum recipiente ampliſſimo vt ſpiritus libere ſpatiari poſſint (alioquin vas rumperetur) cucurbita vel retorta terebinthinam continens, vaſi arena pleno imponatur, & ſuper furnum quadratum adaptetur vt diſtilletur. Tum ignem mediocrem facito, & continuato donec ex lib. j. terebinthinæ ℥. iiij. olei clari ac albi habueris. Tunc ignem parum augebis, continuando quo-

uſque tibi ſint ℥. ij. olei ſubrufi, aureíque coloris, ac lucidi. Præterea rurſus ignem augebis dum rurſus iterum ℥.ij. ß. olei rubri croceíque coloris & clari effluant.
Hac enim methodo tria genera olei terebinthinæ arte & induſtria facta habebis. Tandem hoc vnum operãdo erit notandum vt pro quacumque ignis auctione recipiẽs permutetur ad olea diuerſa è terebinthina recipienda, quæ diligentiſſimè in vitreis vaſis obturatis ſeruabis, & cum opus fuerit vteris.

VIRES EX EVONYMO.

Simplicia vulnera intra xxiiij. horas ſanat: valet ad neruos contractos à frigiditate: Accipiẽdo ʒ.j. cũ vino vrinã mouet, & omnes diſſoluit corporis neruoſitates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus peſtilentibus confert eodem pondere per os accipiendo & vngendo ſtomachi orificium digeſtionem mouet.

Hæc ſunt (candide lector) quæ tribus hiſce ſectionibus tuum in vſum comprehenſa, crebro amicorum ſuaſu & rogatu impulſi, in lucē tandem emiſimus. Fructum verò laboris noſtri ad eos vberrimum ſpero peruenturum qui rei medicamentariæ ſerio addicti, præcepta & conſilia noſtra inſequentur. Nos ſi quid ad publicam vtilitatem contulerimus id ſingulare Dei, Optimi Maximi beneficium eſſe agnoſcimus. Interim dum tu qualeſcumque has ingenij noſtri primitias explorabis, ad alia ſtudia, non minus his vtilia, animum & calamum paramus.

Vale.

FINIS.

ADMONITIO LECTORI.

Errores magis neceſſarios quos in hoc libello deprehendimus, & qui ſententiam noſtram peruertere poterant, annotauimus, idipſum non noſtra ſed bibliopolæ potius negligentia factum exiſtimes. Quod ſi interlegendum alij tibi occurrant quos animaduertere nobis non licuit, qui vel verbum dictionis linguæ latinæ, ſeu dictiones vniendæ, vel ſeparandæ, aut interpuncta, vel accentus tollendi, vel addendi, vel mutandi, aut additione, aut detractione alicuius literæ, aut mutatione vnius loco alterius, mentem noſtram immutare poſſent, te oro atque obſecro vt eos emendare velis.

ERRATA SIC CORRIGITO.

FOL. 5. Pag 1. Lin. 1. 2. additionis, roſarum rubearum exungatarum, roſas rubras exungatas. fol. 4. pag. 2. lin. 8. debent, debet. fol. 6. pag 2. lin. 8. lib. ij. lib. ij. vnc. viij. fol. eod. eademque, pag. lin. 14. (adde) auferatur. fol. 9. pag. 1. lin. 17. eligerint, elegerint. fol. 11. pag. 1. lin. 15. pari, pauca. fol. 12. pag. 1. lin. 1. 2. additionis œſypi humidæ, œſypus humida. fol. eod. pag. 1. lin. 31. lauando, præparādo. fol. 14. pag. 1. lin. 11. integrum eorum, integrã earum. fol. eod. pag. 1. lin. 15. ær, aër. fol. 15. pag. 1. lin. 1. &, ſeu, fol. 16. pag. 1. lin. 7. ircos, ireos. fol. 18. pag. 2. lin. 6. denſa, diluta. fol. 19. pag. 1. lin. 32. (dele) quod. fol. 21. pag. 2. lin. 30. Ienis, leuis. fol. eod. eademque pag. lin. 32. analogos, analogis. fol. 22. pag. 1. li. 22. poſt ſordida (adde) eſt. fol. eod. pag. 2. lin. 3. (dele) non. fol. 27. pag. 1. lin. 5. cane, caue. fol. 30. pag. 2. lin. 3. additionis, hil, nihil. fol. 31. pag. 2. lin. 3. coniunguntur, cõiungitur. fol. 34. pag. 1. lin. 26. poſt intercurſantibuſque (adde) ob lon-

gis venis ſplendenribuſque. fol.eod. pag.1. lin.20. additionis, quid, duplex. fol.35. pag.1. lin.4. poſt chalcanti (adde) adinuicem. fol.eod. eademque pag. lin.22. media, mediæ. fol.eod. pag.2. lin.13. additionis, mollis, mellis. fol.45. pag.2. lin. 29. minus, magis. fol.74. pag 2. lin.30. additionis poſt capit(dele) v. fol.81. pag.2. lin.24. perluceus, perlucens. fol.86. pag 2. lin.5. poſt pro partibus (adde) duabus. fol.98. pag.1. linea vltima, findatur, ſcindatur. fol.105. pag.1.lin.8. poſt corticibus(adde) ad. fol.110. pag.1. lin.29. calido, calide. fol.111. pag.1. lin.8. primas, prunas. fol.121. pag.2. lin.7. additionis, ſumendam, ſumendas. fol.123. pag.2. lin.11. addiditionis, pares, pars. fol.126. pag.1. lin.5. additionis, quantitas, quantitatem.

INDEX MEDICAMENTORVM COMPOSITORVM, QVÆ HOC LIBRO describuntur, per Sectiones distinctus.

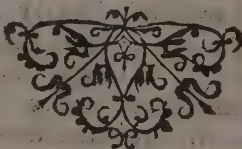
Sectionis primæ capita.

Sectionis secundæ capita.

Sectionis tertiæ capita.

Oleum

FINIS.

INDEX RERVM, QVÆ HOC OPERE CONTINENTVR QVÆQVE notatu digna passim occurrunt.

A

FINIS.

